

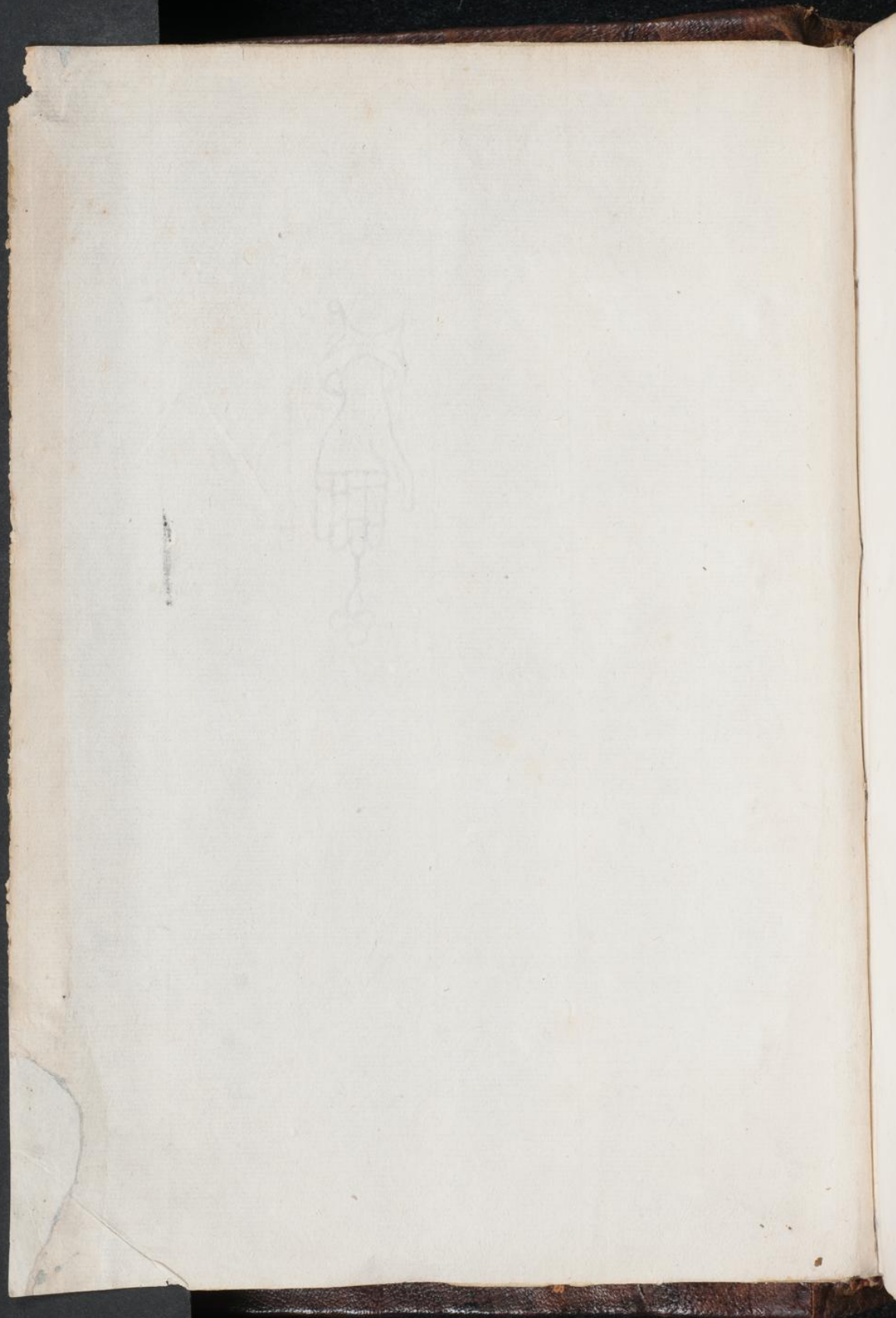
Handwritten text in a medieval script, likely Gothic or similar, covering the left page of the manuscript. The text is arranged in several columns and appears to be a dense Latin or Germanic text.

Handwritten text in a medieval script, likely Gothic or similar, covering the right page of the manuscript. The text is arranged in several columns and appears to be a dense Latin or Germanic text.

142

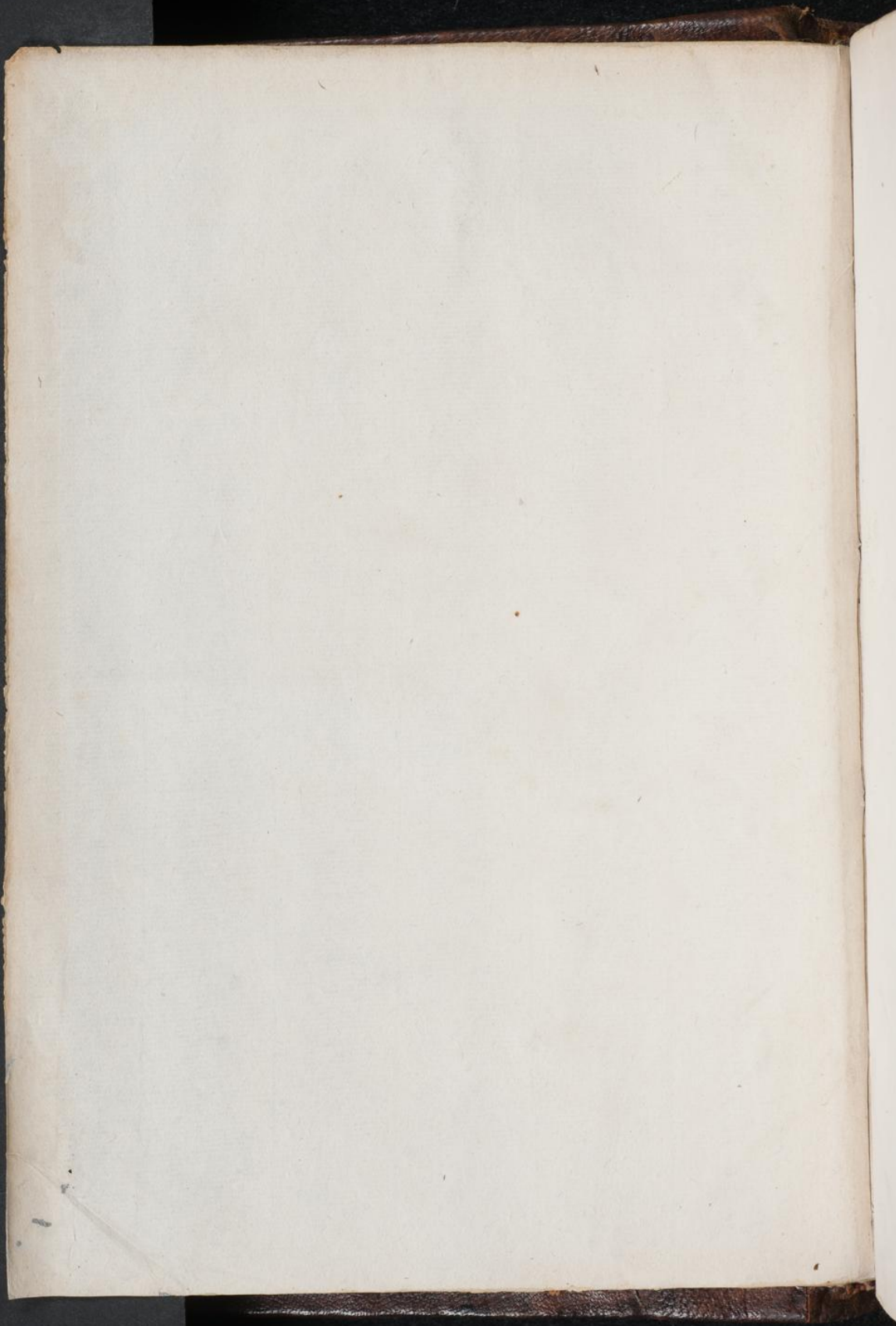

5

R
nem
dat
LII

Dadruplex missalis ex
positio: l̄ralis sc̄ allegorica: tro
pologica et ana gogica: sic or
dinata: vt etiā pp̄lo expedi
at predicari publice quo
ad l̄ralē sensum: alle
goricū et etiā tropo
logicū vsq; ad
oblationem

Residua vero ad cōtēplationē tm̄ p̄ti
nent put in fine patet: annexis quarū
dam questionū breuiū responsis per to
tum officium ordinatis.

(Verf.: Johann Bechhoffen.)

(1509)

Ecce ut quos in ecclesia altior
 gradus sublimat/ eorū mentes magis sincera pu-
 ritas ac maior in deū deuotio extollat. Quis autē
 ignorat sacerdotalē gradū summū tenere apicem
 cuius (iuxta ariopagite sententiā) est: fidelium men-
 tes purgare/ illuminare/ atq; p̄ficere: Purgat nē-
 pe: dum ab iniusticia peccatores reuocat: sed fidelium mentes (errorū
 tenebras fugādo) illustrat: atq; vite sanctimonia/ vt perfici debeāt/
 insinuat. Quibus autē ista desunt/ hec efficere minime possunt: qui-
 bus etiā vtilius erat/ diuino officio nunq̄s mancipatos fuisse/ q̄s i eo
 cōdignis operibus nō refulisse: Inter cetera vero que hūc p̄memo-
 ratū/ sepiusq; cōmemorandū sacerdotalem gradum digniorem red-
 dunt/ z intumius concernunt: est diuine misse z sacratissimi canonis
 intelligentia: z eiusdem cum qua cōgruit: tum mentis/ tum corporis
 puritate iucundissima/ z cum mentis interiori sui deuotione lectio
 attentissima. Nā in eo is veraciter immolat/ offerē z sumit/ verus de-
 us z homo: ac totius mūdi spes z salus vnica/ dñs noster iesus chu-
 stus: nō dum pro nostris: verū pro totius mundi peccatis sufficiens
 p̄pitiatio: qua re/ nec dici/ nec cogitari excellentius aliquid potest.
 Sed quo altior gradus/ eo periculosior casus: si huic diuino officio
 tam idigne assistit: aplico id p̄nūciāte eloquio: qm̄ qui māducat z bi-
 bit indigne: eterne dānationis iudiciū sibi manducat z bibit. Qua-
 propter vestrū o sacerdotes dñi pensate periculū: mundamini q̄ fer-
 tis vasa dñi. Binus enim idoneus intercessor erit: cuius cōscientia
 peccatorum labe cōtabescit. Et idcirco quo pro labenti p̄p̄o in quo
 vos deus posuit pastores: acceptabile sacrificium apud patrē mise-
 ricordiarū offeratis: hunc libellū/ ea que circa illud ministeriū neces-
 saria sunt elucidantē: vobis p̄uidere modis oībus studeatis/ satagi-
 te: sic em̄ perituro mundo cōsuletis/ z vobis sempiternā gloriā com-
 parabitis: ad quā nos pariter perducatur: qui viuunt z regnat deus be-
 nedictus per infinita secula. Amen.

Expositio Misse

Misse officium amittendo dicitur:

tum qz filius dei viui dñs noster iesus xps ibi mitti
 tur: tñ qz p illud ministerio sacerdotũ pces: vota qz
 nra vt nob bñdictione suã mittat mittim: tñ qz san
 cti angeli ibi mittunt: z cathecumini emittunt: siue
 olim emittebant: cui qdē nō solū sba/sz z gestº et
 signa sunt significatiua. nec vniº tm: sz diuersoz se
 cretoz in eo latissime pfundissimeqz pteroz. **Qñ** ac
 cidit eiº rã multiso: mis expositio scõtoz doctoꝝ: quoz vnº sic: aliº vero
 sic vnũ z idē sbbũ aut signũ exposuit: vnº lraliter: aliº allegorice: terriº
 moralit: z anagogice qrtus. **S**iqdē pñs materia canonica est: z a xpo
 partim in ppria psona: partim spũscõ edocta: z per pñs sicut scripture
 canonicæ: ita z officũ misse fm qdruplicē sensum exponi põt. **Cũ** autē
 qlibet scire z intelligere suũ teneat officũ: si velit ipm digne z fructuo
 se exeq p̄cipue ad b videtur teneri sacerdotes dñi: ne reprobrũ efficiant
 cũ filijs beli ophni z phinees: de qb̄ scõptũ ē. **P**orro filij beli filij belial
 nesciētes dñm: neqz officũ sacerdotũ ad pplm. **F**actũ autē est pctm eoz
 grãde nimis corã dño: qz detrahēbãt hoies sacrificio dñi: p̄ qd z tãdē
 morte pcuti sũt vno die z sacerdotio sempitno puati. **S**icut z alibi scri
 ptũ est: **Q**uia tu sapiam repulisti: repellã te z ego ne sacerdotio funga
 ris mibi: **D**see. iij. **E**t qdã hec oia in figura scimº esse facta. **N**ã cur no
 stris t̄pibz hoies detrahũt sacrificio dñi: nō illo tauroꝝ aut vituloꝝ: sed
 isto pfectissimo z maximo pluribº impfectis figurato: corpis. s. z sãgui
 nis p̄ciosi dñi nri iesu xpi: ipm nō p̄cipãtes: aut p̄cipari paz curãtes:
 vel oino negligētes: nisi qz clerici nesciũt dñm: neqz officũ sciũt sacer
 dotũ ad pplm. **A**rsi forte quidã putãt se scire intellectu: nō tñ sciũt affe
 ctu: vel saltē se facto nescire ostēdũt. **N**e ḡ tãti opprobrij rei iueniamur:
 curauit ex multis meliora eligere: z tãqz nuclei cortice seposita degusta
 re fm qdruplicē sensuz: annexis qrundã in fine q̄stionũ respõsis q̄ntũ
 dñs donare dignabit ad pfectũ meũ: z mibi similiũ sacerdotũ: q̄ semp
 grãdia z difficilio za aut legere nolumº aut nō possumº: qb̄ nō solũ taz
 dñabilis ignorãtia vitari possit: verũ etiã officũ illud digniº p̄solui: et
 tantũ huiº officij sacrificiũ deuotius z fructuosius offerri. **Q**uo sacrifi
 cio sacratissimo z pctã expiant: z bona oia p̄ferunt: p̄seruant: z morta
 les imortali deo suo p̄fecto quodã incēdio charitatis vniunt ac pficiũ
 tur: put tãdē de fructibz huiº sacrificij z sacramēti dño p̄cedente latius
 parebit. **A**st autē sacrificiũ illud passiois dñice memoriale: fm illud apli
 j. **Cor. xj.** **Q**uotiescũqz māducabit panē hũc z calicē biberis mortem
 dñi annũciabitis donec veniat. **I**ta vt etiã sacerdos celebraturus typũ
 xpi passi gerat suis gestis z indumentis allegorice: z p̄cipue q̄ tñ alios
 sensus nō excludit sic ad lram celebraturº. **P**rimo deponit exteriorem
 vestē cucullã palliũ z hmõi vt magis expedite ministrare aut celebrare
 possit: dein de lauat manus ad tractandũ reuerenter ipm sacramentũ.

Dsee. iij.

j. Cor. xj.

B ij

Expositio

Preclara em̄ nō cōsueuerūt tractare hoīes nisi manibꝫ suis lotis. **Uñ** indecēs esset ad tā p̄ciosum tanq̄ nobile sacramentū tractandū accede re manibꝫ q̄ de facili inq̄nant illotis. **Terno** inclinatur orat vt deuor^o et pur^o m̄te accedat. **Quarto** induit vestibꝫ sacris: q̄ sacerdotē a pp̄lo dis cernūt: regūt ⁊ honestāt: vt ceremonialit: ordinate ⁊ ioffense etiā q̄stum ad exteriorē cultum ⁊ gestus summo huic assistat sacrificio: s̄m illud. **i. Cor. xiiij.** oīa in vob honeste: ⁊ s̄m ordinē fiāt. **Nec** parū exteriores ce rimoniē: pp̄lo pficiunt cui^o ex his pascit deuorio: ⁊ in exercitatis ex his anim^o suscipit incremētū. **Allegorice** s̄o ⁊ magis p̄ncipaliter. Deo p̄mo deponit exteriorē vestē: qz x̄ps seip̄m oblatur^o surrexit a cena ⁊ de posuit vestimēta sua: **Joh. xiiij.** Deinde lauat man^o significans qz iesus depositis vestimētis cepit lauare pedes discipulorū. **Tertio** accedit ad gradus altaris vel alibi: ⁊ p̄stratus nudato capite orāt tribꝫ vicibꝫ dñi: cam oīonē cū magno timore ⁊ tremore ex humilitate cogitās ⁊ signifi cans qz iesus cepit pauere ⁊ redere dicēs **Iu. xxij.** Tristis est aīa mea vs qz ad mortē: ⁊ p̄cidit in faciē suā orādo nudo capite tribꝫ vicibꝫ ⁊ apparuit ei angelus p̄fortās eū: ⁊ factus est sudor: ei^o sicut gutte sanguinis decurrētis in terrā. **Quarto** accedit ad locū vbi se induat: ⁊ accipiens humerale siue amictū osculat: ⁊ induēs operit caput: ⁊ cum funiculis stringit se circa collū ⁊ mediū corpis: significās qz iesus p̄cessit obuiam iudeis dicēs: quē q̄ritis zc. **Et** ita eū iudas osculo tradidit: ⁊ captū iu deli ligauerūt p̄ collū ⁊ mediū corpis: ⁊ sic ducentes in domū cap̄phe ve lauerūt caput ⁊ faciem eius p̄cūrtētes illudētes ⁊ dicētes: **Propheza** nob̄ x̄ps q̄s est q̄ te p̄cussit: **Matth. xxvi.** **Quinto** induit albā vestē ludi crā q̄ x̄ps velut stultus ab herode est illusus: ⁊ ad pilatū remissus **Iu. xxij.** **Sexto** zona se succingēs ligat: significās iesum ad columnā liga tū ⁊ flagellis cesum: **Joh. xix.** **Septimo** manipulū in sinistro brachio: qz funiculus q̄ fuit ligatus in flagellatione remāsit in sinistra: qñ coro nato dederūt arundinē in dextra. **Octauo** induit stolā crucē signantē. **Sicut** em̄ stolā portat in scapulis: ita x̄ps crucē sibi baiulauit ad locū passionis. **Nono** casulā significās vestē purpureā qua milites tāqz re gnare volenti aut q̄rētī illuserūt: **Joh. xix.** **Decimo** exit ad populū ⁊ ale rare: resp̄entās iesum quādo exiit de h̄roio portās coronā ⁊ vestē pur puream: **Joh. xix.** **Tropologicē** siue moraliter docetur quomodo se habere debet quilibet sacerdos ad tantū mysteriū accessurus mentali ter per ea q̄ foris agit corporaliter. **Primo** igitur deponit exteriorē ve stem: quo instruit vt tūc t̄pis ab̄jciat a se oēm exteriorē curā ⁊ sollicitu dinem dicens illud **Gen. xxij.** **Expectate** me hic cum asino: ego ⁊ puer illuc usqz p̄erātes postqz a do: auerimus reuertamur ad vos: qz cū solo puero: id est puro spiritu debet ire ad locū imolandi: dimissis interim seruis cū asino: hoc est curis ⁊ sollicitudinibꝫ etiā huic vite necessarijs: ⁊ a fortiori ph̄arasmatibꝫ vanis. **Uñ** ⁊ orare debet: **Exue** me dñe veterē boīem cū actibus suis: ⁊ indue nouū q̄ s̄m deū creatus est in sanctitate ⁊ iusticia veritatis. **Qui** viuīs zc. **Secundo** lauans manus videtur an

**Allego
rice**

**Tropo
logice**

Missa

opa ei sine munda: et oret quatenus dominus iesus etiam suos dignetur lavare pedes lutosos. i. affectus cum contritione et compunctione cordis dicens: lavo te inter innocentes qui nec sibi nec alteri nocent: manus meas. i. opera sancta postquam tu domine laveris pedes meos affectionum. Et circumdabo. i. virtutibus et bonis operibus ornabo. Altare tuum domine. i. mentem meam vel fidem: ubi tibi vota offerunt: ubi fides fundunt: quia non est locus veri sacrificii extra fidem catholicam que est in corde. Tertio prostratus orare debet tribus vicibus dominicam orationem coram altare aut crucifixo in alio loco ubi competenter poterit quatenus dominus virtute sue orationis et passionis dignetur sibi mittere angelum sanctum qui eum confortat ad hoc sacrificium pure devote et fructuose peragendum. Unde et prima orationem poterit dirigere ad pedes crucifixi: secundam ad latus eius: et tertiam ad manus eius adiectis tribus angelicis salutationibus: ut meritum et intercessio gloriose virginis Marie accedat vel aliter per vinctio docebit. Tertio vestibus sacris excipitur et instruitur quibus debeat ornari virtutibus ad hoc sacramentum digne summendum et tractandum: in quibus indui spiritualibus quibusdam armis ut possit stare contra insultus et insidias diaboli. Item illud ad Eph. vi. Induite vos armaturam dei ut possitis stare adversus insidias diaboli que multipliciter nititur impedire sacerdotis intentionem et huiusmodi sacrificii effectum. prout scilicet Hieronimus et alij scriptis revelatum inveniunt. Sic igitur. Amictus siue suphumerale que caput obvolvitur: et humeri ubi est fortitudo ad portandum onus cuius funiculis et pectoris percussio: significat fortitudinem fidei per gratiam spiritus sancti secundum illud Luc. xli. Sedete hic in civitate donec induamini ferute ex alto. Et enim fortitudo fidei celebratur maxime necessaria: cum in hoc sacrificio maxima appareant mirabilia omnem intellectum humanum excedentia. Qui amictus fidei et caput recte intentionis munit: et oculos a vanis curis stodit: sed et funiculis gemine charitatis cogitationes pectoris ne ad impuritatem defluat percussio: in quo et salus consistit ideo galeam salutis respiciuntur secundum illud Eph. vi. Galeam salutis assumite. pro quibus sacerdos se illo induens orationem sequente dicere solet. Humeros meos et pectus meam spiritus sancti gratia prege domine: reneque meos vicijis omnibus expulsis percunge ad sacrificandum tibi domino viventi et regnanti in secula seculorum amen. Alba longa et larga plesulabatur mecum in albis quia digni sunt. et Esa. liij. Nudamini que ferris vasa domini. Quam castitatem et oes sacerdotes latini voverunt in sua ordinatione ipso facto et si non verbo prout deducit Jo. Beron. Jo tunc orat. Opus semper deo te supplere exoro ut fraude omnium vitiorum meorum exure et alba veste idure: te sequere merear ad regna ubi vera sunt gaudia. per christum deo. Ungulum vel zonam percunges alba que defluat et lumbos percunges: significat iustitiam. secundum illud Esa. Et erit iusticia cingulum lumborum eius. Et huius duo brachia semivivice complectentia charitatem dei et proximi vel castitatem mentis et corporis significat: que vitia componunt et mores componunt dicente b. Aug. Bonos vel malos mores ipso faciunt nisi boni vel mali amores et apostolus ad Eph. vi. State succincti lumbos vestros in veritate: pro quibus induens orat percunge me domine zona iusticie et percunge te charitate dei et proximi: ut non fraude omnium inimicorum valeam stare et

Ad Eph. vi.

vi.

Hieronimus

et alij

scriptis

revelatum

inveniunt.

Sic igitur.

Amictus siue

suphumerale

que caput

obvolvitur:

et humeri

ubi est

fortitudo

ad portandum

onus cuius

funiculis

et pectoris

percussio:

significat

fortitudinem

fidei per

gratiam

spiritus

sancti

Apo. iij.

Esa. liij.

Esa. xij.

Aug. in

epistola

Eph. vi.

A iij

Expositio

[Hug. pte
4. clau. 7.]

dimicare spe firma charitatē eſne. **Per xpm rē.** **M**anipul^o alio noīe
ſudariū: vigilantiā bonoz operū deſignat: q̄ ſiniſtra cingit ⁊ acidiā: q̄ ſe
pe in ſiniſtra p̄ntis vite ſurrepit: ⁊ aiaz q̄ ſi p̄ tedio dormire facit: q̄ tenus
mētis ſudore deterſo: ⁊ animi tedio ac tepoze depulſo: bonis opibz dili
genter inuigilet: ſō tūc orat dicēs: **T**argire dñe ieku xpe ꝑtutē manibus
meis ad abſtergēdā oēm maculā immūdā: vt ſine pollutiōe mētē ⁊ cor
poris tibi ſeruire valeā. **Per xpm.** **S**tola ē hūilis obediētia. **C**ollo
em iponi ⁊ deſcēdit vſqz ad genua: q̄ ſtecrunt in ſignū hūilitatē ⁊ obe
diētie formā crucē ī pectore p̄redit: ne illd̄ exēplū maximū hūilitatē ⁊
obediētie xpi vſqz ad mortē crucē obliuiſcat: ad vtrūqz lat^o rēdit: qz tā in
p̄ſper^o qz aduerſis ſeruāda: ne dicat: **C**ōfitebit̄ tibi cū bñfeceris ei. **I**ſa
em ⁊ p̄fecta iuſticia d̄: ſm glo. ſup illd̄ **Mat. iij.** **S**ic oportet nos imple
re oēs iuſticiā: p̄ qd̄ orat ſacerdos: **S**tola iuſticie circūda dñe cervicē
meā: ⁊ ab oī corruptiōe pcti purifica mētē meā: qz tu dixiſti: **I**ugū meū
ſuaue ē ⁊ on^o meū leue. **Q**ui vi. **M**aſula ſiue planera q̄ eſt cōplemē
tū: ⁊ pulchritudo oīm ꝑtutū operiēs m̄titudinē pctōz. **U**n̄ ipam indu
ens celebratur^o orat dicēs: **I**ndue me dñe ornamēto ſalutē hūilitatis:
charitatis ⁊ pacē: vt ſic vndiqz munit ꝑtutibz reſiſtere poſſim vitijē et
hoſtibz. **Per xpm rē.** **S**ic igit̄ ſacerdos ſenario nūero veſtū p̄fecto ino
dur^o tāqz oī ꝑtute p̄fect^o: portās corōnā ī capite q̄ reprobmit̄ legit̄tie
certātibz: accedit ad altare nō turpis lucri grā: v̄ ex inani gl̄ia: hypocri
ſi aut q̄libet alia intētiōe corrupta: ſz ex diuini amorē deſiderio: vt tāto
bono vniat^o ⁊ cōicer: ſe v̄ alia mēbra ecclēie a tēptatiōibz maloz h̄ ſacrifi
cio eruat: vt p̄fectū ꝑtutū accipiat: grās agat: obediat aut ſatisfaciat: nō
itra ſe recollect^o hāc intētiōe ſuā renouās: ⁊ tēptatiōes ofone ſe mu
niēs ⁊ excitās dicit: **I**ntrōibo ad altare dei. ſ. ad ſacrificiū dū ſacrificiū p̄fe
ctiſſimū. i. ad deū. ſ. p̄tēplādū ⁊ tractādū: q̄ letificat iuuetutē meā. **N**ūc
p̄ ſpūs renouationē: exuēdo me veterē hoīez ⁊ induēdo nouū: ⁊ in furu
ro me iuuenē factū ⁊ innouatū depoſita oī veruſtate letificabit dando
imortalitatē ⁊ ipaſſibilitatē. **D**eide legit̄ p̄. **xlj.** qz timer tēptatiōibus
q̄ ſari: ac p̄ h̄ effectū ⁊ fructū hui^o ſacrificij ipediti dicēs: **J**udica me de
us. i. ſm iudiciū tuū liba me: ⁊ diſcerne cām meā acceſſiōis ad altare. i.
ſepa de gēte nō ſctā. i. imūda/terrena/q̄ accedit ad altare q̄libet ex cā m̄
debita: cōtamiata mēte ⁊ ꝑſcia. **Q**d̄ q̄li exponēs ſubdit: ab hoīe iniq̄. i.
ap̄te malo: ⁊ doloſo. i. inſidiatore occulto: erue me: ne ab eis corrupar:
aut eis ſiliſ efficiar. **U** de gēte nō ſctā. i. demonū eaterua: imūda: q̄ ad
ipediēdū fructū hui^o ſacrificij tāqz hō iniqu^o ⁊ doloſus: nūc ap̄te iracū
nūc occulte inſidiat: ſm illd̄ **Mat. xij.** **H**ō inimic^o h̄ fec̄. **E**t h̄ debes fa
cere: qz tu es o de^o fortitudo mea: q̄ p̄ me infirm^o/fragil^o ⁊ inſufficiēs ſū:
de viribz meis nō ꝑſumo: i te ſolo oēm ſpem meā pono: q̄re q̄ me repul
ſi ſepe a ꝑſolatiōis grā dimittēdo ī afflictione varia: ⁊ etiā q̄re triſtē tāqz
deſolat^o incedo p̄ miſeriā p̄ntis vite: dū. i. illo tpe qn̄ affligit me inimic^o
diuerſis tēptatiōibz: cū tñ tu ſis fortitudo mea: nec inuālidā ſi manu

Mitte

tua. **E**mitte igitur lucem tuam depellendo tenebrarum errorem et veritatem tuam docendo: ipsa scilicet lux et veritas tua deduxerunt me a peccatis: et adduxerunt in motum sanctum tuum. i. in perfectionem statum et eminentiam virtutum. et in tabernacula tua. i. in societate sanctorum. **T**abernacula enim sunt peregrinatio et militatio: et nos hic peregrinamur a domino et militamus adversus diabolum. **N**on ait: in tabernaculo: sed in tabernacula: quia multe sunt congregationes iustorum: et in multis locis servit domino militia christiana. **E**t nunc introibo ad altare etc. **C**onfitebor tibi laudando te et gratias agendo in cythara. i. in tribulatione vel mortificatione et afflictione carnis. **D**e omnino pro creatione: de meo pro specialis vocatione. **Q**uare igitur tristis es anima mea in tanta gratia et spe posita: et quare turbas me: obnubilas serenitatem interni gaudij mei. q. d. ne hoc facias: sed potius spera in deo: non in te: quoniam adhuc confitebor illi: perfectus in futuro renouatur et lenificatur: postquam confessus sum illum afflicto. **E**t hec est magna causa sperandi: quia salutare vultus mei est: habes vultum et formam meam saluator meus: pro me homo factus et de me non solum pro creatione: sed etiam pro specialis vocatione. **G**loria patris etc. **S**ic igitur veniens ad altare apta voce repetit. **I**ntroibo ad altare dei. **R**udent ministri loco totius populi. **A**d deum qui lenificat iniquitatem meam. i. spiritus innovacione per huiusmodi sacrificij oblationem. **S**acerdos enim non solum pro se: sed etiam in persona totius populi habet introire altare dei. **U**n subdit: **A**d iudicium nunc in nomine etc. **C**onfiteor deo omnipotenti etc. **E**t ministri: **D**isereat tui etc. in singulari. **S**acerdos hoc: **D**isereat vestri autem in plurali: etiam si solum unum fuerit minister: quia sacerdos confitetur peccata sua in propria et singulari persona. **S**ed minister confitetur peccata in persona totius ecclesie. **E**t dicit: **C**onfiteor deo omnipotenti: non omni scienti: licet scia plus valeat ad peccatorum cognitionem: quia secundum Augustinum plus est peccatores iustificare quam celum et terram creare. **S**equitur: **E**t beate marie: quia per eam accessum habemus ad deum. **N**ihil enim deus nos habere voluit: quod non per manus virginis transierit secundum Bernardum etc. **D**icitur ter: mea culpa: propter triplex peccatum. scilicet cordis/oris et operis. **P**ectus tribus digitis vel vicibus percutitur: quibus tres partes penitentie vel satisfactionis necessarie figurantur. **N**on autem debet fieri peccatorum confessio nisi in generali: nec inhonesta verba dici ut pollutione et homini: quia talia specialia et mortalia solum per confessionem sacramentalis absolvi videntur. **U**n et in omni. **R**ogatio in hac confessione non flectunt genua: vel ad differentiam. scilicet alterius confessionis sacralis: ubi contra genua flectunt: vel ad servandam reverentiam honestatis: ut prope sacris induitur: in quibus non facile debet fieri genuflexio. **I**n cuius figura **L**euiticus. ix. aaro accessur ad sanctos etc. plus vultum pro peccato obrulit: cuius sanguine tingens digitum tetigit cornua altaris. **S**ic sacerdos evangelicus ante introitum offert vitulum. i. christum eius persona repitatum stando pedibus: scilicet inclinato corde in spiritu humiliato et prostrato: et in christi sanguine debet tingere digitum discretiois et figuratiois etiam ventiliu puorum dolentium. **E**t sic tangere cornua altaris interioris cordis: cuius sanguine emundantur conscientie nostre ad serviendum deo viventi: **H**eb. ix. **E**x illo consequenter patet quod primo fit generalis confessio: ut scilicet figura et figuratum habeat correspondentiam. **E**t hec quidem figura magis expressa correspondet habetur **L**euiticus. xxi. vide ibi causa brevitas: hic omittitur. **S**ed ut tam sacerdos

¶ uij

Expositio

q̄ p̄p̄ta sacerdotis exēplo sanctificent ad digne offerēdū ⁊ participādū tantū sacr.ficiū: s̄m illō **Exo. xix.** Sacerdotes q̄ accedūt ad me sanctificent: ne p̄cutiā eos. Sūt em̄ ⁊ p̄p̄ti sacerdotēs q̄dā sp̄iales: s̄m illud **Apoc. j.** Fecit nos regnū et sacerdotes deo p̄ri suo. **Et. j. Def. ij.** Vos estis genus electū regale sacerdotiū: iō et cū sacerdote ordinato debēt p̄fiteri ⁊ sanctificari: q̄ lz genera nō flectat: tamē inclinat se respiciēs terrā ad se humiliandū ⁊ p̄siderandū se esse terrā ⁊ in terrā reuersurū cinerē ⁊ puluerē. Alij tñ plures q̄ nō sequunt̄ ordi. rō. genera flectunt forte ad maiorē hūilitatē exp̄mendā. Ultimo ascēdit gradus ⁊ inclināt sup̄ altare: ⁊ dicit: **Oram⁹** re dñe ⁊c. osculat̄ altare: vt deuotionē suā cum maria magdalena peccatrice oñdat ad x̄pm: ⁊ thurificat altare i fests maioribus: ne malign⁹ p̄tra sacrificiū vel celebrantē aliqd machinari possit: q̄ in die sabbato: iū plus q̄ ceteris dieb̄ impugnarē solet fideles vt patz. **j. Machab. ij.** Sed h̄mōi fumo b̄ndicto fugat. **Allegorice** nō p̄tinuādo sup̄ adicta de x̄pi passiōe: sed sequētia de ei⁹ incarnationē. **Depositiō** vestimēti exterioris significat depositiōnē exterioris refulgētie claritatis diuine: q̄n̄ in forma serui appere voluit. **Actio** manūū: puritatē b̄tē s̄ginis: q̄ x̄pm p̄cipe ⁊ parere debuit. **Trina ⁊ hūilis oīō** significat p̄fectā ⁊ deuotā oīōnē b̄tē s̄ginis: in q̄ inuēta est ab angelo añq̄ x̄pm p̄cepit ⁊ parturiuit. **Assūptiō** vestimētoꝝ significat p̄meditationē x̄pi q̄b̄ vestimētis illudi debuit i habitu quo inuētus est vt h̄o. **Sic** sacerdos egrediēs de sacrario nō nisi i cepro iā itroitu: s̄m or. rō. significat egressū x̄pi de occulto sinu p̄ris p̄ assūptionē hūanitatē: inuisibilis factus visibilis: quē duo cereferarij in festis duplicib̄ p̄cedūt: representantes lucē ⁊ claritatē legis ⁊ p̄phetaz q̄ aduētū x̄pi p̄cesserūt. **Deinde** thuribularius tenēs se ad p̄tē dextrā ⁊ portās ignē: significat x̄pi diuinitatē ⁊ charitatē: q̄ semp̄ in dextra p̄ris māsit: ⁊ in effectu p̄cessit: imo incarnari fecit. **Post** q̄s subdyacon⁹ epl̄ariū deferēs: significat p̄cursoꝝ dñi iobānē baptistā testimoniū p̄hibentē: deinde dyacon⁹ deferēs missale: significās missuz angelū gabrielē euāgelicū nunciū. **Q.** aut libros ap̄podiat̄ pectori manu sinistra sup̄posita: ⁊ dextra tenēt libros instruunt vt doctrinā sui officij iugiter in corde deferat: ⁊ fortis exp̄larit̄ oñdat: ita tñ vt nesciat eoz̄ sinistra q̄d faciat dextra: ne in sup̄biā eleuent. **Sacerdos** facit p̄fessionē pctōꝝ generalē: significēs x̄pm in similitudinē carnis pcti missū. **Rom̄. viij.** **Osculat̄ altare:** qz̄ x̄ps p̄ incarnationē osculo pacis ecclesiā sibi vn̄iuit: s̄m illō **Cant. j.** **Osculet̄ me osculo oris sui:** osculatū humana natura. **Thurificat altare** in medio incipies: vadēs ad dextrā: deinde ad sinistrā: ⁊ itez̄ rediēs ad dextrā ad representādū effectū ḡfe q̄ sicut bono odore x̄ps plen⁹ fuit: q̄ p̄mo diffusa est ad iudeos: deinde ad gētes: ⁊ vltimo iterū redibit ad iudeos p̄ dextrā signatos: qz̄ hic est p̄p̄s eius p̄cipu⁹ habitus: licet videat̄ iā pene derelict⁹. **Tropologicē** p̄o thuribulo inferi⁹ clauso: ⁊ sup̄ius apto thurificat q̄ instruit sacerdos: vt thurificās sit clausus ad terrena: et aptus ad celestia q̄rēda ⁊ cōtemplāda: habēs in se ignē diuin: amonis: vt sic incedat et emittat thbus b̄n̄ odorātis ⁊ deuore oīōnis. **Cetera** patēt ex sup̄ adictis.

Tropologicē

Misse

Diuisio totius officij misse

¶ Accet autē vt patuit misse officij p̄cipue ad passiōē dñi representandā ordinē: tñ qz xps nō fm diuinitatē sed fm carnē assumptā passus est: in qua ⁊ p̄mo natus deinde pene triginta tribus annis nobiscū exēplā riter ⁊ doctrinaliter p̄uersatus postremo passus mortuus iterū resurrexit ⁊ celos ascēdit: in q̄b̄ oib̄us passiōis insignia secū tulit vel in mēte vel in corpore: Ideo hoc officij nō solū passiōis dñi ad l̄am sed etiā tortus vite ei⁹ est representatiuū: ita vt tota missa sit toti⁹ vite xpi fm ordinē suū representatiua: ⁊ p̄ cōsequēs alia distinctiōe aut diuisiōe nō eger quā eius vita habet fm allegoricū sensuz: quē ⁊ hic l̄alē magis p̄ncipalio rē reputo. Ne tñ huic operi videat aliqd de esse: restat etiā de sensu l̄ali min⁹ p̄ncipali vel breuiter aliqd dicēdū: nō qdē de illo quē p̄cise in specie l̄e significāt in oib̄us officijs: cū talis variet̄ vsqz ad canonē fm varietatē officioꝝ ⁊ in rōnali diuinoꝝ lati⁹ expositi⁹ iuentat̄: s; de illo quē pres misse in genere fm suā intitulationē v̄l actionē rep̄ntat. Et fm hoc tota missa diuidit̄ i q̄nqz ptes p̄ncipales fm q̄nqz vulnera xpi. In p̄ma p̄mittit̄ p̄paratio ad digne p̄ficiendū ea q̄ sunt agēda. In sec̄da fit oblatio eoz q̄ sunt p̄secranda. In tertia fit p̄secratio eoz q̄ sunt oblata. In q̄rta cōsecratioꝝ cōsumptio. In q̄nta reddit̄ p̄ sumptoz p̄ceptione gratiarū actio. Partes patebūt. Prima pars incipiēs ab introitu ⁊ durās vsqz ad offertoriū subdiuidit̄ in duas particulas. In p̄ma nempe p̄parat affectus q̄ dupl̄iciter scz p̄ deuotionē: humiliatōē: rectā intentionē ⁊ gr̄e p̄secrationē. Deuotio em̄ excitat̄ p̄ laudis iubilū in introitu. Humiliatio declarat̄ p̄ miserie gemitū in Kyrieleyson: Recta intentio explicat̄ p̄ celestis gr̄e intentū in Gloria in excelsis: gr̄e p̄secutio postulat̄ p̄ orōnis suffragiū in collecta: p̄ que q̄rtuor p̄parari pōt in affectu tā sacerdos quā ppl̄s ad digne p̄ficiendū vel participandū tñ sacrificium. In secūda s̄o particula p̄parat̄ intellect⁹ dupl̄r: Primo dispositiōe p̄ doctrinā p̄betariū ⁊ aploꝝ in p̄betia vel epl̄a: Per vite p̄fectū in gradual̄: p̄ sp̄iale gaudiū in all̄a: vel p̄ cordialē luctū in tractu. Secūdo p̄fecte penāgelicā lectionē in euāgelio: ⁊ p̄ fidei catholice p̄stationē in simbolo. His em̄ q̄s disposit⁹ ⁊ p̄fect⁹ fm intellectū pōt digne celebrare vel audire missam ⁊ nō errare in fide vera huic sacrificio p̄cipue necessaria. Et tñ de sensu l̄ali in genere sed magis i specie cū. **¶ Allegoria**

Introit⁹ ab intrōeundo dicit̄: significat introitū xpi in hūc mundū qñ de s̄gine maria credit̄ nat⁹: vñ inchoās sacerdos introitū cōplicat̄ manibz ⁊ genibz flexis exēplo virginis marie xpm natū curialiter suscipit: adorat: ac p̄ sua incarnatiōe gr̄as agit. Qd ⁊ facere debēt circūstātes ppl̄i in signū gr̄atiū acrois: qz venit i mundū vt p̄ctōres saluos faceret s̄sus s̄o alti⁹ itroitu vt pl̄imū cātāt: significās imēsūm desideritū gemitū ⁊ clamorē sc̄toꝝ p̄im aduētū xpi d̄sideratiū iā eē cōpletū ⁊ s̄sū i gaudiū. vñ qdā dicebāt v̄tinā dirumpes celos ⁊ descēderes: alij mitte quē missur̄es. Et itez alij dñe inclina celos ⁊ descēde: ⁊ sic de alijs. Gloria d̄z toti trinitati qz tota trinitas opata ē incarnationē filij. Repetit̄ itroitu ad

Allegoria

Expositio

significadū fm introitū vel aduētū xp̄i in mūdū quo ad iudiciū est ven-
turus. vt ergo tūc eū habeam⁹ iudicē placatū inuocamus nūc cōsequē-
ter puerū natū: pueri em̄ cito remittūt offensas ⁊ cito dant etiā q̄cunq̄s
magna ⁊ p̄ciōsa dicētes nomies: kyrieley son: q̄d grecū est latine signi-
ficans dñe miserere qz oēs eius misc̄dia indigem⁹. **P**rimo trib⁹ modis
quo ad peccatorū remissionē q̄ p̄petram⁹ corde: ore: ⁊ ope. **S**ec̄do trib⁹
modis quo ad gr̄e collationē sc̄z fidei sp̄e ⁊ charitatis. **T**ertio trib⁹ mo-
dis quo ad glorificationē vt tandē gaudeam⁹ supra nos in deo: **I**ntra
nos de nobis: ⁊ extra nos de primis angelis ⁊ sc̄tis. **D**irigit tamē. **P**ri-
mū kyrieley son ad patrē: qz eius potētie attribuit remissio peccatorū.
Sec̄dū xp̄eley son ad filiū qz ei⁹ sapiētie pp̄rie attribuit collatio gr̄az.
Tertū ad sp̄m sc̄tū qz ei⁹ benignitati attribuit gloriificatio corporū et
aiāz hoīm ordine dicte p̄ nouē choros angeloz. **D**einde sacerdos va-
dit ad mediū altaris ⁊ sus oriētē eleuatis manib⁹ solus cātare incipiēs:
Gloria in excelsis. **E**t cū dicit deo/man⁹ iūgit ad laudē ⁊ gloriā ei⁹ q̄ sa-
ctus est mediator dei ⁊ hoīm: ⁊ inuētus ī medio duoz aiāliū oriēs exal-
to: cui⁹ ⁊ nomē oriēs **T**ach. iij. in q̄ eleuata ē bñana natura ⁊ iūcta deo
vel qz tūc eleuata ⁊ iūcta est opōsa deuotio angelica: repñtans angelū
p̄mo cātantē ⁊ annūciatē gaudiū magnū in ortu xp̄i. **S**z chor⁹ rñdēs
illos repñsentat de qb⁹ d̄r. **E**t subito facta est cū angelo multitudo mili-
t̄ie celestis exercit⁹ laudātū ⁊ dicētū: **G**loria in altissimis deo et in terra
pax hoīb⁹ bone volūtatis. **P**ro hui⁹ hymni ampliori intellectu ⁊ expo-
sitiōe diuidit ip̄e in duas p̄tes: **P**rima est angelice decātata. **S**ec̄da hu-
manit⁹ appōsita: ibi laudam⁹ te. **Q**uātū ad p̄mā d̄r. **G**loria ⁊c.

a **F**id est clara laudis noticia sc̄z sit. **b** **F**id est in celis et angelis de angelice ruine
reparatione per christi natiuitatē inchoata. **c** **U**bi triplex fuit bellum sc̄z inter deus
⁊ homines: inter angelos ⁊ homines: ⁊ inter homines adinuicem: quia gentiles cōl-
tra iudeos in culto diuino. **d** **S**cz sit.

Gloria in excelsis deo: Et in terra pax

a **I**udeis ⁊ gentilibus non quibuscunq̄s sed. **b** **F**i. eis qui bo-
na voluntate christū natum suscipiunt: nō persequuntur: non enim
impijs pax: sep pax multa diligentibus nomen domini.

hominibus bone voluntatis:

a **H**ec est se-
cūda pars hu-
manit⁹ appo-
sita: sc̄z a bea-
to hylario **B**itinnē. ep̄o vt d̄r. **S**z **I**nnocētius dicit a thelesoro papa
Alij a symacho papa: potuit em̄ ab hylario: p̄mo cōponi: deinde a pa-
pa instrui: ⁊ iterū ab alio p̄firmari: ⁊ subdiuidit in duas partes. **I**n p̄-
ma deū laudam⁹ sibi gratias agim⁹ de xp̄i natiuitate dicētes:

a **C**uncta optime facientem. **b** **C**ommis boni plenitudinē cōtinentē vt nobis be-
nedicas. **c** **D**eum summū profitentes p̄pter quod hic deuote inclinamus.

Laudam⁹ te: Bñdicim⁹ te: Adoram⁹

Missa

a **T**ua mirabilia & glorioſa opera ꝑſicantes. **b** **S**ingulariter de natiuitate chriſti filij tui. **c** **I**d eſt ineffabile maiestate & dignitate tuam qua per incarnatione filij tui te: **G**lorificam^r te: **G**ras agim^r tibi ꝑ cognouimus: qua dignus es laudari benedici adorari &c.

pter magnam gloriam tuam. Domine

a **I**deo laudamus te.

deus rex celestis deus pater omnipo-

a **S**im humanā naturā cui data eſt ois poteſtas. **b** **V**irginis matris. **c** **I**d eſt ſaluator a quo tanq̃ a capite ſluit vnctio totius gratie.

tens: Domine fili unigenite iefu chriſte:

Hec eſt ſecūda pars in qua ſpecialiter filium implozamus allegan-
tes ꝑpter que deceat nobis miſereri.

a **S**im diuinā naturam. **b** **P**ro peccatis noſtris immolandus in ſacrificio altaris.
c **O**iginalia & actualia per tuā amariffimā paſſionē & ſacramentalē oblationē.

Dñe deus agn^r dei fili^r patris. Qui

a **Q**uo ad culpam peccata remittendo. **b** **Q**uo ad penam.

tollis pctā mūdi miſerere nobis. Qui

a **V**t tibi ſit acceptabilis & ꝑo nobis exaudibilis.

tollis pctā mūdi ſuſcipe deꝑrationē no-

a **A**d interpellandū ꝑo nobis orphanis. i. in poteſtibus bonis ad largiendū bona ſcꝑ mittendo conſolationē virtutum ſpirituffan eſt miſeris.

ſtrā Qui ſedes ad dexterā ꝑris miſere

a **E**ſſentialiter nos ſanctificans ꝑ peccatoꝝ emūdationē. **b** **V**niuerſaliter om-
nium dominari faciens vicijs ꝑ virtutū collationem.

nobis. Dñm tu ſolus ſctūs. Tu ſol^r dñs

a **E**ternaliter nos exaltans ꝑ premioꝝ ſinalem exaltationem. **b** **S**cz vnū quo
ad ſancitatem: dominationem: & altitudinem. **D**ictio enim excluſiua addita vni ꝑ-
ſone reſpectu termini eſſentialis nō excludit alias.

Tu ſolus altiffimus iefu xꝑe. Cum ſctō

a **I**. i. fiat qđ petiuim^r. **E**t ſic amen eſt verbū defectiuū: ſed in enāgelio cōter accipit
aduerbialiter ꝑ vere: & **A**poſt. iij. noialiter hec dicit amē. i. verus q̃ eſt teſtis fidelis.

ſpiritu in gloria dei patris. Amen.

Expositio

In missa de beata *g*ine interponunt sex tropi p̄ sex eius puilegia. Primum qz obūbratiōe spūscī ꝑcepit ideo addit spūs ⁊ alme orphano rū paraclyte: q̄ten^o meritis *g*iginis marie: ⁊ ipse nos orphanos obūbrare ⁊ solari dignet. Secūm qz illū p̄mogenitū dignissimū filiū genuit sine p̄e t̄p̄aliter quē de^o p̄i genuit sine m̄re eternaliter: cui tāq̄ matri fili^o nihil negare poterit. Tertū qz ad ei^o gloriā nos exaudit s̄m illū *Bern.* x̄ps nihil nos h̄re voluit qd̄ nō p̄ man^o *g*iginis trāsierit sc̄z ad ei^o gl̄iam mōstrandā ⁊ sp̄ augmentandā: ideo addit ad marie gl̄iam. Quartū qz sanctificata ab om̄i pctō tā originali q̄ actuali: nō q̄dem p̄ purgationē cum penitus nullū peccatum vnq̄ cōtraxerit: sed per p̄seruationem vt ⁊ nos eius meritis ⁊ p̄cibz purissimis sanctificari mereremur ideo additur mariam sanctificans. Quintū qz in omnibus actibz cogitatioꝝ num/locutionū ⁊ operū: virtuose semp̄ gubernata: vt per eam ⁊ nos gubernari possem^o: ideo addit mariā gubernans sc̄z omni t̄p̄e. Sextū qz in altissimis super omnes choros angelozū singulariter coronata: vt esset celozum regina ⁊ nostra patrona p̄cipua. Amen.

In finito itaqz hymno angelico sacerdos osculat̄ medium altaris: qd̄ ⁊ facere debet q̄tiens se habet vertere ad ppl̄m put in ordine *Roma. ca. xxxiiij.* ad significandū se esse mediatorē recōciliationis ⁊ pacis ex p̄sona x̄pi s̄m illud. *J. Thessal. vlti.* salutare fratres oēs in osculo s̄cro: et ad *Roma. j.* Salutate inuicē in osculo s̄cro. Postq̄z aut̄ se verterit minister trahit casulā significās eccl̄iaz ad collū ei^o de p̄cedere ⁊ dicere illū: *Sant. j.* Trabe me post ⁊c. dicit: Dñs vobiscū. s. sit p̄ incarnationis sue meritu. R̄ndit chorus vel mister in p̄sona totius ppl̄i. Et cū spū tuo. s. sit dñs liberādo a malo ⁊ p̄ferēdo bona mō p̄dicto. Debet em̄ sacerdos tot^o in spū qd̄amō appere tāq̄ stella triū magoz choruscās ⁊ regē regū adesse demonstrās: representat em̄ p̄mā apparitionē x̄pi q̄ facta est gētibz ī stelle appitione. Sicqz reuersus dicit: *Orem^o.* s. sit in vnū: vos mecū ⁊ ego vobiscū: vt qd̄ petim^o facilius impetrem^o dicēs: *Collectā* a colligēdo dictā: qz colligit vota ⁊ oꝛones ppl̄i ad offerendū x̄po nato regi: vnū cōiter solū tres dicunt̄ *collecte* ⁊ p̄cipue in missa p̄uētuāli p̄p̄ tria m̄se^o ra q̄ obruleft magi dño: qbz ⁊ nos p̄fo: mari debem^o offerētes auz ignite charitatē: t̄bus deuote oꝛonis: ⁊ myrrhā dñice passionis. Et hec̄ forte potissima rō assignabil^o q̄re in nūero ipari cōgruit *collectas* dici: lz nō videat̄ necesse nisi vbi h̄ bz ordinari^o: p̄stitutio: vel p̄suetudo ecclesiarū aut religionū. Nā etiā in die innocentū q̄truoꝝ legunt̄ *collecte* sub nūero pari s̄m ordi. *Roma.* *Abcludunt̄* aut̄ p̄ dñm n̄rm iesum x̄pm ⁊c. qz ipse dixit *Joh. xv.* Quicqd̄ petieritis patrē in noie meo/ hoc faciet. In merito em̄ x̄pi exaudimur nō in merito n̄ro: p̄p̄ qd̄ ⁊ cū singulari deuotione attētionē dicendū ⁊ audiendū est h̄ dulcissimū nomē iesus flexis genubus saltē cordis dicente ap̄lo *Phil. ij.* In noie iesu om̄e genu flectat̄ celestū terrestriū ⁊ infernoꝝ ad qd̄ etiā singulares indulgentie. sc̄z xxv. dierū sunt dare a *Johanne papa: Flectētibz* sc̄z genua infra missarum solētia ad hoc nomē iesus que maria. In hoc em̄ noie om̄is salus

f̄m ordi.
Ro. ca.
xxxiiij.

Expositio

meus dilect^o in quo mihi cōplacui ip̄m audite. **Repetit^o all'a:** qz angeli reperebāt z dixerunt iterū all'a. **Apoc. xix.** vnū sez ppter malū oblatū: aliud ppter bonū collatū. **In fine subiūgit^o notaz multarū ptractio si ne verbis z vocib^o significatiuis: ad significādū maius esse gaudiū celeste q̄ possit explicari sermone vel voce ad qd̄ pueniūt qui innocentia bap̄tismalē cū xp̄o seruauerint. Sed t̄pibus luctui deputat^o loco all'a canit^o tract^o habēs multas graues notas: qz significat grauē xp̄i penitentia quā post bap̄tismū fecit in deserto: vbi. xl. dieb^o et. xl. noctib^o ieiunauit: orauit: uigilauit: habēs terrā p lecto: celū p ro tecto. Nā sup nudam terrā dormiuit discoopto capite: z nudis pedib^o inucessit: cū bestijs hūiliter puerfatus: ter a diabolo tēptat^o. ¶ **Sequētia** significat sp̄salem exultationē: vel accidētia qdā tripudia gaudiū supra dictū seq̄ntia secuta z secutura. ¶ **Euāgelii** significat p̄dicationē xp̄i. Ad qd̄ legēdū accipit^o p̄mo b̄n̄dictio: qz xp̄s p̄dicare nō p̄sumpsit etiā vsqz ad annū eratis sue tricesimū: nisi p̄us accepta b̄n̄dictioe a patre dicēte. **Hic est filius me^o dilectus ipsum audite.** Regit autē p̄tra aquilonē plagā frigidā z tenebrosam: a qua z fm̄ p̄phētā pan̄ def̄ oē malū: ad repellendū oē malū: frigus induratorū cordiū: z tenebras demonū acuitioz: p̄ expressiōne charitatis z virtutis xp̄i in euāgelio p̄tentorū: ppter qd̄ z xp̄s p̄dicauit euāgeliiū. **Sacerdos** vl' **dyaconus** p̄mittit di. **Dñs** uobiscū: orans q̄tenus dñs sit cū fidelib^o circūstātib^o: saltē participatiōe z mentis deuotiōe quo ad eos qui nō sunt aut esse possunt p̄sentes: corpe vt reddat eos dignos z attentos ad audiendā p̄dicationē xp̄i efficaciter. **Et r̄ndit chor^o** vel minister in p̄sona oim. **Et cū sp̄u tuo:** sez sit dñs ad digne z fructuose p̄ferendū euāgeliiū. **Debet em̄ totus tūc in sp̄u assiste re z in sp̄u deuore p̄ferre.** **Deinde** alta uoce dicit vel canit sacerdos vel dyacon^o. **Initū** vel sequētia sc̄ti euāgelij fm̄ **Matth.** vel **Marci** zc. id est fm̄ q̄ **matthe^o** vel **marc^o** recitat. **Et r̄ndit chor^o:** **Gloria tibi dñe:** sez sit q̄ euāgeliiū salutis z pacis p̄dicasti: ad magnificādā gloriā regni tui fm̄ illō **ps̄.** **Gloriā regni tui dicēt.** **Et debēt tūc fieri q̄tuor cruces** p̄ma in libro. sc̄da in frōte: tertia in ore: q̄rta in pectore: vt p̄ hoc doceamur p̄formari xp̄o q̄ crucē p̄ oculis sicut in libro habuit. **In passiōe** crucem nō erubuit publice: crucē p̄dicauit ore: z iugiter tenuit etiā a p̄ncipio sue cōceptionis in pectore. **Thurificat** in signū q̄ odor diuine noticie z bone fame xp̄i p̄ euāgeliiū est diffusus z plurib^o cōicatus: sicut z hodie diffundit^o z hoib^o bone uolūtatis cōicāt. **Duo cereferarij** cū cādēlis accēsis: res̄sentāt lumē legis z p̄phētarū qd̄ euāgelio xp̄i lucet z in eo p̄fectius res̄plēdet. **Et put anastasi^o papa instituit:** stare debēt vniuersi nudatis capitibus ad deuore et reuerēter uerba euāgelica in q̄b^o nuda ueritas patz audiēda: z vt ipso facto ostēdāt separatos pugnare p̄ euāgelica ueritate z fide xp̄i seruāda. **Canit in tono maturo** miti z suauis fm̄ or di. **Ro.** qz marurus mitis z suauis fuit sermo xp̄i fm̄ illud **Matth.** **Discite a me** qz mitis sū z hūilis corde. **Recto euāgelio** sub dyacon^o libriū ap̄tū sacerdoti offert cū dyacono sibi digito mōstrāte euāgelium:**

Matth. xj.

Mitte

qđ sacerdos osculat factu sup eo signo crucis. In signū pacis ⁊ charitatis q̄ in euāgelio apte mōstrant ⁊ ne de corde auferant sed ⁊ forti⁹ impmant ⁊ p̄signent. vñ ⁊ tūc cogitare pōt q̄ si osculet dulcissimū pecc⁹ ex quo mellifluis s̄ba illa euāgelica p̄fluxerūt. Et astātes oēs munim⁹ se signo crucis: vel sup manū factuz signū crucis osculant: ne volucres celi. i. diaboli auferāt de cordibz aut opibz eoz semē x̄bi dei pacis ⁊ charitatis euāgelij lecti. Sed qñ legit passio vel missa p̄ defunctis: euāgelij nō debet osculari: qz tpe passiois x̄ps nō habuit signū pacis s̄z tribulationis: ⁊ de aiabz defunctorz incerti sumus an sint in pace vel penit. **C**redo d̄: i medio altaris eleuatis manibz: v̄t̄s. Et significat p̄dicatiōnē aploz q̄s dñs binos ⁊ binos misit ad p̄dicādū euāgelij p̄ vniuersum mundū iō sacerdos in p̄sona x̄pi incipit: ⁊ chorus p̄sequit alternatim. **A**n̄t̄ aut ⁊ legit publice simbolū nicenū in p̄silio niceno ex diuersis locis sacre scripture p̄corditer in vnū collectū ⁊ publicatū: id declaratiōnē simboli aplici vbi multa nō a deo clare ponunt ⁊ hoc p̄tra dogmata hereticorū tūc insurgētū. **P**ro cui⁹ aliq̄li b: eui ⁊ iterlineali expositiōni diuidi pōt in. xij. articulos s̄m. xij articulos fidei: ab artando dictos eo qz artat nos ad credēdū eos nō qđē simplr sed sub p̄ditōe si volumus saluari. **Q**uātū igit ad primū articulū dicit.

Credo in illud Deut. vi. audi israel dñs deus tuus vnus est. Contra paganos ⁊ illos hereticos: qui s̄m tres p̄sonas tres deos posuerunt: cū christus dicat ego ⁊ pater vnū sumus scz quo ad vnitatē diuine essentie. **D**iffert credere deum: scz esse qđ ⁊ demones credunt: **D**eus est verbis eius credere: qđ ⁊ mali faciunt: in deū est credendo ire in deū per amorē ⁊ ei adherere qđ solum boni faciunt. **Q**ui ergo dicit se credere in deū mentitur si nō diligit ipsum. **b** scz quo ad distinctiōnē personarū s̄m illud p̄s. **D**ñia quecūqz voluit fecit: cōtra aliquos philosophos qui dixerūt deum nō esse infiniti vigoris: neqz ex nihilo posse aliquid facere.

Credo in vnū deū. patrē oipotentē **Prim⁹ articulus.**

Credo in illud p̄s. Dixit ⁊ facta sunt cōtra errorem ponentū mundū ab eterno fuisse: alibi dicit creatorē: qz p̄mo creauit oia simul in materia p̄ma: ⁊ deinde fecit p̄ distinctiōnē ⁊ formationē. **Gen. i.** **b** cōtra errorem manicheorū ponētū duo p̄ncipia: vnū maloz visibiliū: aliud bonoz inuisibiliū. **E**x quo ducimur p̄mū ad cōsiderandū dei maiestātē q̄tū factor: p̄minet factis. **S**ecdo ad gratiarū actionē: qz q̄cqd sumus ⁊ habem⁹ a deo est. **T**ertio ad patiētā qz etiā pene cū aliqd sint a deo sunt et ad bonū

factorē celi et terre visibilium omnium

n̄m ordinate si volum⁹ bñ v̄ri. **a** cōtra eos q̄ posuerūt duas p̄sonas in x̄po. **N**ā sicut aīa rōnabilis ⁊ caro vn⁹ est hō ita de⁹ ⁊ homovn⁹ est x̄ps. **b** scz vniuersorū.

et inuisibilium. Et in vnum dominum

Secūdus articulus.

a saluatorē oleo leicie p̄re cōsortibus suis vinctam. **b** cōtra fontinū qui dixit christū esse filiū dei nō aliter q̄ alij viri boni per adoptionē ⁊ p̄tra manicheos. qui posuerunt plures filios in diuinis.

iesum christum filium dei vnigenitum

Expositio

a ¶. ab eterno: sicut fm Aug. vj. de trinitate. Si ignis fuisset ab eterno: & splēdor de eo natus fuisset ab eterno: cōtra arrianos arguentes. Si genitus ex patre: ergo posterior patre. Et cōtra Fontinū qui dixit christū ante mariā nō fuisse. Credere ergo debemus q̄ christus est vnigenitus & verus dei filius. Et q̄ fuit cū patre eternaliter vni us nature & substātie cū patre: alia tñ psona a patre. Et hoc quo ad eius diuinitatē.

Et ex patre natum ante omnia secula.

a ¶ cōtra Sabellia. qui dixit christū nō esse aliū a patre: sed ipsum patrē incarnatum
b ¶ Quia pater genuit filium sibi se totum cōmunicādo sine sue substātie diminutiōe sicut lumen accendit a lumine sine alterius diminutione. **c** ¶ sine alteratione trans-

Deū de deo: lumē de lumine: deū verū
mutatione vel fictione. **a** ¶ contra Arrium. **b** ¶ id est vnius substantie seu essentie cum patre: & per cōsequens equalis patri.

de deo vero. Genitū nō factū: cōsubstā

a ¶ Jobānis. i. contra illos qui negauerūt eum esse creatorē: & contra Arrium qui licet concederet mundū sensibilem factum per verbum: nō tamē ipsum verbum quod dixit factum. **b** ¶ non ppter demones saluandos: prout ascribitur origeni: ecce cau-

tialē patrē: per quē oīa facta sunt. Qui
sa finalis incarnationis christi.

pp̄ter nos hoīes et pp̄ter nostrā salutē

a ¶ Job. vi. Descendi de celo: contra Fontinū. Non enim descendisset nisi prius ibi fuisset. Et hic tangit modus in forma. Ex illo tertio articulo primo fides nostra confirmatur quia christus de celo descendit: & per cōsequens ei magis credēdum q̄ alijs hominibus qui ibi personaliter non fuerūt. Secūdo spes eleuatur: quia homo factus est nobis similis: vt fiducialem accessum haberemus ad ipsum. Tertio charitas inflāmatur: quia propter nos homines & propter nostrā salutem descendit de celis. i. Jobānis. iij. Sic deus dilexit mundū. Et Aug. Si deus peccatores nō dilexisset de celis ad liberandū eos nō descendisset. **b** ¶ cōtra manicheū qui dixit eum assumpsisse solum carnē apparentē. **c** ¶ cōtra iudeos per attributionē: quia incarnatio est opus charitatis & donum largitatis: licet absolute causa efficiens sit tota trinitas.

descēdit de celis. Et incarnat⁹ est de spi

a ¶ contra valentianū qui dicit christum nihil corporis ex maria sumpsisse: sed e celo lapsum solum per mariā transisse: ecce causa materialis. **b** ¶ qui constat ex corpore & anima rationali: contra arrium & appollinarē dicentes christū non habuisse animam: sed loco anime diuinitatem. Et ergo hic genia flectenda ob reuerentiam et gratiarum actionē dominice incarnationis.

ritu sancto Ex maria v̄gine: et hō fact⁹

Tertius articulus.

Misse

a **C**ōtra māticheū: et hoc p̄mo vt p̄ balneū sui sanguinis peccati macula lauaretur. **Apocal. j.** Laui nos etc. **Secūdo** vt per sacrificiū tam magnū et efficac: offensa patris infirmita remitteret. **Roma. v.** Cum inimici essemus reconcilian sumus deo per mortē filij eius. **Et** vt pena debita expiaret: infirmitas nostra roboretur: **Ro. vj.** **Actus** noster homo simul crucifixus est etc. vt paradysus aperiret. **Tertio** vt exemplū regulandī vitā nostrā preberet: scz charitatis: quia maiorē charitatē nemo habet etc. **Item** patētie humilitatis: obediētie contēnēdi terrena vsqz ad mortem crucis.

b **C**a ponto insula dicto: q̄s ponit ad exprimendū certitudinem rei geste. **Itē** descēdit ad inferos hic: supponit: quia cōtra hoc heresis non fuit.

est. Crucifixus etiā p nobis sub pōcio **Quart^o articulus.**

a **C**scz in signū q̄ vere passus. b **C**.s. ppria virtute ad vitam immortalem: vt esset causa et exemplar nostre resurrectionis corporalis et spūalis.

pilato passus et sepultus est. Et resur- **Quintus articulus.**

a **C**ōtra q̄sdā corūmbios: nō citius nec tardius vt mors eius pbaretur: et resurrectio nō desperaret. b **C** vt paruit. **j. Cor. xv. Diec. vj.** Annūciabit nos post duos dies: et in die tertia suscitabit nos. **Autus** figura ionas trib^o diebus in ventre. c **C**.s. emp̄reum: scz eius sup̄remū locū per et super omnes celos ppria virtute tanq̄ ad locū propriū a quo deicēdit ad interpellandū p nobis: et trahendū sursum.

rexit tertia die iūdm scripturas. Et ascē- **Sext^o articulus.**

Sextus articulus contra eos qui dixerunt christum carnem deposu-
it: et in solem posuisse.

a **C** in p̄noxiis donis quiescens a laborib^o quos sustinuit: et tanq̄ magnus dominus ad mirēndū dona spiritus sancti. **Eph. iij.** Ascēdit super omnes celos: vt adim-
pleret omnia: scz donis suis.

dit in celum: sedet ad dexteram patris.

a **C** ad iudiciū qui modo venit in carnem et quotidie in mentē. b **C**.s. iuste qui iudicatus est cum cōtumelia iniuste. **Luc. xx.** Tunc videbunt filium hominis venientē in nube cum potestate magna et maiestate. **Contra** Origenem: qui se iur dixisse passibilem venturum pro demonibus redimendis.

Et iterū venturus est iudicare cum glo- **Septim^o articulus.**

Divus iudicis sapientia innumerabilis et ineffabilis: potentia inuincibilis: iusticia inflexibilis: facies et ira implacabilis: et ideo si vis nō timere potestatem: benefac: **Roma. xij.**

a **C**id est bonos vita gratie viuentes ad vitam eternam: et malos in peccatis mortuos ad mortem sempiternam: vel iam aut tempore sui aduentus viuos adhuc et mortuos generaliter: prius tamen moriantur anteq̄ iudicabuntur. b **C** contra luciferanos **Daniel. vj.** Regnum eius quod non corrumpetur.

ria viuos et mortuos: cuius regni non

Expositio

a Quid est deum: quia licet multi sint alij spiritus sancti vt angeli: tamen oēs sunt ad ministratorij spūs: **Heb. i.** Nō dō dñs non minister aut seruus. cōtra macedoniū negans deum esse spiritum sanctum.

Octau^o articulo erit finis. **Et in spiritū sanctū dominū**

a **¶** s. corpus et aiām: ad differentiā amoris nostri qui non viuificat cōtra eos qui dixerunt spiritum sanctum solum purgare mentem: et nō viuificare. **b** **¶** s. vnica spiratione cōtra errorem grecorum: quem tamen dicuntur reuocasse.

et viuificantem. Qui ex patre filioq; p

a **¶** quia patri et filio coequalis et consubstantialis: contra eos qui dixerunt spiritum sanctum esse nuncium et famulum patris et filij vt macedonius et donatiste dicentes eum esse minorem patre et filio.

redit. Qui cum patre et filio simul ado

a **¶** m illud. **ij. Petri. i.** Spiritus sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines: contra pristinistas et montanos qui dixerunt prophetas non per spiritum sanctum: sed quasi amentes et ebrios locutos fuisse: qđ etiam falsum patet ex mirabili eorum concordia diuersis temporibus et eodem prophetantium.

ratur et conglorificatur. Qui locut^o est

a **¶** **Can. vj.** Ana est columba mea. s. vnitate fidei: spei et charitatis: extra quā nō est salus: vt patet in arca noe. **b** **¶** ad differentiā ecclesie malignantiū. **Ps.** Odiui ecclesiam malignantium. **c** **¶** vniuersalem. **Primo** ratione loci habens tres partes mundū vniuersum: celū: purgatorium. **Secundo** ratione hoīm: qz nullus abiicit nec seruus nec liber: grecus aut iudeus. **Tertio** rōne temporis: qz sem p durabit.

Nonus articulo per prophetas. **Et vnā sanctā catho-**

a **¶** Quid est firmā: supra fundamentū apostolorum fundatā: et supra firmā petrā fundamentū primariū quod est christus. **i. Cor. iij.** **b** **¶** **Eph. iij.** Vnus deus. vna fides. vnū baptisma. Licet enim sint plures exterius baptisantes: vnus tñ solus interius baptizat. s. xps. **Joh. i.** Nō baptizat et cōtra donatistas rebaptisantes.

Decim^o articulo liram et apostolicam ecclesiam **Confite**

a **¶** s. oīm originaliū et actualiū etiam quo ad penā: ita vt baptisatus statim euolat: et qz per baptisatū cōmunicatur vltus capitis nostri christi qui delet petā: et hic cōprehenduntur cetera sacramenta: qz baptisatus est ianua omniū aliorum.

or vnū baptisma in remissionem pec-

a **¶** ppter quod amicorū mortē patienter fero. **i. Thessal. iij.** Mori ppter iusticiam nō timeo. **Bona** sollicitius operor: et a malis retrahor: qz pcedent q̄ bona fecerunt in resurrectionem vite: qui vero mala egerunt in resurrectionē iudicij. **Joh. v.** contra et

Undecimus articulo ratorum. **Et exspecto resurrectionē mor-**

Misse

orem philosophorum dicentium idem numero non reuerti. et saduceorum et aliorum hereticorum quorundam. a. **1.** in terra uiuentium eternam: contra eos qui putabant animas cum corporibus mori: vel non recipere in futuro secundum opera sua: habet autem uita eterna in se tria. Primum est: quia homo ibi perfecte deo coniungitur qui est finis desideriorum et laborum nostrorum merces et premium nostrum ultimum: **Heb. xv.**

tuorum. Et uitam futuri seculi. Amen. **Duo decimus articulus.**

Ego merces tua nimis. **C**onsistit autem hec unio. Primo in nuda et aperta uisione dei. **1. Cor. xiiij.** Videmus nunc per speculum in enigmate: tunc autem facie ad faciem. **S**ecundo in feruentissima dilectione. Quanto enim perfectius aliquis bonum cognoscit: tanto amplius amat. **S**ed ibi perfecte cognoscitur summum bonum: ergo summe amat. **T**ertio in plena laudatione. **Ps.** **B**ei qui habitant in domo tua domine: in secula seculorum laudabunt te. **U**nde beatus **Aug.** ibi uocabimur et uidebimus: uidebimus et amabimus: amabimus et laudabimus. **E**cce quod erit in fine sine fine. **S**ecundum est perfecta saturitas. **N**ullum enim bonum creatum satiare potest anime appetitum: sed solum bonum increatum: summum: continens omnia bona creata supereminenter: secundum illud beati **Augu.** **I**nsatiabile et inquietum est cor meum donec quiescat in te domine. **E**t **ps.** **Q**ui replet in bonis desiderium tuum. **Q**uia quod est desiderabile: ibi est superabundanter. **S**i enim desideras delectationes: ibi erit summa delectatio de summo bono per omnes sensus: quod tunc erit in actu suo. **Ps.** **D**electationes in dextera eius usque in finem. **E**t iterum. **T**orrete uoluptatis tue potabis eos: **Job. xxij.** **T**unc super omnipotentem delitie affluent. **S**i appetis honores: ibi erit summum honorum: inter laicos maximus honor est esse regem: inter clericos episcopum: et quilibet horum erit ibi: **Apoc. v.** **F**ecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes: et regnabimus super terram. **1. uiuentium. Et. 1. Job. iij.** **S**cimus quoniam cum apparuerit: similes ei erimus. **S**i desideras scientias: ibi erit cognitio omnium rerum naturalium: et totius ueritatis. **A**t breuiter quicquid uoueris / totum habebis. **N**am secundum beatum **Aug.** hoc est de ratione beatus dicitur. **T**ertium est perfectissima securitas de omnibus perditis semper perfruedis absque ullo defectu: et quod nulla aduersitas eis unquam nocere poterit: aut molestie quicquam inferre. **Ps.** **Q**uonia confortauit se ras portarum. **E**t **Apoc. xxi.** **A**bstergit de omni lachrymam ab oculis eorum: et mors non erit ultra neque luctus neque clamor etc.

Duo decimus articulus.

Aug. xxij: de ciuit. dei ca. xl. Aug. 1. cofel.

Dominicis omnibus.
Festiuitatibus omnium apostolorum et euangelistarum.
Natiuitate domini
Epyphania domini
Conuerfione sancti pauli
Omnibus festiuitatibus beate virginis marie
Lena domini
Refurrectione: ascensione
Eorum si que habent octauas. **U**nde in octaua sancti **J**ohannis baptiste dicitur **A**redo: eo quod infra octauam apostolorum **P**etri et **P**auli uenit.

Festiuitatibus angelorum: **C**rucis: **F**esto omnium sanctorum **O**mnibus consecrationibus ecclesiarum et altarium. **F**estiuitatibus quatuor doctorum. **E**t per omnes octauas

B ij

domin
 filio
 simul ad
 locu
 am
 tionem

Expositio

Similiter in octaua sancti laurentij: qz infra octauā beate virginis occurrit. Sic z in ordine nostro p octauā sancti Augustini. Et in sancti Iohannis decollatione. In die felicitis z aduerti: eo q infra octauā sancti Augustini veniūt. In alijs aut festis sanctorum: vt martyrum cōfessorum z virginum nō dicit Credo. Cuius ratio est s̄m Innocentij: qz solum predictorum z nō illoꝝ sit cōmemoratio in simbolo: quoz undā tamē obscure: vt epyphanie: qd est festū baptisimatis/ibi: Cōfiteor vnū baptisima. Cene dñi: qd est solēnitas eucharistie: ad quā respicit illud: Sanctorum cōmunionē. Angeloz: q noīe celi intelligunt/ibi: Factorē celi z terre. Sed quatuor doctores gaudent p̄uilegio apostolorum: eo q fidē apostolicā declarauerunt: z corruptā ab hereticis restaurauerunt: p̄cipue vt patet ex eorum scriptis. Et tantū de p̄ma parte literaliter z allegorice. ¶ Sed tropologice introitus significat introitū christi in mentē per gratiā tūc intime z ex toto corde desiderā dū. Qd cum factū fuerit: vertit z mutatur quis in virum alterū: ideo sequit̄ versus: qui in nota altiori communiter reperit̄ introitus: per quod docemur: vt introeuntes corde desideremus gratiā subsequētē: sine qua gratia p̄ueniens nihil p̄deset. Non em̄ qui ceperit: sed qui p̄seuerauerit vsqz in finem/bic saluus erit. Un̄ z misericordiā eius petimus per kyrieley son nonies: qua indigemus vt. s̄. z vt laus nostra cōsociet̄ laudi angeloz: per nouē choros eorum. Sed q̄ vult cū angelis in futuro deū laudare: oportet in p̄senti cū ipsis incipiat: nō querens que sua sunt: sed que iesu christi z que alioꝝ: ideo sequit̄: Gloria in excelsis deo. Et in terra pax. Eleuatio manuum docet extensionē operū: s̄m illud Thren. iij. Teuemus corda cū manibus. Que humeros nō debent excedere: qz fieri debent nō importabiliter z indiscrete: sic tamē debent extendi vt euidenter possint a retro stantibus videri: quia sacerdotibus z p̄latis p̄cipue dicit̄: Sic luceat lux vestra corā hoibus vt videant opera vestra bona: z glorificent patrē vestrum qui in celis est: Matth. v. Vel significat q̄ christo semp cōsors debet esse in cruce cū p̄lo Paulo. Finiro hymno angelico osculat̄ altare: qd z semp sacre tenet̄ quotiens se ad pplm̄ verterit: ad ostendēdā deuotionē suā ad christū ne in deuotior videat̄ illa peccatrice: q̄ postq̄ intrauit ad conuiuiū domini: nō cessauit osculari pedes eius: Luc. xij. Un̄ cogitare debet tunc sacerdos inclinās se cum omni deuotione q̄si osculet̄ dulcissimos pedes iesu in cōuiuiō residentis: ne sibi dicat tanq̄ phariseo: Intraui in domū tuam z osculū non dedisti mihi. Deinde dicit: Dñs vobiscū. Vbi ex toto corde debet desiderare z orare q̄tenus p̄ meritū sue incarnationis sit cum p̄lo. Et ecōtrario ppl̄s respōdēs: Et cū spiritu tuo. s̄. sit dñs p̄ meritū sue incarnationis: vt ipm̄ instruat/rogat z accendat: sic q̄ in spiritu z veritate pro nobis oibus orare valeas. Oremus dicit: vt se z pplm̄ ad orandum simul excitet. Collecta dicit hoc vel illa s̄m petenda. Un̄ tunc oēs collecte debēt esse ad intra in deuotione z charitate diuina: z sic petere necessaria. Sequit̄ epistola significās supra missam instructionē z testificationē p̄ quā intellecta z bene

Tropologice

Misse

penfata in fua fentētia pbare ⁊ cognofcere poffumus an xps venerit in
mentē noftrā p gratiā pbabiliter: aut quō feruari poffit: ne recedat a no
bis. **Et** debet legi diftincte ⁊ aperte ad intelligēdū: **Nemie. viij.** **Et** deo
note ad fructificandū. **Nicre. ij.** **Factus** eft fermo dei in corde meo q̄fi
ignīs eftuans. **Un̄** ibi lecta ⁊ audita debēt memoriter retineri diligētē
q̄ntum eft poffibile: ⁊ q̄z totius ope adimpleri: ideo fequit̄ **Graduale:** fi
gnificās gradus virtutū p quas cū iofeph virgine maria ⁊ puero iefu
debet gradi viā p̄fentis vite: ad destruendū idola egyptiorū in vita acce
ua. **Qd** cum factū fuerit vertit̄ labor in gaudiū ⁊ gradiens in virtū alte
rum: qd̄ fignificat verfus in altiori nota. **Sed** alleluia incipiens ab a
⁊ terminās in a: fignificat gaudiū celefte ineffabile ⁊ incōmutabile ha
bens principū ⁊ carens fine: p qd̄ ammonet̄ tam sacerdos q̄ ppls: vt
tūc oīa terrena ⁊ trāfitoria ab affectu poffponat: ⁊ ad eterna gaudiā ex
toto corde feftinat fakte p contēplationē in vita cōtemplatiua: vt tandē
aflequat̄ p apertā vifionē ⁊ fruitionē in patria. **Verfus** fignificat omīa
vetera tūc verti in noua: fm̄ illud **Apoca. xx.** **Ecce** nouus facio oīa. **Tēo**
porib⁹ autē lucrii deputatis loco alleluia canit̄ tractus in nota graui:
qz tantū eft pōdus iniquitatis noftrę ⁊ circūftans nos peccatū in corpo
re corruptibile: vt grauiter trabamur ad bonū. **Un̄** multe note cōmuni
ter ponunt̄ sub vna dictione: ad innuendū q̄fi inexplicabile eſſe noftrā
miferiā quā p peccatū incurrimus. **Et** maius eſſe defideriū liberatiōis
ab eadē miferiā q̄ facile explicari poffit. **Anteq̄** legat̄ euāgelium sacer
dos vel diaconus p̄mo orare debet p̄ra mediū altaris: **Mūda** cor me
um ⁊ labia mea ⁊c. put in ordi. roma. qz nō eſt ſpecioſa laus in ore pec
catous. **Et** ſine oīone nec teneri pōt mediū virtutis. **Deinde** accipit be
nedictionē: in ſignū q̄ nullus p̄dicare debet p̄pria auctoritate. **Rom. x.**
Quō p̄dicabunt niſi mittant̄. **Tertio** dicit: **Dñs** vobiscū: defiderans ⁊
orās ex toto corde ⁊c. vt ſupra patuit. **Dēs** ſignāt̄ ſe añ ⁊ poſt euāgelū
vt ſine diabolica illuſione poſſint ip̄m deuote audire: et ſine obliuione
fortiter imp̄ſum retinere. **Un̄** ⁊ cōtra aquilonē legit̄ q̄fi factō dicit̄ il
lud **Iant̄. iij.** **Surge** aquilo ⁊ veni auſter: id eſt recede diabole ⁊ veni
ſpirituſ ſancte. **Et** illud **Iſa.** **Dicam** aquiloni noli phibere. **Significat**
autē euāgelū bonū nunciū ab eu qd̄ eſt bonū: ⁊ angelū qd̄ eſt nunciū:
qz per ip̄m nunciat̄ nobis maximū bonū quo pfecte inſtruimur ⁊ cōſo
lamur in agendis: cauēdis ⁊ cauēdis ⁊ defiderādis. **Et** qz fm̄ hoc age
re debem⁹: ita vt ip̄m in corde bono ⁊ pfecto retinētes fructū feram⁹ in
patiētia: qd̄ facit fides formata: ideo ſequit̄ **Credo.** **Corde** em̄ creditur
ad iuſticiā: ore autē cōfeſſio fit ad ſalutē: **Roma. x.** **Un̄** tunc deuotiſſime
ora ndū a p̄lo ⁊ a sacerdote ex corde defiderandū q̄renus in fide euan
gelica cōfirmemur: quia ſine fide impoffibile eſt plere deo. **Heb. xj.**
Sequit̄ ſecūda pars p̄ncipalis totius incipiens ab offeritorio ⁊ durās
vlgz ad p̄fationē in qua fit cōſecrādoꝝ oblatio. **Et** ſubdiuiditur in tres
particulas. **In** p̄ma nāqz p̄mittit̄ offerētū cū laude ⁊ exultatio in cātico
offerro. ij. **In** ſecūda fit oblatio cū oīonibus: **Sufcipe** ſancte pater ⁊c.

Expositio

Allegoria

In tertia petit oblatiois acceptatio in secretis. Et quia hec exigit eleuatione mentis ad deū: ideo p̄mittitur: **Dñs vobiscū.** Et postea orate fr̄es. Quantū igit ad hec oīa magis in specie suo ordine cū allegoria. **Pri-**mo osculato altari in medio rōne q̄ supra: sc̄it se ad ppl̄m dicēs orādo: **Dñs vobiscū.** s. sit p̄ meritū sue oblatiois deo p̄ri p̄ nobis vt possitis p̄mo vobispos; deinde tantū sacrificiū corpis ⁊ sanguis xp̄i mecū digne ⁊ fructuose offerre: ⁊ oblato sacrificio incorporari. **Rñdet** chorus vel minister in p̄sona ppl̄i: Et cū spū tuo. s. sit dñs mō p̄dicto. Debet em̄ tūc totus in spū apparere: q; resp̄ntat apparitiōe dñi iesu in die palmarū: qñ vertebat faciē suā vt iret in hierl̄m offerre seip̄m p̄ nobis: vbi cogitare poteris: quō iesus vidēs ciuitatē fleuit sup̄ illā: ita vt intumesceret facies ei⁹: ⁊ p̄ multitudinē singultuū peccatoris sui nō posset ad plenum v̄ba formare. **Prop̄** qđ imp̄fecte dixit: **Quia** si cognouisses ⁊ tu. Consequēter excitat se ⁊ ppl̄m ad orandū simul ⁊ deuote dicens: **Oremus.** **Prosequit** offerro: iñ qđ carā: q; significat oblationē laudis quā exb̄tuerūt xp̄o veniēti: ⁊ sp̄te atq; bilariter nō minus q̄ flebiliter se offerēt: recipiētes eū cū hymnis ⁊ canticis: florib; ⁊ ramis palmarū: p̄stratis vestimētis in via atq; dicētes: **Osanna** filio dauid: b̄ndictus q̄ venit in noīe dñi. Et hoc forte etiā resp̄ntat p̄cessio subdiaconi cū calice solēni ter p̄parato: ⁊ accolito portate ampullā aque de sacratio in festis dupl̄e: vel resp̄ntat **Johānē** baptistā vt sup̄ius patuit: qđ p̄parauit viā domino ad offerendū seip̄m: tandē p̄ nobis ⁊ fert oblationē vsq; ad mediū altaris: vbi aperit q; ip̄e **Johes** terminauit oblationē veteris testamēti: in qua velaminib; figurarū oblatio xp̄i erat velata: ita vt veniens ad mediatoriē dei ⁊ hoīm aptā mōstraret dicēdo: **Ece** agn⁹ dī. s. p̄ peccatis immolādus: s̄m illud **Mat̄. xj.** **Ecce** ⁊ p̄be vsq; ad iohannē p̄pheta uerunt. **Uñ** ⁊ subdiaconus offerendo calicē nihil dicit: quia oblatio veteris testamenti veritatē non exp̄ssit. **Sed** sacerdos ⁊ diaconus aliqd̄ dicunt: quia oblatio noue legis veritatē exprimit: diaconus autē offert calicē: sacerdoti: quia in primitiua ecclesia sanguinē pp̄lo ministrabat: qđ licet modo nō fiat p̄pter periculū: manet tamē adhuc mysteriū saltrē ad spiritualiter pp̄lo cum sacerdote ministrandū tantū sacrificiū. **Uel** quia per angelū hec oblatio xp̄i est deo patri resp̄ntata ⁊ oblata: nō minus q̄ nostre orationes ⁊ bona opera: **Job. xij.** **Uel** etiā q; per diaconū veritas euāgelica nunciatur: que deo patri per xp̄m est oblata. **Sacerdos** offerēs panem in patena eleuata: significans latitudinē charitatis charitatis: ⁊ ppl̄m xp̄m cum gaudio suscipientis in qua hec hostia est oblata deo patri: dicit hāc orationē: **Suscipe** sancte pater oīpotens eterne deus hāc immaculatā hostiā. s. rōne sui: q; immaculata debet esse ad litteram. ⁊ rōne significationis: q; immaculatā significat hāc. **Igit** suscipe sancte pater ⁊c. vt eā sanctifices mirabiliter: cui omnia sunt possibilis: quā ego indignus famulus tuus tibi offero deo meo per specialē cultū ⁊ redemptionē viuō ⁊ vero: ac differentiā idolorū mortuorū ⁊ deorū fictorum p̄ innumerabilib; peccatis ⁊ offensionib; ⁊ negligētis mactis;

Misse

7 p oibus circūstātib: s; 7 p oibz fidelibz xpianis viuis atq; defunctis:
vbi exprmit p quibz offert ordine suo. Et credibile est xpm sili ozone vsū
tūc in oblatioe sui ad patrē: iputās sibi innumerabilia pctā 7 offensiones
7c. generis hūani: cui natura assumpserat. Sequit: **Ut** mibi 7 illis p
ficiat ad salutē in vitā eternā. s. p qua est instituta 7 ordinata **Amē.** S;
aūq; ozone finiat facto signo crucis cū patena: hostiā sup altare ponit
ad significādū pmptrā volūtate xpi q̄ obtulit se p̄i offerēdū p crucē pro
nob. Et tūc statim patena sub coz pali abscondat: qz licet in latitudine
charitatis honorifice esset a cōi pplō susceptus: 7 ad tēplū vbi se obru
lit patri deductus: tū illa latitudo charitatis statim abscondita fuit: qñ
ip̄o p̄dicāte q̄si tota die a nullo fuit inuitatus s̄m illud **Marc.** xj. **Vir**
cū spectis oibz scz an aliq̄s veller ip̄m inuitare cū iā vespa eēt hora exiit
in berhanā cū duodecim. Et sic postq; se obtulit in tēplo: etiā latitudo
charitatis p̄cedēdo abscondita fuit ab eis: 7 cū maria martha 7 laza
ro in berhanā nō multū distāte māsit. Et qz etiā patēs latitudō charita
tis duodecim discipuloz: q̄ cū petro dicebat se patos cū xpo in mortē 7
tin carcerē ire: postea abscondēbat 7 a xpo fugerūt: ideo in festis semidu
plicibz 7 duplicibz. **Diacon** ad h significādū postea qñ incipit canon re
cipit patenā de altari: 7 inuolutā tradit subdiacono stāri 7 tenenti eā re
tro a lōge. **Verū** tpe eleuatiōis discooperit: qz tpe eleuatiōis xpi in cru
ce apparuit latitudo charitatis sc̄i ioh̄is stātis iuxta crucē cū maria vir
gine. Vel aliter 7 forte meli⁹ p patenā a petēdo dictā: 7 rotundā ad mo
dū fornicis siue arc⁹ triūphalis: significat patēs triūph⁹ xpi: in q̄ dedu
crus 7 oblat⁹ est ad tēplū: ex q̄ poteter eiecit vēdētes 7 emētes: s; hic pa
tēs triūphus xpi statim abscondēbat: qñ eodē die tāq; abieci⁹ a nullo in
untabaf: 7 paulopost ad passionē ducebat. **Verū** tpe eleuatiōis in cru
ce iterū apparuit in titulo triūphali scripto: iō tpe eleuatiōis discooperi
tur. Deinde psequēter sacerdos facto signo crucis sup aquā 7 accepta
vna gutta vl⁹ duabo mittit vinū calicis cū ozone: **De** q̄ hūane substan
tie dignitatē 7c. put in missali habet: p qd significat hūanā naturā xpi
in aqua significatā p assumptionē hūi dictā esse 7 trāsisse in diuinitatem
q̄dāmodo in vino significatā: 7 n: bilominus ppl⁹ in aqua significatū
s̄m illud **Apoc.** xvij. **Aque** multe ppli multi benedicendū esse p ch: isti
diuinitatē. put satis exprimit oratio ipsa. **Sicut** 7 credit benedixisse po
pulum quando intrauit templū ad se offerendū: dicente pplō: **Benedi**
crus q̄ venit in noie dñi. **Sicq;** calix pparatus offert cum oratione: **Of**
ferimus tibi dñe 7c. **Ubi** innuit quid offerimus: qz calicē salutē confe
rentē. **Quo:** qz tuā depcātes clementiā 7c. **Pro** q̄ offert: qz p nostra 7 p
rotius mūdi salute. **Ascēdit** aut in odorē suauitatis qñ acceptaf 7 offer
rūt in seruoze charitatis. Et significat qz iesus tūc parat⁹ ad passionē se
obtulit patri p ton⁹ mūdi salute. Et sic deponit calicē sup altare cum si
gho crucis 7 cludēs: p xpm dñm nrm. s. p̄r quē facta est hec oblatio: et
iterū iam in ministerio perficiēda. Et tūc calicem offerit: qz hec oblatio
in abscondito cozdis celebrata fuit: dicens orationē in spū humilitatis

B iij

Expositio

et in aëo cōtrito rē. que fuit puerorū in camino ignis: Daniel. iij. ad significandū q̄ in camino ignis maxime charitatis et deuotiōis in spiritu hūilitatis et p̄riti cordis x̄ps tūc se obrulit cui nos p̄formari petim⁹ vt et sic fiat sacrificiū n̄m vt placeat sibi dño deo. Quo facto eleuatis manib⁹ ad celū dicit ōzōnē: Veni sanctificator om̄s eterne deus et bñō die hoc rē. faciēdo signū crucis sup̄trū q̄: p̄ q̄b significat q̄ cū quidā gētilēs rogassent philippū vt viderēt iesum: et ille vns cū andrea dixisset Jesu: rñd̄it. Venit hora vt clarificet fili⁹ hoīs. Et post pauca q̄b expressit necessitatē et dolorē sue passiōis dixit: Pater clarifica nomē tuū Venit ergo vox de celo dicēs: Et clarificauit: et iterū clarificabo: Joh. xij. Ponit autē calix a dextris: et hostia a sinistris: q̄ sanguis de latere eius dextro fluxit postq̄ in sinistra hui⁹ mūdi passiōē et mortē sustinuit. Et ex tūc vadit lauare extremitates digitorū nō solū p̄pter mundiciā corpale ad tā mūdistimū sacramētū mūde tractandū: sed etiā ad significandū lotionē pedū discipulorū hūiliter a dño iesu in cena factā: vt discipuli essent mūdi etiā a minimis affectiōibus impuris ad tātū sacm̄ digne cōmunicādū: vt p̄t̄ Joh. xij. Quib⁹ et nos p̄formari debemus: fm̄ illud Dyo. de eccle. hierar. Ad sanctissimū eūtes sacrificiū mūdari puenit abyltimis aie p̄b̄at̄asmatib⁹. Et fm̄ or̄ Ro. sūme cauendū: ne cū digitis sic lotis vertat folia: aut aliqd̄ aliud t̄gat: sed oīno mūdōs custodiat. Osi intelligendū est nō solū ad litterā corporaliter: sed etiā spiritaliter modo p̄dicto. Inter lauandū ho dicit illud de ps̄. xxv.

a **Mundabo.** b **Q. i. qui nec sibi nec alijs nocēt.** c **Q. i. opa: scz cū tu dñe laueris**
Lauabo inter innocētes man⁹ meas:
mibi cū discipulis tuis pedes affectionū meos. a **Q. i. virtutibus et bonis operibus ornabo.** b **Q. i. fides fidei tue et mētis mee: vbi tibi p̄ces et vota offerunt.** c **Q. i. discam et intelligā ab eis: et intus a magistra veritate quō te laudē: nō me.**

et circūdabo altare tuū dñe vt audiā vo-
a **Q. i. exponā ceteris postq̄ ego didicero.** b **Q. i. p̄cipua et p̄fecta corporalia et spiritalia visibilia et inuisibilia hoīb⁹ exhibita: docens et eos te laudare.**

ce laudis: et enarrē vniuersa mirabilia
a **Q. i. bonos actus et virtutes q̄bus domus tua. i. ecclesia et fidelis aīa ornānt.**

tua: domine dilexi decorē domus tue:

a **Q. i. locū in quo gloriose habites: vt nō sibi: sed tibi gl̄ia det. An̄ Greg⁹. Domus quippe dei nō solū sancti angeli: sed etiā nos sum⁹ quorū mētēs inhabitare dignatur.** Et q̄ electus q̄iq̄ quātūcunq̄ p̄ficiat: adhuc reprobari formidat misericordē deū hūiliter exorat dicēs: Ne p̄des. b **Q. i. p̄di p̄mitas in futuro.**

et locū habitationis glorie tue: ne p̄des

Expositio

seque non ociosa vana aut nociva loquitur. Et hostium circumstantie labijs meis
vt discrete et oportuno tpe aperiant sicut ostium camere. **S**cdo a malis
cordis dicit vt non declinet cor meum etc. Et sic per arma iusticie a dextris et
sinistris incedens: ultimo tradit thuribulum mistro dicens: accedat in no-
bis dominus igne sui amoris: et flamma eterne charitatis: **R**ndes Amen **C**ere-
ra parent ex supradictis inceptis secretis: dyaconus debet tenere flabel-
lum et muscas a sacerdote et sacrificio repellere si est necessitas: tum quia ab illo
tpe oportet sacerdotem esse recollectum: et in cordis secreto oino quietum: vt
sic ex toto corde tunc possit converti in deum ad quod multum cooperatur exteri-
oris inquietudinis remotio et repulsio: tum quia demones per volantes va-
nas cogitationes nituntur tunc maxime impedire sacrificantem et sacrificij
effectum quantum possunt: per figuratum est: **Beatus xv.** Ideo per exteri-
orem flabellationem docemur: et interius flabello se exercentis et serven-
tis charitatis has inuisibiles muscas discrete abigere.

Tertia pars incipit a prefatione: et finit ante orationem dominicam in qua fit
oblatoz consecratio: Et subdividit in particulas quinque que domino conce-
dente patebunt locis suis. **P**rima premitur propter quod et prefatio dicit: in qua
populus primo ad devotionem et attentionem excitatur per secreta orationis al-
tam et expressam conclusionem: per sursum levatoz cordium atque gratiarum actio-
nis mentionem. **S**ecundo duplex ratio gratiarum actionis assignatur: per ap-
probationem responsionis declarationem ibi: vere dignum et iustum est etc. **T**ertio
laudes nostras cum laudibus angelorum simul acceptari supplicat ibi
cum quibus. **Q**uantum igitur ad primum: alte et expresse concludit ultima ora-
tio secretorum elevatis manibus: vt supra cum dicit.

A. s. vivit et regnat de cuius morte tractanda convenit iudas cum iudeis occulte: et pro-
equens laudandus et glorificandus manifeste sine fine: quod omnibus expedire scire. vn-
de cum iudas exisset dixit: **I**esus nunc clarificatus est filius hominis: et continuo clarificabit
eum. **Job. xiiij.** Respondetur. **A**men. **b.** **A.** s. verum est: **N**on enim accipitur hic amen pro
fiat **in Albertum.**

Per omnia secula seculorum: **A**men.

A. s. sit permanens in tanti sacramenti consecratione perfectissima: ne est discipulis tpe tem-
pationis ab eo fugiatis. **E**t tunc incipit dulciter canere prefationem illam: quia significat
dulcissimum et longum sermonem illum quem tunc prefatur est discipulis ante suam passionem dicens: **S**i
lioli adhuc modicum vobiscum sum etc. **Job. xiiij. et. xiiij.** **b.** **A.** s. sit modo dicto.

Dominus vobiscum. **E**t cum spiritu tuo

Qua ratione charitatis audita: sacerdos ad altiora proficisci volens expressit adhortat ex-
plo christi quem tunc ait: **N**on turbet cor vestrum etc. dicens: **S**ursum corda. **a.** **A.** s. levate intelles-
ctu dicitur: affectu charitatis: **X**eute conversionis: et rectitudine intentionis ad altissima
contemplanda. **p.** **A**ccedat homo ad cor altum et exaltabit deus. **s.** ad altiora. **b.** **Q**uia ad altum
aliquid cor exaltari non potest: nec in aliquid tantum locari ad terra alta et celestia dona percipienda: **S**
istud (vt dixit quidam) est solenni in medio mundi: id quod libet videat hic ne in via ipse scio.

Sursum corda: **H**abemus ad dominum.

Misse

a **¶** Ergo quia ipse nos creauit redemit et tanto labore parare nobis locum in gloria disposuit. **Job. xliij.** Ego vado parare vobis locum. **¶** Ipse est dominus deus qui creando dedit naturam et gubernando in esse conseruat eam: noster qui redimendo dedit gratiam et saluando conferat gloriam: deus enim noster deus saluos facienti.

Gratias agamus domino deo nostro.

a **¶** Res ratione sui quia ipse est dominus deus noster tam liberalis et magnificus. b **¶** Ratione nostri quia nos populus eius et oues pascue eius propter quod ad hoc tenemur receptis tantis beneficijs. c **¶** Ratione sue magnificentie.

Dignum et iustum est. Vere dignus et

a **¶** Ex parte nostri ratione sue beneficentie accepte. b **¶** Ratione accepti multum enim placet deo gratitudo ita etiam ut pro equa et proportionabili retributione donorum suorum accipiat quando homo aliud non habet. c **¶** Quid est perducens ad salutem. d **¶** Non solum in prosperis sed etiam in aduersis in tempore gratie et eternitate glorie.

iustum est equum et salutare: nos tibi

¶ Secundu[m] Albertu[m] simpliciter est equum quando gratias agimus per deuotam huius sacrificij oblationem: qua tunc equale donum reddimus quem in dono summo a patre misericorditer accepimus.

a **¶** Quid est in omni loco dominationis eius cuiusmodi est terrena mundi machina per te enim restaurantur et que in celis sunt et que in terra. b **¶** Saltem habitualiter ubi et quando non possumus actualiter. c **¶** Res omnium rerum per naturam nos specialiter sanctificans et filios regni per gratiam generans.

semper et ubique gratias agere: domine san-

a **¶** Cui omnia sunt possibilis potens et ex nihilo aliquid facere. b **¶** Eternitate glorie mortalibus conferens.

cte pater omnipotens eterne deus per

a **¶** Quia ipse est mediator dei et hominum homo christus iesus. **1. Timoth. ij.** Ecce prima ratio gratiarum actionis que est diuine bonitatis excellentia sequitur. Secunda scilicet laus angelica quorum exemplum sequi debemus cum dicitur. b **¶** Christum mediatorem.

christum dominum nostrum: per quem

a **¶** Est autem maiestas secundum nominis interpretationem magnitudo supereminens stans et nunquam ad paritatem declinans: que secundum Albertum latet et mirabiliter patet in hoc venerabili sacramento consecrando: cui testimonium prebent laudando. b **¶** Quia per eum facti restaurati et beati. c **¶** Recognoscentes suam dominationem subiectam et quasi nihil respectu magnitudinis illius maiestatis.

maiestatem tuam laudant angeli: ad-

Expositio

a Tremore reuerentie ⁊ obedientie recognoscentes suam potestatem quasi nihil respectu illius maiestatis immense: sicut illud **Job. xix.** Columne celi contremiscunt et pauent ad nutum eius.

rāt dominationes: tremūt potestates.

¶ Merito ergo a nobis miseris hoibus est laudanda adoranda ⁊ tremenda tanta maiestas in sacramento mirabili propria fragilitate cognoscenda: ⁊ supna illa maiestate bene considerata in cōparatione angelica.

a ¶ .i. oēs angeli supremi celi sicut illud **Ps. cii.** Bndicite dño oēs virtutes eius ministri eius ⁊ c. Est enim hic generale nomen angelorū. b ¶ pluralis numeri neutri generis. i. totū supremi chori siue ordinis angelicū agmen: quōd antonomastice beatus dicitur: eo quod primus diuine maiestati semper assistat. Et pro ceteris charitate ardens: ar-

Celi celozūq; virtutes: ac beatā seraphim

dentissime in deū semper redat. a ¶ .i. cōiuncta ⁊ sociata. b ¶ scilicet quādā ineffabili patri voto. c ¶ .i. simul laudes tuas ⁊ huius sacramenti altitudinē celebrat sicut **Albericus** ⁊ per consequens incongruū est ut aliquis homo se huic celebritati subtrahat vel audiat illud **Job. xxxviii.** vbi eras cū me laudaret astra marutina. d ¶ scilicet angelis.

sonia exultatione cōcelebrāt: Cum quibus

a ¶ Hūiles quōdē: sed rōnabiles. b ¶ scilicet cū laudibus suis in huius sacri celebratione.

bus et nras voces: vt admitti iubeas

a ¶ O deus: quia sine tuo iussu iuuante a nobis fieri nequit: vt scilicet inter angelicas voces nostre audiant. b ¶ .i. humili laude nō superba p̄sumptione.

deprecamur: supplicii cōfessione dicētes:

¶ Et nota hic ordinem pulcherrimū: Nam signāter de infimā hierarchia ponit vnus chorus scilicet angelorū. Primus de media duo scilicet primus ⁊ vltimus ⁊ de suprema iterū vnus scilicet vltimus seraphim cū ceteris virtutibus. i. angelis: celi celozū hoc est supremi celi scilicet empyrei vt per hoc plane intelligant oēs chori angelozū infimi mediū ⁊ supremi vnanimiter in gemina charitate dei et primi laudare summā trinitatē sine fine: Quidā tamē nomine celi celozū dicitur thronos debere intelligi. i. primū chorū supreme hierarchie: eo quod in eis dñs tanquā in celis sedeat: ⁊ per virtutes specialiter tertium chorū infime hierarchie: Et sic de oibus choris ponunt solū extremi chori obmissis medijs scilicet archangelis principibus ⁊ cherubin: qui sub extremis includi satis intelligunt: sed tunc dubium restat quare virtutes cū supremis scilicet seraphim ponunt cū sint de infimis: ad quōd dici potest: quia in hoc venerabili sacramento deo maxima sua charitate multa miracula operat: operari autē miracula huic choro scilicet virtutū attribuit. Ideo merito hic cū seraphim ponit. ¶ Notādū quoque adhuc alias esse p̄fationes in speciali: in quibus sicut exigentiā festiuitatū spūales rationes laudandī ⁊ gratias agēdi deo exprimunt: quę et

Expositio

Debet se erigere ⁊ signo crucis se signare: similiter ⁊ oēs in choro quādo canunt. **Benedictus**: ad significandū q̄ christus per crucē triūphauit: ⁊ benedictionē nobis dedit: ⁊ nō nisi per crucē dare ordinauit: ad quā ⁊ sustinendā extunc ad montē oliueti vt dictum est exiuit: ideo sequitur. **Tertia particula**: in qua petitur cōsecrande materie benedictio et acceptatio. **Et p̄mo generaliter** premittit̄ quid petatur quārum ad oblationē que dicitur sacrificiū: ibi: **Te igitur** ⁊c. quārum ad offerētes ⁊ eos pro quibus offertur: quorū salus postulat̄ ibi: **imprimis** que tibi offerimus ⁊c. quārum ad eos quorū patrocinium implozatur in quorum etiā reuerentiā offerē ibi: cōmunicantes. **Secūdo specialiter** ⁊ expresse concludit̄ quid per oblationē hostie impetrandū postuletur: ibi: **hanc igitur**. Quārum igitur ad primū. **Norandū** s̄m **Innocentiū** q̄ hic aliud verba: aliud signa ⁊ gestus p̄rendunt. **Nam** verba ad cōsecrationem ⁊ effectū ipsius impetrandū pertinēt: signa vero ad hystoriam dominice passionis recolendā: p̄pter quod et hic canon incipi dicit̄: id est regula: quia nō solum regulariter efficit cōsecrationē per sua verba: sed etiā regulariter representat passionem christi amarissimā s̄m ordinem per omnia sua signa. **Cui** concordat **Beatus Augustinus**. iij. de trinita. dicens: **Nostrū sacrificiū esse sacramentū oblationis iesu in cruce**. Et **beatus Tho.** par. iij. q. lxxiij. arti. iij. dicens huius crucis signa quibz signatur sacrificiū nō fieri duntaxat ad cōsecrandū hostiā alioquin post cōsecrationē fieri nō deberent: sed principaliter ad modum ⁊ ordinē dominice passionis representandū signatur autē conuenienter modus ⁊ ordo passionis christi per signa crucis: quia in omnibus articulis passionis ⁊ signanter hic expressis cruciatū quendā singularem sustinuit: ⁊ tandem passionē omnē in cruce consummauit. vnde ⁊ nō sine diuina pudentia creditur factum: vt canon ipse ab ea littera inchoaret que crucem plus ceteris representat qualis est littera. **T** vt scz per eius inspectionē sacerdos statim in memoriā dominice passionis reducere tunc ex ordine peragendā: propter qd ⁊ cōmuniter ibi expressa imago crucifixi laudabiliter depingit̄. **Et** s̄m hec textus exponendus est de verbo ad verbum litteraliter cum adiecta significatiōne allegorica passionis christi s̄m ordinem insignis: solum tamē breuiter ⁊ interlinaliter vt ⁊ fastidium plixitatis vitet̄: et intellectus eius facilis memoriē cōmendetur: finito itaqz hymno angelico sacerdos profunde se inclinat coram altari vsqz ad vtri accepta habeas: significans illam profundam inclinationem vel potius corporis prostrationem: quā fecit christus in monte oliueti quando factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. **Luc. xxij.** **Et** sic humiliter mittit petitionē ad deū vt has oblationes acceptet ⁊ benedicat dicens continuatue ad precedentia.

Canonis

a ¶. i. cū tu sis sanctus dñs deus sabaoth essentialit̃ accipiēdo
li pater vt attribuat toti trinitati ⁊ singulis psonis cōiunctim ⁊
diuisim quō ⁊ xps est filius toti trinitatis nō generatione di-
uina: sed creatione humana. Vel accipiēdo pater notionaliter:
est sensus. Te igit̃ clemētissime pater: q̃ clemēt̃er admisti vo-
ces nostras cum angelis vt postulamus ad laudandum māies-
tatem tuam: per filium igitur ⁊c. b ¶. i. res ratione creationis:
gubernationis et adoptionis.

E igitur clementissime pater

a ¶. tanq̃ mediatorē. s. naturalem. Tu em̃ es infinite clementie ⁊ misericordie: nec s-
num misericordie alicui claudis: maxime si per iesum xp̃m obsecratus fueris. b ¶. nō
vsurpariu uim: sed dñm dominantium.

per iesum christū filium tuum dominū

a ¶. i. humiles ⁊ deuotio: nō supbi psumētes de nostris meritis. b ¶. i. pie magnitu-
dine affectus: vt sic geminata postulatio melius obtineat qd̃ intendit.

nostrū supplices rogamus ac petimus

a ¶. i. vt: sed cuz maiori
exp̃ssione. Et debet acui
in fine ad oriam uerbi in
finitiu modi. Et oscula-
tur hic altare significans
fraudentū osculum iu-
de. b ¶. id est grata.

¶. i. hic ministri solēt a sacerdote recedere et re-
tro stare. Primo ad significādū q̃ instāte passio-
ne dñi oēs discipuli relicto eo fugerūt: Luc. xxij.
Sec̃do vt suo exēplo ceteros informēt: ne tūc q̃s
q̃s audeat in faciē celebrāns stare: sedere aut p̃spi-
cere: p̃ qd̃ ⁊ tūc laudabil̃ cor tunc trabunt a la-
terib⁹ altaris ad uelendū sacerdotē ne distrahaf:
q̃ tūc intrat maxima secreta pagenda q̃ vt liber
deuote ⁊ sine distractiōis impedimēto possit cele-

vti accepta

brare: solitudo plerūq̃ est ei necessaria: in cui⁹ figura olim summ⁹ sacer-
dos solus introiuit in sc̃tāsc̃tōz cū igne ⁊ sanguie. Sic sacerdos euan-
gelicus ad habendū ignē feruētis deuotiōis: ⁊ sanguinē passionis xpi
memorādi ⁊ tractādi intra tā sacratissima mysteria celebranda solus li-
ber ⁊ sine impedimēto debet p̃cedere. Sed pro chdolor h̃ pauca mō ser-
uare curāt: q̃ tā uiri q̃ mulieres nimis altarib⁹ p̃inquāt: in faciem cele-
brantiū audaciter p̃spiciunt uerius ex p̃sumptione aut curiositate: q̃ ex
deuotione qd̃ est multū resp̃hēibile. Primo q̃ p̃tra statutū ecclesiasti-
cū de uita ⁊ ho. cle. c. j. Et de p̃se. di. ij. c. sacerdotū: vbi phibent nō solū
femine: s̃ etiā uiri laici stare vel sedere iuxta altare inter clericos q̃n̄ di-
uina mysteria celebrant. Est etiā sc̃do diuie iusticie p̃trariū. Si em̃ beth-
samue p̃cussi numero. lxx. uiri ⁊ quinq̃ginta milia plebis eo q̃ arcā dñi
nudā curioso uiderent: qd̃ sub pena mortis phibitū fuit. Nu. iij. quan-
toma gis puniēdi sūt: q̃ mysteriū sacrosctm̄ altaris uidere ex curiositate
sine reuerētia p̃sumūt: cui⁹ solū figura arca fuit ⁊c. Et forte nō tā faciē-
tes q̃ p̃sentientes. Un̄ ⁊ bea. Ambrosius nec illū magnū impatorē theo-
dosium ex deuotione passus est stare infra cācellos: sed exire ⁊ cū cetero

¶

Expositio

ris expectare diuina mysteria cōpult qđ z ille gratāter tanq̄ p medici-
na accepit: ita vt cū reuertere cōstātinopolim z a sacerdotibz tanq̄ ho-
nozādu ad interiora loca vocaret: respōdit se inuenisse verū sacerdotē
xp̄i qui eum docuisset vbi stare deberet: put in vitali patrū in histo-
ria tri-
pertita z alibi legit z latius habetur.

a **Q**uscipias. b **Q**ut idonea sint tā diuino sacramento: tūc em̄ est benedicere prin-
cipaliter nō nostrū. c **Q**uēz panis z vini a te deo nobis desup donata: z in verū cor-
pus z sanguinē xp̄i transsubstātianda que sunt diuersa z sub diuersis speciebus perfe-
ctionem omnium donorum continentia.

habeas et bene dicias hec dona: Hec

a **Q**uēz eadem a nobis allata. b **Q**uēz tibi sanctificata repñtātia verum corpus z san-
guinem xp̄i que in se sunt sancta z immaculata: z etiam nos sanctificātia pro peccā-
tis nostris oblata.

mu X nera: Hec san X ita sacrificia

illibata. **Hic** facit tres cruces tribz digitis sup vtrūqz ad signi-
ficandū tres traditōes xp̄i oēs ad mortē xp̄i penales.
Prima fuit a deo p̄e ex gr̄a pro maximo dono cōtinē-
te in se oīa dona z hec fuit penalis: qz pp̄io filio suo nō pepercit deus:
sed p nobis oibz tradidit illū. **Ro. viij.** Et qz xp̄s eā acceptando pp̄iam
voluntatē vicit: fm̄ illud **Iuc. xij.** Verū tamen nō mea volūtas sed tua
fiat. Secūda fuit a **Juda** ex auaricia pro muneribz. **Matth. xxij.** Quid
vultis mihi dare z ego vobis eū tradā. Et cōstituerūt ei. xxx. argēteos.
Et hec fuit penaliōr eo qz tā pro vili precio discipulus vendidit mḡm
z tā magnū dñm pp̄iū: fm̄ illud ps̄. iij. **Et** enim hō pacis mee. i. iudas
in quo speraui: magnificauit sup me supplantationē. **Q**z credit ei mul-
tū fuisse penale cū esset summū bonū in quo z oēs thesauri sapientie et
sciētie dei absconditi: de quibz z iudas singulariter pep̄it. Tertia iudeo-
rum ex inuidia in sacrificiū illibatū: in quo cōpleta sunt oīa veteris le-
gis sacrificia: qđ tñ nō iudei: sed gentes libauerūt: qm̄ ablatū est ab eis
regnū z datū genti facienti fructū eius. **Matth. xxij.** Et hec fuit pena-
lissima: tū qz ex inuidia tāta: vt etiā pilatū nō lateret. **Matth. xxvij.** Sci-
ebat pilatus qz ex inuidia tradi dissent illū: tū qz crudeliter vincitū addu-
xerunt eum z tradiderunt pontio pylato p̄sidi. **Matth. xxvij.**
Qz exprimit aut signū crucis tribz digitis: z p̄mo a supiori trahit ad in-
ferius: deinde a sinistra ad dexterā: qz xp̄s operatione trinitatis descen-
dit a sinistra p̄ntis seculi: z ad dexterā glorie trāsīuit zc.

a **Q**uēz principaliter: qz charitas est ordinata: ita vt bonū cōmune p̄ponedū sit singlari.
b **Q**uēz dona m̄nera sacrificia. c **Q**uēz deo patri cle. d **Q**uēz sacrificamus in recogniti-
onem sup̄mi domini. e **Q**uēz i. gregariōe oīm fidelīū vinculo charitatis vnita.

Imp̄imis que tibi offerim pro eide:

Canonis

a **C**ōfirmata ⁊ sanctificata. b **U**niuersali. c **E**.s. ecclesiam. d **P**ace p̄sentis
t̄pis: vt pacē habeāt ab hereticis schismaticis ⁊c. et pace eternitatis.

lia tua sancta catholica: quā pacificare:

a **E**.s. a malo imminente ⁊ in bono ad vtrāq; vitā conferente. b **V**t multitudinis
sit cor vnū ⁊ aīa vna in medio nationis p̄raue ⁊ peruerse disperse. c **I**n progressu
virtutum ⁊ tolerantia aduersitatum. d **E**.i. dignum iudices.

custodire: adunare et regere digneris

a **E**.s. diffusam. b **P**ariter aduerbiū congregandi ⁊ notat hic adunationem capi-

toto orbe terrarum vna cū famulo tuo

tis cū corpore. a **P**atre patrū ⁊ a papa dicto qz mirabilis debet esse in sanctitate vi-
te ⁊ doctrine. b **E**.i. ep̄o sic dicto q̄si ante alios stante.

papa nostro. A. et antistite nostro. A.

a **E**.s. romanoꝝ imperatore. b **E**.i. recte gloriātib; siue rectā regulā fidei tenenti-
bus: ab orthos q̄s est rectū: et dōxa gloria vel regula: vbi excludunt ficti ⁊ hypocrite
sub vtrāq; potestate.

et rege nostro. A. et omnibus ortho-

a **E**.i. per apostolos fundate ⁊ firmate. b **E**.i. vena-

xis: atq; catholice et apostolice fidei cul-

ratoribus.

toribus

Hic q̄rtum ad offerētes ⁊ eos p quib; offerē. s. p tota
ecclia ⁊ oib; q̄ in sublimitate p̄stituti sunt ⁊c. pet̄ s̄o-
lus fm aplm. i. **T**imoth. ij. Debet aut̄ intentio referri

ad ep̄m in cui⁹ diocesi q̄s celebrat nō a q̄ est ordinatus vel de cui⁹ dioce-
si oriū dus. **U**n̄ antistes celebrās nō debet dicere p antistite n̄ro neq; in
diocesi romana celebrās qz illa dioecesis nō habet aliū antistite p̄ter pa-
pam. **E**t nomē eoz debet exprimi: vt attētiō: certior ⁊ periculōsiō: fiat
applicatio hui⁹ sacrificij his q̄ singulariter curā n̄ri habēt ⁊ p nobis red-
dituri sunt rationē. **S**equit̄ ⁊ rege n̄ro cōueniēter post orōnē pro antisti-
te: qz potestas sacerdotalis siue p̄ntificalis excedit regiā potestatē: anti-
q̄tate: dignitate ⁊ vtilitate. **E**t noīe regis intelligit̄ s̄p̄mus in potesta-
te seculari habēs conseruare pacē ⁊ iusticiā ecclesie fm illud **A**cc. xxiij.
Acce duo gladij hic: **A**lij tamē volunt intelligi cum regem in cuius re-
gno quis celebrat sicut illud de antistite.

a **E**.i. miserādo recole sez p effectū misericordie tue. b **E**.i. q̄ diues es: in oēs vite ⁊ mor-
tis habēas potestatem. c **E**.s. te colentiū p verā fidem ⁊ deuotionem.

Memento dñe famulorum famularūq;

Et ij

Canonis

deuote interesse: cū p his specialiter orat̄ & offerat̄. Circū girātes autē et
p̄fabulātes nō solū eaz p̄cipēs nō fiūt: sed & grauiter peccāt: sc̄tā vio-
lantes: se negligētes: & alios impediētes. Nec satisfaciūt p̄cepto de au-
dienda missa vsq; ad b̄ndictionē dñicis dieb; & solēnijs: put in ca. mis-
sas: & ca. oēs fideles: de p̄se. dis. j. Debēt ergo stare vel sedere aut p̄stra-
ti esse: etsi nō vocaliter orādo: saltē in quiete & silētio aia duertere et cōsi-
derare q̄ dicunt: canunt et mystice representant in ritib; vestib; sacris et
picturis. Ad qd̄ pulchre horrat̄ Greg^o. x. in. c. decet: de emu. eccle. li. vj
Pōt tñ intētio etiā referri ad eos q̄ circūstant mēte & deuotiōe: lz corpe
nō possint interesse iustis et rōnabilibus causis aut laboribus p̄pediti.
Memēto rē. Primo mei pctōris vel indigni sacerdotis: gratiā mihi
tribuendo: vt hoc sacrificiū laudis digne & fructuose valeā pficere: tibi
semp placere: pficere ī p̄bo & ope: a te nunq; separi: & sic de alijs fm̄ exi-
gentiā illi^o vel istius necessitatis incūbētis plus vel min^o. Sc̄do. Me-
mento rē. parētū meoz carnaliū. N. & spūaliū. N. fratrū: soroz: cōsan-
guineoz rē. istoz vel illoz adhuc in vita existētū. Nā defuncti reseruā-
di sūt ad memoriā defunctor. Tertio b̄nifactor a iuuetute & cōmissoz
in genere r̄ ī speciei^o. N. vel istoz. Nr. N. p̄ qd̄ tibi iā specialr̄ offero
hoc sacrificiū: tribue eis dñe fm̄ magnā misericōdiam tuā sicut desiderat̄:
& sicut tu nosti eis expedire ad salutē aiaz suaz & corpoz necessitatē: &
cetera h̄mōi fm̄ exigentiā & obligationē: vt quoz elemosynis q̄tidie vti-
mur: vel q̄ mō specialr̄ obtulerūt rē. Quarto memēto etiā dñe in bonū
oim̄ inimicoz & malefactorz infidelū: iudeoz & gentiū: vt r̄tute hui^o
sacrificij corda eoz illuminent̄: & ad penitentiā p̄uertant̄. In hoc nāq; ce-
lebrās p̄format̄ x̄po orāti. p̄ suis crucifixorib; nesciētib; qd̄ facerēt: pp̄f
qd̄ & valde meritorū credit̄: & forte magis acceptū sit deū orare p̄ ini-
micis q̄ amicis. Hic itaq; mod^o videt̄ facile memoriē cōmēdabilis: et
satis bon^o & vtilis. Q. aut̄ aliū putāt oīno p̄mo loco semp ponēdos eos
p̄ qbus hac vice specialiter celebrare est obligat^o: intelligēdi sunt q̄ ad
intentionē: lz nō oporteat q̄ ad executionē: q; & sic de^o acceptat sacrifici-
cū p̄ qbus sacerdos a p̄ncipio anteq; ad altare pueniat: intēdit specia-
liter celebrare: etiā in casu quo forte in casu eozū tpe memoriē obliuiscē-
ret̄. De qbus vide latius infra in Re. questionū.

a **T**es in vsu & oblatiōe hui^o sacrificij cū sanctis: qui eo mediāte salutē cōseant̄ sunt.
Et etiā per cōtinuationē: q; ab ipsis dum vinerēt cōmunionē & vsū hui^o sacrificij ac-
cepimus. Act. ij. Erāt p̄seuerātes in doctrina apostolor & cōicatione fractionis pas-
nis. Et in eadē fide & spe quā ipsi habuerūt obiectiue. b **O**mni veneratiōe dignā:
p̄cipue in hoc sacrificio pro eozū patrociniū implozando.

Communicātes et memoriā venerā

Hic q̄stū ad eos in quoz reuerentiā & memoriā offerit̄: eozundē peti^o
auxiliū & patrociniū. Et notādū fm̄ Alex. q; in hac cōmemoratiōe san-
ctorz implozāt eozū suffragiū. In ea p̄o q̄ fit post p̄secrationē postulat̄
eoz p̄fortiū: q; nimirū anteq; corpus x̄pi qd̄ est vniuersalis ecclia p̄se-

Expositio

cretur: id est antequam regnum adueniat: necessarium est nobis in via sancto-
rum suffragium. Sed ubi corpus christi fuit consecratum: id est ubi regnum adue-
nerit necessarium erit in patria sanctorum consortium. Solent etiam quidam hic
ad communicantes manus versus celum tendere: sed non est de ordinario ro-
mano. Et magister Gabriel dicit se nec potuisse ei rationem inuenire di-
gestam. Unde putat ex propria deuotione introductum: ut sic gestus corporis
sententia recorder sermonis: quasi erigendo se velint superno iungi consortio.

a Quid est pre omnibus sanctis: quia sanctorum sanctissima: precellens omnes etiam angelos
gratia et gloria: per cuius manus mundissimas hunc panem angelorum accepimus: et in
templum oblatum legimus: nec nisi per eas dei voluntate nos aliquid habere aut accipere
poterimus. **b** Quia anima et corpore gloriosior residens post christum: et cum eius sublimior in
regno glorie. **c** Quia carne mente et professione: post partum: in partu et antea: in sin-
gulari: ut nec angelica puritas ei comparari possit.

tes. In primis gloriose semper virgi-

a Maris stella interpretate: emittens radium suum filium illuminantem vniuersum mundum
sine sui lesione micans meritis: illustrans exemplis: quam sequentes in mare huius seculi
non sinit errare: sed perducit ad portum salutis eterne. **b** Quia ratione vnionis dei et hominis
vna in persona: non enim hominem nudum genuit beata virgo: sed deum verum: non nudum: sed in-
carnatum: et per consequens non solum genitrix hominis christi: sed etiam dei: in quantum hunc hominem in vnio-
nitate persone assumpsit quem vere genuit: et omnia ei que ad veram matrem alicuius hominis requi-
runt: ministravit: videlicet debitam materiam ad suam conceptionem et conceptum in vitro na-
turaliter nutriendo et preseruando: perductumque ad debitum augmentum parturiedo. Sicque ma-
ter et genitrix dei: non autem deitatis: quia deus ratione generationis supponit per personam: de-
itas autem per naturam. **c** Quia saluatoris: de cuius vnitionis plenitudine omnes accepimus.

nis marie genitricis dei et domini nostri ie-

a Quia ipsi tradiderunt nobis ritum et formam offerendi hoc sacrificium. ut patet. I. Cor. xi.
Cuius et primo vsi sunt in cena et dispensatores ac ministri ordinati.

lu christi. Sed et beatorum apostolorum: ac

a Qui simul cum apostolis huius sacrificij testes idonei fuerunt per sui sanguinis effu-
sionem. **b** Qui factus est caput ecclesie et clauiger celi. **c** Qui raptus in tertium ce-
lum: modum celebrandi et communicandi hoc sacrificium didicit: fuit illud. I. Cor. xi. Ego enim
accepi a domino quod et tradidi vobis. **d** Qui de veritate huius sacramenti cum Gea
per consule sublimiter et mirabiliter disputauit.

martyrum tuorum Petri: Pauli: Andree:

a Quia maioris: qui primus inter apostolos christum per martyrium secutus: fide euang-
gelicam suo sanguine confirmauit. **b** Qui mysterij huius altitudinem et fructum
pre ceteris fuisse referauit: prout ex pectore domini in cena recibendo suauiter hausit.
c Qui dubitando nos certiores de fidei veritate fecit: et locis clauorum digitos in se
rens: omne vulnus infidelitatis amputauit. **d** Quia minoris: qui christo simillimus

Jacobi: Johannis: Thome: Jacobi

Expositio

sanctos patres Ambrosium & Augustinum fuit martyrū. a **Episcopi** cartaginēsis: cuius tanta fuit fides: vt lata sue cōdemnationis sententia: publice clamaret gratias deo in cōsistorio tyranni: in cuius corde ad testimoniū fidei figura crucis in specie auri fuisse dicit depicta. b **Ecclesie** roma ne archidiaconi: qui certa & indubitata fide regum sustinuit: vt viuus in decij imperatoris presentia asseret: hic larga manu facultates ecclesie dispersit dedit pauperibus: ideo iusticia eius manet in seculum seculi. c **Quis** & mira fides extitit: vt sponte gaudens & letus mortis subiret supplicium. d **Qui** imperiali aula nutriti se non falsos: sed veros esse christianos confessi publice iulianum apostatam confuderunt: in quorum laude canit ecclesia: isti sunt due olive: & duo candelabra lucentia ante dominum: **Zach. iij.** quos eadem fides et passio vere fecit esse germanos.

lij: Cypriani: Laurētij Crislogoni: Jo-

a **Fratrū** qui in arte medicine clarissimi gratis ppter deū artis sue officia exhibentes a vero medico vocati sunt ad sanandum lāguores grauissimos animarum.

hannis et Pauli: Colme et Damiani:

a **Q. s.** in cōmuni: quorum nomina nota & vitande prolixitatis causa obmittunt. **Et** finit Eusebium in quolibet die anni plus q̄ quinq; milia sanctorum festa concurrunt: excepto die calendarum ianuarij: quo gentiles epulis & solennitatib⁹ occupati neminem sanctorum martyrisabant. b **Qid** est operationum meritoriarum. in cuitu: maxime super erogationis. b **Q. s.** sanctorum.

et omnium sanctorum tuorum: quorum me-

a **stue** vocum siue piorum desideriorum tibi oblati: & p nobis factis. b **Miseri** corditer largiaris. c **Credendis:** intelligendis: appetēdis & agendis.

ritis precibusq; concedas: vt in omni-

a **stet** contra omnes inimicorum visibilium et inuisibilium machinationes: quibus fragilitas nostra impugnat semp: etiā in hoc sacratissimo sacrificio celebrando.

bus protectionis tue muniamur auxi-

a **lio.** **Per eundem christum dominū no-**

strum: Amen. **Hic** vt dicit **Rationale** non respōdetur:

Amen: quod intelligēdū est a ministris: q̄ pie credit & indubitanter psumit: q̄ iam assint angeli ipsi sacerdoti ministrātes: & loco ministrorū amen respōdentes: a sacerdote tñ debet dici amen fm ordinē roma. **Et** quia sic inuenitur in veteribus missalibus & correctis. **Unde** stulte faciunt: neq; rationale intelligūt: qui hic et in sequentibus nituntur missalia corrigere: li **Amen** delentes.

Quare aut illoꝝ sanctorū & nō alioꝝ noīa inserta sint canoni: euidēs ratio assignari nō pōt: neq; forte oīm est vna ratio. **Un̄** cōiecturales ass-

Canonis

gnari possunt multe. Quorundā em̄ forte ppter passionis ⁊ fidelipsoꝝ
notionem vel p̄meuitatem. quorundā propter tormentorum imma-
nitatē: quorundā ppter constantie in patiendo singularitatem: ⁊ sic de
alijs. Verū tamen est q̄ aliqui dicunt canonem compositum ex specia-
li dei instinctu ⁊ ordinatione: in cuius signum referūt q̄ aliqui patres
ex singulari quadaz reuerentia ⁊ deuotione: quā ad certos sanctos ha-
buere: p̄soꝝ nomina studuerunt apponere: ⁊ quorundam iam appo-
sitorum remouere. Sed transacto die in crastino: reppererūt illos dele-
tos: ⁊ priores litteris aureis inscriptos. Quapropter nullus de cetero
debet esse tāte audacie: vt velit aliqd̄ circa huiusmodi immutare.

Infractiōnem hic sponit: ⁊ quoniā etiā ad cōicātes: q̄ in certis di-
ebus quedā verba hic addunt: et dicunt infractiōnē. i. canonē: q̄ alio
noie actio dicit̄ ppter sacratissima mysteria que in ea agunt̄: vel quia in
eo causa nostra tanq̄ coram iudice agitur.

a .f. donorum. munerū et sanctorum sacrificiorum illibatorum supra memoratoꝝ.
b Quid est per quā tibi seruiamus in vero cultu: tibi soli debito tanq̄ speciales serui ⁊ mi-
nistri ad hoc deputati.

Hanc igitur oblationē seruitutis no-
a .f. tibi militāris sub vexillo sancte crucis ⁊ christiane militie quo ad populum cō-
currentem voto in hac oblatione.

stre: sed et cūcte familie tue. Que sumus
a Deus omnipotens clementissime pater. **b** Quid est mitigatus precibus: ⁊ meri-
tis beatissime virginis marie. ⁊ omnium sanctorum tuorum.

domine: vt placatus accipias: **Facet** autem
se semper sit placatus patris: ex quo tibi ille offertur: de quo ipse ait: **Dic**
est filius meus dilectus in quo tibi complacui: **Matth. xvij. Tamen**
non sic ex parte ministroꝝ: maxime in peccatis celebrantiū: de quibus
dicitur **Hierē. ij. Quid est q̄ dilectus meus in domo mea facit scelera**
multa: nunquid carnes sancte auferent a te malitias tuas: in quibus
glorziata es.

a .f. huic vite cōcessos in quib⁹ multa turbantia oriunt̄: qm̄ dies mali sunt: **2ph. v.**
b Scy pectoris ⁊ eternitatis: que exuperat oēm sensum fm̄ aplm̄. **c** Cui⁹ solius est
mala p̄uidere ⁊ p̄cauere: qui attingis a fine vsq̄ ad finem fortiter: ⁊ disponis omnia
suauiter. .f. per eum qui erat pacificus cū his qui oderūt pacem.

dieꝝ nostros i tua pace disponas: atq̄
a .f. em̄ qui pro nobis ad mortē dānatus est. **b** Quid est liberari iubeas. **c** Quid est
sanctorum. .f. per eum qui pro nobis deputatus est cum iniquis.

ab eterna dānatione nos eripi: et in ele
D

¶ Dic spe-
cialit̄ ⁊ ex-
p̄sse ꝓclu-
dit qd̄ per
oblatione
hostie im-
petrandū
postulerur
Et p̄mo q̄
si ꝓcludo
do ⁊ com-
p̄hendēdo
summarie
sup̄ dicta
petit̄: vt pa-
ter in lra.

goni
amian
quor
at in o
annu
domi
gōd̄ est
nēgi
sacrosan
vetero
mūn
a dō
lra lra
no. Cū dicit

Canonis

quātrū sibi et tñ corpa nō ledit: sed post diē iudicij deuoluendus est hīc
ignis cū impijs in infernū subuersalē: vbi et hīs ē corrodes. **Esa. xliij.**
Detracta est ad inferos supbia tua: subter te sternet cinca: et opimētū tu
um erūt vermes. **Itē** mallei pcutiētes. **Prover. xix.** Parata sunt verisioribz iudic
ia et mallei pcutiētes stultoꝝ corpa. **Itē** estus insupabilis et frigiditas
intolerabilis. **Iob. xliij.** **T**rāsibunt ab aq̄s niuiū ad calorē nimij: aia
ho affliget in suis porētqs sensitiuis et intellectiuis. **Un̄** fm̄ **Dionysij**
Est ibi pterua phārasia: demēs ꝑcupiscētia: et furēs tristitia. **Por**tionel
et dolores tenebūt eos: scribit **Esa. xliij.** q̄tū ad ꝑcupiscibile: **P**eccator
videbit et irascet dicit ppha: q̄tū ad irascibile. **E**st in intellectu pena dā
nati: ꝑsistēs in carētia visionis diuine essentie: q̄ est penarū maxima. vñ
Abzēf. **S**imilie mibi gebēnas ꝑponas: nō rātū reputo: sicut ab illius
gloriose societatis iocunditate expelli: et iterū excludi a bonis eternis: et
re: vt etiā si nulla pena extrinsecus torq̄rer: hec sola sufficeret. **E**t h̄ in
telligendū videt de pena dānati q̄ cōsequit ꝑctm̄ actuale: qz illā conco
mitat tristitia et pena h̄mis. **E**t in pueri sine baptismo descēdētibz ē pe
na mirissima fm̄ bñm̄ **Aug.** de baptismo puuloꝝ. **E**t h̄ forte qz eā tristi
tia nō ꝑcomitat. **E**t in intellectu pena excecatis. **D**eterminatur em̄
intellectꝝ ab igne detinēre obiectiue ad intēsalz et ꝑpetuū sui ꝑsiderationē:
ita vt nō possit exire fm̄ iperitū volūtatis: nūc ꝑsiderationē huiꝝ: nūc al
teri: sicut hic: salte in q̄tū h̄mōi possent esse materia gaudij: de q̄ accipi
pōt illud **Hiero.** **T**āta est in inferno vis doloris q̄ mens ad aliud diri
gi nō pōt: nisi ad qd̄ doloris vis impellit. **E**t in q̄tū cognoscibilia pnt
esse cā meroris et tristitie sic fm̄ lectm̄ **Tho.** dānati ea lucidissime ꝑside
rabūt: vt mala q̄ gesserūt ꝑpter q̄ et dānati sunt et bona dilecta que hīc
amiserūt. **S**ilr ꝑsiderabūt noticiā speculabiliū hīc acq̄sitrā impfectā cē:
et amississe summā eiꝝ ꝑfectionē quā adipisci poterāt: et sic de his oibz tor
quebunt: et de multis alijs que possint scire et recordari: vt p̄t de diuite
Luc. xvi. **N**ec dānati penis acerbissimis torti abstrahent: sicut hic fit a
ꝑsideratiōe terribiliū: qz in futuro nō abstrahet aia a corpe: sicut hic cō
tingit: nec obliuio esse poterit ex quātacūqz diuturnitate t̄pis post iudic
tū. **E**t in volūtate remorsus cōtinuus: et obstinatio in malo: de quo
bea **Aug.** in de si. ad pe. **I**n inferno et hī spūs erit penitudinis: nō tñ erit
correctio voluntatis. **Cap. v.** **P**enitentiā agentes et ꝑ angustia spūs
gements. **E**t sic breuiter nihil erit in dānatis qd̄ non sit eis materia et
causa tristitie et meroris ꝑpter eorū miserā et dānationē cōsumatā: sicut
in bñs nihil erit qd̄ nō sit eis materia lenicie et exultationis ꝑpter eorū be
attudinē p̄ferā: de q̄ infra latius dicēdū. **M**erito igit sacerdos ne i hī
sanguinē a tātis penis sufficiēter redēpti ꝑ ꝑctōꝝ recidūā iterū eis dē
gutenf: ꝑctit patrē clemētissimū in p̄sona fidelij a dānatione ꝑpetua li
berari: et h̄ in missa vbi passionis memoria ꝑcipue agit: ꝑ quā solā cōtin
git a dānatione ꝑpetua liberari. **S**olēt qdā ad hāc oꝝionē ꝑfunde inel:
D ij

S. Tho.
in. iij. di.
vlti.

S. Tho.
vbi. s.

Canonis

a **¶** s. nō p a doptionē sed per naturam: cui totam essentiam tuā indivisibilem indivisi-
 sibiliter ab eterno cōcasti: que est obiectū infinite ⁊ summe diligibile cui libet potenti
 infinite diligere q̄lis tu es pater celestis infinitus. b **¶** cuius nō solū vniuersale: sed
 speciale dñi n̄sup nos reuenter cognoscimus. c **¶** saluatoris ⁊ mediatoris nostri
 saluantis populum suum a peccatis eorum.

at dilectissimi filij dñi nostri iesu christi.

¶ Petimus q̄ q̄ten^o de^o dignet̄ hāc oblationē bñ dicēdo p̄secrare q̄ ad sa-
 cramentū: ascribendo in celo approbare ⁊ ratificare seu p̄firmare quo
 ad p̄mū: rōnabile ⁊ acceptabile facere q̄ ad meritū: ita vt ad n̄rām salu-
 tē h̄ mō fiat nob̄ corp^o ⁊ sanguis dilectissimi filij tui. **¶** Et huic expositioni
 q̄tū ad effectū faciē p̄cordat bñs Aug^o de cō. dis. ij. vtrū sub figura vi-
 cēs **¶** hāc q̄ oblationem dignet̄ facere benedictam p̄ quā benedicimur
 ascriptam p̄ quam hoies in celo ascribunt̄: ratam p̄ quā in visceribus
 christi cōeamur: rōnabilem p̄ quā a bestiali sensu exuamur: acceptabile
 vt q̄ nobis ip̄is displicem^o: p̄ hāc acceptabiles ei^o filio vnico simus. **¶** Et h̄
 fm̄ Albertū q̄ quinq; q̄ fuerūt in oblationib; antiq; imp̄fectis. **¶** Fuerunt
 em̄ a gr̄a vacue: ⁊ ido nulla ab ip̄is fluxit bñdictio. **¶** Nec fuerūt ascripte
 ad eternā memoriā: s; pon^o ne idolis hoies illi^o r̄pis seruiret ordinate:
¶ Nō etiā fuerūt rate ⁊ firme: s; figurales mutāde atq; finiedē. fuerūt etiā
 insufficientes: nec deo accepte q̄tū ad gr̄e ⁊ vite eterne meritū. **¶** Et sunt
 hic quinq; cruces: quib^o ad l̄rām fm̄ aliq; sicut in ceteris materia pre-
 parā ⁊ sanctificā: vt fiat idonea sacramentali cōuersioni: ⁊ fm̄ Alber-
 tū tres cruces sup̄ vtrūq; ad significandū hāc ascriptionē ⁊ ratiabilitatē
 onē p̄cedere a deo p̄ h̄tutē crucē in oblata. **¶** Et q̄ meritū ecclie etiā aliqd
 opat̄: ideo ad h̄bū rōnabile ⁊ acceptabile nō sūt cruces. **¶** Tel̄ iō fm̄ Al-
 bertū: q̄ hec oblatio ex seip̄a est accepta. **¶** Due sūt cruces ad h̄bū corpus
 ⁊ sanguis: ad significādū h̄tutē incorporationis: ⁊ virtutē viuificationis
 p̄cedere a deo in sacramētū. **¶** Sed melius allegorice correspōdenter
 ad sup̄dicta he q̄nq; cruces significant q̄nq; passiones multū penales:
 q̄s x̄ps prulit in domo pilati circa horā tertiā. **¶** Nā p̄ma ad h̄bū bñdictā
 significat illā crudelē acclamationē: q̄ iudei clamabāt hūc bñdictū ier-
 sum: vtpote ab om̄i pctō maledictiōis penit^o immunē tolli ⁊ crucifigi:
 et illū maledictū barrabā q̄ seditionē ⁊ homicidiū fecerat: sibi dimitti:
 q̄ indubie multū fuit penale x̄po. **¶** Nā si qlibet dolet quēuis indigniō
 rē sibi p̄ferri: q̄nromagis aīm x̄pi sauciari potuit: q̄ tā scelerat^o et vilis
 hō p̄ferebat̄ sibi homi deo: homicida vite auctori rē. **¶** Secūda crux ad
 h̄bū ascriptā: significat immanissimā flagellationē ei^o: etiā vsq; ad co-
 stas fm̄ aliq;: ita vt a h̄tice capitis vsq; ad plantā pedis nō remaneret
 in eo sanitas: ascripto ⁊ ligato ad colūnā. **¶** Tertia sup̄ h̄bo ratā: signifi-
 cat illusionē ei^o in vestimēto purpureo corona spinea capiti imposta: et
 sceptrō arūdineo in dextra dato: quib^o significare voluerūt regnū ei^o eē
 ludibrio ⁊ pena dignū: ⁊ tanq; arūdo fragile ⁊ infirmū: nō ratū. **¶** Cū tñ
 ip̄e dixisset: Regnū meū nō est de h̄ mūdo. **¶** De q̄ Daniel. viij. **¶** Pr̄as ei^o

D ij

Expositio

potestas eterna q̄ nō auferet̄: ⁊ regnū eius qd̄ nō corrupet̄. **Quarta** ad corp̄ significat penā amarissimā quā sensit p̄ totū corpus: qm̄ flagellatus ⁊ coronat̄ tāq̄ irrōnabilis ⁊ inacceptabilis illuzorie a militib⁹ dicit̄: **Que** rex iudeoz fuit adorat̄: a lapis cesus ⁊ facie cōspuit̄. **Quinta** ad verbū sanguis: significat illā penā vltimā: ⁊ forte prioribus omnibus maiorē qm̄ arū dīne caput ei⁹ percusserūt: ⁊ coronā spineā violenter imp̄sserunt vsq̄ ad cerebrū s̄m **Herū**. ita vt sanguis ex capite tract⁹ vndiq̄ flueret: frontē: genae ⁊ collū pfunderet ⁊ rubicaret. **Postequenter** dicit̄: **Fiat**: deprecatur: ad significandū qd̄ sacerdos sua naturali actiua virtute nō operat̄ ad hanc mirabilem conuersionē: nisi inq̄rtū minister aut instrumentū. **Unde** nō in p̄pria p̄sona loquit̄ facio: sed fiat. s. virtute oīpotentis: in cuius potestate est facere hūc trāsitū substantie in substantiā: sicut ⁊ ei subsunt q̄trum ad totū esse ⁊ nō esse. **Et hoc cōfōmiter** tad illud **Gen. i.** **Fiat** lux ⁊c. **Et Luce. i.** **Fiat** mihi s̄m verbū tuū. **Quia** nimirū eadē potentia requirit̄ in hac trāssubstāntiatione que in rerum creatione ⁊ verbi dei incarnatione. **Et ad verbū**: dilectissimi filij tui ⁊c. sacerdos altius leuat versus celū man⁹ ⁊ iūgit: ad excitandū cōformiter ad s̄ba dilectionis affectū: q̄si dilectissimū filiū amorosis affectionum brachijs ad se stringere desideret: deuotissime ⁊ amplecti. **Et vt** p̄ pplō citius ⁊ fructuosius exaudiat̄: exēplo moysi cui man⁹ sursum tendēti dñs liberaliter cōcessit victoriā quā petiuit. **Exo. xvij.** **Un̄** ⁊ tūc aaron mons fortitudinis: ⁊ hui⁹ ignis charitatis debēt suscitare man⁹ ei⁹: ne lassent̄ ad ferendū in fortitudine auxiliū: ⁊ ex charitate solant̄. **Et sic** **Josue**: id est christo duce: israel. i. pplus christianus: fugat amalech: id est diabolu: in ore gladij. i. virtute orationis ⁊ verbi dei: vsq̄ ad occasum solis: id est finem mundi. **Sequitur.**

Un̄ Heb.
Sicut raru
 cru mūdis
 sime sue
 carnis vim
 regenerati
 uā cōcūlit
 aq̄: ita et
 accepit
 panis i ve
 nerabiles
 sc̄r̄asq̄ ma
 nus suas
 vim pani
 tribuit: vt
 ex eo tanq̄
 agrua ma
 teria corp̄
 suū confi
 ei possit.

Qui pridie q̄s pateret̄ accepit panē i
 mous iudeoz nō inueniebāt. a **q̄. i.** sc̄rificātes: qz deitate vnitas. b **q̄. i.** a nobis
 in omni veneratione recolēdas ⁊ habēdas: immo summa veneratione adorabiles: vt
 ⁊ sic tactu sc̄r̄az ⁊ dūtinū manū suarū panī materialē vim sacri conferret.

ant̄as ac venerabiles man⁹ suas: et
 a **q̄. i.** iurium leuatis s̄m humanitatē. b **q̄. i.** mēris ⁊ corpis. c **q̄. i.** a quo omne dat
 datū optimū ⁊ datū perfectū est descendens: **Jaco. i.** d **q̄. i.** s̄m diuinitatem.

elcūatis oculis in celuz ad te deū patrē
 a **q̄. i.** per creationis ⁊ trāssubstāntiationis potestatem. b **q̄. i.** p̄t̄i omnipotenti.
 c **q̄. i.** de tanto dono: de tam excellēti gratia: de tam efficaci cōo: sacramento dignis
 simo: ⁊ mysterio tam profundo. d **q̄. i.** id est consecrauit.

suū oīpotē te tibi gratias agēs vt **Enc.**

Canonis

a **¶** .s. species panis. b **¶** ad significandū q̄ nemo ho c sacramentū digne percipit nisi ipius fuerit discipulus p̄ fidē charitate formatā: **Job. xiiij.** In hoc cognoscet oēs q̄ discipuli mei estis si dilectionē habueritis adinuicē. **¶** Est em̄ hoc sacramentū specialit̄ s̄

dixit fregit dedit discipulis suis: dicens:

dei dilectiōis sacramentū. a **¶** .s. de manu mea reuerenter cū deuotione ⁊ sacramē taliter per fidem. b **¶** .s. spūaliter cū ueneratione per charitatem. c **¶** q̄ per partes manducat christus: ⁊ manet integer totus. de conse. dist. ij. Qui manducat: re. erens do partialitatem ad sacramentū: ⁊ integritatē ad contentum.

Accipite et manducate ex hoc omnes.

a **¶** .i. existit. .s. t̄pe p̄ quo p̄fert̄ demōstratio: hoc est orōne cōpleta: q̄ tūc primū habet cōsensu ⁊ effectū: demōstrādo ad sensu ⁊ specie panis: ⁊ ad intellectu corp̄ xp̄i.

Hoc est enim corpus meū. **¶** His em̄ s̄bis p̄tū lit dñs vim p̄secran

di tā mirabilē: vt q̄ntēscūq; plata fuerint cū intētiōe p̄ficiēdi a sacerdote rite ordinato sup̄ materiā debitā: statim ab instāri p̄tat̄ in verū corp̄ xp̄i ex p̄missio ei⁹ diuino ⁊ pacto cui sp̄ assistit absq; dubio: p̄t̄ infra i respōsis q̄stionū latius patet. Cū itaq; p̄uentū fuerit ad: **Qui p̄dit ⁊ c.** sacerdos ductis plane digitis. .s. pollice ⁊ indice vtriusq; man⁹ sup̄ pallā altaris tergit eas: nō p̄p̄ timorē cōraminatiōis corp̄is xp̄i: cū sit sub sacramento: mō inattingibilis: sed p̄pter reuerentiā tāti sacramēti: q̄ in sacrificijs nihil maius aut dignius esse p̄t̄: de cōse. dist. ij. c. nihil. **¶** Et p̄ consecratiōnem non nisi mūdissime ⁊ summa reuerentiā debet tractari: ⁊ significat interiorē puritatē: deuotionē ⁊ attentionē: q̄ p̄ illā exteriorē ductionē siue terfionē excitant̄: ⁊ summo studio tūc excitari debēt fm̄ exēplū xp̄i q̄ ext̄ sic excitatus dixit: **Desiderio desideravi h̄ pascha māducare vobiscū an̄q; patiā.** .s. extēdēdus in cruce. **¶** S; allegorice significare p̄t̄ illā p̄parationē ⁊ solutionē a colūna: q̄n̄ pilat⁹ p̄parauit se adducere ierū foras: vt ostēderet eū iudeis cū insignijs illusionū: q̄ p̄ueniēt p̄ pollicē significat̄: p̄p̄ pollentē p̄t̄atē ⁊ iudicē rōne dictā: fm̄ illud **Job. xiiij.** **Ecce adducā eū vobis foras.** .s. ad iudicandū ⁊ mōstrādū: vt cognoscatis q̄ in eo nullā causam inuenio. **¶** Sequit̄: **Acceptit panē in sc̄tās ac venerabiles man⁹ suas.** .s. rōne sup̄ dicta: ⁊ sacerdotib⁹ in exēplū. ad significandū q̄ hic panis celestis hoc sacrificiū nō nisi sanctis ⁊ venerabilib⁹ manib⁹: nō vitatis. nō pollutis/sit mūde/sancte/venerabiliter/ac summa reuerentia tractandū: p̄p̄ q̄d ⁊ ab ep̄o chrismate vngunt̄ ⁊ sanctificant̄. **¶** De ḡ illis sacerdotib⁹ q̄ man⁹ p̄secratas ad illicitos ⁊ inonestos vsus p̄ter ⁊ ad tm̄ mysteriū pagendū in differēter extēdūt. **¶** De qb⁹ **Bēr.** ita dicit: **In multz multiplicē reznat fornicatio. q̄ puritatē auctori ipu ro corde ministrantes: nō verent̄ stare an̄ angelū dñi: q̄ secet eos medio ⁊ dispdat: s; oino audēt agni imaculati sacras p̄ringere carnes: ⁊ irungere sanguinē saluatoris man⁹ suas nepharias ⁊ malignas: qb⁹ paulo nō meretrices attraxauerūt.** **¶** Sic ⁊ altaria etiā circūire psalmos decā

D iij

Canonis

in cymbalis iubilationū p modū supradictū: sicut ⁊ in h̄itate tpe sa-
crificij tubis clāgebat: sic ⁊ cādele ⁊ faces tūc accēdunt: vt p hec circū-
stātū corda excitata inflāment: deuoti⁹ ⁊ seruentius accēdant se p̄pa-
rare ad reuerēter ⁊ deuotissime adorādū euz q̄ est candoꝝ lucis eterne: ⁊
ignis p̄sumēs q̄ nūq̄ extinguūt. **Cōfūdēt** ḡ hic si forte p̄uertant repidi
vel potius tumidi ⁊ supbi: q̄ nō verent erecta ceruice vix vnū genu cur-
uare creatori suo saluatori ⁊ iudici tremēdo: q̄ scriptū est. **Quicūq̄** ho-
norificauerit me glorificabo eū: q̄ autē contemnūt me ignobiles erūt. **ij.**
Reg. ij. **Et** vtinā hoc attēderēt qui videre volūt magis q̄ esse nobiles:
interim diacon⁹ ⁊ subdiaconus extēdūt casulā a laterib⁹. **Hus** venera-
bile sacramētū eleuatū: nō solū vt sacerdos expedit⁹ possit eleuare sa-
cramētū: sed etiā ad significādū tunc maxime charitatē extēdendā esse
ad xp̄m in casula: sed tam patena etiā discoopij ratione superius circa
oblationē dicta: debet ⁊ sacerdos cauere multū alte hostiā i manus re-
ceprā eleuare: anteq̄ verba cōsecratiōis pferat: sed q̄tū potest prudē-
ter abscedere: ne populus adoret panē visum p̄ ch̄isto: ⁊ sic idolatriā
cōmittat: platis autē h̄bis p̄secratiōis distincte reuerēter ⁊ attēter ado-
rabit dñicū corpus mediocri inclinatiōe: ⁊ deinde ipsum reuerēter ele-
uet nō circūferendo vel gyꝛando nec diu eleuatū teneat: sed statim cum
duab⁹ manib⁹ reponat: ne iniuste mortētes pdant suauitatē vnguētū.
Dicit etiā notanter accipit: scz cū beniuolētia nō rapite: scz vi aut vilē
ta extorsione: sicut faciūt phibiti ⁊ indigni: qui velut canes imūdi hūc
panem filioꝝ rapiunt: magis volentes hac sumptiōe pctā que dimitte-
re nolunt palliare: q̄ p̄ hūilem sue indignitatis recognitionē ad temp⁹
abstinere: donec a pctis purgati possent de manu donātis hūiliter ⁊ sa-
lubriter accipere: q̄ aut hoc sacramētū ad vsū spūalis refectionis or-
dinaf: iō adiunctū est ⁊ manducate: scz spūaliter: d̄r aut māducari spi-
ritualiter corpus xp̄i dupliciter: **Uno** modo ex pte modi: vt q̄ mandu-
cat sub modo spirituali: quo mō corpus xp̄i est sub sacramēto: scz mo-
do indiuisibili ⁊ insensibili ad modū spirit⁹: **Et** sic māducatio corporis
xp̄i veri est spūalis: q̄ nō corporalis aut carnalis quō iudei itellerūt
manducādū dicētes: durus est hic sermo: **Et** cōmuniter vocat a docto-
rib⁹ manducatio sacramētalis: maxime qñ fit cū intentiōe sumēdi sa-
cramētū. **Alio** mō ex parte effectus: q̄ scz ad ipsam sequit̄ refectionē spi-
ritualis. **Et** sic māducare spiritualiter extēso vocabulo est p̄ fidē forma
tam in ch̄istū credere dicēte: **Beato August.** lib. de re. p̄nīte: vt quid vē-
trē ⁊ dentē paras: crede ⁊ māducasti. **Et** fm hoc extēdit etiā ad paru-
los baptizatos: ⁊ cōmuniter intelligit̄ illud **Joh. vi.** **Nisi** māducauerit
tis carnem filij hominis ⁊c. **Cetera** vide infra in **Re. q.**

a .i. eodem mō q̄ xp̄s prius accepit ⁊ consecrauit panē q̄tū ad eius bonitates: cha-
ritatē: virtutē ⁊ gestoꝝ conformitatem: vt sic eisdem ceremonijs seruatis: idem effect⁹
sub vtraq̄ spē crederet: et esset. s. vt sic cessantib⁹ veterib⁹ noua institueret sa-
Simili modo postea q̄ cenatū est acci-

Expositio

cramenta et vt ipsa in cordibus discipulorum artius fixa remanserent.
a ¶.i. p̄ alijs clarū tam quo ad vas: q̄ quo ad contentū: maxime p̄pter preclari ac cor-
rusci sanguinis sui puritatē in quē vini liquor est vertendū: r̄ sic nō figuralem umbros-
sum et nubilum. Et ad significandū q̄ nō nisi in decenti vase et vino est celebrandū.
b ¶.i. expone vt. s̄. Nā sic tactu suarū diuinarū manuum vino cōtulit vt esset materia,

piens et hūc p̄clarū calicē in s̄tās ac ve-
s̄crandi sui sanguinis debita. a ¶.i. iterū. b ¶.i. patri. c ¶.i. de humani generi
redemptione p̄ sanguinem suum iam in proximo fienda.

nerabiles man⁹ suas: ite tibi gratias
a ¶.i. celesti benedictione cōsecrauit b ¶.i. gratias non vendidū.

agēset bene dixit dedit discipul⁹ suis
a ¶.i. sacramentaliter vt. s̄. et in officii consecrādi et dispensandi. j. Cor. iij. Sic nos cri-
stinet homo sicut ministr os christi. r̄c. b ¶.i. sp̄ualiter ad incorporandū. ¶.i. ca-
lice vel sanguine. d ¶.i. sine acceptiōe p̄sonaz. Ex q̄ p̄z eius liberalitas. e ¶.i. ex

dicēs: accipite et bibite ex eo oēs: Hūc est
stitit tpe p̄ quo p̄fertur demonstratio. r̄c vt. s̄. a ¶.i. potus. b ¶.i. verie natura
lis. i. potus q̄ est sanguis me⁹. c ¶.i. ad confirmatiōē noui et eterni testamēti per
gratiam et noua mandata renouantis: et ad eternam hereditates p̄ducantis ne habē-
enim calix sanguinis mei: noui et eterni

En bonavz.
lz sanguis po-
natur i obliq̄
itelligit in in-
pratiue in re-
cro vt poculu
vini creatura
salis. i. pocu-
lus qd est vi-
nus et creata
q̄ est sal: vt sit
p̄structio in-
transitiua.

tis successiōem alterius testamēti sicut ve. testa. a ¶.i. secretū testamentum fidei.
Et hoc exp̄ssive: rep̄ntatiue et obiectiue: p̄t̄ra i re. q. b ¶.i. sanguis. c ¶.i. p̄tib⁹
testamēti: mysteriū fidei: q̄ p̄ nobis et p̄

a ¶.i. absentib⁹ et futuris nō aut̄ p̄ omnibus efficaciter eoz plures faciāt se indignos.
b ¶.i. totaliter et penitus ex corpore fundet. c ¶.i. p̄t̄ in veteri testamento multipli-
citer fuit figuratum: vbi pene omnia in sanguine mundantur: et sine sanguinis effusio-
ne non fit remissio: Heb. ix.

multis effundet in remissionē p̄tōrū

¶.i. Ab hoc loco vsq; ad vltimam purificationē manuum sacerdotis iun-
gēdus est iudex cū pollice: p̄terq; in signationib⁹ et cū tangit corpus xpi
iungantur alijs rebus: nisi p̄us bene lotis maxime cū cōster quandoq;
particulas minutas sacramētales digitis ex tactu inherere: que alia s̄
irreuerententer imo sacrilegialiter perderent vel alijs miscerent rebus.
¶.i. Ad significandū et indicandū pollentē p̄t̄rē diuine sc̄z maiestatis es-
se p̄sentē et tactis speciebus sacramentalibus iunctā. Qd aut̄ seperatim
fit consecratio corporis et sanguinis cū t̄n ex p̄te cōtēti sit t̄m vnū et idē

Expositio

datiōnem amare passiōis ⁊
mors mee p calicē ⁊ sangui
nem precipue expressam.

riam facietis

te: a nob nō in mortē: qz xps resurgens ex mortuis iā nō morit̃

S in mortis recōrdatiōne: ⁊ merito qdā. Nā ex dei obliuione ⁊ suoz
bñficiōz: nō solū āmittim⁹ grāz acceptā fm illud **Isa. xviij.** Eris deser
ta: qz oblita es dei creatoris tui: s; etiā tradimur in reprobiū sensū. **Ro.**
i. Sicut nō pbauerūt. i. noluerūt hēe deū in noticiā: tradidit illos in re
probiū sensū vt faciāt ea q nō pueniāt. **Ponunt** aut̃ hec cōmemoratiōis
vba post psecratiōne calicis ⁊ sanguis mag⁹ quā post psecratiōis cor
pōis s; ad vtrūq; referat̃: qz exp̃sius significat amaritudo passiōis xpi
p calicē ⁊ sanguinē: qz p corp⁹: qz corp⁹ ēē pōt sine passiōe: s; sanguis pōt se
parari nō pōt sine corpis lesiōe: vñ ⁊ i die passiōis. s. pasceues: sacerdos
nō psecrat s; sūmit t̃mō sacm̃ sub specie panis ad refectionē poti⁹ ro
ti⁹ ecclē: quā ad significatiōne passiōis: qz alias p totū officii illi⁹ dici
sctā m̃ ecclēa memoriā facit passiōis xpi. **Debet** aut̃ sacerdos sup̃dicta
vba dicere in reponēdo calicē: ⁊ sic deinde discooptū ṽl cooptū statim
ne aliqd incidat adozare p̃ciosum sanguinē xpi cū deuora ⁊ rcuerēnali
inclinatione: ⁊ h̃ obseruet q̃riēscūq; calicē discooptit vbi ⁊ tunc cogitare
poterit. **Mirabile:** parciose ⁊ innocēs sanguis xpi miserere nobis ad
ablūēda pctā: recōrdatiōe illi⁹ quo de beatis vulnerib; eius fluxisti.

Consequēter rei consecrate: cōmemoratio explicat ⁊ perfoluit cum ec
clesia obediens xpo dicit deo patri.

a **Q.** i. ex q xps filius tuus hoc fieri p̃cepit in sui memoriā: o pater clemētissime.

b **Q.** i. tāq; filij obediētes. c **S**acerdotes ad hoc m̃steriū sp̃aliter deputati:

Unde et memores dñe nos fui tui: s;

ordinati seruire tibi. a **Q.** i. tota cōitas xp̃iana sanguine xpi abluta ⁊ sanctificata.

b **Q.** i. cuius nūq; habēda est obliuio. c **Q.** i. tā excellēter beatificātiō: maculas pecca
torū purgādo: grām cōferēdo: charitate valde inflāmādo: ⁊ regnū celoz clausum ab

et plebs tua sc̃tā xpi filij tui dñi di nri tā

origine mūdi meritoze aperiēdo. a **Q.** i. mortuis qñ a mortuis resurgens alios de

lymbo patrū: alios de loco purgatori; secū resurgere fecit: ⁊ nobis fidē resurgēdi cor

btē passiōis nemo et ab infer̃ resurrectio

roborauit. a **Q.** i. qñ cū gloriozo comitatu gloriozoz spiritūū angeloz ⁊ hoim: oēs

celos pp̃zia sua virtute penetrāuit: gloria sua illustrāuit: pandens ante nos iter: vt ⁊

sp̃i ascēdamus interim spe ⁊ tandem re. b **Q.** i. simul nō tñ simili mō: qz nos sacer
dotes in ministerio ⁊ ope: sed plebs tua sc̃tā voto d̃staxat ⁊ deuotione.

nis s; et i celos gloriose ascēsiōis offerim⁹

Canonis

a **¶** i. p̄ceteris clare s̄m **Inno.** Nā si iusti fulgebūt sicut sol i regno patris eterni. quā
to magis p̄fulget diuina maiestas radiat & coruscat in loco beatorū vbi deus ipse glo
riofus sicut est facie ad faciē intuei. b **¶** sc̄z sp̄ialibus. c **¶** sc̄z tēporalibus.

¶ p̄dare maiestati tue de tuis donis ac da

a **¶** s. in se q̄ ad deitātē q̄ est lux purissima in q̄ nō sunt tenebre vllē **Iob. j.** Et in effe
ctu quo ad nos a fomite originali peccati purificantē. b **¶** sc̄z in se quo ad aīam omni
grā & sanctitate plenissimā. de cuius plenitudine oēs accipim⁹ **Iob. j.** Et quo ad nos
sanctificantē. c **¶** sc̄z in se quo ad corpus de immaculata virgine sp̄iffancti opatione
sumptū. & quo ad nos maculas actualiū purgantē. et immaculatos ministros saltem a

nis hostiā purā: hostiā sc̄tām hostiā

mortalibus req̄rentē. a **¶** s. in se. qz panis angeloz in vita eterna. & in effectu q̄ ad
nos x̄tus v̄nēdi eterni **Iob. vj.** Si q̄s māducauerit ex hoc pane viuet in eternum.

¶ immaculatā panē sc̄tām vite eterne: et

a **¶** quia potū cōtinet sanguinis ch̄usti inebrian
tem sobria iocunditate salutaris p̄petue quā p̄egu
stare facit & cōfert s̄m illud **P̄s.** Calix meus ineb
rians quā preclarus est.

¶ calicē salutis p̄petue

¶ Alter exponit **Innocē.** sic
de tuis donis. i. fructib⁹ se
getū: q̄tū ad panē qui cōse
cratus est in carnē & vatis. i.
fructibus arborū q̄tum ad
vinū qd̄ est cōsecratū in san

guinē. De istis inquā offerim⁹ hostiā purā: q̄tū ad cogitationē sanctā:
q̄tū ad locutionē: immaculatā: q̄tū ad operationē: qz ipse sol⁹ est q̄ petm̄
nō fecit nec inuētus est dolus in ore eius. **j. P̄f. ij.** Et qz offerēs debet
habere purā cogitationē: sanctā locutionē: et immaculatā cōuersationē:
cōformādo se x̄po q̄tū est possibile. Quinq; s̄o signa crucis cū duob⁹
sequētib⁹ in. p̄ims significāt septē passiones quas x̄ps s̄m septē s̄ba
p̄tulit in cruce. **P̄**imū em̄ ad verbū purā significat passionē ex p̄brati
onis: qn̄ ipse purissim⁹ tanq̄ impurus exprobrat⁹ fuit a p̄reurentibus
& clamātibus **Ach** qui destruis tēplū dei & in triduo reedificas illud.
Et a summis sacerdotib⁹ cū scribis dicētib⁹ alios saluos fecit: se. s̄m
nō pōt saluū facere. **S**i filius dei est descēdat nūc de cruce & credimus
ei: p̄pter qd̄ iēsus cū lachrimis vt pie credit⁹ dixit p̄imū verbū. **P**ater
ignosce illis: qz nesciūt quid faciūt. **S**i em̄ regē gl̄ie cognouissent nū
quā eum crucifixissent: vt dicit apl̄s. **S**c̄dm̄ ad verbū sanctā significat
passionē exprobratiōis illius qn̄ ipse sanctissimus nō solū fuit cū iniq̄s
deputatus: sed etiā ab altero latronū similr exprobratus. & hec fuit am
plioris despectus: eo qz tam vilis & sceleratus homo iā ad mortē dam
natus & mox p̄ suis sceleribus moriturus insultauit vite auctori: quez
iccirco cū alter increpasser et dixisset: sanctitate eius p̄fessa. **N**emento
mei dñe dum veneris in regnū tuū. **C**hr̄istus eū sanctificās ait: **H**odie
mecū eris in paradiso: qz & s̄m **Alex. de Pales:** aspsus pie credit⁹ sangui
ne ch̄risti de manu dextra fluente vel saltante & sic m̄datus. **T**ertium

Canonis
de v̄nēdi
offertō
colore
no mē
p̄p̄tione
s̄m
reprobi
t̄radit
dec cōm
post p̄c
t̄tudo p̄
s̄fici s̄
p̄lcrus
reccōne
nō offi
accrōs
i v̄l cō
eua &
vbi &
p̄mille
arbo
ca & p̄

Expositio

diator: per quem petita obtineri sperantur cum concludit per christum dominum nostrum. Tertio totus canon concludit et omnia circa perfectionem huius sacramenti peracta in christu patris filium reducant: et primo ea que sunt ex parte sacramenti: ibi per que: secundo ex parte personarum in sacramento operantium: ibi per ipsum. Quatum ad primu dicit.

a **Q**uesz dona et data panem scz sanctu vite eterne et calice salutis ppetue. b **Q**.i. placabili benigno et illuminato vultu. s. per effectum misericordie tuam et lumē gratie per hec cōferendo. quo cognoscamus tibi placere. more humano sicut cognoscimus alii cui placere qd sibi offeret si sereno vultu respiciat.

Supra que ppitio ac sereno vultu re

a **Q**.i. grata. s. quo ad nos offerentes in se enim semper accepta esse non dubitamus. **S**piciere digneris et accepta habere: sicut

a **Q**.i. grata. b **Q**.i. ex fide et deuotione offerentiu. c **Q** sic dicit a puritate et obedientia. nō sensu et intellectu. qui seipm pmo obtulit. ppter qd ad seipm pmo respexisti: de

t accepta habere dignatus es munera

inde ad munera eius. Gen. iiii. a **Q**.i. holocaustuz tibi oblatu sup vnum montium. b **Q**.i. sumi et pmi patris nostri fide et si nō carne: sicut plebis israelitice.

pueri tui iusti Abel et sacrificiu patriar

a **Q** ita vt nos offerentes eis similes efficias fide et deuotione in offerendo. **che nostri abrae: et quod tibi obtulit su**

a **Q**.i. magis figuratiue: q̄ in se formaliter. Exp̄sse nāq̄ figurabat nostru sacrificium: mus sacerdos tuus melchisedech: san

qd in se est sanctum: et immaculatu: et in effectu sanctificans. immaculatosq̄ requirens. **ctum sacrificiu immaculatam hostiam.**

Dicitur sereno vultu: non qd deus in se habeat aliquado nubilū aut turbiduz vultu: sed per metaphoram vt. s. **U**nde **Inno.** Nō est estimā dū q̄ vultus dei quādoq̄ immuret quasi sit quādoq̄ serenus qñq̄ nō seren⁹: sed tunc vultu serenat et sup nos illuminat. cū misericordīa suā sup nos exhibet et declarat: sicq̄ vult⁹ dei serenatio: singularis doni et bñficij est collatio: quo pcepto humano mō de deo iudicam⁹ ipsum ad nos vultū habere ppitiū et serenū. **I**tē sicuti aduerbiū nō notat equalitātē in silitudine q̄stū ad ipsa sacrificia in se sed aliquale q̄stum ad offerentes: nostrū enim sacrificiu acceptum est ex seipso: et ppter se ex opere operato. **I**lla autē tm̄ ex fide et deuotione offerentium. **R**ememorantur autem sacrificia horum trium pre alijs: qz nō solum ipsoz sacrificia ex⁹ pressius fuere typi et figure sacrificij nostri: sed et ipsi patres specialiter

Canonis

a **C**omunione. **b** **I**d est bis sanctū: qz operatione spiritus sancti de purissimis sanguinibus virginis formatū: et in plenitudine grauarū diuinitati inseparabiliter modo in altaris participatione sacrosanctū filij tui

effabili vnitum. **a** **I**.f. naturalē pro nobis effusum. **b** **I**.f. sacramentaliter vt celebrantes: et als cōicantes vel spūaliter tm: vt ppli circūstātes. **c** **I**d est omnī spiritalium charismatū donorum et virtutū superne gratie umbra. .

corpus et sanguine supserim omni

a **I**.f. fuit a te patre luminū: sine quib⁹ omne opus nostrū est inualidum.

bene dictione celesti et gra repleamur.

a **Q**uē cōstituisi mediatorē inter te et nos miseros: vt eius meritis et interpellatione fiat quod nos non meremur.

Per eundē christū dñm nostrū Amen.

Hac orōnē sacerdos dicēs humiliter et pfundē se inclinat iunctis manibus donec dicat: **E**t hac altaris participatione: tm vt p hac exteriorē internā humilitatē et deuotionē ostendat aut excitet: tm ad significandū qz iesus morti appropinquās nō habēs vbi caput suū reclinare: iā dolorib⁹ fessum: et spinea corona grauatū: cepit ipm caput sup pectus suū inclinare: et seipm patri totaliter offerre: ppter qd et **Ioh. xij.** legit: inclinato capite tradidisse spm. **I**ste vō man⁹ ad altare significat deuotionē debere esse operosam vel conclauationē manū christi ad crucē. **Q**uā aut qdā cōcellat man⁹ an pectus: qdā vō sup altare: pur declarat **Guilhelmus** in rōnali nō est de or. ro. ideo trāseo. **S**equit: **I**ube hec pferri. **T**ate sūt pfunditatis hec vba dicit **Inno.** vt intellectus human⁹ vix ea sufficiat penetrare. **E**t postea pauca subdit: **S**aluo tm occulto celestis oraculi sacramēto. **P**ossunt hec vba licet simplicius: tm securius intelligi sic tripliciter. **Q**uidā fm qz p nomē hec pōt demonstrare vel fidelium vota: vel corpus et sanguinis sacra: vel p ea mystice significata. **P**rimo mō sic: **I**ube hec. s. vota fidelium et. vt. s. expositū est. **S**ecūdo: **I**ube hec. i. corp⁹ et sanguinē filij tui in sublimē altare. i. in celū pferri: nō fm realē loci translationē: qz iā ibi residet in forma gliosa: sed fm acceptationē gratā in qstū tibi hec: corp⁹ et sanguinē offerim⁹: petētes vt ex eoz participatione celesti gra repleamur. **V**idēt nihilomin⁹ h etiā posse intelligi fm mirabile quandā representationē in celo: qm offert xps in sacramento pur reuelatū legit brē **Birgite** lib. viij. celestū suaz reuelationū: qm sacerdos celebrāre in altari vidit representationē cōformē hui⁹ celebratio nis fieri in celo: et facta psecratione sacramentū trāformari in agnū viuum. **E**t fm h pōt intelligi illud beati **Grego.** de cōse. dist. ij. si quid sit sanguis: vbi inter cetera dicit: **U**no eodēqz tpe et momēto et in celū rapitur ministerio angeloz: cōsociandū corpi xpi: et an oculos sacerdotis videtur in altari. **U**n et legit qz in monasterio sancti sub venerabili patre

A

Expositio

eiusdē monasterij seriose p̄gigit: vt q̄dā die cū frater q̄dā diuino funge-
retur officio: veniens ad illa v̄ba: **S**upplices te rogam⁹ oipotēs de⁹: in-
be hec p̄ferri p̄ man⁹ sancti angeli tui in sublime altare tuū: inclinās se in
morē ⁊ supplicās vidit angelicos ciues in circūitu altaris astatēs bila-
res ⁊ iocūdos: ⁊ stolis mire pulchritudinis indutos: inter q̄s vnus su-
pereminēs apparebat forma sublimior: ⁊ vultu venustior: q̄ ⁊ p̄ ceteris
solus de altari sacrā hostiā accipiebat: solus sursum deferebat: ⁊ solus di-
uinis cōspectib⁹ p̄ntabar. **T**ereti hō q̄ astabāt: intantū illi angelo p̄gra-
tulabant: ac si q̄sq; hostiā acciperet: si deferreret: si p̄ntaret. **R**eflexis oculis
sacerdos ad altare reposita repperit: missa sūpsit sacrificiā se ⁊ sancti-
ficata: ⁊ sic plen⁹ gaudio agēda iplenit. **V**el tertio **T**ube hec p̄ferri. i. si-
gnatū p̄ hec sacramēta q̄d est ecclia militās. in sublime altare. i. in eccle-
siam triūphantē: de q̄ lausus infra dño cōcedēte cū de sensu anagogico
dicit. **C**ū autē dicit ex hac altaris p̄cipatiōe: osculat altare iuxta hostiā
fm̄ or. ro. vt fm̄ **Albertū** se participē fieri altaris sacrificio cū alijs ostē-
dat. **E**t significat recōsiliationē nostrā cū deo factā in morte x̄pi q̄ tunc
appropinquasset: cōmemorat. **E**t sūt tres cruces. **P**rima ad h̄bū co-
pus significat passionē toti⁹ sui corpus q̄n oīa p̄pessa i toro suo corp⁹ re-
memorās: collegit simul in vnā summā tanq̄ fasciculū myrrhe: ⁊ obru-
lit deo p̄ri: dicēs sextū h̄bū: **C**ōsummatū est. s. q̄cqd̄ p̄p̄e dixerūt de me:
op⁹ obediētē ⁊ toti⁹ passiois mee: q̄d tibi p̄ri offero p̄ salute generis hu-
mani. **E**t h̄ credit fuisse nō sine notabili pena: sicut q̄ p̄rāsuit iuxta per-
ricula vel grauiā supplicia nō sine magno horrore pōt ea recogitare: li-
cet ex alia pte gaudeat se ea p̄rāsisse. **S**ecūda ad h̄bū sanguinē: signifi-
cat penā acerbissimā oīm penarū x̄pi: q̄n effuso iā toro suo sanguine: ita
vt corp⁹ suū i ara crucis esset pene torridū: cepit clamare voce magna
⁊ cū lachrymis fm̄ **Ap̄lm** ad **Heb.** v. dicere septimū ⁊ vltimū h̄bū. **P**a-
ter in manus tuas cōmendo sp̄m meū. **E**t sic inclinato capite tradidit
sp̄m. **Q**ue quidē pena fuit acerbissima: q̄ inter oīa terribilia terribilissi-
mū est mors. iij. erbicoz. **E**t h̄ p̄pter naturalē inclinationē aīe ad corp⁹
fm̄ **Damas.** p̄cipue cū tam nobilissima aīa a suo renerrimo ac amātissi-
mo corp⁹ separabāt: cui vtriq; diuinitas vnita fuit in vnitare suppositi-
ti. **T**ertia ad verbū omni benedictione celesti: q̄ sit ante faciē sacerdotis
significat fructū passionis tantū factū: vt etiā signo crucis in q̄ x̄ps pas-
sus est sit collatū: q̄ per ip̄m oīs benedictio celestis ⁊ gr̄a in nos p̄fluat:
⁊ cōtra demones terribile factū: efficaciter nos munit. **C**onsequenter
quo ad gloriā petiit primo pro mortuis / cum dicitur.

Quid est recole per effectū misericordie tue: ne sint de numero illoz de quibus dixisti
hominum eorum non recordabor amplius. **b** **Q**ui tibi in obedientia mandatorū
tuorum famulati sunt: ratione cuius debes nos exaudire. ⁊ eorum in memor esse miseri-
cordiam tuam eis impendendo per hoc sacrificium: quod credimus nō solum nobis
vni⁹ prodesse. sed etiam ipsis defunctis.

Memēto etiā dñe famuloz famula

Canonis

a **Q**uid est q̄ dū vixerūt. apparuerūt in eis signa q̄ fuere fideles ⁊ vere xp̄iani. sacra fidei venerabiliter ⁊ reuerēter suscipiēdo. ⁊ sancte cōuersando. de quib⁹ est spes apud ecclesiam. ⁊ p̄ eis orat. j. **Cor.** v. **Q**uid mihi de his q̄ foris sunt. **b** **Q**. i. cū caractere r̄q̄ tuarū. **A.** q̄ nos p̄cesserūt cū signo baptismali. **a** **Q**q̄ liberari ab om̄i mutabilitate ⁊ strepitu mūdi iterū reuiscitādū tan q̄ a somno. securi sunt de sua finali liberatiōe a penis ⁊ penarum locis. q̄ eis p̄tat multā pacē cordis. **b** **Q**. i. specialiter cōmemoratis.

fidei et dormiūt i sono pacis. Ipi's do-

a **Q**uid est in fide ⁊ p̄fessione xp̄i mō p̄dicto de vncis. **b** **Q**uid est gaudij ab ardore penarū p̄to pacis nondū satisfactiōe ablutis: vt ip̄lea illud **Jach.** ix. **Q**u in sanguine testamētū tui emisisti vincos de lacu in q̄ nō est aqua refrigerij. i. ab afflictōe penarū. **mine et oib⁹ a in xp̄o q̄scētib⁹ locū retri-**

a **Q**. i. glie resulgentis. **b** **Q**uomode b̄itudinis. vbi nō est vlla obscuritas tenebrarū. nec afflictio penarū. aut turbationū aliquarū. s̄ lux glorie maxima. ⁊ pax pulchritudinis infinite. **c** **Q**. i. cōcedas ex tua misericordia q̄ superaltat iudiciū. **Jaco.** ij. **d** **Q**. i. nos sacerdotes ⁊ ppli circūstantes vel voto offerentes.

gerij lucis et pacis vt indulgeas de p̄ca

a **Q**ues qui ad inferos descendens defunctos liberauit a locis penarum inducens ad locum refrigerij lucis ⁊ pacis eterne.

mur. Per eūdē xp̄m dñm n̄m. Amen.

Dicit notāter: famuloꝝ famularūq; tuarū: q; more hūano famulat⁹ ⁊ hūilis seruit⁹ aim ad exauditiōē inclinare p̄suevit efficaciq;. **Uñ** **S**alomō cū dixisset: **D**a mihi sediū tuarū assitricē sapiām ⁊ c. subdit qm̄ fuit ego sū. **St.** p̄pha: **I**n misericordia tua dispades in amicos meos: ⁊ pdes oēs q̄ tribulāt aīas meā qm̄ ego seru⁹ tu⁹ sum. **Et** fiat h̄ memoria defunctorū mō ⁊ ordine: vt sup̄ viuorū. **S**c̄dm̄ tñ **Juno.** **Alexan.** ⁊ **Alber.** sacerdos quorū memoria h̄re voluerit: nō debet vocaliter notatim exp̄mere: s̄ tñ p̄sonas ip̄as mētaliter cogitare: ne sc̄z astantiū deuotio turbet: aut i vā nā laudē missas dici p̄curāres extollant. **S**z hec ratio nō videt negare nisi exp̄ssam ⁊ altā noiatiōē vocalē q̄ a circūstātib⁹ audiri possit. **I**do alia ratio hui⁹ silentij pōt assignari mystica. **N**ā h̄ silentiū rep̄irat xp̄m mortuū in cruce p̄dentē: ⁊ aīam ei⁹ cū silētiō ad lymbū patrū descendētē: it̄ extūc in silētiō oimodo ex toto corde orādū q̄ten⁹ recordatiōe hūius descēsus dignet ip̄e liberare aīas de purgatorio: sicut illo tpe aīas patrū de lymbū. **Et** h̄ etiā verbo dormiunt in somno pacis: videt innuī f̄m **Alber.** aīas in purgatorio nō affligi ministerio demonū: q; cum deo monib⁹ somnū pacis nō haberent. **S**ed purgari per seip̄as sicut aurū purgat ⁊ rutilat in igne. j. **Cor.** ij. **U**nusquisq; q̄le sit opus ignis p̄babat ⁊ c. **I**pse tñ saluus erit: sic tñ q̄si p̄ ignē. **Et** quia ap̄ime ille sancte

E ij

Expositio

sunt. **D**icit autē dauid. **N**ō tradas bestijs animas cōfitētes tibi. **S**equitur petitio quo ad gloriā pro uiuis: cum dicitur:

a ¶ q̄ p alijs intercessimus: ⁊ misericordia hac tua magis indigemus: vt pote qz pctō res culpa ⁊ pena ī incerto hui⁹ mūdi positi: Si enī dixerim⁹ qz pctū nō habem⁹: nos ip̄os seducim⁹. b ¶ .i. p verā ⁊ hūilem obediētiā hūiliter nos pctōres ⁊ seruos inuitiles recognoscentibus etiam omnibus benefactoribus.

Nobilis qz pctōribus famulis tuis de

a ¶ .i. quarū nō est numerus in effectu. b ¶ scietes quoniā null⁹ enī speravit in te

multitudine miseratinoū tuarū sperantibus

⁊ derelictus est: **Ecc̄i. ii.** a ¶ .i. picipationē fm intellectus nri capacitatē in beatitudine. b ¶ .i. consortiū in quo est summa iocunditas: qz oēs continue vident te deo gloriofum: ⁊ bona vniuscuiusqz sanctorū p charitatē efficiunt cōmunia insimul oim.

bus ptem aliquā et societate donare digneris: cū tuis factis apostolis et mar-

a ¶ .i. euāgelista q̄ p̄us cū apostolis memorat⁹ ppter apostolatū hic cū stephano reputatur ppter virginitatis p̄ilegiū. **I**ohānes enī ⁊ stephan⁹ virgines sunt: ⁊ sequitur agnū q̄cūqz icrit. **A**n ⁊ iohāni virgini virgine matre x̄ps i cruce cōmēdauit: ⁊ apostoli stephano ministeriū viduarū ⁊ virginiū ad suā virginitatē cōprobandaz: ppter qd eorū cōsortio merito ceteris p̄ponit. **V**irginitas etiā martyriū q̄ddam est in inuenibus ideo p̄hibem⁹ merito iūginr. **Q**uā autē q̄dam putant hic posse intelligi p iohāne: iohānes baptista nō est p̄babile: maxime cū eius exp̄ssa fiat cōmemoratio an canonē in orōne. **S**uscipe sancta trinitas ⁊c. fm ordinē roma. b ¶ qui forte elect⁹ in aplm loco iude: que fors fm beatū **D**yonisiū nō fuit nisi ipetratio signi quo cū p̄ritussanctus assumendum ostendit: ⁊ non ioseph iustum.

tyrib⁹ cū iohāne: Stephano: Mathia:

a qui etiam signo qd dedit spiritussanctus segregatus est in apostolatus officium cum paulo **Act̄. xii.** **N**ō ad eorum cōsortiū vident p̄tinere p̄lati boni spiritussancto electi.

q ¶ qui gloriosissimus fuit martyr: ⁊ apostolorū cōtemporaneus gloriosissime virginis pedissequus ⁊ capellanus: beati iohānis euāgeliste discipulus: sub traiano gloriosissime passus: qui vt scribit **Pro.** aliud in ore nō habuit vltimoz mens trucidatus est: in cuius ⁊ corde iesus x̄ps aureis litteris scriptū inuentū est. c ¶ qui papa fuit vrbis ⁊ orbis: post mirabile cōuersionē hermetis prefecti ⁊ quirini tribuni: etiā glorioso martyrio coronatus est: ⁊ sic hic notat cōsortiū gloriosorū martyriū.

d ¶ quorū prim⁹ p̄sbyter secundus exorcista cū arthemio ⁊ domo sua martyrio coronari meruerunt quoz animas **D**orotheus qui eos decollauerat: vestibus splendidis et gemmis indutus vidit angelorum manibus in celū deferri. **A**t hic videt notari cōsortiū bonoz clericorū.

Barnaba: Ignatio: Alexandro: Mar-

Canonis

a Illustri femina vidua matre septē filioꝝ christianissimoꝝ: quos cū om̄es salutaribꝰ
montis in passioe robozasset: et ip̄a martyriū constantissime cōsumavit sub antonio.
b Puillegio castitatis et fidei etiā martyrio coronata. Nisi autē hic esset ordo p̄posterꝰ
posset cōgrue credi illa p̄petua et felicitas hic nominari q̄ simul passē sunt sub seuro
p̄ncipe. Quarū prima p̄petua cū ante p̄fectū staret. et pater ac mater ac maritus ad
ducētes infantē filiū eiꝰ adhuc lactantē: p̄cantes vt eoz miseref. et viueret: illa puul
pijciens: et eos repellēs ait: **Discedite a me inimici dei qz nō noui vos.** Altera vero
scz felicitas cū in carcere dolores partus subito pateref: interrogata ab vno custoduꝝ
quid faceret cū ante p̄fectū duceref si nunc tantū pateref. **Rēspōdit: Doc ego p me pa
tior: hic vero p me deꝰ patieꝰ.** Et hic videtur notari cōsortiū sanctaz viduarū q̄ et vir
ginibꝰ p̄ponunt: sine propter tēporis prioritatē: siue ad significādū feruentes vidu
as et mulieres tepidis virginibus p̄ponendas fin beatū Augustinū: **Virgines tamē
viriliter agētes merito om̄ibus p̄ponunt ad q̄ forte significādū virgines in virilise
xu hic omnibus p̄ponuntur: vt. s. iohannes et stephanns.**

cellino: Petro: Felicitate: Perpetua:

a Que a beato petro mamillas amputatas curari: et sibi restitui meruit: et ab angelo
rum comitatu in sepultura honorari: qui tabulā ita inscriptam sub capite eius posuerit
mentē sanctā spontaneā honorē deo et patri liberationē. **b** Cui beata Agatha ad
eiꝰ sepulchꝝ orāti apparuit: dicens: **Quid a me peris foroz mea Lucia q̄ ip̄a p̄nno
poteris p̄stare matri tue asserēs: quoniam sic p me ciuitas carbanēsū: ita p te ciuitas syra
cusanoꝝ exaltanda.** **c** Sic notat cōfortiū et status sanctaz virginū. **c** Que siue agna
corpore iuuenula: sed mente cana que etatis anno mortē pro christo moriendo p̄dit
dit: et vitā inuenit: qz et mūdi diuitijs carnisqz delitijs inestimabiles ate margaritas et
ciudades auro charitatis textas: sibi a christo spōso traditas p̄posuit: et parētibꝰ octauo
die passionis in choꝝo sanctarū virginū apparens dixit: **Cum his om̄ibus lucidas ses
des accepi.** Et sic hic videt notari cōfortiū eozum qui cōtemnūt p̄sens seculū: et solo
vno sponso christo inbeterūt cum virginibꝰ deputandi. **d** Que euangelii christi
semp in pectore gerebat: non diebus neqz noctibus colloquijs diuinis et oratiōe cel
sabat: intus cilicio: foris vestibus auro tectis ornata: cantantibus organis soli deo de
cantabat: **Siat dñe cor meū et corpus meū immaculatū vt non confundar: que et pau
perum curam semp habens: sponsum suū Galerianū cum suo fratre Tiburtio cōuer
tit tanqꝰ apis argumētosa: et Almachii tyrannū superauit.** **e** Infideli publico nu
pra: que cum de facultatibus suis paupibus et sanctis largissime ministrasset: et ob id
a marito obstinato carceri artissimo mancipata: epistolā consolatorias a sancto Cri
sogono martyre accepit: et tandē ignis incendio triumphauit. **f** Hic videtur nota
ri cōfortiū bonozum coniugatorum.

Agatha: Lucia: Agnete: Cecilia: Ana

a Tibi cognis: de q̄bꝰ et Job. xxv. **Quid est nūerꝰ militū eiꝰ et c.** **b** Sc̄toꝝ tuozꝰ.
Italia: et om̄ibus sanctis tuis: intra qz
a Offerētes ministerio et voto. **b** Quid est societate siue sortis sue participatiōnem.
c Quid est ponderator existens in huiusmodi respectu meriti sanctorum tuorum: cum
omnes iusticie nocte sint tanqꝰ pannus menstruatus: **sa. lxxiij.**

nos cōfortiū non estimatoꝝ meriti: sed

Canonis

miraculoꝝ ipſius in q̄b^o ſp̄ honore ꝛ gl'iaz q̄ſiuit: ſed ꝛ nūc patꝛ ſcipue
in hoc venerabili ſacramēto: ꝛ ſacrificio: maxime aut̄ patebit i fine ſecu
lorum: quādo tradiderit regnuz deo ꝛ patri. **Tunc** em̄ omnis honoꝝ et
gloria patris manifeſtabit ꝛ filiū: ꝛ ſubiectus erit illi qui ſubiecit oīa:
vt ſit deus oīa in omnibus: id eſt vt appareat omnē gl'iam ꝛ honoꝝ
in eſſe a deo: in quo eſt ratio vltimē beatitudinis. **j. Cor. xv. Debet** aut̄
ſacerdos dicēs: **Nobis** quoq; pctōib; exaltare vocē: ꝛ tribus vltimis
digitis leniter tundere pectus: ſignificans q̄ centurio ꝛ q̄ cū ipſo erat:
vſis his que fiebāt ſcꝝ miraculis in morte chꝛiſti timuerūt valde dicē
tes: **Certe** filius dei erat iſte. **Et** oīis turba que ſimul aderat ad ſpecta
culum iſtud: ꝛ videbat que fiebant ꝛ cutiens pectora ſua reuertebatur
Matt. xvij. et Luc. xxij. Sed dicerēs: cū ſcriptū ſit: **Peccatores** deus
nō exaudit: **Job. ix. Quare** in hac pctōe ſacerdos allegat peccatum ſu
um ꝛ alioꝝ. **Videſ** em̄ pctōi ſue ꝛſtare obſtaculū ne exaudiat. **Re**
ſpōdet ꝛ peccatoꝝ vt peccatoꝝ pctēs nociua ꝛ ſaluti cōtraria: nō exau
ditur a deo ſaltem placato: licet ad ſui dānationē exaudiri poſſet a deo
irato: **Deus** em̄ quādoq; cōcedit iratus qd̄ negat placatus: vt dicit. **b.**
Aug. ꝛ Grego. Peccatoꝝ etiaꝝ petens aliquid q̄ſi in ſignū aut teſtimo
niū ſue ꝛbitatis nō exaudit: qꝛ deus falſitatis teſtis eſſe nequit. **Et** ad
hoc videt̄ i ductū ꝛ bñi cecī: **Scimus** quoniam de^o pctōꝝ nō exaudit: in
approbationē ſcꝝ ſue ꝛbitatis: peccatoꝝ tñ petens aliquid cum humili
ſui recognitione ad ſalutem ꝛtinēs exaudit: eo amplius quo ſe magis
humiliat: ꝛ vera cōfeſſione peccata ſua dānat: exēplo illius. qui ait: **De**
us ꝛpitius eſto mihi peccatoꝝ: **Luc. xvij. P̄s. Reſpexit** in orationē hu
milium ꝛ nō ſpreuit ꝛces eozū. **Dicit:** partem aliquā: qꝛ licet omnū ſit
vna beatitudo obiectiua: tamē alia ꝛ alia beatitudo formalis vniuſcu
uſq; ꝛ capacitare ꝛ merito ſuo. **Dicit:** donare digneris: ſcꝝ tua gratia
ꝛ benignitate: cōtra errorem pelagioꝝ iſſerentiū hominē ex puris na
turalib; poſſe aſſequi beatitudinē abſq; ſpecialis gratie dono. qd̄ eſt fal
ſiſimū. **Unde** ponit **Alber.** hic metra a beato **Augustino** ſumpta in q̄
dam homelia. **Quicquid** habes meriti ꝛuentrix gratia donat. **Nil** de^o
in nobis: ꝛter ſua dona coronat. **Dicit:** nō eſtimatoꝝ meriti: nō qdem
ſimpliciter: ſed qꝛ ſemp ꝛmiat ꝛ punit vltra cōdignū. **Et** qꝛ de merito h
non ꝛſumim^o: ſed lōge ipar cognoſcim^o reſpectu meriti ſāctoꝝ ꝛ cōme
moratoꝝ. **Dicit:** ꝛ quē tē. vbi ꝛpoſitio ꝛ: nō dicit ꝛncipiū cauſe inſtru
mentalī: ſicut ſectoꝝ lignozū ſecat ꝛ ſecurim: nec dicit ꝛncipiū formale
producēdi: quō ignis calefacit ꝛ calore: ꝛ artifex creat^o opaf ꝛ artem:
Nā licet fili^o dicat ar s patris plena rationū oīm viuētū ſm illud **Job.**
j. Qd̄ eſt in ipſo vita erat: ꝛ quā tāq; ꝛ artē aut ymaginē i q̄ oīa ꝛfectū
me relucēt opaf ꝛ rationaliꝛ ad modū artificis: tñ hec ars non eſt quid
formale: ſed cōſubſtāiale: ꝛ ſic ꝛ: hic ꝛmo dicit ꝛncipiū ꝛ ſubſtāiale in
quātū pater creat ꝛ filiū tāq; ꝛ vnū ſecū ꝛ ſubſtāiale ꝛncipiū: licet autē
ſic etiā veriſſime pater creat ꝛ ſpiritū ſcꝛm: tñ or dinē habētia ad intel
lectum ſpecialiter attribuit filio: qui ꝛcedit a patre ꝛ modū intellectus

Expositio

dñica ⁊ finies ante antiphonā post cōionē: in qua fit consecratioꝝ sumptio. Et subdividit in duas p̄tulas. In prima p̄ponit ad sumptiones sacri p̄p̄atio duplex: sc̄z cōis ⁊ sp̄alis. **U**o is p̄mo p̄ oꝛonem dñicā: cui p̄mittit exhortatio ibi: **O**rem⁹ ⁊ p̄sumptiois excusatio: ibi p̄ceptis. **S**e cūdo p̄ deprecationē sacerdotis p̄uatam ibi libera nos q̄s ⁊c. **T**ertio per pacis p̄cupiscētiā que a sacerdote populo op̄rat ibi pax dñi: ⁊ a populo postulat ibi agnus dei. **S**imilr ⁊ a sacerdote subiūgente oꝛonē ibi: dñe iesu x̄pe q̄ dixisti ⁊c. In missis tñ defunctorꝝ vbi sacrificiū nō p̄ pace p̄nti: s̄z p̄ futura requie offert: pax tñc nō postulat. **S**p̄alis q̄ fit p̄ aliquas orationes sp̄ales sacerdotis: vt cū dicit dñe iesu x̄pe fili dei viui ⁊c. ⁊ sequēte: vt p̄ceptio cor̄pis tui ⁊c. fm̄ or. ro. lz̄ alq̄ alias orationes habeat. **Q**uārtū igit̄ ad primū. **P**ane celesti iā p̄fecto: sacerdos alta voce hortatur oēs ad petēdū hūc panem: desiderii excitando ⁊ p̄sumptionē excludendo: vt sic petiturum digne possit accipi dicens.

a. **Q**. s. oēs p̄nter: ne cibis salutaris: p̄pter nostrā indispōitionē fiat nobis extialis. b. **Q**. sc̄z vtriusq̄ testamēti: et p̄cipue euangelicis ⁊ apostolicis ad salutaria dirigentibus: **Luce. xvij.** oportet semp̄ orare ⁊ non deficere. **I**tem si q̄d petieritis pat̄r in nomine meo dabit vobis **Ioh. xxi.** **I**te petite ⁊ accipietis ⁊c. **Thessal. vlii.** **S**ine intermissione orate ⁊c. a. **P**etētibz discipulis: dñe doce nos orare: hoc em̄ nescit mortalit̄ imbecillitas nisi doceat. **Roma. viij.** **Q**uid oremus sicut oportet nescimus: et **Iaco. iij.** petitis ⁊ nō accipitis eo q̄ male petatis. b. **Q**. i. firmiter erudit. c. **Q**. sc̄ntes a quo quomodo et quid orare debeamus.

Uerū a diuina institutione formati aude-

Alex. pte 4. q. xxxvij **Q**uid diceret cū p̄ceptū habeat vim obligatiuā: monitio vero tñ inductiuā ⁊ exhortatiuā: cur hec sit iungunt? **R**ndit **Alex.** q̄ doctrina orādi ⁊ p̄sertim huius oꝛonis ad quā inducimur x̄pi ē: qui est mgr̄ ⁊ dñs **Ioh. xij.** dñi aut̄ est p̄cipere ⁊ instituire: mgr̄i monere ⁊ instruere: p̄terea licet monitio dñi nō importat obligationē necessitat̄ simplr: importat tñ obligationē reuerētiē: vel b̄eul⁹ possit dici h̄ p̄ceptis accipi p̄ doctrina dictū a p̄ceptore. i. doctore ⁊ nō a p̄cipiente do sicut cōiter p̄ceptū ap̄b oratores accipi p̄ doctrina. **D**icit̄ formati ⁊ nō informati licet p̄ eodē ad significandū q̄ diuina institutio nobis firmiter inherere debet sicut forma ei cui⁹ est forma: vel q̄ formatio est institutio p̄p̄ie ab intra: s̄z in formatio solū ab extra. **N**os aut̄ p̄ncipaliter ab intra sumus instituti. a. **Q**. sc̄z c̄i creatione. noster adoptione ad eternā hereditatē. q̄ ex paternali amore nobis filiis nihil negare poteris ad salutē pertinēte: accedēs fraternā charitatē: ⁊ exclus dens omnē superbie occasionem. b. **Q**. sc̄z p̄ nouem choros distinctis specialissime. i. per tue glorie apertam visionem ⁊ cōmunionem: excelsus ⁊ magnificus in maiestate docens nos ad te sursum tendere et celestia querere: licet: etiā speciali modo sis i iustis **mus dicere. Pater noster q̄ es in celis;**

Expositio

lioꝝ p̄ p̄ns rōne auctoris: breuitatis h̄boꝝ: ⁊ p̄fectiōis sn̄iaꝝ. **A**uto: eū
ei est x̄ps mediator dei ⁊ hoīm: in q̄ p̄i sp̄ cōplacet: cui⁹ oꝝōne p̄prio oꝝe
edoctā refutare nō p̄t. **B**reuis est in h̄bis: vt absq̄ excusatione ab oib⁹
facile posset disci: meli⁹ retineri: frequent⁹ iterari sine fastidio: ⁊ sic cito
eraudiri. **E**st ⁊ p̄fectissima in sentētijs. **U**n̄ b̄t̄is **A**ug. **O**ratio illa pau
cia h̄bis res multiplices cōprehēdit: vt sic cito simplices fidei: sufficien
tiā sue salutis discret⁹: ⁊ prudētia ingeniosoz: p̄funditate mysterioꝝ
obstupesceret. **E**t iterū ad pb̄a. **S**i recte inq̄t oramus nihil aliud dicere
possum⁹: q̄s qd̄ in oꝝōne d̄nica positū est: scz q̄ ad substantiā. **I**n q̄ qui
dem oꝝōne: primo p̄mittit̄ modus orandi⁹: cū dicit̄ pater noster: vt nihil
diffidam⁹ **I**aco. j. postulet aut̄ in fide nihil hesitās: a. d̄ dicit̄ in celis: vt cor
sursum habeam⁹. **P**einde docent̄ septē p̄ or̄dinē petēda: inter que sicut
est ordo: ita ⁊ dignitas septē bonoz. **P**rimū qd̄ p̄ncipaliter petere ⁊ in
tendere debem⁹ in cūctis opib⁹: est gloria patris: si saltē sum⁹ boni fi
lij. **I**deo p̄mo ponit̄: sanctificet̄ nomē tuū. **S**ed qz p̄fecte in nobis sacri
ficari nō p̄t nomē p̄is: nisi in patrie tuto ⁊ tranquillo loco. **I**deo secūdo
dicim⁹: adueniat regnū tuū. **A**d qd̄ debita via est: vt volūtas dei adim
pleat̄. **I**deo tertio sequit̄: fiat voluntas tua: scz p̄ impletionē p̄ceptorū:
vt. s̄. **A**d hec aut̄ p̄cepta cōtinuanda meritorie: necessariū est subsidium
tā corpis q̄ aie: qd̄ quarto petim⁹ cū dicit̄: panē nostrū ⁊c. **E**t hec quar
tuor sunt bona positua petēda: res̄idua sunt liberationis a malis: que
sunt tria. **P**rimū pessimū est culpa p̄rerita. **C**ontra quā dicim⁹: dimitte
nobis debita ⁊c. **S**ecūdū est futurū malū qd̄ incidere possum⁹ p̄ tēp̄ta
tionē. **C**ōtra qd̄ dicim⁹: **E**t ne nos inducas ī tēp̄tationē. **U**bi b̄t̄is **C**ri
stian⁹. **N**ō petim⁹ ne ducamur in tēp̄tationē: qz hoc in p̄nti nō est bene
possibile neq̄ foret nobis vtile fm̄ b̄t̄m **A**ug. sed ne inducamur: **A**liud
quidē est in tēp̄tationē duci: aliud induci: in tēp̄tationē ducit̄ qui tēp̄
tatione pulsāt: in tēp̄tationē inducit̄: qui tēp̄tatione succūbit: ⁊ ab
ea superat̄. **I**nduci em̄ est intrus duci ⁊ succūbere tēp̄tationi: p̄bendo cō
sensuz: vt. s̄. **U**ltimo petimus: libera nos a malo pene vt supra patuit.
Debet aut̄ dici hec oratio eleuatis manib⁹: qd̄ p̄ter rōnes supra posi
tas: vt moysi orantis cōtra amalechitas: et vt deuotio sit operosa: p̄t
hic specialiter significare b̄t̄m virginē eleuatis manib⁹ aī corp⁹ filij a
cruce depositū adorasse: in qua sola fides ecclesie remāserat. **E**xaltatio
⁊ melodia vocis: incātando ⁊ legēdo non solū fit ad excitandū desiderij
um: quo fructuose posset summi ⁊ participari sacramentū: sed etiaz ad
significandū iubilationē ⁊ exultationē sanctorz patrū in lyngo: x̄pm in
aia deitate sibi vnita descēdentē suscipientū. **C**um aut̄ dicit̄: sed libera
nos a malo: subdiaconus tradit discoopertā patenā diacono: q̄ recipit
eā nuda manu: significās tūc patuisse triumphū x̄pi splēdider: ⁊ vsq̄ ad
angelicā naturā atq̄ ad sanctos p̄es in lyngo puenisse nude ⁊ clare p̄
que triūphū liberamur a malo pene: sicut ⁊ ipsi tūc liberati sunt. **U**n̄ se
quit̄ puata oꝝō in q̄ pet̄t̄ liberatio a malo: pacis ⁊ tranquillitatis impe
ditiuo. **E**t hoc intercessione b̄t̄e ⁊ gloriose p̄ginis marie sanctorz ap̄loꝝ

Canonis

qui tunc in magna tribulatione p̄ triduum fuerunt: ⁊ ideo nobis tribu-
laris eo melius compati possunt.

a ¶ .s. hoies in laude tua existētes: qz tu dñaris potestati maris: ⁊ motū fluctuū ei⁹ tu
mitigas. **b** ¶ scz penalibus: ne rursus eadem aut similia incidamus.

Libera nos q̄sum⁹ dñe ab om̄ibus

a ¶ .s. angustijs ⁊ tribulatiōib⁹: a mūdo carne ⁊ diabolo insurgētib⁹. **b** ¶ .s. q̄ incie

malis preteritis: p̄sentibus et futuris:

a ¶ q̄ credidit xpm victorē mortis suo ventre portauit: ⁊ fidē verā so-
la mortuo xpo seruauit. **b** ¶ .s. mēte ⁊ corpore: residēs a dextris regis glorie. **c** ¶ scz
ante partū. in partu ⁊ post partum mente ⁊ corpore. **d** ¶ scilicet filij.

et intercedēte btā et gl̄iosa sp̄ uirgine dei

a ¶ matre. **b** ¶ tūc amarū mare p̄ tridui: sed nūc celū ⁊ terra illumināte p̄ om̄e secus
sum. **c** ¶ q̄ ⁊ tūc i magna tribulatiōe fuerit. **d** ¶ tādē crucifixo corpore trāsuerfo.

genitricē maria et bt̄is ap̄tl̄s tuis petro

a ¶ q̄ stigmata xpi portauit in corpore suo. **b** ¶ qui crucē a lōge videns salutauit cruci
fixus in ea. **c** ¶ apostolis ⁊ alijs q̄ omnes p̄ multas tribulationes trāsierunt.

et paulo: atq; andrea cū oib⁹ sc̄tis tuis:

a ¶ scz pectoris ⁊ etiam temporis: nobis adhuc infirmis quibus perturbatio nocet.
b ¶ non tue iusticie: quia a iusticia declinantes potius puniri meruimus q̄ tranquils

da p̄pitius pacē in diebus nr̄is: ut ope

litate pacis foueri. **a** ¶ scz p̄ pacem pectoris que in hoc consistit: ut a peccato sis
mus sinceri ⁊ liberi.

miseri cordie tue adiuti: et a pctō sim⁹ sp̄

a ¶ .s. p̄ pacē t̄pis tumultu ⁊ inquietudine seculi mitigato: quo peruenire mereamur

liberi: et ab om̄i pturbatiōe securi. **De**

ad pacē eternitatis. **a** ¶ ex btā ⁊ gl̄iosa x̄gine genitū ut saluaret ppl̄m suū a pecca-
tis eoz. Matth. j. **b** ¶ saluatorē. **c** ¶ .s. vnctū p̄ sortibus suis. **d** ¶ .s. naturalem.

e ¶ .s. in eternitate in defectibiliter.

eūdē dñm nr̄m iesū xpm filiū: q̄ tecū vi-

a ¶ scz potenter. **b** ¶ idenitate essentiali. **c** ¶ tertie in diuinis persone. qui amor
⁊ nexus est amorum.

uit et regnat in v̄nitate sp̄s sancti de⁹.

f iij

Canonis

calix inebrians q̄s p̄clarus est. Et fm̄ b̄ triplicam^o Agn^o dei: vt patebit. Hinc et x̄ps has tres ptes siue loca ecclie fm̄ suā humanitatē fm̄ quā ē caput ecclie pagrauit: Prima nobiscū trigintatrib^{us} annis p̄uersando. Secūdo lymbū patrū eos liberādo. Tertio celū ascēdēdo: et oēs br̄s lenificādo. Huc et canon Seryū concordat: de p̄se. dist. ij. Triforme. Nā licet p̄ricula vsq; ad finē misse hodie nō reseruet in altari p̄pter rōnes q̄s assignat glo. ibidē: manet tñ ad huc significatio. Et eadē ē sentētia magistri in. iij. dist. xij. adducēs ea. Seryū. Alij vō attēdētēs et p̄ calicē significari passiōē huius mūdi: seruāt aliū modū in frāgendo: ita p̄ primas duas particulas extra calicē positas significēt br̄s et in purgatorio de beatitudine finali securatos: q̄ sunt extra passiōē huius mūdi: et p̄ tertiā p̄ticulā calici immittēdā: adhuc in mūdo veniētēs tribulādī et sanguine x̄pi abluendi significānt. Et sic hec diuersitas nō est aduersitas. Nihil em̄ p̄hibet idē plura mystice significare: verū p̄mus modus videt̄ rōnabilior: est et maioris auctoritatis. Ultimo sacerdos erectus et tenēs particulā manu dextra sup̄ calicē: parū eleuato calice: cōcludit orōnē alta voce requirēs pplī p̄sc̄sum in petitis: vt ipse ppl̄s vel aliq̄s eius noīe dicat: vt dicit albertus/dicens:

a **T**omnium temporū successiones veras vel imaginarias. b **Q**uid est eternaliter. c **Q**uid est fiat nobis quod petisti.

Per omnia^b secula seculorum. Amen.

Significat autē erectio corporis erectionē mētis: et regressum x̄pi ab inferis. Exaltatio vocis deuotionem mulierū venientū valde mane vna sabbatorū yngere iesum: **Matth. xxvij.** Vel potius significat manifestationē resurrectionis x̄pi p̄ terremotū magnū factū in x̄pi resurrectione ibidē. Adsequēter deposito calice cōicaturis pacē oprat eis multum necessariā: cū in pace factus sit locus eius: et sit ip̄e deus pacis et dilectionis. **Cor. xij.** alta voce dicens:

a **P**. i. pax eternitatis: rēporis et pectoris: vt p̄ticipatione huius sacramenti p̄mā cuz beatis cōsequamini p̄ secūdā ab ipsa p̄ticipatiōe nō impediāmini: et per tertiā ad tāte cōmunionis p̄ticipationem digni iudicemini.

Pax domini sit semper vobiscum.

Signat autē ter cū particula i manu dextra sup̄ sanguinē x̄pi faciēdo tres cruces. Primā ad pax dñi: secūdā ad sit semp: et tertiā ad vobiscū: ad significādū triplicē pacē dictā fm̄ Alber. ad l̄faz: q̄ p̄ p̄turē crucis ac q̄nt. Est autē pax eternitatis ab oī penalitate liberari: et sumo bono p̄pe tuo satari: Pax t̄pis ab aduersis nō opprīmi: p̄speris t̄pate frui et delectari: pax pectoris est a volūtate dei nō diuidi: et ab his q̄ dei sūt vitiose nō impediti. Que q̄dē pax pectoris. s. et t̄pis a p̄ma pace tanq̄ causa de scēdit eternitatis. Hāc pacē x̄ps veniēs in mūdiū p̄ anglos nūciauit: in mūdo p̄uersar^o p̄dicauit: mūdiū exiēs reliq̄t: moriēs p̄ditā reformauit: et resurgēs discipulis dedit. Nec mirū: qm̄ tātū est pacis bonū: vt in re

f iij

Expositio

bus terrenis atq; mortalibus nihil gratius solet audiri: nihil desiderabili⁹ cupiscii: nihil postremo possit meli⁹ iueniri. Et sic nemo est q; gaudere nolit: ita nemo est q; pacem habere nolit. Na⁹ et pacis interioe geritur bella: et pace⁹ stat belli oprabile esse sine: ait b. **Aug. xix. de ciui. dei ca. xj. et xij. et ca. xij.** describēs eā ait: Pax ē tranquillitas or. diuis. i. q̄era et suavis concordia debitū ordine huans. Ubi em̄ nō est ordo: ibi p̄fusio: ibi pacē p̄turbatio. Est autē ordo parū disparūq; rez: sua cuiq; loca dispositio. Et qm̄ inter malos ordo q̄dē est lz p̄uersus: est q̄das pax maloz q; opponit paci dñi et honoz: vt q̄ illa destruat: et hec p̄fecte acq̄rat̄ p̄tute crucifixi: merito h op̄ rat̄: et signādo exp̄mit. H̄ allegorice hec trina signatura significat: q; p̄tute trinitatē aīa crucifixi redp̄ta sit ad corpus rerno die: qm̄ xp̄s resurrexit ad dandū pacē triplicē sup̄radictā p̄ sue resurrectionis gl̄iaz discipul. Uñ sacerdos vocē exaltat: vt nō solum p̄ r̄ verba sed etiam vocis sonoritate resurrectionis leticiā designet. Et responder chozus:

a **¶** s. par dñi hec triplex: ita vt pacific⁹: et tot⁹ in spū huic mysterio assistas: et sic deo acceptū sacrificiū p̄ficiās. Et sacerdos mittēs p̄ticulā ī calicē dicit fm̄ ordinē romanū b **¶** s. q; ad species sacramētales: nā q; ad reales essentias. s. nō pōt fieri cōmixtio: cū sanguis sit in venis sp̄ simul cū corpore nō separar⁹. c **¶** q; ad suū effectū: vt sc̄oz

Et cū spiritu tuo. Fiat cōmixtio et cōse-
cratio. Nam quo ad trāsubstantiationē prius facta est cōsecratio.

cratio corporis et sanguinis dñi nr̄i iesu

a **¶** s. i. per collationē gratie: que in hoc sacramēto pignus dicitur future glorie.

xpi accipietib⁹ nobis in vitam eternā.

¶ Alj vero nō celebrātes fm̄ or. ro. habent hic aliam orōnē in verbis: nō tñ discrepantē in sentētia. Et significat hec cōmixtio ymionē corpis et anime xpi factā in resurrectione fm̄ Inno. Et siendā ymionē corpis et sanguinis christi mystici. i. corpis et animarū beatorū in resurrectione futura: que accipiet eos in vitam eternā per inenarrabilem suauitatē redumdantis glorie anime in corpus. Significat autē per sanguinē anima: quia anima in sanguine est: vt scripsit moyses in lege: deinde cooperto calice ministri accēdunt: et vnacū sacerdote parum inclinato et manib⁹ dimissis sup̄ altare dicunt: agnus dei: quod et a choro cantat̄ ad significandum sine remissione peccatorum non dari opratam pacem eternitatis: temporis et pectoris. Dicitur ergo:

a **¶** s. i. pie et innocēs: figurat⁹ ī imolatione agni typici: Exo di. xij. b **¶** s. i. sanguinis

Agnus dei qui tollis peccata mundi: mi-

tui effusioe: ip̄a delendo q; ad culpas a **¶** s. i. ad re p̄fugitib⁹ remittēdo culpas.

b **¶** agnoscēs patrē p̄ obediētis: et matrē sub cruce p̄ curā c **¶** q; ad penas ip̄as pe-

serere nobis. Agnus dei q; tollis pecca-

Canonis

caris debitas exoluendo. a ¶. nō solū in p̄senti miseria: sed etiā in purgatorio ad
respirātibz liberando nos a penis. b ¶. agnosces tuos. c ¶. regnum celozū nos
suis peccatis obseratū aperiendo.

**ta mūdi miserere nobis. b Agnus dei q̄
a ¶. scilicet eternitatis tandē perfectā cū beatis: interim vero pacem tēporis ⁊ pectoris.
tollis pctā mundi: dona nobis pacem.**

¶. Dicit em̄ x̄ps agn⁹ fm̄ Inno. ⁊ Alexan. ab agnon grece qd̄ est piū vel
ab inocētia. Est em̄ aīal innocēs: neminē ledēs: s̄z multz p̄ficiēs: vel ab
agnoscēdo: eo q̄ solo balatu cognoscit matrē. Et d̄z ter fm̄ hoc: v̄l p̄
tres pres corpis x̄pi mystici. Et petim⁹ bis misericordiam: p̄f amōtionē ma
li qd̄ est duplex: scilicet culpe ⁊ pene. Et semel pacē p̄f assecutionē oīs boni
hac pace sola p̄clusi. S̄z p̄ defunctz celebrādo petim⁹. P̄rio eis redem
ab afflictione penaz. S̄cdo requiē britudinis aīaz. Tertio requiē sem
piternā cozpoz ⁊ aīaz quā nulla alia sequit. Primā em̄ sequit sc̄pa: et
sc̄dam tertiā. S̄z tertiā nulla alia sequit req̄es iō addit requiē sempiter
nā. Cōse q̄nter sacerdos q̄ habet ex officio orare p̄ p̄plo specialr post ozo
nē cōmunē infātius hanc pacē postulat ⁊ explanat inclināt⁹ dicēs:

a ¶. id est saluator benignissime. b ¶. ex hoc mundo ad patrē per passionem iturus.
c ¶. scilicet a te vocatis ad fidei cognitionem: a te missis ad fidei predicationē: pro te pas
sis ad fidei corroborationem.

**Quē iesu x̄p̄e q̄ dixisti aplis tuis pacē
¶. In hac ozone. Primo captat beniuolētā ei⁹ q̄ orat. S̄cdo ipedimē
tū exauditiōis remouēt ibi ne respicias. Tertio petitionē fundit ibi tāq̄
a ¶. fm̄ beatū Aug. sup iohānē. i. in futuro sc̄lo: vt possis sine hoste regnare: necynq̄
dissentire. b ¶. in hoc sc̄lo: in q̄ manētes potestis hostē deuincere: ⁊ inuicē diliges
re: ne sitis de numero illoz q̄ loquunt pacē cū primo suo: mala aut̄ in cordib⁹ eoz.**

**meam do vobis: b pacem meam relin
a ¶. scilicet personalia p̄pter que indignus sum pacem ecclesie impetrare: corpus tuum
sacratissimū offerre: ⁊ peccatores reconciliare.**

**quo vobis ne respicias peccata mea: sed
a ¶. scilicet quā tibi in fide Dece. ij. teste. desponsasti: sanctificasti fm̄ aplm̄: ⁊ ne fides eius
dehceret cōfirmasti: fm̄ euangeliū: que te fm̄ sui partē vnā amplecti in patria beatifi
ce. b ¶. fm̄ sui alterā partē adhuc in hac valle lachrymarū pegrinantē: ⁊ varias p̄se
cutiones ab infidelib⁹ hereticis ⁊ falsis fratribz sustinentē. c ¶. scilicet piissimā qua di
gnatus es carnē fragilē assumere amarissimā qui dignatus es p̄ ipsa mortē tolerare
magnificentissimā dignatus es te ipsum in cibū sub hoc venerabilī sacro p̄donare: ac
secretāq̄ per viaticū vt te in celū ascendētē sequi valeat roborare.**

fidem ecclesie tue: eamq̄ fm̄ volūtatēz

Canonis

culo indigne sumptionis fm apli p filiu habet seipm pbare. Jo no inue
niens ex se vn tato mysterio digno habeat a dno pietatis r misericie nitif
sui dignificatione impetrare: aliqs ozones comunioni siue sumptioni
pmittedo: aliqs interferedo: aliqs subiugendo: vt. s. patebit. In pma
itaqz ozone pmitta. Primo caprat beniuolentia xpi p mortis et passio
nis sue rememoratione. Secdo petit liberari a malis: tibi libera. Tertio
stabiliri in bonis: tibi r fac me. Quantu ad primu dicit.

a **C**.s. dominator totius vniuersitatis. b **S**aluator humani gnis. c **V**incte a
pre spū sancti plenitud: ne. d **S**pūs naturalis r substāialis diuinam tibi naturaz
eterna genera: iōe cōmunicantis. e **C**.s. liberali r misericordissima.

Dñe iesu xpe fili dei uiui: q ex volūtate

a **C**uius sicut cū pre tecū vna est essentia: ita r voluntas atqz operatio indiuisa.
b **C**p patiēdo factus es obediens vsqz ad mortem. c **C**.s. spūaliter qui ex petō p

pris coopāte spū sancto: p mortē tuā mū
ozum parentū vitā pdidit. a **H**oc sacrificiū offerentem. b **C**.i. p omnibus san
ctum: qz p summū arctice spū sancti sacratissime i virgine fabricatū: sacratissime dō
dei copularum: r tandem sacratissime in hoc sacramēto donatum ad sumendum.

dñ uiuificasti. libera me p hoc sacrosan

a **C**.i. petis: q atqz ad sume trinitatis imaginē factā in qnā: maculant r deturpant.

ctum corp et sāguinē tuū ab omnibus

a **C**o:poris r anime presentibus r futuris.

iniquitatibus meis et vniuersis malis

a **C**oi:pe r vniuersali: ne offēdēs i vno efficiar oīs re: **Fac. ij.** b **C**.i. neqz h p pec

et fac me tuis sp inherere mādatis. et a

catū neqz i futuro p horredā re pboz sniaz: **Ierē.** a **C**vi sic fm aplm q adheret

tibi deo efficiatur vnus spūs cū eo. b **C**p diuinā tuā essentiam. c **C**a q omnis pat

te nūq̄ separti pmittas. Qui cū eodem

nitās in celo r in terra nominā. a **S**ubstāiali. b **C**haritatis nexus. c **C**vis

deo pte in vnitāte eiusdē spū sancti uiuis

tā habēs in temetipō. a **C**in celo r terra. b **C**verus naturalis ver⁹ r indiuisus.

e **C**sine sine. d **C**.i. vere in describilitate.

et regnas de p oīa seclā scloz. Amē.

Cfacta oratiōe pro sua iustificatiōe vt digne possit tanto mysterio p
cipari: psequēter orat p salute psequēda ex sacri pceptione dicit.

Expositio

perceptio corporis tui domine iesu xpe:

a Ppter plurima comissa peccata ppterq; deuotionis ac feruoris neglecta exercitia.

b Non vtiq; confidens in mea iusticia: sed de tua benignitate et misericordia multa q;

qd' ego indignus sum mere plumo: non mi-

linu fumigas non extinguis: nec quassatu calamu confringis. **c** **f. s.** cominata p tuum apostolum omnibus indigne: et sine discretionis iudicio manducantibus.

hi pueniat ad iudiciu et condensatione: s;

a **f. s.** ineffabili qua me sola nullis meis meritis ad huc sacerdotij gradum vocasti et

pro tua pietate prolit mihi ad tutamen

hactenus sustinisti: misericorditer penitentia expectas. **a** **f. s.** ne vnq; peccato consentiat: sed tua dulcedinem sentiat: et fortiter peccata repellat. **b** **f. s.** ne p eius sensus morte anime intronmittat: sed magis fortificatu sine lassitudine tibi seruiat. **c** **f. s.** contra in-

tum mentis et corporis: et ad medela;

firmitates peccatorum varias contractas vt sanentur.

percipiendam. Qui viuus et regnas.

a Sequit secunda particula quarte partis in qua fit sacramenti sumptio a sacerdote: q post pmissas orationes priuatus sacramentu sumitur. Pri-

mo ad manus cu patena dices: Spe diuini adiutorij roboratus.

a Angelos rescientem in britudine: et de celo descendente: passu in vitro yngineo sps ritulsci opatione: ad saturandu paupes esurientes: ad celos aspirantes: vere cor hominis confirmante: que q gustauerit viuet in eternu. **b** **f. s.** ego paup et famelicus debilis et infirmus. **c** **f. s.** de me nihil cofessus: vt misericordia mihi exhibeat nunc habitas in

celis: que admodu exhibuit secu cenantibus habitas in terris.

Dane celeste accipia: et nome dni iuo-

cabo **a** An subiungit ter pcuties pectus: vt et corde ore et ope inuo-

cet nomen domini p sua dignificatione: contra que et his tri-

bus se sepius peccasse meminit: ac ppter ea indignu plane nisi dignifice-

tur sua inuocata dignatione dicens:

a **f. s.** ex me: cu tu sis creator et saluator dñs et deus meus: ego vero paup creatura tua tanq; luteu vas figuli: seru inutil: et multis peccis cordis oris et opis: languidus factus: nec virtutibus vt debeo adornatus. **b** **f. s.** corpus et cordis peccis obtenebratu: virtutu ca-

Domine non sum dignus vt itres sub tectu

retra ruinosu: nec virtutibus decen' adornatu. **a** **f. s.** virtus tue vltimo: q eo prius

Abu coechnu: q solo xpo curas vniuersa. **b** **f. s.** a moribus vitioy. Tuu ei dicere e facere

meu: sed tuu dic vbo et sanabit aia mea.

[Marginal notes in a smaller script, partially cut off on the right edge of the page.]

Canonis

Et tunc nō statim sūmat corpus dñi nisi breuiter recollectus ⁊ ad ali-
q̄lem deuotionē excitatus: cogitās q̄s et qualis ip̄e est ⁊ q̄tus: quē sū-
pturus est: orans mente ⁊ quatenus p̄ amarissimā passionē suam in to-
ro pene officio representatā ⁊ cōmemoratā: dignet̄ ip̄m facere dignus: ex
seip̄o plane indignū. Quo facto cū tremore ⁊ amore facit signū crucis
ante se cū corpore christi in patena tentū: in quo signo crucis om̄ia sa-
cramenta debent accipi ⁊ dari: de. ps. di. v. Nunq̄ ⁊c. dicens:

a. f. pro expiatiōe peccatorum totū mundi in ara crucis imolatur: ⁊ nūc pro sp̄ualifor-
titudine ⁊ eterna beatitudine sūmendū. b. f. ab infidelitate in gr̄itudo

Corpus domini nostri iesu christi cu-
dine a malignorū spiritū in cursione: in sp̄rituali fortitudine perducendo vsq̄.

stodiat aīam meam in vitam eternam:

Et tūc cū lingua sūmat in patena patētis charitatis: nō terēdo dentib⁹
p̄pter irreuerentiā ⁊ piculū ibesioni vitādū: sed humectat⁹ i ore sp̄b⁹
reuerenter intra se trañciat: vbi cogitare poterit: veniat dñs meus ⁊ de-
us me⁹ saluator: ⁊ redēpro: in cor meū: purget: illuminet: viuificet: be-
nedicat: vel aliter put vinctio docebit. Est em̄ cibus ille cordis non ven-
tris vt dicit. b. Aug. supra illud ps. xij. Edent paupes ⁊ saturabunt⁹:
⁊ laudabūt dñm qui requirūt eū: viuēt corda eorū in seculū seculi. Et
seruabit sp̄ritualiter modū i estu agni paschalis seruatiū figurat⁹. Exo.
xij. vt videleceat sit accinctus renibus p̄ castitatē mentis ⁊ corporis: cal-
ciatus pedib⁹ affectionū: ad amblandū in via morū fm̄ exempla san-
ctorum patrū paratus: tenens baculū spei crucis christi in manib⁹ opa-
tionū nō cōmedens ex eo crudū quid: dubitādo in fide: nec coctū aqua
scz̄ fluide carnalitatē sine deuotionis feruore: s̄ assum tūm igni chari-
tatis sp̄ss̄ sancti: cū lactucis a gressibus. i. cōpunctionū amaritudinib⁹
p̄ peccatis cōmissis: ⁊ obmissis bonis: caput cū pedib⁹ ⁊ intestinis vorās:
id est deitatem cū hūanitate in plenitudine gratiarū: os nō cōfringēs
.i. robur deitatis frāgi vel dentib⁹ atteri nō credens: qd̄ solū sp̄b⁹ con-
uenit comedetq̄ festinat̄: ne musce moriētes cogitationū euagātū p̄-
dent suauitatē vnguētī. Et si quid residuū fuerit qd̄ capere aut intelli-
gere nō pōt: cōburet igne charitatis sp̄ss̄ sancti. Sūmit̄ aut̄ corpus xp̄i
de patena: ad significādū q̄ in patēti laritudine charitatis sit sūmendū:
⁊ quasi amplandū in triūpho sue gl̄ie iam positū. Alij vero summunt
cū manu sinistra: alij cum dextra: habētēs ⁊ ratiōes suas. Sed q̄nitū-
tur calūniare modū dictū or. ro. grauiter errant: tū quia nō minus re-
uerenter ⁊ mūde potest sūmi de patena sine eius ma defactiōe aut sacra-
mētī adhesionē cū lingua: q̄ cū manu: tū quia or. ro. videt̄ rōnabilior
vt supra paruit: estq̄ maioris auctoritat⁹. Deinde seposita patena ad de-
xtrā iux̄ corporale: ad significādū patēre charitatē aut triūphū christi
quo glo: iamur debere poni in dextra recte intētiōis: cū reuerētia. calicē
accipiat discoopertum dicens:

Expositio

Ego cinis et pulvis: plasma et signum ditoris. nihil propter nisi defectus habere: ceteris omnibus acceptis. **f.** boni. **b.** **f.** bonis. **c.** **f.** iterum tribuit gratiam pro gratia. Magna enim sunt que tribuit sustentando corpori: sed multo maiora salutem anime quam redimit: quam et proprio suo corpore cibavit: et sanguinem ad potandum tribuit.

Quid retribuam domino pro omnibus que retribuit mihi. **a.** **f.** sanguinem christi salutem operantis in medio terre. **b.** **f.** gratia ne tanto beneficio precipuo ingratus fiam. **c.** **f.** sanguis ille in se salutaris fiat mihi salutaris ablucendo peccata que pro multis effusus est in remissionem peccatorum.

Calicem salutaris accipiam: et non metum dñi iuorabo. Laudabo inuorabo domini. **a.** **f.** laudando sanctam beneficentiam eius benevolentiam: que non dedit hunc sanguinem fudisse: sed ipsum in potum tribuit. **b.** **f.** ad tam magnificum beneficium dignum laudandum.

Laudabo inuorabo domini. **a.** **f.** carnis mundi et diaboli. **f.** veritate tanti beneficii quod somnitate extinguit: contra mundum: que pro vana desideria dissipat: vnit: et contra demones munit. **b.** **f.** in innocetia et puritate: ne ingratus cum iuda tradam sanguinem iustum: custodiat animam meam in vitam eternam.

Sanguis domini nostri iesu christi custodiat animam meam in vitam eternam. **a.** **f.** sors et laudatio nostre emendationis et satisfactionis: precium nostre redemptionis et reparationis existens. **b.** **f.** in innocetia et puritate: ne ingratus cum iuda tradam sanguinem iustum: custodiat animam meam in vitam eternam.

Sanguis domini nostri iesu christi custodiat animam meam in vitam eternam. **a.** **f.** sors et laudatio nostre emendationis et satisfactionis: precium nostre redemptionis et reparationis existens. **b.** **f.** in innocetia et puritate: ne ingratus cum iuda tradam sanguinem iustum: custodiat animam meam in vitam eternam.

Quo dicto cum omni reuerentia et deuotione que potest sumat sanguinem christi: non tamen prostratus: nec totum calicem sumpsit: aut cum ipse propter effusionem piculm: Unum quodam ter hauriuit ob reuerentiam scripsit inquit. Quidam quod ad significandum christi sanguinem quod effusus. Est autem cautum supponere patenam calici ut si gutta caderet in patenam recipere cum minoris piculo: quod factum accepto calice utraque manu vadat ad dexteram cornu altaris accipies vinum pro ablutione calicis: significat ablutionem omnium defectuum et penalitatum: a corpore christi sumptum pro iudaismo in dextero cornu significato pro glia resurrectionis et dicentis.

De ore sumpsit domine: pura mente sapientiam. **a.** **f.** largis a te nobis prestito in te et mutabilis que ad spiritum. **b.** **f.** nei nostro euo morbis peccatorum prostramur: sed ad bene operandum roborati versus in finem vite nostre persistamus: atque tanquam viatico ad sempiternitatem perducamur. **c.** **f.** intelligam.

De ore sumpsit domine: pura mente sapientiam. **a.** **f.** largis a te nobis prestito in te et mutabilis que ad spiritum. **b.** **f.** nei nostro euo morbis peccatorum prostramur: sed ad bene operandum roborati versus in finem vite nostre persistamus: atque tanquam viatico ad sempiternitatem perducamur. **c.** **f.** intelligam.

Expositio

que in missalibus non habent: nullomodo sunt vocaliter exprimende: ne per
hominem discouenienter permisceantur et deordinentur: que ex institutione ecclesie
sunt dicenda. Si quis tamen haberet affectum ad hominem dicenda: dicat in cor-
de per cogitationes et deuotam meditationem secundum beatus Bonauenturam. Sic enim et ta-
lis discontinuatio et permixtio vitabitur: et affectus desiderio suo non frustrabitur.
¶ Sequitur quinta et vltima pars totius officii missae in qua redditur grati-
arum actio per sumptorum perceptionem: Et subdividitur in tres particulas. In pri-
ma fit accepti beneficij commemoratio: et pro eo gratiarum actio per antiphonas
vel post communionem: quae cum leticia canitur. In secunda petitur communionis perfectio per
orationem sacerdotis quae complenda dicitur. In tertia concluditur totius missae com-
municatio: per haec verba: Ite missa est: Benedicamur domino: vel requiescant in pa-
ce. Quartum ad primum sumptuum ablutionem chororum incipit cantare cum iubilo et
leticia: quod olim secundum Albericum antiphona dicebatur ab anti quod est pro et pro
nos sonus quasi sonus pro sonum alinarum sonans: ad commemorandum susceptum be-
neficium dei scilicet sacramenti suscepti intra viscera saltem spiritualiter si non ab o-
mnibus sacramentaliter sicut olim cum leticia: secundum illud propheticum. In voce exulta-
tionis et confessionis sonus copulatus: sed modo dicitur cetero vel postcommunio: eo-
quod modicum post communionem dicatur: et quia spirituale gaudium proprium est comuni-
cantiu hoc venerabile sacramentum: maxime spiritualiter. ¶ Sed allegori-
ce secundum Innocentium et Alexandrum significat gaudium discipulorum de resurrectione ba-
bitum: Iob. xx. Hausti sunt discipuli visio domini. Et olim reiterabatur sicut in-
troitus: ad significandum resurrectionis gaudium sibi mutuo nunciassent: ut su-
pra per de venientibus ab emaus ad undecim congregatos. Modo vero non
reiteratur ne populi plenitudine grauetur: charitate gemina refrigeret. Excep-
to officio per defunctos in quo mos adhuc hic seruat maxime propter
duplicem stolam aetatis et corporum. Albertus vero nititur has mysticas rationes re-
probare: sed male et satis puerili ratione: cui satis responsum est a magistro
Babrice in sua lectione: posset tamen saluari Albertus aliquantulum in eo
quod solum habuit respectum ad sensum litterales. Sacerdos itaque spirituali gaudio
populi secum spiritualiter concitatis conceptio: letitiosus et hilaris tanquam christus in gloria sua re-
surrectionis ad populum se vertit ipsum salutans et dicit: dominus vobiscum. scilicet sit per
resurrectionis sue gratia: suppleto secundum Albericum. et maneat in eternum visceribus
vestris infusus. Et respondit populus vel vice eius tenens. Et cum spiritu tuo:
sciens parum valere dominum sacramentaliter accipere: nisi remaneat in intima spiri-
ritus deuotione. Deinde sacerdos reuersus monet populum ad silendum
in unum dicens. Quiesce: et rediens ad dextrum cornu altaris persequitur
plendas secundum numerum et ordinem collectarum in principio missae dictarum: sic dicitur
eoque per eas officium missae complere et communionis perfectionem ut supra per penam in omni-
bus complendis per totum anni circulum ut eam ab alto dominus misericorditer dicitur lar-
giatur. Quae quidem perfectio communionis est duplex: una gratiae in via: alia
gloriae in patria. Operatur autem refectionis gratia in via praesenti: ad consequen-
dam gloriam in beatitudine caelesti ut sicut nunc sub specie panis et vi-
ni abiectione accipitur: ita in patria clara diuinitatis visione perficitur. ¶

**Allegori-
ce.**

Canonis

allegorice salutat pplm: ⁊ deide eleuatꝝ manibꝝ petit ad significādū p̄
ter rōnes sc̄pti sup̄dictas f̄m Inno. qꝫ iesus postqꝫ appuit discipulis di
cēs par vobꝫ: eduxit eos foras i bethaneā: ⁊ eleuatꝝ manibꝝ bñdixit eis:
pur Zu. vl. hī cui se debet p̄formare sacerdos: vt ⁊ ipse eleuatis manibꝝ
bñdicat siue bñdictionē petat: In cuiꝝ figura dꝫ **Leuit. ix:** Cūqꝫ crema
ti eēt adipēs i altari: extēdēs moyſes manū ad pplm bñdixit eis. In te
rim diaconꝝ iuoluit corpale qđ significare pōt iuolutionē lyncbeaminū
i qbꝫ xps possit i sepulchro erat: qꝫ p̄ resurrectionē tādē sūt sublata: ⁊ pie
credēdū p̄ magnis reliquijs a sibi deuotꝝ diligētē refuata: lz qđ iuolue
rit: tulerit: aut refuauerit nō sit sc̄ptū. Nō em̄ oia sc̄pta sūt: vt. s. p. 3. **Jo.**
vl. **Reditꝝ** hō ad dextrū cornu cū libro ⁊ lumie f̄m Inno: ⁊ mḡm i rō
nali significat p̄dicationē xpi rediturā ad iudeos i fine mūdi: ⁊ ibi finitꝝ
cōplēdis vadit ad mediū altari: vt p̄ mediatorē xpm qđ facit vtraqꝫ vntū
ꝫcludat: p̄ q̄rū ꝫclusionē h̄rit se itez ad pplm: vt. s. dicēs dñs vobiscū
ad l̄raz f̄m **Alb.** oprās: vt recedētes a tēplo nō recedāt a dño: sꝫ satagāt
q̄tenꝝ dñs sp̄ cū eis i oibꝫ agēdis maneat: nec ab eis vnqꝫ recedat: qđ et
facit si sp̄ cū eo mētꝝ deuotiōe pmāserit **Rūdit** at ppl̄s: **Et cū spū tuo.** s.
sit tali mō vt post missaz nō carnalibꝫ sꝫ spūalibꝫ opibꝫ itēdas. **Allego**
rice significat p̄tēplationē vite efne quā xps ascēdēs i gressus ē: in sc̄ba
ei appritōe: appuit em̄ bis i die ascēsiōis: vt dicē **Ly. Zu. vl.** **Pr̄io** i ciui
tate recūbētibꝫ discipulꝫ ⁊ ibi iussis vt irēt foras i bethaniā. i. xpus betha
niā i mōtē oliueti: disparuit ab eis: ⁊ veniētibꝫ ad mōtē oliueti itez a p̄pa
ruit eis sc̄bo: ⁊ factū ē cū bñdiceret eis. s. eleuatꝝ manibꝝ: vt. s. paruit re
cessit ab eis. s. p̄ntia corpali. ⁊ ferebat i celū **Luc. vl. ⁊ Act. i.** **Quidētibꝫ** il
lis. s. p̄culdubio i magna qđā ⁊ ineffabili p̄tēplationis dulcedine ⁊ vite
efne p̄gustatiōe tū ex bñdiciōe dñi tā ascēdētꝝ: tū qꝫ corpali bꝫ oculis in
ghoso corpe ghose viderūt eū ascēdere in celū: cū magna reuerētia su
sceptū: qbꝫ ppl̄s dꝫ se tūc p̄formare q̄tū pōt: iō dꝫ ei f̄m h̄ optādo: dñs
vobiscū. s. sit p̄ p̄tēplationē ⁊ collationē vite efne quā xps gl̄iose ascen
dēs irrauit: vel dñs vobiscū. s. sit p̄ gliosaz suā ascēsiōne p̄tēplā. **Rū**
det ppl̄s: **Et cū spū tuo.** s. sit tali mō vt i eū trāsfōrmatꝝ eiꝝ p̄sonā digne
repntas: **Ultimo** ꝫcludit totiꝝ missē p̄sumatio tripl̄r. **Pr̄imo** p̄tē missa
est: ⁊ h̄ in festꝫ generalitꝝ qñ dictū ē gl̄ia i excelsis. q. d. diaconꝝ ad pplm
xpus: vel sacerdos dū sine diacono celebrante. s. ad p̄pria p̄v̄za ⁊ fratꝫ
corpali necessitate pcurāda: qꝫ missa est. s. p̄sumata. **Hoc** em̄ magꝫ p̄ue
nit diebꝫ festiuis: in qbꝫ diligētꝝ diuinis ē laudibꝫ ihs̄tēdū: ita vt an̄ finē
missē nō recedat: qꝫ finita ⁊ spūali refectiōe accepta cōgrue ꝫcedit: vt re
deāt ad p̄pria p̄ corpali refectiōe ⁊ necessitate pcurāda: vt sic f̄m vtrūqꝫ
hoiem reficiant ⁊ deo ampliores gr̄as agāt: vel ite missa ē. s. v̄za oꝛō ac
deuotio an̄ cōspectū diuie maiestaz misterio angeloz: qđ huic sacrificio
astiterūt: **Uel** ite de h̄tute in h̄tute post xpm eū se q̄ndo in sua vita/cha
ritate/patiētia/vt tadē eū seq̄ mercamur ad efnā gl̄iaz. qꝫ missa est. s. ho
stia salutaris xps ad dextrā p̄ris speciebꝫ sacralibꝫ iā p̄sumis. **Et** signifi
cat illud qđ dictū ē aplis: **Act. i.** **Viri galilei** qđ statis aspiciētes i celū:

B

Allego
rice.

Expositio

hic iesus q̄ assumptus est a vobis sic veniet quē admodū vidistis euntē
in celū. s. ad reddendū vnicuiq; s̄m opa sua. Nolite igit̄ stare ociosi: sed ire
adimplere q̄ docuit et p̄cepit solliciti. Et chor⁹ siue ppl's q̄si cōgratulādo
rūder deo gr̄as. s. de tātis miserijs cōpletis et b̄nificijs acceptis: et s̄ imi
taf aplos q̄ adorātes regressi sunt in hierl'm cū gaudio magno: **Lū. vi.**
47. qz viderūt oia mysteria cōpleta esse in x̄po. **Grudeāt igit̄ tūc oēs et sin**
guli se eis p̄formare nō solū ore: sed et toto corde gr̄as agentes ne ipis
aut alicui eorū dicat̄. Nō est inuēt⁹ q̄ rediret et daret gl̄iaz deo: **Lū. xvij.**
Sec̄do p̄cludit missa p̄ b̄ndicam⁹ dño: vt in dieb⁹ ieiuniorū et ferialib⁹ qz
et si om̄i tpe b̄ndicē dū sit dño: tñ his tēporib⁹ maxime tenemur b̄ndicere
re dño: vel qz his tēpib⁹ ppl's frequēter nō adest sicut nec tenet. **Sz solū**
clerici et religiosi q̄b nō p̄gruit se statim ad secl'aria negocia p̄uertere: s̄
in dei laudib⁹ sp̄ pmanere s̄m **Innoc. Idcirco neq; eis licētia redeūdi p̄**
ire missa est intima. s̄ p̄ b̄ndicam⁹ dño qd̄ est cōis horarū cōclusio. Et
tūc nō h̄rit se ad ppl'm/sz ad oriētē: qz tūc nō loquit̄ distincte ad ppl'm:
s̄ se cū p̄lo horat̄ ad gr̄as agēdas p̄ oīnēti: a q̄ oēs illuminant̄. Et si
gnificat q̄ apli regressi erāt oēs vnanimi p̄seuerātes in ieiunio et orō-
ne: **Act. i. Tertio** claudit̄ missa p̄ defunctis p̄ req̄scāt in pace: qz torū il
lud officii singularit̄ ordinat̄ p̄ req̄e defuncti impetrāda. **Jō** eis req̄es
petit̄ in principio medio et fine triplex. s. req̄es a pctis: req̄es britudinis
aie: et req̄es corpis et aie: quā accipiet̄ in fine secl'. **Missā** finita ppl's be
nedict̄ sit in fine officiorū fieri debere et p̄cilio **Agarē.** p̄cipit̄: de p̄e. di.
v. **Aduenit.** **Et ex p̄cilio aurelianeū. de p̄e. di. i.** **Lū** ad celebrādas. **Et**
ibidē missas. **Tertū** in p̄ntia ep̄i sine ei⁹ mādato aut p̄missione sacerdos
b̄ndicere nō dz: vt in. c. deniq; .xxj. dis. **Nec** solēnē etiā absente ep̄o dare
pōt. xxvj. q. vj. m̄strare. **Sz** q̄ sit solēnis b̄ndictio dubiū ē vide glo. ibi
de et cū ad celebrādos vbi. s̄. **Et** significat s̄m **Innoc.** missionē sp̄s̄ci
sup̄ discipulos in die penthe. fit em̄ hec b̄ndictio p̄ p̄bū oris: et signū cru
cis: qz illa missio p̄ sonū aeris et lingua ignis innotuit: **Act. ij.** fact⁹ est res
pēte et c. **Et** appuerit illis disp̄dire ligue tāq; ignis. **Vel** etiā ad signifi
candū illā missionē esse factā merito crucis x̄pi. **Un̄** et s̄m ordinē nostrū
heremitarū. sc̄i augu. sacerdos facit solū vnū signū crucis sup̄ ppl'm:
qz solū sp̄s̄cius sp̄alit̄ est missus a p̄te et filio: iō et venientissime b̄ndicē
do dicim⁹. **In** vnitare sc̄i sp̄s̄: b̄ndicat vos p̄ et fili⁹. **Qd̄** sic intelligi
pōt in vnitare sc̄i sp̄s̄. s. q̄ ad operādū fidei et charitat̄ vnitare sp̄alit̄ et
p̄sonalit̄ ē missus: b̄ndicat vos p̄ et fili⁹. s. p̄ missionē eiusdē sp̄s̄ salū
q̄ donū est b̄ndictionis s̄m illud **Jobel. ij.** **Quis** scit si p̄uertat et igno
scat de⁹ et relinq̄t post se b̄ndictionē. **Sec̄do** vt a pericul' malorū p̄munit
p̄trito et sp̄ualib⁹ donis repleamur: s̄m illud ps̄. **Etenī** b̄ndictionē da
bit legislator: ibūt de v̄tute in v̄tutē. **Et** hec etiā est vna cā q̄re v̄timur so
lū vno lumine i missis p̄uatis. s. ad rep̄ntādū vnitare fidei et sp̄s̄ci in
igne missi. **Alij** p̄o alijs p̄bis faciūt b̄ndictionē hāc in noie trinitatis: ad
significādū missionē illā factā a totā trinitate cui⁹ opa ad dextra sunt in

Canonis

diuisa. **Q**uæ autem faciunt quattuor signa crucis scilicet quattuor partes mundi: expressam
 eam iuenire non potui videtur tamen posse significare quod per predicationem et ipositi-
 onem manus apostolorum spiritus sanctus sit datus in quattuor partibus mundi: scilicet in illis partibus. **In**
 omnem terram exi. scilicet. eorum. **Et** in his: hec benedictio videtur magis congruere episcopis
 tamquam sollemnibus: premissio sit nomen domini benedictio. etc. quod episcopi rependant statuta apostolorum.

Carthusiense autem nullam solent dare benedictionem super populum. **Cuius** causa assignatur
Joh. de indagine Carthusiense. quod sacerdotes non habentes populum non obligantur
 ad huiusmodi benedictionem dandam ut satis patet per iura super dicta. **Carthusienses** hoc
 non habent populum subiectum: etc. **Et** si quis aliquid ex deuotione apud eos missas
 audiat: tamen propter tales nolunt imitare statuta sua: verum in itinere constituti et
 prochiebus aliorum celebrantes benedictionem more ceterorum dant: ne scandalizent.

Hec ille snialiter. **Videtur** nihilominus huiusmodi ordinationis posse assignari
 alia causa: videlicet. scilicet. huiusmodi benedictionem conferre superbia illoz hereticorum: quod asserere
 habent se per se ipsos benedicere et spiritum sanctum dare: ut ergo eorum error confunderetur et so-
 li deo principalis benedictio ac spiritus sancti datus attribueretur: hi venerabiles
 presbiteri non benedicunt: sed domino habent benedictionem committunt quatenus sicut tunc: ita et
 nunc per se ipsos populo suo presenti vel absentem benedicant: ac eis spiritum sanctum mittant.

Data itaque benedictione sacerdos se prostrat et inclinat ad altare humiliter
 petit oblati sacrificij finale acceptationem et purgationem: dirigendo sermo-
 nem non ad christum solum: sed ad totam trinitatem ad significandum christum assumptum iam
 sedere ad dextram patris et cum eodem patre misisse spiritum sanctum dicens.

Quia nisi tu illud acceptaueris ex me ipso acceptum esse non poterit. **Q**uia in personis non
 per participationem sed per essentiam et causationem sanctam. **Q**uia. mei gradus sacerdotia-
 lis ratione cuius debitor: effectus sum tibi sacrificare.

Diceat tibi sancta trinitas obsequium
 a **Q**uia res pie et misericorditer. **b** **Q**uia res in quo tu precipue laudaris.

Seruitutis mee et presta: ut hoc sacrificium
 a **Q**uia quibus omnia nuda et aperta sunt quibus humilia respicis et alta a longe cognoscis.
 b **Q**uia. nullis meritis meis sed solum beneficijs tuis.

laudis quod oculi tue maiestatis indigno ob
 a **Q**uia res ratione offerentium: sicut olim sacrificia sanctorum patrum nostra ex se tibi semper est acce-
 piabile. **b** **Q**uia vigis et defunctis.

tuli tibi sit acceptabile: mihi quoque et omnibus per
 a **Q**uia. scilicet. primo per me: deinde per alios ut charitatis ordo seruetur. **b** **Q**uia. misericorditer
 procedere. **c** **Q**uia. per diluendis peccatis per redimendis penis et proferendis spiritualibus donis.

quod illud obtuli sit te miserate pitabile
 a **Q**uia potener. **b** **Q**uia sapienter. **c** **Q**uia eternaliter.

Qui uiuis et regnas deus per omnia secula amen.

B ij

**Joh. de in-
 dagine in
 tractatu de
 negligentijs
 misse.**

ase ac spūs: p pagū q̄z ac medullaz: **F**it r p hūc panē s̄bi dei dicto mō
 acceptū tolerabilior seq̄ns passio: atq̄ victoriosa. **I**n cui⁹ rei signū xp̄s
 vicit sathanā cū oibz tēptatiōib⁹ suis h̄ pane s̄bi dei i man⁹ accepto vtz
Marth. iiii. **S**ili mō postq̄z rē. ad significādū p̄secrationē hmōi debe-
 re fieri gēmina charitate i corpore r aia q̄ significat p sanguinē: qz aiaz
 eē in sanguie scripsit moyses i lege. **E**t qz hmōi excellētes p̄tēptatiōes
 plerūqz sequūt̄ q̄uissimē tēptatiōes r p̄secutiōes fm̄ **Richar. in de p̄tē-**
 platiōe exponētē illō **P̄s. lv.** **A**b altitudine diei timebo. **Q**uāto em̄ sol
 alti⁹ ascēderit i estate: tāto q̄uiores generant r sequūt̄ tēptates. **S**ic
 i p̄tēptatiōe hoie: q̄zto rō ampli⁹ ascēderit: tāto grauiōres sequūt̄ tēptā-
 tiōes r p̄secutiōes: iō xp̄s p̄cepit hec fieri sp̄ i sui memoriā: vt memores
 sue passiois resurrectionis r ascēsiōis ad exēplū ei⁹: r nos pateremur re-
 surgerem⁹ sp̄ualit̄: r i celū ascēderem⁹: offerētēs p̄clare maiestati dei pa-
 tris de suis domis r datz hostiā purā: hostiā sc̄rāz rē. **S**ūt em̄ h. nōi tri-
 bulatiōes septē p̄formit̄ ad xp̄m: q̄s r ip̄e passus ē fm̄ septē s̄ba i cruce:
 vbi erat i maxia p̄tēptatiōe fm̄ sup̄iore portioēz rōnis: r maxia pena s̄z
 inferiōres pres rōnis r sensualitat̄ ipeditas ab hmōi p̄tēptatiōe. **E**t si-
 gnificat̄ p̄ septē crucez h̄ signatas. **P**ria em̄ tribulatio ē a mūdo. i. mū-
 danis hō: b̄ q̄ sua ipuritate puritatē talū excellētē bonoz ex p̄b̄rātib⁹
 r p̄fēq̄ntib⁹ saltē s̄bo vbi nō p̄nt factō: p̄ h̄b̄ exēplo xp̄i ē orādū: qz ne-
 sciūt qd faciūt fm̄ illō **Joh. j. mūd⁹** eū nō cognouit. **S**c̄da tribulatio
 ē a pp̄ria carne sc̄ritati p̄traria s̄z tñ hūiliata: r sc̄ritatē xp̄i p̄fessa meret̄
 cū latrone dextro saluari. **T**erna ē a pentib⁹ amicis r p̄mis affligētib⁹
 vlt̄ p̄ passionē r curā: vt sūt veri vlt̄ p̄ fugā derelictionē aut detractōez:
 vt s̄c̄ falsi r ficti. **P**rimi sūt gr̄e dei p̄mēdādi sic xp̄s p̄p̄at̄s m̄i eā p̄mē-
 dauit **Johi: p̄** que significat̄ gr̄a dei ex iterp̄tatiōe. **S**c̄d̄ i nō sūt curādi
 sic xp̄s nō legit̄ curasse amicos r p̄fos fugiētes ab eo tpe passiois: r p̄
 eo q̄ diligerēt derahētes ei. **Q**uarta ē derelictio a deo p̄tē p̄ ariditatem
 diuine gr̄e q̄ p̄tēptatiōes plerūqz grauiōter affligit. **S**z p̄tra eā cū xp̄o est
 clamādū. **H**ely hely lamazabathani: s̄ ē de⁹ meus de⁹ me⁹ vt qd der-
 liq̄sti me. **Q**uinta ē acerbitas pene ex siti sp̄alis necessitat̄ r sp̄ualis salu-
 tis plimoz: q̄ sitis nō satiat̄ plerūqz i talib⁹: s̄z poti⁹ amaritudie ipletur
 sic r xp̄s sities potat⁹ ē aceto r felle: iō ad exēplū ei⁹ tolerādū. **S**exta in
 firmitas corporis p̄formit̄ ad xp̄m de qua scriptū est **Esa. liij.** **E**t dñs
 voluit p̄terere eū in ifirmitate. **S**eptima est grauiissima p̄secutio demo-
 nis sanguinē aiarū sitientis p̄cipue in hora mortis: quādo cruci xp̄i nō
 defuisse legit̄. **S**ed cōtra hanc voce magna cordis clamādū: pater in
 manus tuas cōmendo sp̄m meū **Q**d si fecerim⁹ cōformati xp̄o oīm bñ
 dicitōe r gr̄a replebimur crucis xp̄ute: liberabimur em̄ ab his oib⁹ ira
 vt nō noceant: sed ampliorē gr̄am i p̄senti r gloriā i futuro pficiāt: fm̄
 illud **Iob. v.** **I**ncrepationē dñi ne reprobes: qz ip̄e vulnerat r medef:
 p̄cutit r manus eius sanabunt. **I**n sex tribulatiōibus liberabit te: r in
 septima non tanget te malū. **I**n fame eruet te de morte quo añ primā:
 quia in mūd⁹ est panis diuine gratie: ex qua multi moriunt̄ fm̄ illud

Canonis

versum auribus suis instillare. **D**icat igitur extitit: Dirupisti vincula mea. i. impedimenta huius mundi: facti mori rumpenda: quibus a profecto sacrificio laudis tue impeditur: fuit tibi sacrificabo hostiam laudis. i. memetipsum pro morte corporis ad te iugiter laudandum in celis: et nomen domini inuocabo: quod de meis viribus et meritis non presumo. **P**remittit autem dominus vobiscum: et in fine complendam iterum reperit: ad significandum quod ante complendum hunc terminum et in termino salutandum esse primos: et semper reconciliatos habere in gemina charitate: **A**d **Heb. xij.** Pacem sequimini cum omnibus et sanctimoniam: sine quibus nemo videbit deum. **S**unt etiam tunc primi et deuoti ad orandum excitandi: precipue cum in hoc complendo termino maxima vis lateat. **Q**ualis enim tunc quisque inuentus fuerit: talis iudicabitur: ideo et orationem premitit complendis. **S**icque complendis completis: diaconus minister eius dicere potest circumstantibus fratribus et ceteris primis: **I**te. scilicet ad propria cordis intima: quod missa huius spiritualis oblationis est finita. **D**ebet enim tunc quilibet memor esse sue conditionis: quia mors est porta per quam transit omnis caro. **T**el: **I**te: ad imitandum in bonis: quod missa est: hec spiritualis oblatio: vbi dominus voluerit: et sperandum in celum ante conspectum diuine maiestatis: ad sacrificandum ibi hostiam laudis in perpetuum: **Q**uibus tamen hec possent esse distractionis occasio: nullo modo debet ea tempore consecrationis cogitare vel curare: sed peccata a mente repellere: et solum ex toto corde quantum possunt seipsos excitare ad debitam intentionem: maturitatem et charitatem secundum exemplar christi: quod tunc totus charitate inflammat: non solum deliberrauit patri pro humano genere: sed etiam pro die quod pateret seipsum in cibum et in diuinum dare: accipiens panem in sanctas et venerabiles manus suas. **Q**ui in sanctas manus: quod in venerabiles manus: quod potest satis explicare. **T**erre nemo potest: vel sanctis cogitare: et sic de alijs secundum litteralem sensum. **E**st enim tempore consecrationis et summum huius sacramenti: vbi maxima vis latet: totius officij debita intentione cum deuotione congrua precipue necessaria. **U**bi et legitur reuelatum tunc spiritus demones maxime laborare: quantum possint sacerdotem distrahere: et effectum tantum sacramenti impedire. **P**osita autem sunt supra dicta ad contemplandum extra missam potest quod infra missam: quod non solum in missa: sed et extra missam offerre nosmetipsos possumus: et debemus deo: cui soli omnia honor et gloria: vbique et per omnia secula Amen.

Anagogia potest sumi de christo quod est sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech: et de corpore eius mystico: proficundo et transferendo ad celeste sortium in sublime altare in conspectu diuine maiestatis: ut ibi sit ipse deus omnia in omnibus. **i. Cor. xv.** **E**t secundum hunc introitum missae significat introitum christi summi et eterni sacerdotis in sancta sanctorum: hoc est in celum per gloriosam suam ascensionem: secundum illud ad **Heb. ix.** **A**bustus assistens pontifex futuro: um bonorum pro amplius et perfectius tabernaculum non manufactum. i. non huius creationis neque pro sanguine hircorum aut vitulorum: sed pro proprio sanguine introiit semel in sancta: eterna redemptione inuenta. i. modo conuenientissimo inuento pro redemptione humana. **E**t post alia sequitur ibidem clarius expositum. **N**on enim in manufacta sancta iesus introiit exemplanaria verorum: sed in ipsum celum ut appareat nunc vultui dei pro nobis: id

D

Canonis

pleni tantū mysteriū qđ hic incipit: et i canone cōplet. **Cōsecratio** et sum-
prio fit p aduētū regni: s̄m **Alex. de ales:** qñ de^o erit oīa in oīb. **Sz** ad
hūc aduētū oportet nos debite ppare et petere: q̄ten^o tūc voces nre inue-
niant digne ad laudā dū tāta maiestate in regno ei^o sine fine. **Canon. i.**
regula: qz regularis docet quō fiat hmōi cōsecratio per aduētū. s. regni
dei. **Nā** hmōi psecratio regularis fit p deuotas et hūiles oīones: vt patz
in v̄bis canonis: et p multas tribulatiōes q̄b xpo pformamur: vt patz in
ei^o signis crucis: s̄m illud **Act. xiiij.** Per multas tribulationes oportet
nos iustrare regnū dei. **Est** autē duplex regnū dei. **Primū** est regnū qđ
aduenit p collatiōē gratie: ita vt nō regnet peccū in nro mortali corpo-
re: et p aduētū hui^o regni fit psecratio corpis xpi mystici. **Secundū** est
regnū iocundū et oīno pfectū: qđ aduenit p adeptiōē glie: et p aduētū
hui^o regni fit sūprio siue assūptio corpis xpi mystici et sic q̄tidie aliq̄ tāqz
mēbra hui^o corpis cōsecrāf p excellētē grām: et sūunt p ineffabilē gliaz.
Quantū ad primū p qđ regulariter venit ad secundū dī: **Te** igit̄ cleme-
ntissime pater p iesum xpm filiū tuū dñm nostrū. s. interpellantē pro nob
supplices rogamus et petimus. s. vna cū ipso sacerdote summo: vñ acce-
pra habeas et benedicas hec. i. signata p bec dona qđ ad anias qđ de sur-
sum donant: bec munera: quo ad gratie et p̄prie voluntatis merita tibi ob-
lata: bec sancta sacrificia illibata: quo ad corpa. **In** primis que tibi of-
ferimus pro ecclesia tua sancta catholica. s. pficienda: hic per grām: et
in futuro p glām. **Quā** pacificare / custodire / adiuuare / et regere digne-
ris. s. in supradictis: et sic de alijs patet facilis applicatio vsqz huc: **Sup-
plices** te rogam^o et optēs de^o. **Iube** bec pferri. i. signatū p bec qđ est cor-
pus xpi mystici iā cōsecratū: ecclesia militās: in sublime altare tuū. i. ecc-
lesiam triumphāte. **Leuit. vj.** Ignis in altari meo ardebit semp. i. fer-
uor charitatis in ecclesia triumphāte. **Et** dī altare: qz ibi sacrificat̄ sacrifi-
ciū laudis. **Ps.** Bñi qđ habitāt in domo tua dñe in secula seculorū lau-
dabūt te. **In** cōspectu diuine maiestatis tue. i. supme et altissime diuini-
tatis tue: qđ in celo et ecclesia triumphāte singulare fulgore rutila: i ma-
nus sancti angeli tui. i. per ministeriū angelorū: vel. i. per meritū operū
xpi: qui dicit̄ angelus magni cōsilij. **Ua. ix.** vocabit̄ nomē eius magni
et siliij angelus. **Et** quorū ē ex hac altaris participatione rē. patet ex su-
pra dictis. **Et** sequit̄ memoria p defunctis: et oīo p nobis viuīs: ad acci-
piendū illud cōsortiū cum sanctis. **Et** s̄m **Alex. de ales** implorata ad-
missione pegrinātū ad p̄sortiū sc̄orū: subdit̄ commēdatio trinitatis: vt
sic captata dei beniuolētia facili^o impetret̄ qđ intēdit̄. **Comēdat** igit̄ p̄
ex auctoritate maiestatis / ibi: p quē bec oīa. **Filius** ex immēsitare virtu-
tis / ibi: sp̄ bona creas. **Spūs sanct^o** ex cōnexionē vnitatis / ibi: in vnitare
spūs sancti. **Virtus** ḡ filij cōmēdat̄ in eo qđ pōt oīa ex nihilo creare / ibi: p
quem bec oīa semp bona creas. **Et** a peccatis purgare / ibi: sanctificas.
Et grā et virtutib^o viuificare / ibi: viuificas. **Et** viuificatos ac purgatos
gloria remunerare / ibi: benedicias: vt sic insinuet̄ qđ est deus nature: lar-
git^o venie: auctor vite: et rex glorie. **Dicit** ergo p quem. s. xpm: domine

D ij

Misse

Dñs vobiscū: qz hec apparitio bonis z electis erit gratiosa. **I**te missa est: significat sententiā durā z intolerabilē p̄ reprobos z dñatos: vt sit sensus. **I**te missa est. s. ctra vos intolerabilis sentētia. **M**atth. xxv. **I**te in ignē eternū. **U**ltima bñdictio sup pplm expectantē fm wilhel. in rōnali significat vltimā bñdictionē sup electos q̄ pseuerauerūt vsqz in finē. **V**enite bñdicti p̄ris mei percipite regnū qd vobis paratū est ab origine mundi. **E**t sacerdos parū inclinatus dicit: **P**laceat tibi sancta trinitas zc. significās gratiarū actionē xp̄i fm humanitatē cū oibus sanctis q̄ tūc offerēt z mittēt coronas suas humiliter an̄ thronū dei. put reuelatum est in **A**pocalyp̄si. **E**t erigēs se osculat̄ altare: ac lecto euāgelio **J**ohannis redit cū pplō ad pp̄ria: ad significandū reditū xp̄i cū oibus sanctis ad celi palatia tanq̄ ad loca pp̄ria: in osculo salutari: in cōiunctiōe inseparabili: vidētes regē in decore suo: quō in p̄ncipio erat verbū: z v̄bū erat apud deū: z de⁹ erat verbū. **U**bi fm duodecim fructus ligni vite. **A**poc. vlt. **E**rit pulchritudo sine deformitate: velocitas libertas z fortitudo sine resistentia et grauedine. **U**bi em̄ volēt sp̄s: ibi erit p̄tinus z corpus: ibi erit iuuetus z sanitas longe z p̄petue vite: absqz senectute z infirmitate: satietas sine fame z sitis: melodia cārus angelici sine intermissione: voluptas continua sine sequētī amaritudine: ibi sapiētia z sciētia: cognitio qz oim absqz igno: aitia: amicitia sine fraudulētia: cōcordia optima qui violari aut p̄urbari nunq̄ poterit: ibi p̄ras oīs absqz rebellionis: honor z diuitie absqz ignominia z indigentia: securitas z pax oimoda sine timore hostium aut p̄dicroz amissione. **E**t in vno b: euter oia cōcludā: quicqd voluerint illis erit: z quicqd noluerint nō erit. **C**ur q̄ multa vagaris homūcio ait be. **A**ug⁹. querendo bona aie tue z corporeis tui. **A**ma vnū bonū in q̄ sunt oia bona z sufficit. **S**i delectat pulchritudo fulgebūt iusti sicut sol. **S**i velocitas aut fortitudo aut libertas corporis tui: ibi nil. obistere poterit: erūtqz siles angelis dei: q: semi-natur corpus aīale: surget corpus sp̄iale: p̄tate vtriqz nō natura. **S**i lōga z salubris vita: ibi erit sana eternitas / z eterna sanitas: qz iusti in p̄petuū viuent: z salus iustoz a dño. **S**i satietas: satiabunt cū apparuerit gloria dñi: **S**i ebrietas inebriabunt ab vbertate dom⁹ dei. **S**i melodia: ibi angeli cōcinnūt sine fine deo. **S**i q̄libet nō immūda: sed mūda voluptas. **C**orrēte voluptatis sue potabit eos dñs. **S**i sapiētia: ip̄a dei sapientia ostēdet eis seip̄am. **S**i amicitia: diligēt deū plus q̄ seip̄os: z inuicē tanq̄ seip̄os: z de⁹ illos plus q̄ illi seip̄os. **S**i cōcordia: oibus ill' erit vna volūtas: qz nulla erit ibi nisi dei volūtas. **S**i p̄ras: oīporentes erunt sue volūtatis vt de⁹ sue. **N**ā sicut de⁹ poterit qd volēt p̄ seip̄m: ita poterūt illi qd volēt p̄ illū: qz sicut illi nō aliud volēt q̄ ille volēt: ita illud volēt quicqd illi volent: z qd ille volēt nō poterit nō esse. **S**i honor z diuitie: de⁹ seruos suos bonos z fideles sup̄ multa bona p̄stiterūt: imo filij dei z diij vocabunt: z vbi erit filius eius: ibi erūt z illi: beredes qdē dei: coheredes aut xp̄i. **S**i vera securitas: certe ita certū erūt vt nullatenus ista: vel potius illud bonū sibi defuturū sciāt. **S**icut certi erunt se

Aug. i ma
nuali als
intitulato
de p̄tepla
tione iesu
xp̄i ca. pe.
et b. Inf.
in p̄sologi
on ca. xxv.

Expositio

nō sua spē illud amissuros: nec dilectorē deū illud dilectorib⁹ suis i vi
ris ablatūrū. **Nec** aliqd deo potēri⁹ deū z illos separaturū. **Cor** huma
nū: cor indigēs: cor expertū erūnas z miserias: qntū gauderes si in his
oibus abūdāres: interroga intima tua si capere possent gaudiū suū de
tāta beatitudine sua. **Sz** certe si q̄s ali⁹ quē oino sic teipm amares can
dē b̄itudine haberet: duplicaret gaudiū tuū: qz nō min⁹ gauderes pro
eo q̄s pro teipō. **Si** hō duo vel tres vel multo plures idipm haberēt: tā
tundē p singulis: quātundē p teipso gauderes: si singulos sicut teipm
amares. **Er**it autē in illa pfecta b̄itudine innumerabiliū bonoz: angelo
rū z hōim societas: vbi nullus diliger aliū minus q̄ seipm: z iō non mi
nus p singulis q̄s p seipō gaudebit. **Si** ḡ cor hōis de tāto bono suo vic
gaudiū capiet: quō capax erit tot z tātoz gaudioz. **Et** h̄ quo ad sibi pa
res in gloria: sed q̄ ad sibi supiores subdit be. **Aug⁹.** **Et** vtiqz qm tantū
quisqz diliger aliquē: quātū de bono ei⁹ gaudet. **Sz** sicut in illa brā felici
tate vnusquisqz sine cōparatione plus amabit deū q̄ se z omēs alios
secum: ita plus gaudebit absqz extimatione de felicitate dei q̄ de sua: z
oim alioz secum. **Hec Aug⁹.** **Et** videt par ratio de supiorib⁹: scilicet quia
supiores tanq̄ meliores plus diligūt q̄ se: z p sequeū plus de eoz bo
nis gaudēt q̄ de pprijs: tum qz de bonis eoz maiorib⁹ z ampliorib⁹ ma
iora z ampliora gaudia accipiūt: tum qz cognoscūt se tantū diligi a q̄
liber suo maiorib⁹: qz ppter eos glia eoz duplicat fm gradus glie ipoz:
z per sequeū toties duplicat gliam suā accidentālē: quoties gloriofio
res se esse cognoscunt. **Nunc** autē minores sancti cōspiciunt aliquē san
ctum decies in glia se maiorē: quēdā hō centies: aliquē milies: alii cen
ties milies: alterū mille milies. **Et** h̄mōi sancti maiores q̄si infinita mi
lia sunt aut erunt: z per sequeū toties de qliber duplicabūt gliam su
am. **Et** cōtrario: qz maiores duplicat gliam suā fm capacitātē z gra
dus glie sue de quolibet sancto minore: ita vt btūs petr⁹ tāto plus gau
deat de bono lini q̄ ipē linus extēsiue: quāto altior lino fuerit in gloria
eo qz bonū lini cōcipiat fm capacitātē suā: z sic de alijs. **Logita** nunc si
potes qlia: quot z quāta erunt illa gaudia. **Si** autē nō potes: crede q̄
verū sit: qd de his dixit apls cum **Propheta:** **Qm̄** oculus nō vidit: nec
auris audiuit: nec in cor hōis ascēdit q̄ pparauit deus dili: gentibus se.
Qui deniqz in maiestate glorie sue tunc sine fine clare videbit: sine fasti
dio sup oia amabitur: z sine fatigatione per infinita secula seculoz lau
dabit. **Ecce** quid erit in fine sine fine: **Ipsi** honor z glia: sapiētia z gra
tiarū actio: qui huius tāte glorie pncipiū est et finis: alpha z o in regno
cuius nō est finis iesus dominus noster per eterna secula seculoz: um be
nedictus z superbenedictus Amen.

Post quadriphariā qualēcūqz missalis

officij expositionē: sequunt respōsa q̄dā breuia q̄rūdā q̄stionū inciden
tū. **Et** hoc triplicē. **Primo** q̄ ad antecedētia. **Secō** q̄ ad ipm officij cō
comitātia. **Et** tertio q̄ ad pericula p̄tingentia. **Quantū** ad antecedētia

Miste

tria requirunt quarū quedā sunt ex pre psecrātis ministri: qdā ex pte sa
cri pficiēdi: qdā ex pte circūstātariū tpsis r loci. Ex pte ministerij: quedā
sunt de necessitate cōsecrationis fiēde, quedā de cōgruitate.

**De necessi-
tate ministri
stri requi-
runtur.**

Potestas ordinis

Angeli: mulieres
r laici: elingues
r muti: vsu rō-
nis carentes: eti-
am si fuerint sa-
cerdotes.

**Nō pnt
cōsecra-
re**

**pr cui⁹
defectū**

Facultas sermōis

Integritas intēriōis

Ratio pmi: qz nulla stus naturalis nec aliqd meritū humanū exten-
dit se ad illud diuissimū sacramētū cōficiendū: q accidētibz remanēt
bus suba panis trāssubstātiā in verū corp⁹ r sanguinē xpī: s; solū stus
qdā ooculta: nō qdē insitēs: qz r talis creatura est depēdēs: r ad hunc
effectū se nō extēdēs: s; assistēs stus creatoris: oibz fm volūtātē ei⁹ rite
ordinatis. **D**eterminauit em̄ se de⁹ ad hūc effectū efficiēdū: cū rite ordi-
natus sup materiā debitā cū intēriōe debita pfert verba ad h instituta.
Tu⁹ qdē ordinis nō sunt susceptiui angeli aut mulieres: qz ministros
sibi xpo voluit esse cōformes. **R**egit autem sextuplex potestas a christo
data aplis r discipulis pro se r eoz successoribus quales sunt episcopi
r psbyteri: pur declarat **A**nacletus papa. xxi. dist. **I**n nouo,

**Quarū
pratum**

Prima est psecratiōis data sup corpus suū verū in vltima ceo-
na qñ dixit: **H**oc facite in meā cōmemoratiōe: **A**uē. xxiij.

Secūda administratiōis sacroz: r spāliter facti pnie. q r dō
prās iurisdiciōis spūalis in foro aie: r prās clauū: q duplex
est. s. clauis scie: q est auctoritas cognoscēdi in causa pctōis
pfiteris: r nō est scia habitual vel actualis: vt qdā putauēz.
Sicut em̄ prās iudicādi est iusticia: immo pōt eē sine iusticia:
licer ad rectū vsuz sui reqrat eā: r clauis prātē est auētas sen-
tentādi. **E**t hec pmissa fuit pmo petro **M**atth. xvi. **T**ibi da-
bo clauē rē. **D**einde oibz aplis **M**atth. xviij. **A**mē dico vob
q cūq; alligaueritis sup terrā: erunt ligata rē. **S**ollata hō in
die resurrectionis: qñ apparēs insufflauit r dixit: **A**ccipite spi-
ritū sanctū quoz remiseritis pctā remittunt eis: **J**oh. xx.

Tertia dispositiōis ministroz ecclie ad euitādū pfusiōē r dis-
fensionis materiā: q fieret si qlibet indifferentē r eqliter curā
haberet de omī pplō. **E**t hec data est singularitē petro r ei⁹ suc-
cessoribz: **J**oh. vlt. qñ ter dixit: **P**asce oues meas. i. ad te per-
tineat dispositiō r regimē generale ouium r ouilis.

Quarta pdicādi data in die ascēsiōis aplis. **M**arc. vlt. **E**un-
tes in mūdū vnuerfus pdicate rē. **C**ōcessa etiā. lxxij. discipul
nō p totū orbē: s; iū p loca ad q xps psonaliter erat vēturus:
Auē. x. **E**t hec nō confert ex vi ordinis. **N**ec obstat q diacono
dō: **A**ccipe prātē legendi euāgelii in ecclia dei. p viuis r mor-
tuis: qz norāter legēdi r nō pdicādi vl docēdi dō: **H**ec em̄ ab-

D iij

Expositio

Certitudo triplex.

Rñdet q̄ triplex est certitudo. s. sup̄naturalis: q̄ p̄ solā diuinā reuelationē habet: r̄ talis hic nō requirit̄. **A**lia ē naturalis: q̄ q̄s p̄ sensū r̄ intellectū de aliq̄ certifica: r̄ hec etiā nō est hic necessaria. **T**ertia moralis: q̄ est exp̄babilibz signis r̄ pictur̄z maḡ ad vnā p̄tē quā ad alterā. inclinātibz. **E**t hec certitudo ī p̄posito sufficit ad euitādū nouū p̄ctm̄ morale ī p̄secratioē r̄ sūptioē hui⁹ sacri. **P**rober̄ q̄ seipm̄ hō p̄ p̄scie sue p̄bationē purgationē ador̄natioēz: r̄ sic d̄ p̄e illo edat r̄ d̄ calice bibat. **j. Cor. ij.**

Depositiō: de gradatio

Ampedimētoz q̄ dā s̄ p̄ne: vt

infamia: irregularitas
excomunicatio: interdīctum: suspensio.

De q̄bz vide **Ang. in sū. Ez.** qd̄ si q̄s post missā icēptā reuocet se aliquā istaz p̄naz

incurrisse. **R**ñdet si p̄tingat h̄ añ p̄secrationē. tun⁹ est vt missaz desinat si sine graui scādalo fieri pōt: si hō p̄ p̄secrationē assumat. p̄positū bñli ter petēdi ab̄olutionē r̄ satisfaciēdi: r̄ sic cū dolore p̄nie ī missa p̄cedat

Quedā ipedimēta nec sūt culpe nec pene: q̄z p̄mū est solutio ieiunij nature. **E**st aut̄ ieiunij nature: carētia cuiuscūq̄ suscepti cibi vl̄ pot⁹ ī sto machū: vl̄ ī viā ad stomachū: r̄ h̄ a p̄ncipio diei q̄ q̄s d̄ ieiunij: icēpiēdo die a media nocte. **Q**d̄ si q̄s soluerit illo die celebrare aut̄ cōicāre nō poterit: de **p̄e. di. ij. liq̄do. vbi d̄z.**

Placuit sp̄s̄ificā: vt ad honorē tāti sacri pus ī os xp̄iam dñicū corp⁹ intraret q̄z aliq̄ cibi. **U**n̄ r̄ in. c. ex p̄te de cele. mis. d̄z q̄ sacerdos nō d̄z vinū p̄fusiois accipe cū voluerit eodē die celebrare. **E**t q̄bz p̄tz nō sufficere ieiunij ecclie q̄ q̄s comestione vni⁹ diei nō

trāscredit̄ fm̄ morē ecclie qz illb̄ electuaria r̄ medicinalia nō soluit̄ sal tē in pua q̄ntitate sūpra: ieiunij hō nature: hec soluit̄ ī q̄ntactūz pua q̄ntitate sūpra. **P̄z. d.** qd̄ de reliquijs ciboz remanētibz in ore si casualit̄ trañciant̄. **R**ñdet̄. **N**ō ipediūt: cū qz trañciant̄ p̄ modū saluētū qz d̄ no uo illo die nō sumūt̄. **I**dē dicēdū de reliquijs aq̄ p̄ loricōe oris: dūmō nō fuerint ī tāta q̄ntitate vt maneāt ī p̄ria sp̄e: s̄ q̄si p̄uerse sint ī saluā

Si q̄s hō nō dormierit: aut̄ cibū nō digesserit: lz̄ q̄ ad rōnē p̄cepti nō ipediāt: tñ p̄ turbationē mēt̄ p̄cipue si magna fuerit: abstinere d̄z. **S**ed̄ ipedimētū ē imūdicia corp̄alis: q̄ lz̄ absolute loq̄ndo n̄ ipediāt: fm̄ illb̄

Mat. xv. **N**ō lotz̄ manibz māducare nō coinq̄nat̄ hōies: tñ ī casu q̄ illa est p̄ reuerētā tāti sacri: qd̄ rōne sue dignitat̄ r̄ figuralis significatiois requirit̄ mūdiciā corp̄alē ipedit: vl̄ etiā qñ cogitata horrozē r̄ abominatiō nē quādā generat̄: p̄p̄ qd̄ leprosus p̄hibet̄ celebrare ī publico: vl̄ qñ cōiūcta ē imūdicie sp̄uali: q̄lis pōt eē pollutio nocturna: q̄ q̄uis fm̄ se p̄si

derata nō sit p̄ctm̄: ex eo q̄ absqz vsu liberi arbitrij p̄tingat: tñ rōne sue cause h̄z qñqz p̄ctm̄ annexū cui⁹ ē effect⁹ vl̄ signū. **C**ōsiderāda igit̄ ei⁹ cā pōt eē triplex. **P**ria extrinseca sp̄ualis. s. demonū illusio ipedire a p̄ceptiōne h̄ sacri nitētū. **S**ecda intrinseca ē r̄ sp̄ualis. s. cogitatio p̄cedēs la

scua q̄ qñqz ē ex p̄cupia r̄ delectatōe vbi si assit̄ p̄sensio: erit p̄ctm̄ morale: si aut̄ desit̄ p̄sensio ver⁹ vl̄ iterp̄ratiū: erit p̄ctm̄ veniale. **Q**ñqz est sine oī p̄cto: vt cū q̄s cā lectiōis aut̄ p̄dicatiois cogit̄ de b̄mōi cogitare sine p̄cupia r̄ delectatōe: r̄ tñ seq̄ pōt pollutio. **T**ertia ē intrinseca r̄ corp̄a

Misse.

li: vt supfluitas vl' debilitas nature: aut supfluitas cibi aut pot': que qñq; est sine pctō mortali vl' veniali: fm qđ talis supfluitas ē pctm̄. **S**i igit pollutio ex aliq̄ dicraz causaz ꝓtingit: put ē cū mortali: nō lz polliuto celebrare nisi post. xxiij. horas fm **Tho. Alex. Rich. Alber.** ꝓt deoz dinationē mērs: q̄ nō nisi i tali spacio tꝓis reformari solz. **P**ōt tñ aliqđ vna hora purgatioz effici qđ ali' in cētū fm **Herf.** ac ꝓ h̄ ad celebrādū aptior: debita pñia pacta: z deuotioe accēsa. **S**i h̄o accidat ex aliq̄ illa rñ causaz q̄ sūt sine pctō: vel solū cū veniali pōt pollur' licite celebrare marie si nō sentiat ex h̄ pruritū carnis: aut hebetudinē mērs. **T**erūtñ si ꝓt reuerētiā abstinere: laudād' est: nisi necessitas vl' vitatio scādali vz gear. **Q**uia tñ nō sp̄ pōt ꝓcipi de facili ex q̄ cā. puentat: iō in dubio tuti' est abstinere: nisi vrgēs necessitas icūbat: vel deuotio specialis trahat: nec aliq̄ alia indispositio debite reuerētie obuiat: qz tunc etiā meritōrie qñq; posset celebrare fm **Herf.** Ita sentiēdū videt de pollutiōe nocturna: siue i sōno: siue in vigilia finiat: nisi qđ post euigilationē deliberato h̄ eēt mortale. **D**e veniētibz apponēdis qđ qđā sūt pmanētia: vt sacrate vestes nūero sex: q̄ ē nūer' ꝓfecr': ad significādū scritatē z ꝓfectiōnē h̄rutū qđ celebraturū debēt ꝓornari: z passiōnē xꝓi cui se debēt cōsōz mari: ꝓut sup' hēs expositiū. **Q**uedā h̄o apponēda sūt trāsitoria: vt oꝛones pñie. **T**enēt eim̄ celebratur' ad min' dicere matutinas añ celebratiōnē: alioqñ mortāl' peccat fm oēs doct. eo qđ facit ꝓ generalē z approbatā ecclie ꝓsuetudinē. **I**dē dixerūt qđā de ꝓmis. **S**z Ange. in sū. h̄ reꝓrobat. **C**ogruū tñ ē vt dicāt ꝓme añ celebratiōnē: z vbi ad h̄ spēalia ꝓstitutio vl' ꝓsuetudo diocesis aut religiōis necessariū. **E**t idē dicēdū ē ist' ꝓs. **Q**uā dilecta. **N**ñ dixisti. **I**nclina. **C**redidi. **D**e ꝓfūdis: cū qbus dā ꝓcibz z collectz. **S**ic oꝛones ad lotionē manūū z idutionē sacraz vestitū nō sūt obmittēde: aut alia q̄cūq; ꝓuia actualē deuotioē iducētia: z grūū ē nō ꝓrerire ꝓ loco z tꝓe. **S**z d. qñ hore canōice sūt dicēde. **R**ñ def' regularit' septē tꝓibz suis passiōi xꝓi corrdētibz: vt z de cel. mis. c. ꝓ sbyf: tñ ex licita z honesta cā posset qđ matutinas d' sero dicere: z mane oēs horas sūt vsq; ad nōas aut vespas: qz fm **Tho. i. q̄lti.** **M**eli' ē vtrū qz dō reddere laudes. s. debitas z honesta officia q̄ vnū ꝓꝓ aliō ipedire **N**ec qđ mēti si tūc legat: nocte surgētes: ad huc forte clara die: vl' añ oꝛtū solis. **I**ā lucē oꝛto lidere: qz hitatē hñt ꝓ tꝓe illo: ꝓ q̄ dicūt q̄uis nō ꝓ tꝓe in q̄ dicūt. **E**x ꝓte faci' ꝓficiēdi ꝓzēqrunf' materialia: de q̄bz dicēt ifra. **D**e circūstācijs loci z tꝓis. **P**ossūt aut' distingui triplicia loca. s. remota: ꝓpinq; z ꝓpria. **R**emota: vt ecclie z dei tēpla. **P**roꝓinq;: vt altaria. **P**roꝓria: vt calix: patena z corporalia. **D**euf. xij. ꝓcipit i certo loco quē ferri: vbi d: **L**aque ne offeras holocausta i oi loco quē viderz: s: i eo quē elegerit dñs i vna tribuū tuaz offeras hostias: ꝓꝓ qđ d' ꝓse. di. i. d. **S**i iudei q̄ vmbre defuierūt loca i q̄bz sacrificabāt hēbāt ꝓsecrata: nō i alijs q̄ deo dicat' loc' mūera dō offerebāt: mlto mag' nos q̄bz hitas patefācta z grā ꝓiesū xꝓm data ē tēpla dñō edificare: ꝓut meli' possum' oꝛna

Nec ꝓꝓa
ramēta qñ
qz fm quib
bel. i rōna
li dicuntur
institutio
ne Celesti
ni papema
xime a ꝓz
tificibus z
epis.

Misse.

tibus: seu vasis sacris celebrās: aut incongruo tpe sine igne rē. Rñde
 tur q̄ sciēter aut ex p̄temptu hoc attrēptans: sine dubio peccat mortālī
 nō tñ efficit irregularis nisi celebret in loco interdieto a iudice: aut sup
 altari eno: miter fracto: de p̄ se. di. j. ecclie vel in calice nō idoneo fm ali
 quos allegātes ca. vltimū: de celebra. missa. Sed nō est certū cū talis
 casus includat plura alia. De ceteris nō habet pena expressa. ¶ **Secūdo**
 quo ad officiū cōcomitāria. Querit. **Primo** vtrū sine missali celebrari
 liceat officiū memoriter scienti. Rñdet oīno nō licere: tū ppter periculū
 erroris q̄d etiā optimā memoriā habētibus accidit: tum ppter cōtrariā
 vniuersalē ecclie cōsuetudinē. Deinde vtrum debeat aliqd aliud legi
 aut dici q̄s habet in missali. Rñdet q̄ nō: possunt tñ quecūq; deuota in
 mente cogitari fm **Bonauen.** Tertio an requiratur attrētio z actualis de
 uotio. Rñdet quo ad p̄mū q̄ sic: **Un̄ Dionysius** d̄ ecclesiastica hierar
 chia ad sanctissimū euntes sacrificiū mūdari conuenit ab ip̄is vltimis
 aīe phātasmatibus. **Un̄** desperās se posse habere pbabiliter cordis sta
 bilitatē peccat grauiter accedēdo: si tñ sperat et ex infirmitate distrahit
 min⁹ peccat. **Quo** hō ad scdm. Notādū duplicē esse deuotionē: p̄ma est
 volūtatis: vt cū q̄s p̄mptē ex dilectiōis volūtate applicat se diuinis ob
 sequijs. **Secūda** est affectiōis: vt cū q̄s cū seruoze dilectiōis z q̄dā suauis
 tatis delectatiōe afficit in diuinis. Et vtraq; pōt esse vel actualis vt cū
 hec actualiter fiūt: vl̄ virtualis: vt cū ex actuali z p̄uia deuotiōe relin
 quit qdā h̄tus q̄ ad act⁹ sequētes p̄currit. **Prima** deuotio celebrātī est
 necessaria saltē virtualis: ita vt in sui apparitiōe z examinatiōe p̄uia stu
 deat habere deuotionē hanc actualē: z postea in celebratiōis executi
 one maneat eadē saltē virtualiter qz hoīs est p̄parare cor. Et de hac de
 uotioe videt̄ intelligēda glo. j. **Cor. xj.** Indign⁹ est q̄ nō deuota mente
 accedit. **Secūda** hō deuotio lz nō sit necessaria: ex quo ille seruoze dilecti
 onis a dño gratuite dat: z aliqñ desiderat⁹ negat vel datus subtrahit
 fm q̄ dispositio homīs mereat vel saluti eius expedire dño visum fuerit:
 tñ celebratur⁹ teneat toto conamine illū seruoze desiderare: z posse suo
 faciēdo qd̄ in se est illū excitare. **Un̄** dicit **Bonauē.** q̄ maiorē efficiaciā re
 cipit hō in vna missa vel māducatiōe cū bona p̄paratiōe: quā in multis
 si se nō p̄pararet diligēter. ¶ **Introitus** p̄ defunctis et tpe passionis xp̄i
 sine gloria legit̄ z cantat̄: ideo qz ecclia tūc p̄ cōpassionē agit luct⁹ nō
 gaudij officiū. Gloria aut̄ ad gaudiū z exaltationē p̄inet. ¶ **Kyrieley**
 son: q̄re legit̄ in missa cū sit grecū. Rñdet vt in oī lingua laudem⁹ deū:
 ppter qd̄ aliq̄ greca ponunt vt kyrieleyson: aliq̄ verō hebreā vt allā: sa
 baoth: ofanna. Amen: cetera latina: vñ titulus triūphalis crucis: tribus
 linguis cōscriptus fuit. Quare aut̄ nomies vide superius in expositio
 nibus. ¶ **Gloria** in excelsis. Ideo d̄: in medio altaris h̄sus orientē: qz
 ad laudē z gloriā ei⁹ qui est mediator dei et hoīm. De quo et scriptū est
Zach. iij. Ecce vir oriēs nomē ei⁹: visitauit em̄ nos oriēs ex alto **Luc. ij.**
Sz q̄re p̄mo tpe aduēt⁹ nō cantat̄ cū tñ allā dicat. Rñdet vt cū maiori
 reuerētia leticia z deuotiōe i natali qñ p̄mo cātātū est cātef. Nā q̄ p̄ in

De snia ex
cōl. li. vj. ff
qui.

Richard⁹
in q̄rtiber.

duotio du
plex.

Bonauē.
in. iij. dis.
xij.

Misse

Eplā ab epī: qđ est sup̄ r stolō missio q̄si sup̄missio: qz eplē supra euan-
 gelii sūt declaratiōes r veritatē ei⁹ testimoniales scē misse. **S**z di. eue
 eplis sancti **P**auli p̄mittit̄ fratres: r eplis canonicis: vt scz **J**acobi **P**e-
 tri **J**ohānis **C**harissimi r ceteris. **I**n dieb⁹ illis. **R**ūdet̄ qz sic in origi-
 nalibus eoz frequēter inu: nit differēter: r qz misse sunt ad diuersos di-
 uersis r pibus: vñ r euāgelio p̄mittit̄ solū in illo tpe: qz ab vno solo xp̄o
 r de vno eius tpe. **G**raduale. **I**n dieb⁹ paschalib⁹ r penthecostes idō
 nō cantat̄: qz dies illi significāt statū sup̄ne felicitatis futurū vbi nō erit
 amplius: neqz luctus: neqz clamor sz nec yllus dolor. **A**poc. xxi. **E**t sta-
 tus in h̄ritib⁹: nō vltior: p̄gressus. **A**lla tpe paschali duplex canit̄ p̄-
 pter gēminū gaudiū tunc ortū scz xp̄i capitis r membroz: loco cui⁹ tpe
 luctus r penitēte canit̄ traet⁹: qz p luctū penitētiā r gemitū trahimur
 ad illud sup̄nū gaudiū. **E**uāgelii dicit̄ ab eu. qđ est bonū r angelus
 qđ est nūcius: qñ bona nūciatio: vel bon⁹ nūcius: qz p ip̄m nobis mit-
 tit̄ gr̄a in p̄senti r gl̄ia in futuro: cor: rectio pctōz: r opatio h̄ritū: p̄pter
 cui⁹ dignitatē nō nisi a habēte ordinē diaconat⁹ legi p̄cipit̄. **Q**đ si infe-
 rior: huius ordinis legere p̄sumeret publice tanq̄ ex officio cū vestib⁹ sa-
 cris: ipse irregularitatē incurreret. **S**ed. d. q̄re legit̄ euāgelii f̄m **J**o-
 hannē vel **M**arthē: r nō eplā f̄m **P**aulū vel f̄m **J**acobū rē. **R**ūdet̄
 qz euāgeliste nō sunt actores verboz xp̄i sicut apli suaz eplaz: sed solū
 recitantes id̄ p̄rie dicit̄ euāgelii f̄m **J**ohānē vel **L**ucā. i. f̄m qz iohā-
 nes vel lucas recitat. **E**t euāgelii xp̄i eplā pauli rē. **C**redo: sequitur
 euāgelii: vt absqz ylla dubitatiōe his q̄ sunt fidei p̄ euāgelii nobis nū-
 ciatis credam⁹. **F**ides em̄ ex auditu est: auditus aut̄ p̄ verbū dei. **R**o.
 x. **N**ec p̄ter hoc aliqđ est leuis cor: de si cito his q̄ sunt fidei credit: qz in-
 tantū r tonēs est veritas eius. p̄bata vt vltiori: p̄batiōe nō indigeat.
Nō em̄ voluit xp̄s statim sibi credi absqz testimonio scripturarū r operi-
 bus miraculoz oēm facultatē creatā excedentiū: vñ r pfidis iudeis di-
 xit. **S**i nō facio opa p̄tis mei nolite mibi credere. p̄pter qđ r apls **H**eb.
 xi. dicit̄ fides est substantia sperādarū rerū argumētū nō apparentiū. i. p̄-
 batio inuī biliū. **S**z. d. quō fides est argumētū nō apparentiū. **R**ūdet̄
 qz dupl̄ q̄rū ad p̄ns sufficit. **P**rimo sic scē sigillatē p̄bāt in visa et i au-
 dita: vt p̄z in iudicijs de actis añ ducētos annos vñ plures: sic scē fidei
 calamo sp̄ūsc̄i r rudo sanguinis pene infinitoz martyrū ve. r no. te.
 scripte: q̄ oēs vsqz ad mortē testimoniū fidei p̄hibuerūt: qđ nullo mō sic
 bilariter facere potuissēt: nisi h̄ritatē ei⁹ coguissēt: cū natura mortē ab-
 horreat: vñ r heretici si aliqñ cōburant̄ frequēter nō bilariter sz cū ma-
 gna tristitia r patiētia patiunt̄. **H**as sc̄as de sigillis suoz miraculoz
 p̄firmavit: q̄ nō p̄tēz est resti falsitatē cū ip̄e sit h̄ritas ip̄a. **S**i ḡ testimōia
 boim aliqz q̄s nūqz vidim⁹ nob aliqđ i visu. p̄bāt: testimoniū dei r oim
 sc̄oz mai⁹ est. **S**c̄do sic h̄ritas nota p̄bat ignōtāz p̄z i his q̄ dicit̄ hec
 vñ illa agit: vñ acta i hac: vñ illa ciuitate. **E**t si q̄rit quō scire potuit cū nō
 vident. **R**ūdet̄ tot r tales sibi dixisse q̄s sciat nō mētiri: qz mēdaces nū-
 q̄ reperti. **S**ic in p̄posito. ex quo oēs p̄bere testimoniū p̄hibēt: **A**ct. iiii.

Misse

Circa oblationē munerū p̄secrādoꝝ q̄dā has: alij hō alias habēt ora-
 tiones ritus ⁊ gestus diuersos. Sic ⁊ in pluribꝫ alijs q̄ nō sūt de substā-
 tia canonis: aut p̄secratiōis sacri: aut necessitate fidei. P̄opt̄ qd̄ q̄rere
 q̄s possit: vñ talis diuersitas: ⁊ an tolerāda: cū spūssanct⁹ rector ecclie
 ⁊ p̄ncipalis auctor officij misse vn⁹ sit. Rñderur q̄ talis diuersitas pōt
 q̄nqꝫ ex p̄p̄ia deuotiōe: vel alioꝝ incerta imitatiōe esse orta: saltē quo ad
 aliqꝫ p̄ter aut p̄ ordinariū romanū: vel alicui⁹ alteri⁹ dioecesis: ⁊ talis vi-
 det esse deponēda cū nullo ordinario sit regulara. Qñqꝫ hō est ex ordi-
 narijs diuersis: vtputa qz sic habēt in ordinario romano: ⁊ aliter in or-
 dinario istius vel illi⁹ dioecesis aut religionis. Et bec est tolerāda: qz cō-
 cessa patribꝫ vt pie credit̄ ex speciali instinctu spūssancti: q̄ licet vn⁹ sit in
 substātia: est tñ multiplex in donis ⁊ institutionis efficiētia: vt sic ecclia
 in suis cerimonijs pulchra sit q̄dā varietate distincta: ⁊ p̄ varietate hō-
 minū ⁊ mysterioꝝ in h̄ sacrificio p̄tentioꝝ habeat varia exercitia ⁊ signa
 fm̄ illud p̄s. **A**stitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circūami-
 cta varietate. **Uñ be. Anſ.** in epla ad valerianū magdeburgen⁹ archiepi-
 scopū q̄renē de diuersitate modoꝝ q̄ fiunt circa celebrationē huius sa-
 cramenti rñ dicit dicēs: Sic habem⁹ a sc̄tis patribꝫ q̄ si vnitas seruat̄ cha-
 ritaris in fide catholica: nihil officit cōsuetudo diuersa. Et si multe sūt
 diuersitates q̄ non in summa sacri: vel h̄tute eius: aut fide discordant:
 (neqꝫ oēs in vnā p̄suetudinē colligi possunt) estimo eas poti⁹ in pace to-
 lerādas q̄ discorditer cū scandalo dānādas. **C**anonis h̄ba cū orati-
 onibꝫ secretis an̄ secrete sūt dicēda: vt cerera publice alta ⁊ audibili vo-
 ce. Rñdet̄ q̄ sic. Nō em̄ sine causa ecclia fecit distinctionē inf̄ canonē ⁊
 alia aliter dicēda. **Uñ pōt assignari breuiter triplex ratio.** Primo rōne
 significatiōis: vt patuit in expositiōibꝫ. Secūdo rōne opationis: qz se-
 creta secretissimā habēt opationē. Quid em̄ secreti⁹ ⁊ mirabilis q̄ vt
 substātia panis ⁊ vini desinat: remanentibꝫ p̄p̄ijs eozꝫ accidētibꝫ: ex q̄
 bus rō in cognitionem substātie p̄suevit deuenire. Percipit oculus pa-
 nis colorē: gustus ipsius saporē: olfact⁹ odorē: ⁊ tñ fallit iudiciās eē pa-
 nē. Quid insup secretius ⁊ ab hūanis sensibꝫ remoti⁹ q̄ vt gloriosa xpi
 p̄sona q̄ in cruce pepēdit: nō qdē gl̄iosa: sꝫ mortalis. Et nūcresi det ad
 dextrā p̄tis gl̄iosa ⁊ immortalis fm̄ oēs suas pres tā cēntiales q̄ q̄ntita-
 tiuas: sub parua hostia ⁊ q̄libet ei⁹ pre fm̄ eē suū verū ⁊ reale p̄tinet. Ab-
 scōditū est h̄ mysteriū a mūdi sapiētibꝫ: ⁊ reuelatū puulis fidelibꝫ. Cer-
 tio mō rōne platiōis: ne. i. tāti mysterij h̄ba p̄ q̄ntidianū vsuz ex manife-
 sta platione vilescāt apud eos: q̄ sapias ⁊ potētā diuinōꝝ p̄siderare nō
 p̄nt: aut in locis nō cōpetētibꝫ passim ⁊ indiscrete dicant̄: ⁊ sint dicētibꝫ
 in ruinā. **Uñ be. Dyo.** in de ecclie. hierar. de ritu sacrificioꝝ loquēs dicit
Greci h̄ vidētes deridebāt purātes tā hūilibꝫ h̄bis tāruz sacrificiū inesse
 nō posse. Ferē etiā q̄ cū antiq̄t⁹ publice ⁊ alta voce canō dicere: oēs pe-
 ne p̄ vsuz illū sciebāt: ⁊ i plateis ⁊ vicis illū decātabāt. **Uñ** cū qdā pasto-
 res in agro pane sup̄ lapidē posito canonē dicerēt: panis p̄uersus est in
 carnē: ipse aut̄ igne de celo acerrimo diuino iudicio sūt p̄culli: **P**:opt̄

Sap. 13

Beatus Anselm

Scōs In no. ⁊ alex. ex pre. iij. q. xxxvij. mebro. ij. arti. j.

J

Misse

ritū ecclie: melior est q̄ si sacerdos sit extra gr̄as: quō etiā missa vno tpe
efficacior est ⁊ maḡ accepta deo q̄ alio: Paret: q̄ h̄ mō missa est acce-
pra: q̄ ecclia offerēs est accepta. Est autē ecclia accepta p̄t̄ mēbroꝝ suo
rū in ea existētū merita: qm̄ ecclesie meritū nō est yniuersale platoniciū
abstractū extra hoīes p̄cūlares existēs. Cū autē vno tpe sint plures ho-
mines boni ⁊ p̄tuosi q̄ alio: sequit̄ q̄ ecclia vno tpe est maḡ accepta q̄
alio. Et qm̄ valor misse h̄ mō est ex merito ecclie: sequit̄ fm̄ variationē
meriti ecclie variari valorē ⁊ p̄mū misse. Et h̄ fm̄ verā iusticiā retribu-
tiuā: fm̄ quā nō dat̄ tācū p̄ merito minore: q̄ntū p̄ maiore. Nec obstat su-
p̄radict̄ illud **Greg.** Cū ingrat⁹ ad intercedēdū mittit̄ irati anim⁹ ad
deteriora puocat̄: q̄ intelligit̄ s̄ eū puocari: q̄ temere intercedere p̄su-
mit̄: ipudēt̄ ⁊ irreuerēt̄ se oculis ei⁹ ingerēs. Sicut̄ s̄ eū q̄ talē sciēt̄
mittit̄: q̄ nō facit̄ ecclia: imo p̄hibet talē accedere. Et idcirco oīno inno-
cēs: est ⁊ immunis in hac pte: alioq̄n ex alieno delicto ecclia incurreret of-
fensaz dei: q̄ sentire iniquissimū est. Sibi q̄ h̄ mō ip̄ sumptoz iudiciū man-
ducat ⁊ bibit: ecclia autē de fonte illo saluatoris haurit aq̄s saluatares:
Ela. xij. Tertio: cui applicandū sit specialit̄ ⁊ p̄ncipalit̄ sacrificiū misse.
R̄ndet̄ q̄ huic vel his cui vel quib⁹ celebrās specialit̄ ⁊ p̄ncipalit̄ ob-
ligat⁹: vel ex h̄nficio put̄ in diuersis parrochijs ⁊ collegijs instituti sūt
diuersi sunt sacerdotes ad celebrādū specialit̄ p̄ suis parrochianis vel
fundatorib⁹: vbi etiā q̄nq̄ cert⁹ numer⁹ ⁊ ordo missarū est determinat⁹:
vel ex sp̄ali p̄missio: vel naturalis leḡ obligamēto. **Un̄ fm̄ Sco. in q̄t⁹**
li. in hac applicatiōe poni p̄nt gradus tor: p̄ q̄t̄ placet sacerdoti differē-
ter fm̄ maḡ ⁊ min⁹ sp̄aliter celebrare: ita vt si q̄s obligat⁹ p̄ aliq̄ sp̄alit̄
celebrare in p̄mo gradu: nō illi p̄iudicat si in secundo gradu offerat: vel
applicet virtutē sacrificij alteri: ⁊ tertio gradu tertio: et sic de quocūq̄
gradib⁹. Si quidē nunq̄ applicatio facta posteriori: subtrahit aliquid
illi cui facta est in gradu priori: q̄ tñ q̄nq̄ nō satis certū est in quo gradu
q̄s alteri sit p̄ponēdus. Idcirco intēdat celebrās generalit̄ atq̄ oriet: vt
dñs iustissimus oīm distributor acceptare dignet̄ sacrificiū pro his eo
ordine: q̄ se nouerit obligatū: ita tñ vt particularis determinatio nō ob-
mittat: tū p̄t̄ multiplicē sacerdotis obligationē: tū p̄t̄ ingratitudinis
vitatiōnē: tū p̄t̄ actualis deuotionis augmētationē quā naturalit̄ pa-
rit h̄nficioꝝ recoꝛdatio gr̄e dei iuncta. Nā p̄cūlaria maḡ monēt: tū p̄t̄
certiore debiti solutionē: si ē qdā ordinē mēoz andoz posuerūt fm̄ sex ca-
sus. Qd̄ licet adiuuet mēoria: nō tñ videt̄ q̄busdā debit⁹ ordo fm̄ predi-
ctoz grad⁹: cū maḡ sim⁹ obligati his q̄s dānificauim⁹ p̄bo: facto aut
exēpio: q̄ tñ fm̄ ordinē casuū vltimo ponunt̄ sub ablatiuo. Ideo aliq̄ ali-
um ordinē seruāt: vt. s. p̄mo sp̄alē mēoria faciāt ei⁹ vel eoz. p̄ q̄ vel quib⁹
hac vice sp̄aliter celebraturū sūt: ⁊ h̄ in mēoria viuoz si fuerint viui: vel
mortuoz si mortui. Deinde parentū ⁊ cognatoꝝ carnaliū ⁊ sp̄aliū.
Tertio cure sue subiectoz tanq̄ sp̄aliū filioꝝ si curatus fuerit. Quar-
to p̄fratū eiusdē corp̄is si sit ecclia religiosa: collegiata vl' dom⁹ p̄uata
Quinto fundatoꝝ p̄noꝝ ⁊ h̄nfactorū t̄paliū ⁊ sp̄aliū. **Sz** his nō obq̄

Greg. in
pasto.

Sco. in
q̄t̄libe.

Ut licētia
tus Sae
bruel

J ij

imo piculosū: sic in fili arguit docto: subtilia i pmo. li. di. xxvj. piculo
 sū in quā articulū fidei limitare: vel restringere ad certū intellectū speci
 alē dū saluari pōt in gñali. Hoc em̄ faceret a fide apostatate: cū aliqd i
 hoc sensu credēdū pponeret: vbi sine repugnātia sc̄pturē: rōnis ⁊ aucto
 ritatis in alio sane intelligi possint. Hoc deniq; esset credibile certū po
 nere in dubiū: ⁊ in incertū. Nō em̄ certū est: qd̄ ex incerto dependet. Nec
 obstar: q̄ Tho. ⁊ alij arguūt ebristū vsū fuisse pane triticeo: q; b̄ cere
 tū nō habet. Et si hoc poneret: tñ̄ adhuc nō haberet intentū: q; de vino
 hoc nō seq̄t̄. Est vsus vino albo: ergo vinū rubeū nō est materia sacri s̄c̄
 guinis: int̄ q̄ tñ̄ apparet differētia specifica p̄t̄ diuersas p̄t̄tates si opa
 rtiōes p̄sequētes formas específicas diuersas. Vinū em̄ rubeū vt fert̄ cō
 stipat: albū laxat: Et forte nō oīa vna alba sūt eiusdē speciei sp̄alissime:
 sic nec oīa pyra aut poma: p̄t̄ argui pōt ex diuersitate p̄t̄tatiū. Item
 vsus est vino mixto aqua: ⁊ tñ̄ nemo dicit aquā necessariā esse ad mate
 riā sacri sanguinis. Et ex eodē fundamēto nō cōcludit rō durādi dicta
 materia corpis est vna s̄m̄ nomē: q̄ debet esse vna s̄m̄ specie. Q; aut̄ di
 cit sic esse in ceteris sacris vt in baptismo nihil cōcludit: q; aqua materia
 baptisimi est eiusdē speciei sp̄alissime. Dicēte p̄ho i ropic̄. Dis aqua oī
 a q̄ ē eadē sp̄e. Panis v̄o materia corpis xp̄i ē gen̄^o h̄ns sub se mlt̄as spe
 cies. Et q; materia v̄n̄cōis ē oleū oliuaz nō nucū habet̄ ex defm̄itiōe
 eccl̄ie: q̄ si i p̄posito haberet cessaret q̄stio. Q; aut̄ dic̄ v̄iū panis tritici
 ab apl̄s ad nos vsq; descēdisse: nō videt̄ vniuersalr̄ v̄z cū dicat Alex.
 pre. iij. q. xxij. m̄b̄o. iij. In q̄busdā fr̄is p̄fici d̄ spelta ⁊ candidib. Dic
 rit̄ q̄ ad panē triticeū q̄ ad nos descēdit: forte pl̄^o introduct̄ est p̄t̄ re
 uerētiā sacri q̄ p̄t̄ necessitatē: q; triticeū ē nobilior sp̄s frumētū sic i q̄bus
 dā b̄n̄ ordinatis eccl̄ijs vinū optimū qd̄ haberi pōt daf̄ celebrātib. Itē
 xp̄s p̄pauit se grano frumētū i distere: inō aut̄ grano tritici nec valz q̄ q̄
 dā dicit̄ frumētū: qñ p se stat: ponit̄ p suo significato famosior: siue di
 gn̄ior: q; hec regula habz tñ̄ x̄itarē i analogis q̄ sunt vere equoca nō i
 vniuocis: licz sp̄es excedāt se i p̄fectiōe: vt inuif. viij. metab̄ph̄sice fru
 mētū aut̄ nō ē analogū: nec equocū ad triticeū: spelta s̄i lignē ⁊ c. sed vni
 uocū ⁊ gen̄^o vt sup̄ patuit. Verūtamē p̄sulti^o est s̄m̄ Tho. de argē. vt
 sacerdos v̄t̄ pane triticeo q; talē panē p̄nerri i cor: p̄ xp̄i null^o doctoꝝ
 vnq; dubitauit cui accedit rō dicta reuerētietati sacri ⁊ p̄for: matōis cōi
 cnoſuetudinū. **Q** Debet etiā eē azim^o nō fermētat^o: Ita vt mortalit̄ pec
 carer latin^o p̄secras i fermēto: ⁊ forte etiā grec^o nolēs se p̄formare eccl̄ie
 q̄ p̄mo a tpe apl̄oꝝ exēplo xp̄i in azimo p̄fecit. Deinde ad cōfundēdū et
 roꝝ ebionitarū: q̄ dixerūt necessariū esse ebristianos iudatizare: ⁊ p̄ p̄ns
 pascha suū i azimo p̄ficere: statuit eccl̄ia ad tēp^o i fermētato p̄ficere q̄us
 q; b̄ error tolleret̄. Quo ablato redijt eccl̄ia romana ad ritū p̄mū: vt di
 cit Leo papa. Greci v̄o sup̄bi vt haberēt occasionē subtrahēdi se a sub
 iectiōe romane eccl̄ie noluerūt redire: Un̄ coacti sunt errore suū p̄phas
 ⁊ nephas defendere. Quib; a doctoꝝ b̄saz̄ ē r̄nsum. **Q** De q̄titate pa
 nis p̄secrabilis dicit̄ qd̄ dā: vt Alex. ⁊ sc̄r̄s Bonauē. q; sacerdos nō pōt

qualis pa
nis.

R

Miste

eo qd vinu illi^o terre forte est r substatio sum: xps aut tpantissime vixit: tu
 q: passioe xpi no sufficiter exprimeret: cu ex latere ei^o vtruq; sanguis et
 aq effluxisse legat: tu q: significaciones mysticas tolleret: vt vnione xpi
 ad pplm p aqua significatu: **Apoca. xviij.** aqs q; vidisti ppli sunt r gen-
 tes. **Itē** absorptioe nro moralitat; **ij. Reg. xiiij.** **Dēs** morimur et qst
 aq dilabimur in fra r ill; **j. Cor. xv.** absorpta est mors in victoria. **Et**
 aut modica aq apponeda: ne vinu distrahat a ppria spe. **Sed** ecotrario
 aq p sui modicitare a sua spe cito i vinu traleat: r demu totu i sangui-
 ne querrat. **Un** fm **Alex.** vna gutta sufficit qstuciq; pua: nec ampli^o ap-
 ponedu si vinu fuerit debile r min^o substatiouz rone ia dicta: s; dic qd
 fiendu in ill' terris vbi vinu haberi no pot: **Rndē** papa pot dispesare: vt
 sine sanguie corp^o xpi pficiat: qd no est sine sanguie ne p defectu sacri
 incurrat maximu danu. **Forma** hui^o sacri no pnt esse hba sic in ceteris
 sacris: **Cui^o** ro e: q: cetera sacra pstitur solu in qda vsu r fieri: ita vt ide
 sit sacm r pceptio sacri. **Un** baptism^o no est aq aut pfirmitio chusina:
 s; est lotio facta in aq cu certa hboz forma: r vnctio in frore facta a pon-
 tifice sub certa verboz forma. **Et** ideo forma eoz pnt esse hba trasitoria
 r in quadā successione plata. **Sacramentu** ho eucharistie est quoddam
 pmanes etiā an vsum eius: ita quo ad species pinentes qua q ad corp^o
 xpi contentu: r hoc quide cōgruit: q: xps pmaneter nobiscū esse voluit.
Rei aut pmanētis forma esse non pot quid successiuū cuiusmodi sunt
 verba vocalia: sunt ergo verba no forma hui^o sacramēti licet sint forma
 cōsecrationis sacramēti: eo qd pnt ad esse psecratiōis que in fieri cō-
 sistit: Non aut adesse sacramēti qd desinūt: ita vt pnt no esse verboz sit
 primū instās esse sacramēti eucharistie. **Itē** in ceteris sacris materia et
 forma distinguunt. **Signū** em visibile d: materia: r hba forma. **In** isto
 aut sacramēto put est sacm tm r no res: sole spēs panis r vini sunt sa-
 cramentū: q sunt forme qdā accidētales sine materia: vt patebit infra.
Quia tm sacm no est termin^o absolut^o s; cōnotatiu^o: iō supponit p spe-
 ciebus panis r vini cōnotādo institutionē: q institute sunt a xpo ad effica-
 citer significandū rē pntā. **Et** sic illa institutio pot h dici formab^o sacri
 q tm institutio: vel est xps instituēs: vel spēs institute: aut vtruq; simul:
 r non aliqd distinctū aut spēs supadditū. **Nisi** qd diceret sacm dicere
 relationē vel respectū supadditū: qd no est necessariū: imo supfluū r va-
 nu. **Quoties** q hba dicunt esse forma hui^o sacramēti: intelligēdū est de
 forma psecratiōis: no de forma sacramēti. **Est** aut forma psecratiōis
 hui^o sacri duplex: fm duplicē materiā eoz: pis r sanguinis xpi. **Forma**
 psecratiōis eoz: pis xpi: quā scūs **Petr^o** credit tradidisse romane ecclie
 put ipse a xpo accepit r i missali ei^o rome inuenit hec est: **Hoc** est em cor-
 pus meū. **Et** qdē cōgrue: q: sicut forme ceteroz sacroz significāt qd ef-
 ficat: ita r hec forma significat corp^o xpi qd ad hboz plationē pntialr
 exhibet. **Differt** tm a formis ceteroz sacroz in h: q: forme ceteroz sacra-
 mētoz iporāt vsuz materie puta actū baptizādi/ cōsignādi/ vel absol-
 uēdi: iō pferunt in psona mīstri exercētis bimōi act^o: vt ego rebapti. rē.

Albertus
magnus
Scor^o in
iiij. di. viij.
q. i.

R q

Mise

rialiter accipent. put qdā dixerūt. ¶ Ex illo soluit alia q̄stio vtrū. s. p̄ter
 missis h̄bis p̄cedētib. Qui p̄ die q̄s pa. r̄c. p̄ hec sola h̄ba h̄ ē corp⁹ meū
 fieret p̄secratio. Et R̄ndet q̄ sic f̄m p̄dicra ⁊ pbabiliorē opinionē: q̄ h̄
 ba sacral' forme nō fortunūt suā efficacīā ex significatiōe h̄boꝝ: q̄ signifi
 cant' hec dicit ex p̄sona x̄pi. put arguit rō Scoti. s̄z ex institutiōe x̄pi ⁊ in
 tētiōe debita mistri: q̄ significari p̄t hec h̄ba p̄ferri ex p̄sona x̄pi: Un̄ q̄
 cūq; h̄ba x̄ps iſtitueret. p̄ forma: ex eiusdē institutiōe significarēt illd̄ qd̄
 efficiūt: f̄m illud **Dug.** Sacra ex ſilitudine rep̄ntar̄: ex institutiōe signi
 ficat' ex ſerificatiōe p̄tinēt gr̄as ſp̄ualē. Nec arguit p̄nerio h̄boꝝ canōis:
 q̄ ponit p̄p̄t ſuē p̄nuatiōe: ⁊ iō tot⁹ canō p̄nerus ē: ⁊ ip̄e canō p̄nerus
 hymno angelico: ⁊ iſte p̄fatiōi: p̄fatio ſecretis: ⁊ ſic de alijs ⁊ tū nec ſco
 tus dicit. h̄c oīa req̄ri de neceſſitate ad cōſecrationē: Nūi ſorte loq̄t de
 neceſſitate miſtri: ⁊ nō d̄ neceſſitate ſacri: ⁊ tūc p̄cordat cū ceteris. ¶ **Ter**
 tio vtrū eadē h̄boꝝ forma vſus ſit x̄ps p̄ſecrādo i cena. R̄ndet f̄m cōez
 opi. docto. q̄ ſic: Nā lz x̄ps ſola ſtute diuina cōficere potuiſſet: ⁊ poſtea
 nob̄ formā dare ſic p̄us baptizat⁹ eſt: quā formā baptiſmi iſtituit: tū h̄
 nō p̄gruit: q̄ nob̄ exēplo ſuo formā p̄ſecrādi relinq̄re debuit: q̄ poſtmo
 dū i p̄ſona ei⁹ eēt p̄ferēda ad p̄ſecrādū: ſic ip̄e p̄mo vſus fuit. Nec ē ſitē
 de baptiſmo: q̄ x̄ps iſtituit baptiſmū q̄n baptizat⁹ fuit: ſz iſtud ſac̄m
 iſtituit q̄n p̄ſecrauit. Nec obſtat q̄ euāgeliste dicūt: q̄ x̄ps p̄mo accepit
 panē: b̄ndixit ac fregit: ⁊ deide accipite ⁊ māducate. Hoc ē corp⁹ meū:
 q̄ euāgelists nō fuit cura ſeruare or̄dinē h̄boꝝ x̄pi: ſz narrare h̄ſtoriā
 ⁊ rē geſtā: ſic ⁊ i ml̄tis alijs. Un̄ tal' putat' fuiſſe or̄do: accepit panē ⁊ b̄n
 dixit dicēs. Hoc ē corp⁹ meū: ac deide fregit ⁊ dedit diſcipul ſuis dicēs
 accipite ⁊ māducate. Ita vt hec p̄ anticipatiōe ſint dicra: vt dic' **1y. v̄l**
 ita vt dicit tho. de argē. q̄ añ q̄s dixit h̄ eſt corp⁹ meū: nec b̄ndixit: nec fre
 git: nec dedit: ſz dicēdo hec h̄ba ſil' b̄ndixit fregit ⁊ dedit: ſic tū q̄ p̄comi
 tanter ſe habuit ad oīa hec tria: ⁊ h̄ vidēt' dicere euāgeliste. Qd̄ alij ſic
 intelligūt: q̄ ten⁹ x̄ps panē acceptū i tres p̄tes fregit f̄m numerū diſcipu
 loꝝ ſe p̄numerato: ⁊ i termino vltime fractiōis p̄fecit dicēs: Hoc ē cor
 pus meū accipite ⁊ māducate: ⁊ ſi obijciat q̄ eccl'ia q̄ x̄pm imitat' p̄us cō
 ſecrat q̄s frāgat: R̄ndit q̄ duplex eſt fractio ſacri: vna ad figurādū q̄ ſit
 poſt p̄ſecrationē. Alia ad distribuēdū: q̄ p̄t fieri añ p̄ſecrationē: vt ſi q̄s
 veller p̄ſecrare p̄ multz nō habēs plures diſtinctas hoſtias: p̄grue p̄us
 frāgeret in p̄ticular: ⁊ poſtea p̄ſecraret. ¶ **Quarto** qd̄ ſi h̄ba forme mu
 rarent. R̄ndet ſi mutatio h̄boꝝ nō variat intellectu forme tradite a do
 mino: dūmodo fiat ex ſimplicitate p̄ferētis: aut ex defectu naturali: ſic
 ſi q̄s diceret hoc eſt corp⁹ meū: vel hoc eſt corp⁹ meū: obmiſſa vltima ſyl
 laba p̄ficat: ſz ex certa ſcia h̄ faciēs grauit' peccat. **Fecus** ſi p̄p̄t heretiſm
 introducendū: q̄ neq̄q; p̄ficat p̄p̄t intētiōis defectu. **Si** aut' mutatio in
 intellectu variat forme tradite a dño nō p̄ficat: ſic ſi q̄s diceret: hec eſt caro
 mea: q̄ ē alij intellectuſ h̄bi hui⁹ ⁊ illi⁹: q̄ corp⁹ in pl⁹ eſt cōſtās ex carne
 oſſib⁹ ⁊ neruis ſignificās corp⁹ de ſagine ſumptū verū: ⁊ rep̄ntās myſtīo
 ce nos x̄po incorpari p̄ h̄ ſac̄m: qd̄ nō ſignificat caro: **Sz** diceres qd̄ ſt

Tho. pte
1y. q. lxx
vij. ar. i.
Pe. de cō
dia. dura
duſ.
Dug. de
ſacris li. j.
pte. ix. c. i.

Alexāder
ſcrūs tho:
Albericus
Tho. de
argen.

Alexā. pte
4. q. xxxij
a. ij. m. c
br. ij.

R ij

Milde

nihil aliud est: nisi vltima distributio bonorū morte testatoris firmata.
 Precepta ho r fides dicuntur testamēta: qz sūt tāqz via ad hāc celestē hereditatē psequendā. **Un** sequit mysteriū fidei. i. secretū sacrm fidei: pmo qz passio xpi p sanguinem expssa: fuit secretissimū sacrm sub figuris veterē. absconditū: r ab antiqs patribz creditū: tāqz mysteriū gnalis redēptionis totū generis hūani. **Secdo** qz verus sanguis xpi hic sub speciebus sacralibz veracitē cōtētus: significat nihilomin⁹ mystice vnitatē fidelitū p grām r charitatē. **Tertio** qz est fidei obiectū secretissimū: ita vt qdqd ibi agit siue in cōuersione: siue in p̄tēto: siue in accidētib⁹: totū sit fidei r sola fide plene cōprehēsum. **Qui** sanguis p vob p̄sentib⁹ r multis absentib⁹ r futuris: vel pro vob sacerdotib⁹ r multis subditis. **Nō** dī. p oibz: qz lz sufficientiā habeat p remissione oim pctōz: nō tñ efficacitā hz p oibus: eo q plures sint indispositi ponētes obijcē. **Effundē**. i. totaliter r penit⁹ a corpe fundē: r nō fm partē. **Nā** lz vna gutta tā p̄ciosi sanguis sufficisset p totū mūdi redēptione: voluit tñ xps ipm liberaliter r largiter fundere fm **Bern.** r **Anf.** vt dilectiōis sue r virtutis magnitudinē demonstraret: ac p h ad se sup oia diligendū nos inuitaret. **Cetera** qdez oia de fecit in pōdere: numero r mēsurā: nō sic in sui effusione sanguis ibi em neqz numerū seruauit vt centū aut mille guttulas punderet. **Nec pondus**: vt ei⁹ nobilitatē appciaret: aut cū nra indignitate p vncias libzaret. **Nec mēsurā**: vt calicē vnū vel duos p̄pinaret: quib⁹ reddendū p̄mū mēsurā p̄cisa cōpēfaret: sed totū dedit: totū fudit: vt copiosa esset apud eum redēptio: vt in virtute effusi sanguinis iusticie nre de se indigne: p̄mū submissimū qd in cor hoīs nō ascēdit. **Pōdus** glie immēsum: qd auris nō audiuit. r mēsurā sup̄effluentē quā oculus nō vidit lōge actis p̄us pctis oib⁹ sortirent: sic effusum legim⁹ post circūcisionē: in passione: in ozone mōtis oliueti: scdo in flagellatione: tertio in coronatione: q̄rto in manuū et pedū p̄oratione: quinto in lateris apertioe. **Un** qdqd sit de numero vulnerū: quoz aliq dicūt fuisse legionē sex milia sexingenta sexaginta sex. **Alij** quinqz milium q̄dringēta septuaginta quinqz. **Un** vsus. **Septuaginta quinqz q̄tercentū milia quinqz.** **Tot fer tur xps p nob vulnera passus.** **Et forte** vtriqz verū dicūt: p̄mi de singulis vulneribz q̄trūcūqz p̄us r minut⁹: alij de notabilibz solū r magnis. **Hoc** tñ certū ē: totū sanguinē ei⁹ effusuz eē: fm illō ps. **Truit** tāqz testatus mea i remissioe oim pctōz: put in ve. te. mltiplr figuratū habet: vt p̄tz p totū leuiticū: vbi dī q sine sanguine nō fiebat remissio: r ad **Heb.** ix. **Di**a pene in sanguine mūdant⁹ r sine sanguis effusione nō fit remissio. **Sz** diceres qre hic dī effundē: r nō supius in p̄secratioe corpis tradet: **Rū**det q passio xpi magis exp̄mit p sanguinis effusionē quā p corpis traditionē: r qz h magz debuit exp̄mi passio xpi qz in p̄secratioe corpis rōne sup̄dicta: sz quō verificari pōt forma respectu futuri t̄pis effundē: cū sanguis xpi ampli⁹ effundi nō possit: **Rū**det facile: eo q d̄ba pferunt a sacerdote tāqz plata a xpo: r ideo ad idē tēp⁹ referēda ad qd xps reulit: in q tūc sanguis erat effundēdus: r p hoc etiam significat.

Anf. li
Cur deus
homo

R uij

Misse

spūs est q̄ v̄nificat caro nō p̄dest q̄c̄s: q̄z p̄ hoc nō excludit dñs sui cor-
 poris z sanguinis existētia z p̄sentia realē ab h̄ venerabili sac̄o: s̄z iclu-
 dit modū māducādi spūalē: ad excludēdū falsas intelligētia iudeoz: q̄
 putabāt carnē z sanguinē xp̄i māducari z bibi: necesse eē in p̄pria forma
 z crude: p̄p̄ qd̄ abierūt retro: sum dicētes dur⁹ est fimo iste. **Nā** h̄ mō ca-
 ro nō p̄desset: s̄z magis horrozē induceret. **Secdo** q̄ mutatiōe corp⁹ z
 sanguis xp̄i incipiat eē in sac̄o. **Rūde** q̄zuis certū sit ex sc̄ptura: verū
 corp⁹ z sanguinē p̄tineri sub h̄ venerabili sac̄o: v̄s̄ patuit: tñ q̄ muta-
 tione aut p̄uersiōe incipiat ibi eē nō habet̄ exp̄ssum in sc̄ptura: p̄pter qd̄
 olim circa h̄ diuerse fuerūt opinioēs. **Sz** mō certū habet̄ ex determina-
 tione eccl̄ie: q̄ ad platonē s̄boz xp̄i definit suba panis eē: z sub accidē-
 tib⁹ eiusdē manētib⁹ incipit corp⁹ xp̄i: ita ut suba panis p̄uertat̄ i corp⁹
 xp̄i p̄ trāsūbstātiatiōē. **Et** silr̄ loquēdū de vino respectu sanguinis xp̄i
Pro cui⁹ ampliori intellectu sciēdū: q̄ p̄uersiō q̄ est trāsitiō vni⁹ i aliud
 duo dic̄. s̄. desitiōē vni⁹ rei z successiōē alteri⁹. **Sic** em̄ legit̄ aq̄ p̄uer-
 ti. z si. ca. **tri. z si. ca. fit miter.**
 sa in vinū i nuptijs. **Joh. ij.** Desit̄ in v̄drijs aq̄: z successit vinū: v̄l q̄ ad
 formā solū manēte materia aq̄: vel q̄ ad formā z materiā silr̄ v̄trūq̄ em̄
 fieri potuit. **Est** ḡ p̄uersiō successiō entitatis postriue: ad entitatē positi-
 uā desinētē p̄ actionē alicui⁹ habētis p̄tātē sup̄ v̄trūq̄. **Un̄** sequit̄ p̄mo
 q̄ nō solū corp⁹ in corp⁹: aut suba in subam: seu accidēs in accidēs: sed
 etiā spūs in spm̄: z corp⁹ in spm̄: et spūs in subam corp̄alē: suba in acci-
 dēs z generalr̄ q̄dlibz creatū i creaturā quālibz pōt p̄uerti diuīa p̄tātē:
 qz̄ q̄libet creatura eq̄ est in p̄tātē dei q̄stū ad esse z nō eē: z sic pōt q̄libet
 creaturā destruere: z in locū ei⁹ aliā p̄ducere aut p̄uertere: nec tñ p̄p̄ ta-
 lem p̄uersiōē vnū sit reliquū aut induit p̄ditioēs alteri⁹: pur̄ aliq̄ false
 imagināt̄ vt si corp⁹ p̄uertit̄ in spm̄ nō iō corp⁹ fit spūs: nec materia fit
 forma: aut suba accidēs: sicut i p̄uersiōē naturali aeris in ignē aer non
 fit ignis: nec forma aeris fit forma ignis: s̄z forma aeris corrupta in ea-
 dē materia: nō tñ sub eisdē p̄ditioēb⁹ succedit forma ignis: z h̄ est p̄uerti
 aerē in ignē. **Secdo** sequit̄ q̄ nihil pōt p̄uerti in deū vel in aliq̄d intrinse-
 cū deo: cū ip̄e sit imutabilis z necessario sit. vñ siue creatura desinat si-
 ue nō: necessario est de⁹ z imutabilis. **Est** aut̄ duplex p̄uersiō. s̄. **Natura-**
lis q̄ fit a p̄ncipijs nature in materia cōi v̄triq̄z termiō: vt ē p̄uersiō aeris
 in ignē: z sup̄naturalis q̄ fit actiōe diuīa sp̄ali p̄ter ordinē nature z ista
 si fiat inf̄ terminos subales d̄: trāsūbstātiatio: si inf̄ terminos acc̄nales
 posset dici trāsaccidētatio si inf̄ terminū a quo q̄ est suba ad terminū ad
 quē q̄ est acc̄ns: posset circūlocutiue dici trāsūbstātiue accidētatio: si
 ecōuerso posset dici trāsaccidēt̄ subatio. **Et** q̄ p̄z q̄ trāsūbstātiatio est
 spēs p̄uersiōis i genere. **Un̄** pōt sic describi ad p̄positū: trāsūbstātiatio
 est p̄uersiō sube toti⁹ i subam nō h̄ntē cōem materiā cū p̄ore subaccidē-
 tib⁹ p̄p̄ijs sube desinētis i eodē loco: ita vt suba succedēs sit i eodē loco
 q̄ p̄us fuerat suba desinēs. **Quersio** ponit̄ p̄ genere: d̄: sube rotius zc̄.
 v̄. tā q̄ ad formā quā q̄ ad materiā: vbi excludit̄ p̄uersiō natural̄ i q̄ ma-
 net eadē materia cōis v̄triq̄z termiō. **Dicit̄** i eodē loco zc̄. qz̄ ad trāsūbstā-
 tiatiōē f̄m̄ **Suil. ockā** req̄rit̄ noua p̄ntia sube succedēs: si dic̄z positiō

De sum.
tri. z si. ca.
fit miter.

Expositio

q̄ panis desineret i ordine ad corp⁹ xp̄i vt i celo absq; ei⁹ p̄ntia ad spē
panis: panis mutaret ⁊ nō ānihilaret: cū ei⁹ desitio nō eēt absolute: nē
bilū sz ad aliqd̄ se existēs. s. corp⁹ xp̄i i celo. Neq; eēt corruptio: qz nō in
fm ockan materia: q̄ trāssubstātiatio. R̄ndet i h̄ casu eēt qdā mutatio sup̄ natura
lis cui nō ē nomē ipositū qz nūq; facta est neq; fiet: lz fieri possz. **S**cor⁹
q̄o dic̄ eēt trāssubstātiōe qz largi⁹ describit trāssubstātiōe quā ad p̄positū
sit necessariū. **E**t q̄o oib⁹ p̄tz q̄ p̄uersio q̄ suba panis p̄uertit in subam
corp̄is xp̄i est trāssubstātiō: qz est ibi p̄uersio toti⁹ sube panis desinentis:
q̄tū ad materiā ⁊ formā forte p̄ subtractionē diuine p̄seruatiōis i subam
corp̄is xp̄i: q̄ succedit in locū panis solis ei⁹ accidentib⁹ remanētib⁹ sine
subiecto: q̄ est trāssubstātiō: p̄ sequētia tenet ex qd̄ nois trāssubstātiōis:
possibilitas āncēderis q̄tū ad oēs p̄tes p̄tz: qz oīa creata sūt eq̄ in potē
tia obediētiā dei: factū p̄bat auctoritas ecclie ⁊ sc̄toꝝ. **S**c̄do p̄tz q̄ nō
est ibi cōuersio sube in subam q̄tū ad eē subale simplr sz q̄tū ad eē hic:
qz corp̄i xp̄i nō acq̄rit simplr eē: sz eē hic sub spē panis p̄ nouā p̄sentia.
Sufficit em̄ q̄ res fm̄ eē suū nouū vel antiquū succedat i locū desinētis
vt possit dici trāssubstātiō. **N**ec ex h̄ pōt argui q̄ mutatio hec debeat de
noīari ab vbi tāq; a termino formali: qz h̄ sūt due mutatiōes. s. mutatio
dep̄ditia a termino a q̄: ⁊ mutatio acq̄sitia a termino ad quē: q̄z termin⁹
formalis a q̄ denoiat est vbi: et vna successio. s. sube ad subam a q̄ tāq;
a termino formali denoiat trāssubstātiō. **N**ā illud d̄r succedere qd̄ ad desi
tionē alteri⁹ vl̄ nouū eē recipit: vl̄ inesse antiq̄ qd̄ h̄z p̄seruat: ⁊ h̄ in co
dē loco fm̄ ockan. **E**t illud d̄r cōseruari ad desitionē alteri⁹ qd̄ si aliud
nō desineret nō p̄seruaret: aut si aliud desineret ip̄m de nouo p̄duceret
si nō eēt: ⁊ sic in p̄posito: qz si corp⁹ xp̄i nō eēt i sua naturali p̄sistētia: ad
p̄lationē h̄boꝝ p̄secratiōis de nouo p̄duceret a deo. **E**t sic p̄seruat i or
dine ad desitionē panis a q̄ trāssubstātiō denoiat tāq; a termino formali
ac p̄ h̄ corp⁹ xp̄i succedit: nō solū q̄tū ad p̄ntiā locale sz etiā q̄tū ad sui
esse p̄seruationē mō dicto. **T**ertio pōt q̄ri quō sc̄dm̄ p̄dicta id̄ in qd̄ fit
trāssubstātiō succedat i locū cōuersi diffinitive vel circūscriptiue. **R**ndit
Quil. ockan: q̄ eē in loco diffinitive vl̄ circūscriptiue accidit trāssuba
tioni. **U**trūq; em̄ fieri pōt lz de facto in trāssubstātiōe sac̄ali corp⁹ xp̄i sit
in loco hostie nō circūscriptiue sz diffinitive: tñ si panis eēt eq̄lis corp̄i
celo: posset corp⁹ xp̄i ibi eē circūscriptiue sicut i celo vl̄ diffinitive sic do
placeret. **E**t qz etiā naturalr̄ idē corp⁹ p̄ sui p̄desationē vl̄ rarificationē
pōt eē in minori vl̄ maiori loco circūscriptiue: iō a fortiori posset de⁹ cō
desare corp⁹ suū: vt eēt i loco p̄ue hostie circūscriptiue distinet̄ mēbris
sicut in celo lz minorib⁹ ⁊ nō rātū loco ⁊ situ distātib⁹ sicut in celo. **S**ilr̄
possz corp⁹ suū rarefacere vt coallisteret maiori loco circūscriptiue quā
sit loc⁹ ei⁹ in celo. **P**osset q̄z de⁹ granū milij trāssubare i maximū mōre
existētē in eodē loco granū diffinitive vl̄ circūscriptiue p̄ sui p̄desationē.
Nō em̄ ipl̄icat p̄dictionē corp⁹ q̄tūlibet magnū p̄ diuinā potētiā p̄desa
ri ad q̄libet puitatē sine p̄ditiōe cuiuscūq; sibi eētialis. **P**ossz etiā gra
nū milij trāssubare i mōre manēte mōris magnitudie moti ad locū gra
nū: sz tūc loc⁹ q̄ni nō eēt sibiadeq̄t⁹: sic nec opz i q̄libz p̄uersiōe: sz suffic̄.

Guilhel.
Ockan. q
vj. q̄rti i so
lutione. v.
duby.

Misc.

ut sit pñs illi loco siue a deq̄te siue nō: dūmō nō sit totalr sepatū a loco
 quertū: vt de vapore querso ī aquā: aut ecouerfo. **¶** Quarto an panis
 quertat solū ī corp^o xp̄i: v̄l etiā ī sanguinē: aiām aut deitatē. **R̄**ndet q̄
 quertio r̄ transubatio dupl̄r accipit. **¶** Unomō cōiter siue large put̄ s̄ est
 descripta: r̄ h̄ mō quersū desinēs quertit̄ in q̄dlibet sibi succedēs tanq̄
 in terminū formalē. **¶** Et sic tot sūt ibi quersioēs: q̄t sūt succedētia realr
 distincta: vt suba panis nō solū ī corp^o xp̄i: s̄ etiā in aiām: ī sanguinē r̄
 accētia sibi adherētia h̄ mō quertit̄: q̄ mor^o r̄ mutatio vnitarē accipiūt
 a termino. **¶** Alio mō magis pp̄ie r̄ stricte: r̄ sic quertio ē successio alicui^o
 p̄mo p̄ncipalr̄ intēti a quertēte: nō q̄ iunctū: ita q̄ cōuertēs faceret
 ip̄m succedere desititōi quertit̄: etiā si ip̄m cēt ab oibz alijs sepatū **¶** Et q̄ h̄
 mō termin^o p̄ se r̄ formalis ē termin^o p̄ncipalr̄ a quertēte itē^o. **¶** Iō suba
 panis nō quertit̄ ī aiām xp̄i nec ī ei^o sanguinē aut accētia: s̄ tm̄ ī corp^o
 xp̄i tanq̄ in terminū ei^o p̄ se p̄mū r̄ formalē. **¶** Un̄ si in triduo fuisset facta
 p̄secratio: trāsubatio panis nō fuisset facta neq̄ ī aiām neq̄ ī sanguinē
 q̄ tūc a corpe sepatā s̄ tm̄ ī corp^o xp̄i. **¶** Et ita accipiūt quertit̄ doctro. dicē
 q̄ sub sp̄bz panis eē tm̄ corp^o xp̄i ex vi quertioēs h̄boz: aiām h̄o r̄ san
 guinē r̄ accidētia ibi eē p̄ comitātā: q̄ iuncta corpi ī naturalī p̄sistētia
¶ Et sic ad diffinitionē trāsubationis optet addi p̄ se p̄mo r̄ p̄ncipalr̄: vt
 trāsubstātatio est cōuersio sube toti^o in subam p̄ se p̄mo r̄ p̄ncipalr̄ nō
 h̄ntē cōem materiā cū p̄ore r̄c. **¶** Quinto an desitio panis possit dici an
 nibilatio. **R̄**ndet annihilatio accipi p̄t. **¶** Unomō p̄ redactioē ī purū ni
 bil sic fuit añ mūdi creationē: r̄ sic p̄t dici annihilatio. **¶** Aliomō vt nō so
 lū negat nō eē annihilati: s̄ etiā successioē entitat̄ positue: r̄ sic nō d̄r
 annihilatio: ex q̄ verū corp^o xp̄i succedit. **¶** Sexto cur ad tā difficilē in
 tellectū limitauit ecclia articulū de sacro h̄ venerabili eucharistie cū de
 hoc sc̄pture possēt exponi r̄ saluari fm̄ itell̄ctū facile: v̄tpore fm̄ opint
 onē illoz q̄ dixerūt subam panis sil̄ manere cū corpe xp̄i: r̄ cū articulis
 fidei ī vnuerfali tradit^o nō sit limitād^o ad itell̄ctū sp̄alē: maxie nō ad il
 lū q̄ est difficilior: r̄ ad quē plura sequūt naturali rōni p̄ria pluraq̄ m̄
 racula. **¶** Pluralitas eim̄ sine necessitate nō solū ī naturalibz: s̄ etiā ī sup
 naturalibz: est vitāda. **¶** S̄ absq̄ quertioē panis: p̄t saluari tota x̄itas
 sacri: r̄ cauēri miraculoz pluralitas: et incōueniētia naturali rōni p̄ria
¶ Nā ad x̄itātē sacri nihil aliud req̄rit̄: nisi x̄itas signi r̄ signati: r̄ suba pa
 nis cū suis sp̄bz ē nutrimentū r̄ nō sole sp̄s: iō maḡ signat corp^o xp̄i in
 rōne nutrimenti sp̄ualis: silr̄ ex multz granis panis p̄ficiat̄ vn̄: significat
 vnitatē corpis x̄i et mystici qd̄ nō uenit accētibz. **¶** Signatū etiā corp^o
 xp̄i eā p̄t saluari cū suba panis sic cū solis accētibz: q̄ nō maḡ repu
 gnat sube eē cū substātijz: quā cū accētibz se nō efficiētibz r̄ accētibz cū
 accētibz p̄rijz: s̄ ī sacro cū accētibz panis ē corp^o xp̄i: cū suis accētibz
 p̄rijz: q̄ maior q̄ntitas corpis xp̄i: r̄ cū frigiditate hostie caliditas cor
 por̄ xp̄i r̄ sic alijs. **¶** Q̄ aut̄ p̄ h̄ vitarē plura miracula p̄z: q̄ tūc suba
 p̄tis nō desineret miraclose: nec diceret̄ acc̄s sine subiecto eē: nec actio
 nē r̄ passioē fieri sine subiecto p̄supposito: nec nutritionē fieri sine suba
 li nutrimento, itē vitarē deceptio sensuū: r̄ q̄ mā q̄ v̄l p̄fuit v̄l q̄ nūq̄ fuit

¶ De kan. q
 vi. li. iij. et
 in tract. de
 sacro. c. iij

Misse.

tes aut nō volētes credere: nisi his q̄ in natura aspiciūt: ac p hoc fides
 tāq̄ falsā aut vanā p̄tēnūt: qd aliud quā s̄bū xp̄i amplectēdū est. **Dis**
 plārario quā nō plātavit p̄ me^o celest̄ eradīcabī: s̄nīte eos ceci sunt ⁊
 duces cecoz. **Matth. iij.** **Utrū** em̄ scādalu nasci pmittit̄ quā s̄ritas reo
 linquat̄ ait gre. **Septimo** qd noie corp̄is itelligit̄ qn̄ substātia panis
 d̄: p̄uertī i corp^o xp̄i: p̄ r̄n̄sione sciēdū: corp^o accipi tripl̄r. **Unomō** put ē
 de p̄dicamēto q̄st̄itat̄: d̄icēs p̄cise trinā d̄m̄sionē: ⁊ sic nihil ad p̄positū
 qz p̄uersio nō sit i q̄ntitatē. **Alio mō** put ē directe i p̄dicamēto s̄be dicēs
 rē cōpositā ex materia ⁊ forma s̄bali: ⁊ sic etiā nō pōt accipi hic: alio qn̄
 aia xp̄i eēt i sacro ex vi s̄boz p̄ se ⁊ nō p̄comitant̄: qd sup̄ est ip̄obatu
Tertiomō p̄ altera pte cōpositi s̄bali: vt cū dicim^o hoīez cōponi ex cor
 pore ⁊ aia. **Et isto mō** nō est directe in p̄dicamēto s̄z p̄ reductionē: qz ps
 essentialis reducīt ad p̄dicamētū sui totū: vt s̄m̄ alios in p̄dicamēto re
 latōis qz sic ps dic̄ respectū ad totū: ⁊ s̄m̄ ponētēs plures formas s̄ba
 les i eodē cōposito adhuc subdistinguit̄: s̄z nō cures eo q̄ nō sit ponēda
 p̄lyralitas sine necessitate. **Tenēdo** ḡ vnā solā formā eē i hoīe q̄ est aia
 itellectiua. **Rūdet̄** qz corp^o illd̄ in qd p̄uertit̄ s̄ba panis ē materia p̄ma
 hūanitat̄ xp̄i tāq̄ termin^o p̄m^o p̄ se ⁊ formalis hui^o p̄uersiōis: q̄ mate
 ria ē corp^o vt dic̄ alterā pte cōpositi s̄bali q̄ cū forma cōstituit̄ totū. **Et**
 hec materia siue corp^o est alia numero a materia panis: hec etiā est eadē
 numero in xp̄o viuēte ⁊ mortuo. **Ipsa** etiā materia iacuit nuda in sepul
 chro. **Nuda** dico a forma s̄bali nō nuda a formis accidētali: nō tñ cō
 uertit̄ panis p̄mō i aggregatū ex materia ⁊ accidētib^o sibi imberētib^o: qz
 accidētia illa variabilia sūt: nec sp̄ manēt eadē in eodē subiecto. i. mate
 ria xp̄i: qz alia accidētia puta p̄lloz: nigredo: frig^o: rigor ⁊c. fuere i cor
 pore xp̄i mortuo: quā uiuo. **Termin^o** aut̄ p̄ se h^o p̄uersiōis sp̄ ē idē. **Et b**
voluit **Egidi^o** in sn̄ia si s̄ba ei^o sane fuerint itellecta: qn̄ dic̄ corp^o h^o acci
 pi p̄ materia organizata siue extēsa: h̄ntē qndā modū q̄st̄ificatiuū: q̄ tñ
 mod^o nō ē qd sup̄ additū: s̄z realr̄ ip̄a materia substās cert̄ d̄m̄sionib^o
 siue q̄ntitat̄: put̄ clar^o p̄z i solutiōib^o argumētōz apparētū p̄ eū q̄s po
 nit̄ hō. **de argē.** **Sz** dic̄ nō solū idē corp^o iacuit i sepulchro s̄z etiā eadē
 caro s̄m̄ illd̄ **Ps. xy.** **Caro** mea req̄sceset i spe. ⁊ **Act. ij.** **Nec** caro ei^o vi
 dit corruptionē ⁊ eadē rōne ei^o ossa. **Materia** aut̄ nō pōt dici caro neqz
 os: cū illa nō sint ei^o rōnis sic materia. **Rūdet̄:** caro ⁊ ossa sūt termi
 ni p̄notatiui ⁊ accipiūt̄ dupl̄r. **Unomō** p̄ corp̄e: sc̄do mō accepto cōno
 tādō accidētālē dispositionē: ⁊ sic nō sūt ei^o rōnis i uiuo et mortuo.
Alio mō p̄ altera pte cōpositi q̄ ē materia: cōnotādō certas dispositiōes
 accidētales: ⁊ sic sūt ei^o rōnis eēntialis i uiuo ⁊ mortuo s̄z nō accidē
 talis nec seq̄ sūt ei^o rōnis ḡ caro ē os sic nō seq̄ hō iust^o ⁊ iniust^o
 sūt ei^o rōnis eēntialis: ḡ iust^o ē iniust^o p̄ defectū p̄notati: vt breui^o
 possz dici eadē fuisse carnē i xp̄o uiuo ⁊ mortuo p̄ vnitatē suppositi: qz
 suppositū s̄bi qd sel̄ assūpsit̄ nūq̄ derelīqt̄. **Unitas** aut̄ numeralis p̄n
 cipalr̄ atēdit̄ ex vnitate suppositi. **Octauo** an p̄uersio illa stat in tpe
 vt i iust̄i. **Rūdet̄** qz in iust̄i: qz tot^o panis p̄uertit̄ i totū corp^o s̄l̄ ⁊ in di

Thom. de
argenti:

Breg. de
ari.

Egidi. the
oreu. xxvi.
ij. et. xxx. et
xlvi.

Thom. de
argen. dil.
xij. qrti ar
ticu. j.

Misse

In alio: qz verū est si esse per se et esse in alio dicant aptitudinē et nō actū: vñ male subinferūt dicentes: sed impossibile est esse substantiā et nō esse per se: ergo etc. quia hoc esse falsum patz: quia non cōuenit materie nec forme substantiāli: q̄ tamē sunt substantiē vere s̄m p̄būm in p̄dicamentis: **N**on conturbēt vos substantiarū par. es. **Q**, autem dicit si deus posset substantiā facere sine accidēte: posset et facere hoīem sine quāritate/co. lore/figura: et ita sine carne: ossibus et organis qd̄ videtur impossibile. **R**espondet q̄ possit q̄ ad figurā: quantitatē et cetera accidētia: sed quo ad organa carnē et ossa si illa distinguunt per formas substantiales differētiarū rōnis: sic homo sine illis esse non potest. Non em̄ est homo sine forma sensitua/vegetatiua/intellectiua etc. siue sit vna siue plures. **S**i aut̄ tm̄ distinguunt per dispositiones accidētales conceditur: cum hoc nullam implicat contradictionē. **U**nde potest cōseruare hominē sine manibus et pedibus: immo sine capite qd̄ est principale membrū: vt patet de sancto **Albano** et **Dyo**, qui decollati portauerūt capita sua ad loca sepulture per longa spacia. **E**t sic ad aliquot tēpus vixerunt sine capitibus: et per sequēs poterāt simpliciter vivere per quorlibet magnuz tēpus miraculose. **S**ic etiam deus posset facere intellectionē et volitionem sine subiecto: cum nō plus repugnet diuine potētie producere vel cōseruare accidens spūale sine subiecto q̄ materiale. **S**i dicitis: similitas est accidens nasi et nō videtur posse fieri sine naso. **R**espondetur: similitas nō est accidens absolutum distinctum a naso: sicut nec generalis figura a re figurata: sed illi termini similitas figura etc. sunt cōnotatiui cōnotātes certū ordinē partū: qui tamē ordo non est quid distinctū a partibus et toto: sed ipse partes met sic vel sic distantes aut propinqui. **R**erarū et densum diffiniunt per naturā non diffinitione essentiali: sed accidentalī: vt rarum est qd̄ sub magnis dimensionibus parū habet de materia: densum econtrario: ideo possunt esse sine materia virtute diuina. **N**ec est ibi aliq̄ deceptio: qz sensus iudicat de accidētib⁹ q̄ vere ibi sunt: et intellectus fidelī iudicat illa accidētia esse sine subiecto: et sub eis verū corpus xp̄i sicuti est ex determinatione ecclie. **Q**, aut̄ ois forma separata a materia s̄m phos ē forma intelligibilis et nō sensibilis. **V**erū ē de forma separata s̄m suā naturā a materia: sed in p̄posito forma accidentalis ē separata p̄ diuinā potentā retinēs sp̄ naturalē aptitudinē ad esse in materia qd̄ angel⁹ nō uenit: et p̄ p̄ns est sensibilis et minoris dignitatis alijs simpliciter a materia separata. **Q**uā p̄dicamentū actiōis et passionis q̄ri pōt primo: vtrū talib⁹ accidētib⁹ sine subiecto existentib⁹ cōueniat aliq̄ realis actio. **R**nd̄: licet id ab aliquib⁹ vertat̄ in dubium: tamē vt dicit **Tho. de argē**, hoc faciūt absq̄ necessitate: qz obiectū potētie sensitue: vera actio agit in bimōi potentā: sed ista accidētia quib⁹ sint separata a substantiā: tm̄ vere retinēt omne illud qd̄ spectat ad obiectum potētie sensitue: quia qualitates sensibiles sunt in ipso sacramento coniuncte quantitati: et sic sensibile propriū coniunctum est sensibili communi quod requiritur ad obiectum: et per consequēs actualiter possunt age

Tho. 5 ar
gen. iii. iij
di. xij. q. i.
ar. iij.

et ij

Expositio

re in ipsum sensum: prout experimentaliter percipimus in visu/gustu/ tactu &c. Nec oportet ut agens et patiens communicent in materia necessario actu: sed sufficit sibi aptitudinem. **Q**, autem sibi philosophum agens et patiens in principio dissimilia in fine debent esse similia. **U**trum est quo ad formam: et sic est in proposito: quia si ista accidentia essent calida illud in quo agerent in fine efficeretur calidum: et sic de alijs: non autem verum est quod ad materiam: quia illa presupponit vel accipit aliter: vel in his que naturaliter existunt: vel saltem aptitudinaliter: ut in his accidentibus que supernaturaliter existunt.

Quod: utrum illa accidentia separata virtute diuina possunt in omnem operatione in qua potuerunt quando fuerunt suis subiectis coniuncta. **R**espondeo quod sic: quia illa accidentia siue species subiectose subsistunt: non priuans virtute: nec proprietatibus suis naturalibus: precipue quod subsistunt per se quod substantie est propria: et sic vim et modum substantie retinet: et per consequens possunt in omnem actione in qua possent si substantia adesset. **S**icut enim non sentiunt propter subiectum: sed ex propria natura sunt qualitates sensibiles: ita ut tanquam obiecta possint producere sensationem sui cum potentia: puta videri: gustari: tangi &c. put supra dictum est. **S**ic et naturaliter contrarietate possunt extirpare in ceteras operationes omnia non minus quam si substantia panis aut vini adesset: vnde caliditas hostie potest producere caliditatem in aere circumstante: humiditas humiditatem &c. **P**ossunt et naturaliter contrarietate substantiam: et substantiam generare. **N**am si modicum de igne caderet in calicem benedictum: accidentia vini non minus contrarietate et extingueret huiusmodi ignem: quam ipsum vinum extinxisset ante consecrationem. **E**t quod contrarietate vniuersus est generatio alterius et e converso. **I**tem de generatione aliam substantiam. **S**ic si species panis essent congelate et stube calide illate: generaret guttulas aque ex aere. **S**ic quando predicta accidentia in matrem contrarietate puncta quod cessat sub eis esse corpus christi: tunc ex huiusmodi accidentibus generat vera substantia: ut cinis vel vermis et sic de alijs: quod habet vim passivam panis et vini: et per consequens sicut ex pane et vino corrupto generat vera substantia: sic et ex illis. **N**am si haberet se aliter in agendo et patiando quam substantia panis et vini: possemus habere sensibile experimentum de isto sacramento: et periret meritum fidei quod pater falsum. **S**ic etiam vere nutriunt: quod sibi glo. j. **1** Cor. xj. aliqui quibus inebriati sunt ex via specierum illius sacramenti: cuius et **T**ho. de argen. ponit experimentale exemplum: quod fieri non posset nisi generaretur ex eis substantia: cum substantia contrarietate in substantiam nutriti: et hoc contra eos qui dicunt quod non nutriunt: sed reficiunt solum quadam accidentali mutatione: sicut quibus aliqui inebriantur ex odore vini et reficiuntur ex aromantibus. **Q**uibus respondet licet odor aromaticus et vini possit hominem aliquantulum refocillare: tamen sine alio cibo non posset hominem diu conseruare: sed si quis satis haberet de his accidentibus: que bene posset se preseruare: sicut cum pane et vino: nec obstat illud philosophi. **E**t eisdem sumus: ex quibus nutriuntur: quod licet ista accidentia non sint composita ex materia et forma: tamen quia habet modum

Philos. ij.
De generatione.

Contra
Alex. san.
Bonaque.

Mide

virtutē cōpositi scz panis ⁊ vini: ideo nos qui sum⁹ cōpositi: ipsi pos-
 sumus nutriri. **S**unt tñ aliqui qui licet cōcedant p̄dicta accidētia ha-
 bere eandē virtutē operandi quo ad materiā exteriorē quā haberēt sub-
 stantiē cōiuncta: tñ hoc negant quo ad interiora eorū: vbi nulla est ma-
 teria: vñ cum ex his speciebus generat⁹ vermis: cinis vel nutritivū ⁊c.
 dicūt hoc fieri immediate a deo per creationē ⁊ miraculū: quia ex quo sub-
 iectum ibi nō est: substantia illa nō potest p̄duci de potētia subiecti: ⁊ per
 consequēs creatur. **I**mpossibile em̄ putant ex accidente posse generari
 substantiā naturaliter. **U**n̄ cōsequēter dubitāt: an in calu totū p̄ducat⁹
 a deo an sola materia: ⁊ si materia illa redeat que cōversa est in substan-
 tia in corpore christi eadē numero. **S**ed breuiter cum nō sit ponenda
 pluralitas miraculorū sine necessitate. **R**espōdet licet idifferēt quod
 liber accidēs nō possit forte generare substantiā: tñ hec accidētia qz ha-
 bent vim et modū substantiē diuina virtute: bene possunt generare sub-
 stantiā. **H**abēt enim accidētia panis ⁊ vini per se esse: ⁊ per cōsequēs p̄-
 agere ⁊ pati. **T**ertio: utrū aliqua actio pueniat corpori christi p̄mo vt
 in sacramēto seclusa illa que est per cōcomitantiā. **R**espōdet cōmuniter
 licet eis actio spiritualis possit inesse christo p̄mo p̄out in sacramēto:
 qualis est intellectio: volitio ⁊ huiusmōi: ex quo talis nō depēdet a sen-
 sibus aut sensibilib⁹: nulla tñ actio corporalis potest ei inesse p̄mo. **p**ut
 in sacramēto: qz talis actio corporalis requirit extensionē ⁊ modū quāti-
 tatiuū agentis et passivi: vt sint circūscriptiue in loco. **C**hristus autē
 put in sacramēto talem modum existendi nō habet: vt patuit: ergo ⁊c.
Sed **G**uilbel. ockan tenens cōtrariū: negat qz requirat modus existē-
 di quātitatiuus in agente. **N**am a nima potest agere in corpus dicente
 beato **A**ugu. ix. de trini. **A**nima magnā imutationē habet respectu cor-
 poris sui: nō obstante qz nō habet modū existendi quātitatiuū in corpo-
 re: ergo pari ratione christus et q̄lirates corporis christi possunt agere
 in aliud corpus: qz habēt cōsimilē modū existendi in sacramēto: sicut
 aia in corpore. **E**xistētibus enim actiuo sufficiētī ⁊ passo disposito: nisi
 deus suspendat actionē fit actio. **N**ec videt qz ideo minus sufficiens sit
 actiuū: quia s̄m se totū est eque p̄sens passo: qz si esset p̄sens per artes
 inegaliter. **U**n̄ si intēssimus calor esset in puncto: nō ideo minus vel
 remissius ageret: eū virtus vnita sit fortior: seipsa dispersa. **E**t s̄m **A**ui-
 cēn. si calor: esset separatus ab omni subiecto: adhuc posset habere oēm
 actionē quā habet in subiecto: sed tunc nō esset necessario in loco circū-
 scriptiue: sed tñ diffinitiuē. **I**tē idem potest agere in seipsum actiōe cor-
 porali: vt patet de aqua calida reducēte se ad pristinam frigiditatē: et
 idem a seipso nō distat localiter. **I**tē modus accidentalis p̄incipij acti-
 ui: nō impedit actionē eius que sibi est a natura in trīnseca: sed esse in lo-
 co circūscriptiue est accidentale qualitati ⁊ substantiē: ergo p̄pter eius ob-
 lationē nō aufert illud quod est naturale. **O**mnē ergo actionem tam
 corporalē qz spiritualē quā potest habere corpus christi existens in lo-
 co circūscriptiue: potest ⁊ habere in loco diffinitiuē passis equaliter.

Egidius
Seco. tbo.
de argent.

Misse

beum vel nigrum: color albus nō videtur. **R**espōdit q̄ tunc partes di-
 uerse rationis discernent̄ per suas qualitates: sed partes eiusdem ra-
 tionis nō discernent̄: sicut partes graduales albedinis intenſe dicer-
 ni nō possunt: nec partes duorū luminū in eodem medio per visum di-
 ſtingui poſſunt. **D**e coloribus partiū quia ſimul ſunt maior eſt difficul-
 tas q̄ de alijs ſenſibilibus. **N**am calor immutat tactum ſm omnē ſitū
 proportionatū: non autē ſic color viſum: quia p̄pter diuerſitatē ſitus ſe-
 pe variatur. **E**t idcirco colores partiū corp̄is chriſti poſſent ſe forte im-
 pedire ne oēs viderēt̄ur p̄pter ſimilitatē: nō tamē intantū quin aliquid
 videret̄: ſicut in exemplo p̄dicto: licet color albus nō videtur: tamē co-
 lor rubeus vel niger videt̄. **T**ertio de facto: an ne poſſet ꝓcedi aliquo
 modo chriſtū videri prout in ſacramēto oculo corporali: ſicut populus
 cōmuniter dicit ſe vidiffe chriſtū dominū videns ſacramentū. **R**espon-
 detur q̄ corpus chriſti in ſacramēto nō videtur per ſe ex quo eſt ſubſtan-
 tia que nō videt̄ niſi mediante colore et luce: que ibi nō apparēt prout
 ſunt corporis chriſti neq; videt̄ per accidens: quia accidentia panis nō
 ſunt ſubiectiue in corpore chriſti ipſum figurātia aut cōmenturantia.
Tertio nō videtur p̄pter ſpecialē vnionem ad ſpecies: ſicut deus dicit̄
 viſus in terris: et cū hominibus conuerſatus. **Q**uarto vero impropriē
 dicit̄ videri in ſacramēto: ſicut contentū in cōtinerē. **S**icut dicimus vi-
 deri hominē: cum tamē ſolum veſtes eius videmus et vinū duci in vaſe
 nō tamē eſt omnino ſimile: quia hec circūſcriprie: corpus vero chriſti
 diſſinitive cōtinetur. **Q**uarto vtrum aliqua cognitione intellectiua
 poſſit cognoſci corpus chriſti ſub ſacramēto. **R**espōdetur q̄ duplex eſt
 intellectus cōiunctus et ſeparatus: viatorū et cōprehendorū. **Q**ui ergo
 negant hoc nullo ſenſu cognoſci poſſe: habēt cōſe quēter dicere hoc idē
 de intellectu cōiuncto viatorū quātū ad cognitionē intuitiua: cum ni-
 bil hoc modo ſit in intellectu quin prius fuerit in ſenſu. **J.** poſteriorum
 et. **iij.** de anima. **E**t ſic econtrario qui dicunt ſenſu vel corporali oculo
 poſſe percipi corpus chriſti ſub ſacramēto naturaliter: ſi deus non ſu-
 ſpenderet coactionē ſuam: habēt conſequēter hoc idem dicere de intel-
 lectu cōiuncto. **Q**uo vero ad intellectū ſeparatū ſiue angelicum ſiue
 humanū: vel etiam quo ad cōiunctū et beatū nō eſt dubiū quin quilibet
 eorū poſſit cognoſcere p̄ſentiā corporis chriſti in ſacramēto ſtante
 debita p̄ſentia et cōmuni dei influentia: quia om̄is talis intellectus ha-
 bet pro obiecto ens creatū in genere: includens ſubſtantia et accidens:
 ita vt non cognoſcat ſubſtantias per accidens: ſicut intellectus noſter
 ſenſibus alligatus p̄ ſtatu iſto: ſed naturaliter intuetur res ſicuti ſunt
 et eſſe habēt. **D**icit̄: ſtante cōmuni dei influentia ſine coactione: quia ſi
 cut ſm magiſtrū credit q̄ angelus malus videre nō permittit̄ myſteria **M**agſ di.
 grante ſm **E**gidii probabile videt̄ q̄ deus tam excellens ſacramen **vij. ſedi ſe**
 tum celet aliquibus ſubſtātijs ſeparatis: et non p̄mittat demones om̄ **ſentiaz Egi**
 nem illam cognitionem habere de ſacramento eucharistię: quam habe **diul tbeo**
 re poſſent ex naturali eorum virtute. **S**ic et ſm **A**mbroſium eos latuit **ſeuma. xvj**

Misse

quia quicqd deus potest mediante causa secūda: potest immediate per seipm. **Tum** quia ad hoc multa legunt exempla que recitat **Tho. de ar genti.** **Tum** quia nihil debet negare xpianus posse fieri virtute diuina: qd ex perse notis nō potest euidenter pbare: includere cōtradictionē: cū virtus diuina modū r virtutē causarū naturalū siue creaturarū in infī nitū excedat: r etiā fm philosophū. vj. ethicozū possit omne illud qd in cludit cōtradictionē. **Sed** aliquod corpus esse in pluribus locis circū scriptiue: non implicat cōtradictionē: vt patet respōdendo argumentis p trarie opintoni. **Q** em̄ pmo arguūt: termini loci r locati sunt simul: ergo qd est extra terminos loci. est extra p prios terminos: qd videt im̄ possibile. **R**ūderur qñ locatum est in pluribus locis: nullius loci termi ni sunt adequate simul cū terminis locati. **Sicut** in simili dicit de ani ma: qd est simul in capite r pede: in nullo tamē eoz adequate: r p conse quēs nihil pbat. **Secundo** qñ arguit sicut locatū cōmensurat loco fm qntitatē continuā: ita etiā fm qntitatē discretā: r per psequēs vnū esset plura. **Respōdet:** verū est naturaliter: sed non obstāte illa cōmensurati one virtus diuina infīnita r illimitata: potest vni illoz respectu alteri tribuere talē illimitationē: qd plurib⁹ alijs possit cōmensurari: inuiolata tamē permanēte cōmensuratione cū illo primo. **Sicut** superficies cor poris xpi: licet cōmensuret loco sibi coequali in celis: tamen cōdicata sibi per diuinā potentā p̄dicta illimitatione respectu illius loci poterit cum corpore xpi alibi reperiri: q̄uis cōmensurata remaneat illi loco celesti: sic r ita rōnalia est rota in toto r qualibet parte rota: quia respectu cuiuslibet partis habet talē illimitationē qd potest esse euz alia parte. **Et** p hoc patet clarior responsio ad primuz argumentū: quia hoc modo aliquid manens infra superficiē illimitatā: potest inueniri extra superficiē sibi cō mensuratam: cui. s. talis illimitatio nō est cōdicata. **Tertio** arguūt: sicut res p naturā p̄p̄tā est tm̄ in vna specie: ita p dimensionem est tm̄ in vno loco: qd sicut natura ad speciem: ita dimētio ad locum. **Rūdet** negando cōsequentiā: quia natura habet se essentialiter ad speciem: non sic dimen sio ad locum: sed solum cōtingenter. **Quarto:** distincta: vbi: possunt eē distincti termini motus: sed termini motus sunt cōtrarij: ergo eidē con venire non possunt. **Respondet.** termini motus reales qui sunt locus a quo r locus ad quē: nō sunt cōtrarij: quia possunt esse res eiusdem spe cie: vt eiusdem aeris vel aque: sed p̄uatio r forma: inter que est mot⁹ vt non esse in loco a: r esse in loco a: sunt cōtrarij. i. nō conueniūt eidē: et sic motus est inter terminos cōtrarios: quia inter p̄uatiōnē r habitū: sed tūc non est ad p̄positū: quia vnū vbi nō est formaliter p̄uatio alre rius vbi: sed vnū locatū fundat plura vbi. **Data** igitur qd formalis ter minus a quo nō possit esse simul cum fo: mali termino ad quē: sicut nec p̄uatio r habitus: tamē per hoc nō probatur qd idem locatum nō pos sit fundare plura vbi a diuersis locis sortita. **Quinto:** concedendū est idem corpus de facto posse esse vbiq; per diuinā potentiam: nec sic esse vbiq; est p̄p̄ium deo: sed esse vbiq; per naturā p̄p̄iam: ita vt impossibile

Ad argu mēta in opositū:

Aug. i ser. de magic:

20

Mitte

Uel negat habitū in esse nō simpliciter, sed certo modo: vel loco per de-
 terminationē sibi additā: vt quiescēs rome, i. nō motus rome: et sic non
 inferit cōtradictoriā nisi s̄m idem. **U**nde nō sequitur: quiescit hic: ergo
 nō mouet. **E**t sic nō videt̄ incōueniēs idem moueri ⁊ quiescere: q̄ nō in
 eodē loco ⁊ super eadem magnitudine. **E**t ita s̄m **H**ugo, si sacramētū
 in cena per triduū fuisset reseruatū: quia ibi fuisset impassibiliter: fuisset
 corpus x̄pi simul viuū ⁊ mortuū: viuū in sacramento: mortuū in sepul-
 chro. **S**ed in hoc casu corpus x̄pi in sepulchro nō fuisset simpliciter mor-
 tuum. **P**rimo modo ex quo habuisset alibi vitam. **N**ec debet hoc alicui
 videri absurdū: quia cum eadē materia per diuinā potentia potest subij
 ci diuersis formis speciuocis: potest ⁊ replicari ad diuersa loca. **P**onat̄
 ergo casus: q̄ hic subijciatur forme asini: ⁊ alibi forme lapidis. **E**t ea-
 dem materia est hic animata: ⁊ alibi inanimata: ⁊ hoc verū accipiēdo ani-
 matū ⁊ inanimatū put sunt differētie accidētales: secus put sunt diffe-
 rentie essentielles: quia hoc impossibile: sicut impossibile est hic esse ho-
 minē ⁊ alibi esse ⁊ nō esse hoīem: potest tamē hic esse cōpositū ex corpore
 ⁊ anima: ⁊ alibi idem corpus sine anima: ⁊ sic cōceditur idem quiesce-
 re ⁊ moueri: esse viuū ⁊ mortuum: hic mori fame: ⁊ alibi pinguescere
 aut saturatum esse. **P**ossit et̄ corpus alibi sicut hic resolui per actio-
 nes caloris naturalis: ita vt anima vtrobiz partes materiales resolu-
 tas desineret informare. **S**i h̄o alibi fieret restauratio deperditi per nu-
 trimentū ⁊ nō hic: tunc hic p̄iret fame: ⁊ non alibi. **S**ed **T**ho. de argē. **T**ho. 8 ar.
 hoc negat: dicens q̄ saturatū in vno loco: in nullo alio loco esset fame- **gen. di. x.**
 licum: dato etiam q̄ nihil comederet in alio loco. **S**imiliter licet conce- **q. j. ar. j.**
 dar q̄ idem corpus possit quiescere ⁊ moueri s̄m diuersa vbi vt supra: ra-
 men negat q̄ corpus christi in casu quo fuisset in triduo reseruatū in
 sacramento: q̄ nō fuisset mortuum: quia ex quo christus tradidit corp⁹
 suum verum ⁊ viuū discipulis suis in cena: si h̄mōi corpus fuisset re-
 seruatū in mille p̄xidibus: sicut modo reseruatū in ecclesijs in om-
 nibus fuisset mortuū quādo in cruce fuit mortuū: quia tūc x̄ps simpli-
 citer fuit mortuus etiā si illa determinatio in cruce nō adderet̄. **E**t alibi
 declarat q̄ corpus x̄pi in passione: quia habuit partes extra partes tam
 in ordine ad totum q̄ in ordine ad locum: **I**deo vtrobiz, i. intrinsece ⁊
 extrinsece fuit vulneratum. **S**ed si fuisset tūc sacramentaliter in p̄xi-
 de: quia habuisset solum ordinem partium ad totum ⁊ non ad locum:
 ideo licet non extrinsece fuisset vulneratum et discontinuatū: tamen
 intrinsece et per consequens tandem mortuum sicut in cruce: ⁊ per hoc
 patet solutio ad rationē **H**ugonis. **P**ro cōcordia tamē viderur q̄ ipse
Tho. accipiat priuationem primo modo scz prout negat habitum sim-
 pliciter in esse: alij vero accipiunt priuationē sc̄do modo. **S**imiliter vi-
 det̄ q̄ tho. accipiat corp⁹ vt dicit totū cōpositū de p̄dicamento substātie
 in reera linea: alij h̄o accipiunt corpus pro altera parte compositi, i. pro
 materia p̄ma. **E**t sic nō aduersi: sed solū in modo loquēdi diuersi: n̄ il-
 lud qd̄ est simplr saturatū aut viuū nō ē alicui fame licū aut mortuū: cū

Tho. 8 ar.
gen. di. x.
q. j. ar. j.

Tho 8 ar.
di. x. q̄rti.
ar. iij. q. ij.

D ij

Misse

re per distantia improporionata. Unde no oportet q corpore hic calefacto calefiat etiam rome. Et in casu quo etiam calor replicaret: tamen inesset solū primo hic: et per cōcomitantia rome. ¶ Similitudo aliqua quō idē possit esse in diuersis locis. Prima: quia anima naturaliter est tota in toto et in qualibet parte tota s̄m Iugl. .vi. de trini. et sermone de imagine. Secūda: sicut eadē vox est in diuersis audientū auribus. Tertia: sicut eadē imago in diuersis speculis. Quarta: idem verbū qd manet in corde loquentis recipitur in corde vniuscuiusq; audientis: sic xp̄s verbum patris manens in celo: et in sinu patris totus: adest in plurib; altaribus et hostijs totus et indiuisus. Item angelus qui subuertit sodomam et gomora simul fuit in diuersis locis. Item sanctus Ambro. celebravit mediolani: et interfuit exequijs sancti martini thuronis. Et idē legitur de sancto frontone qui cū christo vocatus interfuit exequijs sancte Martbe: pōnificalibus indutus: et tamē a loco in quo vocatus fuit non recessit. ¶ Tertio queri potest: vtrū corpus xp̄i localiter mutetur dum vī consecrationis incipit esse sub sacramento. Respondet q in mutatione locali alicuius corporis sunt due mutationes: scz vna de peditiua termini a quo: et sic corpus christi non mutatur: alia acquisitiua termini ad quē: et sic corpus christi mutatur: quia vere acquirit nouum locum: saltem diffinitiuē in quo prius non fuit. Quia tamē he due mutationes licet sint realiter distince: non tamen habent nomia imposta eas distince significātia: eo q naturaliter nunq; separant. Ideo nō debet dici hec mutatio localis pprie: sed alia cui nomen nondū est imposta: et sic cōcordantur opinionēs contrarie. ¶ Quarto: vtrū corpus christi descendat localiter per mediū ad species sacramēti altaris. Respondetur licet ad legitimā psecrationē veraciter incipiat ibi esse corp⁹ christi: non tamē defecdit per mediū celi: alioquin esset in continuo motu: et moueretur ad cōtrarias positionū differentias simul: qd absurdū est et ridiculosum. Sed vt hoc possit intelligi non oportet imaginari ac si corpus xp̄i in celo esset terminus a quo inciperet mutari ad locū sacramenti: quia corpus xp̄i in celo ad hoc nihil facit vt incipiat sub sacramēto. Nam etiā si nusq; esset: nihilominus ad legitimā cōsecrationē inciperet esse sub sacramento: vt paruit. Sicut ergo deus pōt rein que nō est actu de nouo pducere in loco quo voluerit immediate: ita potest corp⁹ actu existēs ponere in loco quo voluerit immediate: absq; hoc q de priore moueat loco per mediū: Sed ad illud Grego. in cōtrariū: vt videt quando ait: Quis fidelium dubium habere possit in ipso immolationis hora ad sacerdotis vocem celos aperiri: in illo christi mysterio angelorum choros a se esse: suprema et ima sociari: vni ex visibilibus et invisibilibus fieri etc. Et habetur de p̄se. dist. ij. Et quid sit sanguis. Respondetur s̄m glo. ibidem. Primo illa verba Gregorij pprie non accipi: cum celi non rumpantur aut diuidantur: sed tropice dicuntur celi tunc aperiri: quia per illud quod tunc verbo sacerdotis conficitur: ad

Greg. iij.
li. dyal. et
in homel.
paschali.

A iij

Mille

si pura est creatura: et per consequens a nulla pura creatura mouetur: put sub hostia ad motu hostie per se: sed a solo deo miraculose. Nec ta-
 men ppter hoc oportet ponere semp nouu miraculu: quotiens eucharis-
 tia mouetur aut portatur de loco ad locu: nisi valde large quod dicitur
 miraculu illud ad quod non sufficit virtus creata: sicut est coceptio ho-
 minis in vtero per infusionem anime ronalis. Sed dici poteit quasi an-
 tiqua determinatio diuine voluntatis. Deus enim eade voluntate qua
 instruit eucharistiā: determinauit corpus christi esse presens omni loco:
 ia quo post consecrationē poneretur ipsa hostia. ¶ Circa predicamētū
 quando queri posset quando corpus christi incipiat esse sub sacramen-
 to: sed ad hoc respōsum est supra de trāssubstantiatione qōne. viij. s. nō
 nisi prolatis verbis cōsecrationis. Sed qua virtute insistente vel assis-
 stente talibus verbis. Responsum est in principio q nulla virtute insis-
 stente verbis quod placet hic latius declarare. Nam talis vel esset natu-
 ralis vel supnaturalis. Non naturalis vt omnes concedunt: cum natu-
 ralis virtus talū verbo: uz nō sit nisi immutatiua auditus: eadē apud
 omnes sicut quicūq; alius sonus: vel volūtaria significatio vocū: que
 inerat ei: etiā ante sacramenti institutionē. Nec etiaz supnaturalis vt
 quidā dixerūt inexistit vel supinfunditur verbis: qua tanq; dispositio-
 ne media vel instrumēto fiat cōsecratio: quia hoc dicere implicat multa
 dubia et incerta: que nec ratio pbat/ nec auctoritas cogit. Dubiū quip-
 peest quādo hec virtus spūalis infundat verbis: an in principio prola-
 tionis verbo: ū: et tūc tot erūt virtutes quot verba: cū accidentia nume-
 rentur ad numerationē subiectoꝝ realiter distinctoꝝ. Si vero dicitur
 q hec virtus trāseat de primo verbo ad secundū: et sic cōsequēter ad vl-
 timū: tunc accidēs migrat de subiecto in subiectū. Si autē infundit in
 vltimā dictionē vel litterā: iā nō est virtus huius forme: sed vltime litte-
 re. Itē si talis virtus vel dispositio ageret ad trāssubstantiationē: tūc p
 instanti trāssubstantiationis haberet esse: cum agere p̄supponat esse: et si
 tunc habet esse: tunc etiam eius subiectum in quo est: vt verba: vel pa-
 nis habet esse: et per cōsequens pro instanti trāssubstantiationis essent
 simul verba vel substātia panis et corpus christi: quod ab oibus nega-
 tur. Item cum in alijs sacramentis virtus verboꝝ fm illos nō agit ad
 gratiā accidentālē: sed ad characterē vel ornatū: que nō ponunt hic: ex-
 go multo minus agūt ad gratiā substātiālē. s. corpus xpi. Item videt
 contra dicta sanctorum. Unde brūs Aug°. Sicut ex virgine per spiri-
 tum sanctum vera caro sine coitu creatur: ita per eundem ex substātia
 panis et vini mystice idem corpus christi consecratur. Et idem dicit Da-
 maseen° l. iij. Et Ambrosius. Sermo xpi conficit sacramentū. Quis
 sermo xpi nisi hic quo facta sunt oīa. Hoc autem verbū quo facta sunt
 oīa: verbū est eternū et increatū: et sic de alijs multis. Est ergo pbabilior
 opinio aliorū dicentiū: q nulla virtute insistente s̄bis: sed solū virtute
 diuina assistente ex quadā pactione cum ecclesia fiat consecratio: cum

Alex. pte
iiij. di. xxx
iiij. et post
eu. s. tho.
pte. iij. q.
lxxviij. ar
ticu. iij.

Aug° de
s̄bis dnt
Ambr. lib.
de sacris.
doctor sub
titl. et ockā:
Tho. d ar:
dist. q. q. i.
ar. i. et q. q.
iiij. p cor
dant.

M iij

Mille

causa sine qua non ex pactione dei suo signo assistentis. Non autē sunt forma substantialis et accidentalis alicuius subiecti nisi aeris: sed sunt forme metaphisice: cuius nō est agere per aliquā virtutē sibi inexistente. **Q** autē arguūt: sicut in operatione naturali: ita et in miraculosa ubi deus operatur mediante creatura datur aliqua virtus creature: potius est ad oppositū: quia per hoc distinguitur miraculū ab operatiōe naturali: quia illud proprie acceptū solus deus operatur. **A**icet em̄ quādoq; illud faciat ad pces vel reliquias sanctorū: nemo tamē dicit hanc virtutē supernaturalē effectiuā miraculi inesse precibus vel reliquijs sanctorū. **S**i que vero auctoritates sanctorū vidētur aliud sonare: loquunt de virtute verbis assistente: nō insistente: et hoc probabiliter: nō autē diffinitiuē: sicut et cetera omnia pro qualicūq; intellectu huius mirabilis et venerabilis sacramēti velim esse dicta s̄m protestationē superioris factā. **A**irca memoriā mortuorū queri posset. **P**rimo: an suffragia viuorū pro defunctis. **S**ed quia licet hic quondam heretici errauerint: tamē modo nulli fidelū dubiū est quin defuncti possint viuorum suffragijs iuari: tum quia in charitate decedētes que est vita anime: nec vnq; excidit: cōmunicant cum viuīs. **O**mnes em̄ fideles vni et defuncti per charitatis vinculū vniūtur: ita vt vnus corporis ecclesie membra sint: licet diuersorū statuum. **M**embrozū autē eiusdem corporis vnum per aliud cōstat iuari posse: hinc vir fortissimus iudas collatione facta duodecim milia dragmas argenti misit hierosolymis offerre ea ibi pro peccatis mortuorū iuste et religiose de resurrectione cogitans: nisi em̄ eos qui ceciderāt resurrecturos: scz a penis in quibus erant speraret: superfluū videretur et vanū orare pro mortuis. **ij. Machabeor. xij.** **E**t hec est resurrectio prima. **A**poc. xx. **T**um quia ad hoc sunt exempla plurima sancti Gregorij et aliorū sanctorū: approbatorūq; viuorū. **T**um maxime quia hoc habet ritus et auctoritas ecclesie que maxima est. **I**dcirco hac dubitatione penitus remota. **Q**ueri potes secūdo: quibus defunctis prosint viuorū suffragia. **E**t respōdetur breuiter pdesse. **P**rimo in purgatorio carceratis: quia illi maxime indigent et iuari desiderant: vtpote in maximis penis cōstituti. **E**t quia meruerūt dum viuerent vt eis prodesent: scilicet sub conditione si hec pro eis fierent s̄m vnum intellectū verborū sancti Augustini: eo q; in charitate decesserunt: ergo et. **S**ecūdo respōdetur hec suffragia nō pdesse beatis eo q; nullius indigent: suffragiū enim de sui ratione impōtat quāda auxiliatiōē: que competit indigenti quāuis operibus meritorijs viuorū crescat eorum accidentale gaudiū beatorū. **T**ertio neq; prodesse damnatis saltem quo ad illarum penarum diminutionē. que essentialiter debētur peccatis eorum: vt est pena damnati que debetur eis ratione auersionis a bono incōmutabili. **E**t pena vermis cōsciencie: que debetur eis ratione deformationis quā cōtraxerunt in imagine anime et cōscientie remurmurāte in peccati perpetratiōe: quia ibi s̄m

Expositio

per remanente culpa: remanet et illa duplex que sibi debetur pena. **Sed** quo ad illarum penarum diminutionem que essentialiter non respondent culpe: ut est pena sensus et ignis que debetur damnatis ratione inordinate delectationis et conuersionis quam habuerunt ad bonum commutabile. **Sustineri** potest opinio Augustini de anchona et aliorum qui dicunt modo suffragia prodesse aliquibus damnatis: ut mediocriter malis: qui cum uiueret multa opera meritoria existentes in gratia fecerunt per que meruerunt sibi prodesse suffragia ecclesie: si pro eis fierent post mortem non quidem per charitatem cum qua non decesserunt: sed per charitatem qua prius habuerunt secundum alium intellectum uerborum sancti Augustini dicentes suffragia prodesse his qui dum uiuerent meruerunt ut eis prodesse. **Et iterum:** quibus autem profunt aut ad hoc profunt ut plena sit eorum remissio: aut certe tolerabilior sit eorum damnatio. **Et simile** lud **Matth. v.** Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur. **Non** quidem ad totale dictarum penarum liberationem: sed ad aliqualem mitigationem. **Quod** fieri potest tripliciter. **Primo** per sociorum subtractionem. quos uerbo et exemplo corruperunt: qui nisi per suffragia quandoque saluarentur: aueretur eorum pena: sicut et pena arris nondum est finita secundum beatum Augustinum: et sic etiam subtractis e contrario minuitur eorum pena per accidens. **Secundo** per illorum suffragiorum confortationem: ita ut his confortari possint facilius penam illam ignis sustinere: quo modo forte diues epulo perierit guttam aque frigide. **Et** sicut si alii cui sub pondere presso aqua frigida in faciem proieciat confortatur: licet nihil de pondere minuatur: et hoc de per se: vel per accidens: ut quando audiunt se non esse a deo abiectos: quin adhuc amici curam pro eis habeant. plura bona pro eis facientes: quod scire possunt per nouiter aduentantes damnatos: et demones insultantes. **Ratione** cuius consolari per illum pene aliqualem relaxationem: quia cum ignis ille infernalis sit instrumentum diuine iusticie taxatum a deo: quod tamen debeat affligere eternallyter et non plus proportionallyter secundum mensuram delicti: ideo non sequitur: suffragia tamen multiplicari posse: ut tandem per ea totaliter damnati liberantur a pena sensus: quia taxatum est a deo ut tamen diminuatur de hac pena et non amplius plus vel minus prout meruerunt: ita tamen ut semper maneat certus terminus huius pene: qua uidentur et sentiant usque in sempiternum. **Iudicium** ultimum. **et Matth. xxvj.** Ibi sunt in supplicium sempiternum. **Et iterum.** Ite maledicti in ignem eternum. **Et** sic licet in inferno nulla sit redemptio ex toto liberans: potest tamen ibi esse redemptio aliquallyter mitigans et relaxans. **Sic** forte tractatus fuit ad preces sancti Gregorii de penis inferni liberatus. **Sic** et de sancto Machario legitur responsum ex capite cuiusdam pagani ab eo inuento. **Quacumque** hora miseratus eorum fueris qui in pena sunt: et pro eis oraueris: consolationem aliquam sentiunt. **Querenti** rursum que esset eorum pena aut consolatio. **Respondit:** ut alterutrum possent se

Augu. de
ancho. de
eccl. pra.
q. xxxij. ar.
tic. iij. Et
glo. xij. q.
y. rps. Et
in. c. Cum
marthe. de
cele. missa.
vbi distin.
guunt quod
tuor mem
bra sboru
scz Aug.

In uita
parru li. ex
hortatio.

Misse.

videre ipso orante: alias non liceret: quia facies coniunctas dorso haberent. **Et** hoc eis pro consolatione constat: verum licet hoc sustineri possit vt dixi: non tamen aliquid diffinire audeo cum sufficienti auctoritate & in declinabili ratione non possit probari: maxime de lege cōmuni. **Unde** & ecclesia pro damnatis nō solet orare: & hoc quo ad penas illorum peccatorū pro quibus damnati sunt: quia de peccatis hic remissis quo ad culpā & non quo ad penam tenet **Scorus.** in. iij. dist. xxj. q. j. q. eis etiā in inferno nō debet nisi pena tēporalis. **Sicut** ergo ipsi pro his satisfaciunt in inferno: ita probabiliter alius pro eis satisfacere potest in via: quia satisfactio tēporalis potest fieri ab vno pro alio. **Unde** ad hoc videt̃ sufficere cōmunicatio per intentionē vel naturalē amicitiam: que in damnatis ex toto nō tollitur vel per charitatē prius habitam. **Tertio** queri potest. quibus suffragiū iuuari possunt. **Respondit** beatus **Grego.** xij. q. ij. **An**ime inquit defunctorū quattuor modis solvunt̃: aut oblationibus sacerdotū: aut p̃cibus sanctorū: aut charorum elemosynis: aut ieiunio cognatorū sub oblatiōibus cōprehēdunt̃ nō solū oblationes hostie salutaris: sed etiā pecuniarū: candelarū: anis malū: frugū: & generaliter omnia que ad honorē dei et sustentationē ministrorū eius offerunt̃ pro defunctis. **Sub** precibus omnia spiritualia exercitia: vt sancre meditatōes: gratiarū actiones: theologie studiū &c. **Sub** elemosynis oia opera misericordie corporalia et spiritualia. **Sub** ieiunio omnes carnis afflictiones: per disciplinas: vestituz: asperitates pegrinationes & ceteros labores corporales. **Pro**sunt autē suffragia defunctis. **Primo** ex cōmunicatione cum viuis in radice meritorij operis: que est charitas: et sic quilibet in charitate de bono alterius habet emolimentū s̃m illud **Ps.** **Particeps** sum omnium timentium te &c. magis tamē quo ad interiorē consolationē q̃ quo ad pene solutionē. **Secundo** ex intentione facientis: vt cum quis aliqua opera specialiter ad hoc facit: vt tali vel talibus proficiat. **Unde** talia opera efficiuntur corū pro quibus fiunt: quasi eis a faciente collata. **Et** prosunt hec opera eo amplius: quo magis sunt deo accepta: vel ratione operantis: vt quia ex maiori charitate et deuotione fiunt: vel ratione operati: vt ecclesie sacramenta que ad eorum esse acceptū: habet effectū ex institutione christi: nō obstante indispositione ministri. **Sic** officia defunctorū accipere creduntur quandā vim ex institutione ecclesiastica. **Et** opera priuilegiata per indulgentias et huiusmodi que quō valesant defunctis: vide **Augusti.** de anchora hic late. **Et** quia hec omnia concurrūt in sacrificio altaris: ideo s̃m beatus **Aug.** **Greg.** & magistrū: ad pre oibus dicit̃ suffragari defunctis ad eorū liberationē. **Primo** ex cōmunionē charitatis cuius cōmunionis signū est fomentū et origo hoc venerabile sacm altaris: quo oēs pascunt̃ viui & defuncti vinculo charitatis vniti in vnitatem mystici corporis: s̃m illud apli: vnus panis et vnū corpus multi sumus oēs qui de vno pane & vno calice participamus. **Secundo** ex directi

Greg. ad bonifaciu

Aug. de ancho. de ecclesiastica p̃ate. q. xxxij. ar. j. & sequentibus.

Expositio

one intentionis: quia dirigitur pro uiuis et mortuis non solum ex intentione celebrantis: sed etiam ecclesie uniuersalis principaliter offerentis: unde et in ordinatione sacerdotali dicitur accipere potestatem offerendi pro uiuis et mortuis. **Tertio** ratione operantis: ut celebrantis: missam procurantis: et populi circumstantis: quorum deuotio hic maxime attenditur et collecta in unum deo offertur. **Na** qui circa hoc officium se in deuotum exhibet: ubi rogo deuotus apparebit: **Totius** enim ecclesie deuotio in hoc officio colligitur: nutritur et augetur: ut bene declarat **Seco. in. iij. di. viij. q. j.** **Quarto** ratione operati: quod constat esse maxime meritorium et deo patri semper acceptissimum: non solum ex institutione christi sicut et cetera sacramenta: sed etiam ex contento essentiali. **Na** ibi vere et realiter continetur ille: per quem solum expiantur omnia peccata culpe et pene: conferuntur singula bona gratie et glorie. **Ips**e enim est quem deus pater fecit peccatum pro nobis. **ij. Cor. v. id est** sacrificium quo omnia peccata expiantur. **Nec** potest: neque unquam potuit post primi parentis lapsus aliquod opus esse gratum deo patri nisi in uirtute huius sacrificii uesperrini in fine huius seculi oblari: **Col. j.** **Ap**placuit per eum reconciliari: omnia in ipso pacificans per sanguinem crucis eius siue que in terris: siue que in celis sunt: **Ips**e enim est sacerdos et sacrificium: seipsum patri representans: et pro nobis offerens in holocaustum: per dedit apostolus: ad **Heb.** **Ips**e est clauis dauid qui claudit et nemo aperit: aperit et nemo claudit. **Apocal. iij.** **Ips**e denique est fons gratiarum: de cuius plenitudine omnes accepimus gratiam pro gratia. **Joh. j.** **Ips**e sine cuius uinitio nequam hoc sacrificium prestat nemo gloriam in celo consequitur. **Ips**o dicente: **Nemo** ascendit in celum nisi qui de celo descendit filius hominis qui est in celo: unde et sacrificium et eucharistia dicitur: sacrificium propter peccatorum remissionem: eucharistia propter gratie infusionem: **Propterea** et maxime priuilegiatum constat missae officium: nam quo ad essentialia a solo christo est institutum: et quo ad supradicta ab ecclesia noscitur ordinatum: de hoc habentur exempla plurima. **Greg.** et aliorum hic gratia breuitatis obmissa. **¶ Sed** diceretis an ne idem sit quocumque missa dicatur siue de sanctis siue pro defunctis. **Respondet** quo ad sacrificium idem est et ualeat: quodcumque officium dicatur: sed quo ad orationes ille uidentur efficaciores: per quas magis excitatur deuotio orantis: et intentio magis dirigitur ad eos pro quibus oratur. **Et** quia in missis pro defunctis orationes et laudes expressius sonant pro defunctis: non sic in alijs: ideo ratione huius magis uidentur ualere. **Potest** tamen ratione deuotionis et intercessionis sanctorum qui ad subuentionem defuncti suppliciter implorantur hoc totum recuperare et etiam multo amplius ualere: super quo essent informandi laici: ne sacerdotes grauarent cum missis pro defunctis si ad alias ut de sanctis habet maior deuotionem: quia sufficit imponere collectam et per intentionem sacrificium applicare. **¶ Quarto** ad quid profint suffragia defunctis: **Respondet** non ad status mutationem: ut damnationis uel beatitudinis: neque ad alicuius primam essentialis acquisitionem: sed illud **Ecc. xi.** lignum ubi ceciderit

Greg. iij.
dial. capi.
liij. et. lvj.
et. lvij.

Expositio

cipe sacramētū dñici corporis ex offerētis manibz assumebat: sed crimina
lis huius vita lubrica et incerta cōditio: nā qui angelicis fruebat mun
dis obsequijs in sede luxurie voragine repente plapsus est: quid piura
peragendi sacri mysterij tēpus aduenit: p̄sbyter cōsuetudine foris exi
gente compellit: sed grauius intus cōscientia remordēte torquet. **Or**
natur accedit: trepidat: palpitat: tamē offerre p̄sumit. **Ecce** angelus vt
assuetus fuerat venit: et inspectante p̄ncipe spongeā infectā aqua sup
caput illius expressit: totūq; corpus illius tergendō purgauit. **Exple**
tis autē mysterijs eandē spongeā rursus expressit: omnesq; sordes atq;
squalores quas ex corpore illius ante cōtraxerat: in membris eius omni
bus iterū superfudit. **Hoc** viso p̄nceps ammiratus obstupuit: p̄sbre
rumq; semotis omnibus secrete cōuenit: inquisitū itaq; p̄sbyter si no
ui aliquid criminis admisisset. **Primo** quidē quasi perhorrescēs faci
nus abnegat: deinde sibi male cōsciū ac p̄nceps auctoritate cōpulsus
randē se corruisse nocte p̄terita in quandā eiusdē principis cubicularā
confitef. **Sed** diceret quis: qd si quis in testamēto aliquid per se fie
ri ordinauerit et illud per testamētarios aut heredes negligat. **Respon**
detur si dum hoc fieri ordinat fuerit in charitate: tunc quo ad premiū
essentiale qd est augmentū gratie in p̄senti et glorie in futuro: correspon
dens operi operātū: id est bono motui anime ordinātis huiusmōi suffra
giū in debitū finem: vt scz per hoc citius deo iungat: ad ipsum sine fi
ne laudandū nō frustrat: siue suffragiū fiat siue nō: sed quo ad premiū
accidētale similiter correspōdens operi operanti qd est pene allectatio:
nō fiat: qz ad hunc effectū meritū est cōditionale si fiat. **Ideo** nō existē
te cōditione nō existit meritū. **Similiter** quo ad opus operatū nullum
penitus effectū cōsequit si suffragiū negligat: quia neglecto suffragio
nullū est opus operatū: ex nihilo autē nihil fit: et sic nō solū frustrat esse
ctu liberationis a pena purgatorij correspōdēte suffragio ex opere ope
rato: sed etiā frustrat effectū orationū ministrozū ecclesie: tam carū q̄s
facturi erant ex p̄sona ecclesie: quā ex p̄sonali deuotione. **Similiter** et
pauperū: qui nō recipiētes legatū nō tenent ad suffragiū spirituale im
positū legato: nec grati possunt esse de beneficio qd non receperunt. **Et**
quo sequit correspōdere stulte et insipienter agere qui restituenda: elemo
synas: ordinationes: et testamēta que in vita ipsi exequi possunt: here
dibus aut testamētarijs exequēda relinquūt: pater triplici randē. **Pr**
ma quia in vita exequētes merētur maiorē gratiā et gloriā: plus etiā me
reretur effectualiter dans elemosynā q̄ t̄m dare ordinās. **Nam** operi in
teriori superaddit immerito aliquid opus exterius factū. **Secunda** qz
merent remissionē maioris pene: dando bona sua quādo sunt in dan
tis potestate: q̄ ordinare vt tunc dent quādo retinere nō possunt: nam
tunc sunt q̄s aliena. **Unde** **Isido.** **Terrena** omnia seruāda amittimus
largiendo seruamus. **Patrimonij** retentum perit: erogatum manet.
Princ **Eccl.** xiiij. **Ante** mortē benefac amico tuo: et fm vires tuas expo

Richar. in
iiij. di. xlv.
q. v. p̄nci
pali. ar. iij

Isido. lib.
iiij. sentētia
rū suaz. c.
lvij.

Misse

rigēs da pauperi. Et sequit nō alij relinquo dolores et labores tuos
 r. Et quis magis amicus q̄s anima tua: miserere aie tue placens deo;
Lecl. iij. Et qui sibi nequā est: cui bonus. Tertia est: quia testamentoꝝ
 executores heredes ⁊ amici raro fideles inveniunt: ⁊ sic qui potuit esse
 certus: incertus erit an fiant. Tertus autē de pena grauisima in purgatoꝝ
 donec satisfaciat: frequēter em̄ transit defunctorū memoria cū
 sonitu: ⁊ per rarū est vt ordinationes eorū fiant quomō ipsi viuētes fie
 ri voluerūt: aut em̄ omnino negligit: aut tardius implet: quoniā plus
 relicte amant diuitie: quā defunctorū anime. Non em̄ audiunt voces
 de penis clamantiū. Misere mihi mei: miseremini mei: saltē vos amici
 mei. Unde Hiero. de substantia q̄s habeamus nullus fidelior dispensa
 tor: quā nō sibi: dum ergo licet ⁊ dum habemus sollicitē tribuamus:
 plus tamē valet morituro: si p̄ordinat suffragia sibi impendenda: q̄s si
 eadē eo non ordināte impederent: quia supra accidētale premiū conse
 quit essentialē: vt supra paruit. Secūdo sequit q̄s grauius peccant suf
 fragia sine rationali causa differētes: quia ⁊ fidem nō seruāt ⁊ cōtra po
 ximi charitatē agunt in acerbissimis penis relinquētes: quos liberare
 potuissent ⁊ deberēt. Unde ⁊ infidelibus et egentū necatoribus cōpa
 rant in ca. xij. q. ij. Qui oblationes: cū duobus ca. sequētibus vide ibi
 notabiliter fm̄ tria cōcilia. Sexto: vtrū plus proffit statuere annuere
 saria: vel certū cultum diuinū: vel elemosynas p̄petuas: q̄s si vna vice
 eadem pecunia pro qua illud posset fieri statim expendat in picis vsus
 exēpli gratia viginti floreni statim erogans p̄missis et elemosynis: vel
 pro eis vnum florenū annui census comparās ad idem certis tēporibz
 fiendū. Respondet quo ad premiū essentialē si vtrōbzq; cetera sunt pa
 ria vt eadē charitas ⁊ idem conatus volūtatis: tunc idem est meritū et
 per cōsequēs nō dispar premiū: sed quo ad premiū accidētale qd̄ est li
 berari a pena purgatorij ceteris paribus videt plus p̄ficere statim exhibi
 ta suffragia: saltē ex hac parte absolute loquēdo. Quia tamē ex alia
 parte perpetuū est aliquod opus maius: magisq; faciēs ad ampliatio
 nem ⁊ conseruationē diuini cultus pro pari pecunia comparatū: q̄s tē
 porale statim exhibitū: ideo ratione istius plus videtur prodesse. Nec
 obstat illud perpetuū esse futurū ratione cuius non videtur satisfacere
 nisi exhibitum: quia nō est simpliciter futurū: sed in sua radice est p̄
 sens ex quo fundator statim exponit eandem pecuniā obligans ad fu
 tura suffragia perpetue fienda: q̄s alias esset expositurus pro temporā
 libus ⁊ actualibus suffragijs. Ratione cuius et maxime propter cau
 sam dictam: pbabile est illud acceptari a deo vt p̄missum ad remissio
 nem tante pene vel amplioris: quantū solueret suffragiū pro dicta ea
 dem pecunia statim exhibitū: sicut ⁊ passio christi vt p̄missa prius con
 tulit gratiam patribus: q̄s exhiberet a christo: indignū enim videt ali
 quem accipere tacturam ex eo: quod est pro ampliori honore dei: vti
 litate proximis: vnde si vt communiter solet fundator expresse intendit
 per hoc perpetuum principaliter: ampliatioē et conseruationē diuini

Hiero. fu
 per luca.

mit vere p̄tinet cor: p̄o z sanguis xp̄i: q̄s diu manent sp̄s siue accētia illa
 i sua pp̄ia natura sic z i naturalibz forma it̄roduca nō desinit eē i sub
 iecro: donec subiectū ad forma aliā trāsmutet ergo zc. Et hoc cōtra eos
 q̄ dixerūt corpus xp̄i s̄m rei veritatē a peccatoribz nō sumi: sed q̄s cito la
 b̄is perōz tāgeret sacramentū: desineret ibi esse corpus xp̄i: intantū di
 gnitati sacramēti deferētes q̄ derogabant veritati. Nec ob. qd̄ arguūt:
 nullus sapiēs pmittit se in lutū p̄jci sine magna vilitate: maxime si hu
 iusmodi piectionē poterit p̄hibere: sed xp̄s est sapiētissimus z potētissi
 mus: peccator: h̄o vilior om̄i luto: ergo zc. qz hoc verū est: qn̄ lutū attrin
 geret aliquo mō sapiētē illū: z ex hm̄i piectione honori suo aliquid de
 rogaret: qd̄ nō est in p̄posito: qz nec corporalis nec sp̄ialis immūdia pec
 catoris attingit corpus xp̄i. Et ex hoc q̄ hm̄i peccator: ē sustinet: eius
 clemētia z mansuetudo magnifice cōmendat. Et pari rōne pōt etiā esse
 in ore vel ventre muris: aut alijs locis immūdis q̄s diu manent sp̄s pa
 nis: s̄m **Alexan. Tho. Rich.** sed tñ **Bonauē.** in h̄ casu vltimo pie credit
 corpus xp̄i nō manere: quia t̄sic nō ordinat̄ ad vsūm aliq̄m mādicationis hu
 mane: ad quē sacramentū hoc est institutū: sed ad hoc respōdit beatus
Tho. sacramentū posse extrahi de ventre aialis vel aliunde: z sic venire
 in vsūm hois. Non em̄ oportet ordinatū ad vsūm aliq̄m vt desinat: qn̄
 quis eo vti non pōt: sed sufficit ordinabile in illū vsūm esse. Quo h̄o ad
 veritatē sumptionis sp̄ialis: nullus pctōz mortalis vere sumit corpus
 xp̄i: quia nō manet in xp̄o nec xp̄s in eo: qd̄ s̄m b̄m Aug. est xp̄m sp̄uali
 ter māducare: s̄m illud **Joh. vj.** Qui manducat meā carnē: z bibit me
 um sanguinē: in me manet: z ego in eo: Preterea nullus mortuus pōt
 cibum vitalē vitaliter sumere: sed peccator sp̄ualiter mortuus: ergo zc.
 quia sp̄ualiter māducare est vitaliter sumere **Joh. vj.** sp̄s est qui viuifi
 cat: Caro nō prodest quicq̄s. ¶ Quinto: vtrū debeat laicis dari: z ipsi te
 neant̄ ex p̄cepto hoc sacramentū sumere sub vtraqz specie: Respondet
 lz hec q̄stio poterat olim esse dubia: tñ mō pōst determinationē concilij
 cōstantien. dicere cōionē sub vtraqz specie de necessitate salutis debere
 dare laicis aut om̄i fidelis: z ipsi teneant̄ sub vtraqz specie sumere: est be
 neficū ibidē publice p̄denata: idō ad ei^o p̄bationē mltū n̄ri videt̄ supflūū
 cū om̄i humana p̄batione maior sit auctas ecclie: in cui^o fidei obsequiū
 tenemur intellectū nostrū captiuare. Verū ad intellectū hui^o veritatis
 sicut z ceteroz creditoz nō inutile videt̄: si q̄ declarant. Pro q̄ sciendū
 qd̄ā circa h̄ venerabile sacramētū esse de p̄cepto iuris diuini: vt forma
 p̄secratiōis a xp̄o p̄scripta: materia certa ab eo determinata: et minister
 idone^o vt sacerdos ordinat^o: in quibz ecclia nihil hz imutare: nec aliud
 p̄suetudo pōt inducere. Quedā vero sunt ex p̄cepto iuris humani z po
 sitiu: vt q̄ ad tēpus in azy mo cōsecrauit: deinde causa emergente in fer
 mentato: demū iterū in azy mo: z q̄ celebret̄ in ecclia vestibz et vasis sa
 cris eū ceteris cerimonijs z orationibz q̄ p̄ sacramēti reuerētia dñs su
 is discipulis z eoz successoribz ordinanda reliquit: vt pater. **j. Cor. xj.**
 et hec ex causis rōnibz p̄o tēpōz circūstātariū diuersitate possēt ecclia

¶ ¶

Misse

ter in aliquibus ecclesijs: tamē hoc factū nō obligaret omēs fideles ad imitandum: sicut nec illud qđ in primitiua ecclesia oēs fideles vixerūt cōmuniter nō habēres propria: sed omnia cōmunia: vt supra **Act. iij.** Sic 7 in primitiua ecclesia sacerdotes 7 leuite vxoribus vtebant: vt supra **1. Timoth. ij.** In quo tamē sacerdotes nostris tēporibus nō imitatur: sed nec licite possunt. Sic 7 in pposito ecclesia hunc ritum cōmunicādi sub vtraqz specie immutare potuit: imo et debuit: et rationalib⁹ causis: quas assignāt doctores Alexander de ales sanct⁹ **Tho. sanct⁹ Bonauen.** Et post eos **Job. Gerson.** Prima vt euitet periculū effusio nis sanguinis christi: qđ facile cōtingere posset: p̄sertim in tanta multitudine cōmunicantiū: qui in primitiua ecclesia nō fuit: vbi sepe cōueniunt tremuli: barbati: infirmi: paruuli aut alias inepti sic autē irreuerēter 7 negligēter tractare sanguinē christi qđ grande sit peccatū: patet ex graui penitētia qua sacerdoti p̄cipit in hoc casu penitere quadraginta diebus: scz ieiunando 7 a celebratione abstinēdo: vt dicit glo. de conse. di. ij. Si per negligentia. Item ppter periculū in conseruatione specierū vini pro infirmis: pro qbus semper parata haberi debet eucharistia de conse. di. ij. Sed presbyter. Et sic congelare n̄ in hyeme: in estate vero verterent in bytiones 7 muscas: aut in acetū: vel alias corrumperent: ita vt sub eis desineret esse sacramentū 7 daretur occasio idolatrā di infirmis sumētibz pro sacramento: qđ non esset sacramentū. Itē ppter periculū in inferre de maxime ad remotiora loca in equis vel alium de quātūcunqz vas esset bene obstructū. Secūda ppter errozū 7 heresum extirpationē: poterat em̄ cōmunis populus ex huiusmodi administratione credere minus esse sub vna specie qđ sub duabus: fm heresim Nesto: ij qui dicebat sub specie panis tm̄ esse corpus christi sine sanguine: 7 sub specie vini sanguinē sine corpore: poterat etiam credere cōmunionē sub vtraqz specie necessariā esse oibus ad salutē fm heresim pelagij: qui occasione verborū. **Job. vj.** Nisi manducaueritis carnē filij hominis: 7 biberitis eius sanguinē nō habebitis vitā in vobis: etiā paruulis statim post baptismū sacramētū sub vtraqz specie ministravit Et eadē occasione quidā multo amplius oberrātes: etiā defunctis corpus 7 sanguinē christi ministrabāt vt refert Beda i quadā homel. sup **Matth.** Quos vel in parte imitant heretici moderni cū tamē illud **Job. vj.** Nisi manducaueritis zc. nihil penitus faciat pro eis. Nā in toto illo caplo dñs loquit de māducatione et bibitione spiritali que nō distinguunt: qz qui manducat spiritaliter: bibit spiritū aliter: 7 ecōuerso. Nō carnali neqz sacramentali. Sicut carnaliter verba christi itel ligentes abierūt retro: sum. vnde xps verba sua discipulis manētibz exponēs dixit. Spiritus est qui viuificat: caro nō pdest quicqz: scz sine spiritu verba que ego locutus sum vobis: spiritus 7 vita sunt: id est spiritaliter intelligēda. vnde sacramentalis cōmunitio nō est simpliciter et semp necessaria: sed spūalis quō modo etiā cōmunicant paruuli baptizati: eo qđ p baptismū participes efficiunt corporis 7 sanguinis christi.

Alex. pte
iij. q. liij.
Gerson in
tracta. oul
de hac na
tura.

Ex decre
to p̄ pape

Melle

impia et nepharia cogitare nemo rationis compos non intelligit. Et ita
circo miserandi sunt et orationibus apud misericordissimum dominum adiu-
uandi: quatenus eorum corda illuminare dignetur: ut tam periculosum
et damnabile errorem animarum suarum cognoscant et ab eo resipiscant: ma-
xime cum sint in finibus nostris: in medio quoque fidelium constituti: et
tam aperti veritatis lumen non videant: in tam clara die: sed tanquam ceci-
palpant in meridie. **Sexto.** Quot sint fructus huius viuifici et incor-
prebensibilis sacramenti in his qui digne ipsum sumunt. Respondet licet
diuersi diuersimode diuersoque ordine respectu diuersorum laborauerunt
fructus tanti sacramenti colligere: ita ut quoscumque communiter assignent duo-
decim scilicet duodecim fructus ligni vite. **Apocal.** vlti. tamen hos quidam
reduxerunt ad senarium numerum: scilicet sextuplicem eius denominationem.
Quidam etiam ad quaternarium et ternarium. Alij vero plures vel paucio-
res scilicet effectus cibi et potus corporales assignabiles: et hos pronunciant
qui placent: quia **Job. vi. dicit.** Caro mea vere est cibus. Omne ergo ef-
fectum quem facit cibus et potus quo ad vitam corporalem facit hoc sacra-
mentum quo ad vitam spirituales. Cibus autem corporalis: primo reficit
corpus per omnes sensus: secundo restaurat deperditum: tertio nutrit: quar-
to vnit se cibato et in ipsum conuertit: quinto augmentat: sexto robo-
rat: sic cibus ille sacramentalis et spiritualis. Primo animam reficit: quia
conferat gratiam cum virtute charitatis per quam intellectus illuminatur: et
affectus inflammat: et memoriam spirituali dulcedine delectat: et per con-
sequens tora anima reficit. **Primum** patet ex figura. **j. Reg. xiiij.** vbi di-
xit **Jonathas:** vni istis quia illuminati sunt oculi mei eo quod gustauerim
paululum de melle: per quod significat dulcedo eucharistie. **Unde Ps.** ait
Accedite ad eum et illuminamini. **Secundum** patet quia hic panis est diui-
nitati coniunctus: sicut carbo igni unitus qui solet inflammarum: cum de-
us ignis sit qui nunquam extinguatur. In cuius figura angelus tulit calculum
de altari: et tenuit os **Esai:** per quod fuit diuina charitate inflamma-
tus. **Isa. vi.** sic corpus christi de altari sumptum: tum quia igne charita-
tis continet et confert **Ps.** Ignis a facie eius exarsit: tum quia memori-
am sue passionis excitat: vel significatione vel charitate collata que non
est ociosa: et sic tanquam per beneficium marimum nobis exhibitum inflammat
affectum: scilicet illud **Ps. cx.** Memoriam fecit mirabilium suorum misericors
et miserator dominus: et sciam dedit timentibus se: et **j. Corinth. xj.** Quo-
tienti scilicet quoscumque enim manducabitis panem hunc et calicem bibetis: mortem
domini annuntiabitis donec veniat. **Tertium** patet. **Ant. ij.** sub umbra illi-
us quem desiderabam sedi: et fructus eius dulcis gutturi meo: id est memo-
rie hunc fructum ruminanti: in cuius figura manna habuit in se omne dele-
tamentum et omnis saporis suauitatem. **Sap. xvj.** Qualicumque enim sa-
porem ciborum volebant per actualem memoriam cogitarum: eis sapie-
bat. Et sic finaliter totam animam reficit dicente domino. **Matth. xj.**
Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et reficiam vos.
Secundo restaurat deperditum: sicut enim vita corporalis consistit in calido

Mise

vitia sumunt decremētū. Et iō dicit etiā minuire fomité: siue extingue-
re inordinatā concupiscentiā. In cuius figura. ij. Machab. j. flamma
accensa in lapidibus perfusa aqua residua a lumine quod refulsit ab
altari consumpta est. Sepe em̄ flamma concupiscentie que accenditur
in lapidibus: id est hoibus duris: perfusa aqua residua: id est tēporali
um superfuentia: extinguitur a lumine gratie: quod refulget ab altari
id est sacramento eucharistie. Unde **Berū.** Si quis vestrum non tā se-
pe mō: nec tā acerbos sentit motus iracundie/luxurie/inuidie/ aur cere-
rorum huiusmodi gratias agat corpori ⁊ sanguini domini: quoniā vir-
tus operatur in eo sacramenti. ¶ Sexto roborat in vita spiritali con-
tra aduersa ⁊ diabolica tēptamēta. Et sic a peccatis p̄seruat. P̄ s̄. Pa-
nis cor: hominis confirmat. Unde ⁊ viaticū dicitur: quia viuū et sanū:
per viā presentis miserie perducit ad patriā glorie. In cuius figura be-
lias in fortitudine cibi vilius ambulauit vsq; ad montē dei ozeb: interp̄-
tatum mensa vbi deo cōiunctus est: ad significandum quod perducatur
ad mensa dei: ⁊ cōiuas patrie vbi satiabimur cū apparuerit glia ei⁹.
Unde **Joh. vi.** Non sicut manducauerunt patres vestri māna in deser-
to ⁊ mortui sunt: quia vitā spiritalē ⁊ fo: ritudinē non conferebat: nisi
solū in figura: p̄pter q̄ in tēptationibus plures defecerūt ⁊ mortui sunt
spiritaliter: ⁊ pro maiori parte corporaliter terrā promissionis non in-
trogessi: nec aliquis spūaliter: quia oēs boni ad lymbū patrū descēde-
runt. Qui vero manducat hunc panē viuēt in eternum: vnde cū p̄bers
hoc sacramentū sub noie pascue ⁊ aque refectionis expressisset. Sub-
dit p̄ s̄. xxiij. Deduxit me super semitas iusticie p̄pter nomen suū. Nam ⁊
si ambulauero in medio vmbre mortis non timebo mala/ quoniam tu
mecū es. Et t̄m de fructibus eius put eucharistia est abus aie siue sa-
cramentum: lz **Berson** ponat ad huc alios effectus cibi ⁊ potus. Ita vt
duodenariū perficiat: sed hi omēs in dicitis cōprehendi possunt. De fru-
ctibus vero eius put est sacrificiū patet aliquo modo. s̄. de suffragiis. Nā
vt sic prodest oibus bonis ⁊ malis: tam ad expiationē culpe q̄ pene: in-
q̄tum impetrat gratiā contritionis ⁊ satisfactio pro peccatis plus vt mi-
nus fm̄ dispositionē eorū pro quibus offertur: in quibus non p̄erigit
vitā spiritalē in actu sicut in sumētibus: sed solū in potētia. p̄dest etiā:
sedo ad conseruationē in statu pacis ⁊ gratie: ⁊ tertio ad totalē vnionē
cum deo: q̄stū pat̄ status vie: p̄pter que tria quis indiget sacrificio fm̄
sanctū **Tho.** Est em̄ sacrificiū illud similiū effectiū operatiū: q̄s ope-
ratū est idipm̄ sacrificiū in cruce: quosq; operata sunt figuralia ve. re. sa-
cificia: in eius p̄uensa virtute. Ipsa aut̄ oblata sunt ad peccati expiati-
onē: vt patet in hostia pro peccatis: cuius ritus describitur **Leuit. iij.**
Ad pacis stabilitatē: vt patet in hostia pacificatoris cui⁹ ritus describitur
Leuit. iij. Ad cordis cū deo vnionē: vt patet in holocausto cuius ritus
describitur **Leuit. j.** Ad gratiarū actionē: vt patet in iugi sacrificio cuius
ritus describitur **Leuit. vi.** et **Exod. xxix.** Hec quidā effect⁹ plenius ope-
ratur nostrū sacrificiū: quia p̄fectissimū est pluribus imperfectis figu-

Berū. in
qdā fmo.

Jo. Berso
sup illud
mḡ. Ely
riētes im-
pleuit do.

Tho. pte
iiij. q. xxij.
art. ij.

Q

Expositio

ratū: continēs in se tot gratias: quot in oībus alijs poterant significari: vnde non solū pdest vt supra patuit viuīs et defunctis in purgatorio detētis: sed etiā beatis oībus et sanctis angelis: in signū cuius hostia sacrularis frangit̄ in tres partes: quarū vna significat beatos: quia p hoc gaudiū eorū accidentale crescit: nā si angeli gaudent super vno peccatore penitentiā agente: vt pat̄ **Zuch. xv.** pari rōne gaudēt et ipsi et oēs beati de oībus alijs benefactis: et eo amplius: quo illa bñ facta fuerint meliora. Sic etiā gaudent de exhibitis ad honorē dei: et maxime de his in quibus de eorū gloria: deo gratias agimus. Gaudēt etiā de honore sibi impenso et eis debito: qm̄ digni sunt: hinc sanctus gamaliel ad lucianū p̄sbyterū: isti maximo honore digni sunt venerari in terris: quos in celo rex regū immēsa cumulauit gloria. Et quia hec oīa in nostro sacrificio inueniunt̄: ideo beatis pdesse ad accidētale eorū gaudiū nō est dubium. Hec itaq; de fructibus huius eucharistie pur̄ sacrificiū et sacrificiū dicta pro nūc sufficiunt: quia sufficienter enarrari nō possunt: cū eō dignitas pariter et utilitas oēm humanā excedat estimationē. **Cū Berni:** potes ne estimare quale vel quātū est hoc sanctū sacrificiū: et sacramētū sacramentorū: amor amorū: dulcedo omnīū dulcedinū. Hec sunt vera festa paschalia: hec sunt gaudia et fercula vitalia iustorū: hec sunt spirituales delitie sanctorū: hic bibunt̄ in loco yberi torrens lactis: pluuia mellis: liquor balsami celestis. **Experientia** horū et similitū spūs et vita est: nec aīalis homo horū sensu fruit̄: vel accessu amici sponsi: viri nimorati et religiosi gustauerūt: et plenissime que dicimus sunt experti. **Hec Berni.** Sed dicerēs si digne sumentes supradictos fructus percipiunt: ergo indigne sumit̄ qui eos non experiunt̄ aut sentiunt percipisse quod durū videt̄ et a cōione reuocatiū: cū plurimi post debita suppleturū p̄bationem accedentes: hos fructus non sentiunt. **Respōdetur** h̄ aliqui fructus huius sacramenti possint sentiri: et plerūq; sentiant experimentaliter a digne sumentibus: vt sunt sp̄ialis dulcedo/consolatio/inflāmatio et cetera: tamē non semp̄ sentiunt̄ experimentaliter: tum quia hoc sacramētū datur ad spirituale medicamentū: medicus aurez petus non semp̄ dat medicinā dulcē palato corporis: sed quādoq; solū palato mentis: que quibus non gutturi: tamē bene sapit rationi: quādo intelligit taliter et non aliter esse curatiua: sic christus dulcedinē huius sacramenti ostendit vnicuiq; suorum: prout eis nouerit expedire. **Tum etiā** ne per sensibilia si infallibiliter sequerentur sumeretur experimentum fidei: et sic meritum eius minueretur et periret: propter quod etiā plurimi ex dictis fructibus h̄ indigne sumentibus semper oriantur: nō tamē experimentaliter cognoscuntur: cuiusmodi sunt oēs fructus gratiam et charitatem inseparabiliter concomitantes: vt nutrire/vnire/augmentare et cetera: quia sicut charitas et cetera virtutes infuse a nobis experimentaliter cognosci aut intueri non possunt: vt tradunt doctores di. **xxij. primi:** sic nec eorū effectus. **Nam omnem actum productum ex habitu infuso possumus pducere ex habitu acquisito: quo ad genus**

Berni. in
fmone de
sacro,

Expositio

non intrent in iusticiam tuam. Sexto non roborantur in bono ad vitam eternam: sed delentur ab omni bono per damnationem perpetuam: pro ut concluditur delectantur de libro viuentium: et cum iustis non scribantur. Nec mirum: quia peccatum talium indigne comunicantur comparatur peccato iude proditoris peccato iudeorum ingratorum: et peccato herodis et pilati illudentium et crucifigentium christum. Primum enim sicut iudas signum extrinsecum pacis osculum christo dedit: non ex corde: sed ut per illum amicitiam simularet et suam malitiam celaret: sic tales foris sacramentum unionis pacis et charitatis sumunt: non ob aliud nisi: quia videri volunt quod esse nolunt: aut certe temporale lucrum sicut iudas que- runt: ac per hoc suam malitiam tegunt. vnde Hiero. dic qualiter quis eiusdem labijs filium dei oscularis: quibus oscularus es labia meretricis. Iuda filium hominis osculo tradis: et par ratio est de alijs peccatis. Sed ve illi per quem filius hominis tradetur: vbi glo. bede. Mar. xiii. In sempiternum ve homini illi: qui ad mensam domini indigne accedit. Ille enim in exemplum iude filium hominis tradit: non iudeis quidem peccatoribus: sed tamen peccatoribus membris: scilicet suis peccatis inuolutis. Nam sicut iudas laqueo se suspendit: famam res et vitam amisit: sic tales laqueo infernali se suspendunt: et sepe etiam hic in diffamiam: paupertatem: et vite abbreviationem iusto dei iudicio incidunt. In enim lites: infirmitates: pestilentie: mortes vt satis ostendit apostolus. j. Cor. xj. Secundo peccatum talium comparatur ingratitude et blasphemie iudeorum. Sicut enim iudei inter cetera maxima beneficia etiam panem angelorum manna in deserto: et tandem christum in propria persona ceperunt promissus: de quibus omnibus ingratiissimi sepe ad idolatriam declinauerunt: manna nauseati sunt: et christum blasphemantes reprobaerunt: sic tales immo vt videtur magis ingrati: quia preter plurima beneficia temporalia et spiritualia meriti et passionis christi: sacerdotalis vel christiane dignitatis etiam panem angelorum accipiunt: non ab angelis factum sicut iudei acceperunt: sed eorum factorum beatitudinem et torum gaudium eorum: summum bonum: quod maximam beneficium: huius vilipendunt: et indigna sumptione blasphemant: non verbo: sed facto: sicut illud Malach. j. ad vos o sacerdotes qui despicitis nomen meum glo. j. despici factio malo exemplo vestro. Et dixistis in quo desperimus nomen tuum. Offero super altare meum panem pollutum: id est polluta mente eucharistiam. Denique iudei faciem in quam angeli desiderant: prospicere spiritus immundis sedauerunt corporaliter: sed ignoranter: sed huius non solum faciem: sed etiam totum eius corpus polluunt spiritualiter et scierunt: namque tunc cum polluta mente et corde fetido sumunt. Constat autem dominum abominari spiritualement magis imunditiam: quam corporalem. Ideo merito iudicium iudeorum: scilicet desertionis a gratia et indurationis sibi manducant et bibunt: in cuius figura manna a calore solis liquebat: et a calore ignis obdurauit. Exo. xv. ita cibus iste per calorem solis iusticie resoluit effectiue animum in deum: et per calorem ignis concupiscentie obdurat in malo: ad quod sequitur execratio Ps. Super

Hiero. in
quodam epistola.

... non intrent in iusticiam tuam. Sexto non roborantur in bono ad vitam eternam: sed delentur ab omni bono per damnationem perpetuam: pro ut concluditur delectantur de libro viuentium: et cum iustis non scribantur. Nec mirum: quia peccatum talium indigne comunicantur comparatur peccato iude proditoris peccato iudeorum ingratorum: et peccato herodis et pilati illudentium et crucifigentium christum. Primum enim sicut iudas signum extrinsecum pacis osculum christo dedit: non ex corde: sed ut per illum amicitiam simularet et suam malitiam celaret: sic tales foris sacramentum unionis pacis et charitatis sumunt: non ob aliud nisi: quia videri volunt quod esse nolunt: aut certe temporale lucrum sicut iudas que- runt: ac per hoc suam malitiam tegunt. vnde Hiero. dic qualiter quis eiusdem labijs filium dei oscularis: quibus oscularus es labia meretricis. Iuda filium hominis osculo tradis: et par ratio est de alijs peccatis. Sed ve illi per quem filius hominis tradetur: vbi glo. bede. Mar. xiii. In sempiternum ve homini illi: qui ad mensam domini indigne accedit. Ille enim in exemplum iude filium hominis tradit: non iudeis quidem peccatoribus: sed tamen peccatoribus membris: scilicet suis peccatis inuolutis. Nam sicut iudas laqueo se suspendit: famam res et vitam amisit: sic tales laqueo infernali se suspendunt: et sepe etiam hic in diffamiam: paupertatem: et vite abbreviationem iusto dei iudicio incidunt. In enim lites: infirmitates: pestilentie: mortes vt satis ostendit apostolus. j. Cor. xj. Secundo peccatum talium comparatur ingratitude et blasphemie iudeorum. Sicut enim iudei inter cetera maxima beneficia etiam panem angelorum manna in deserto: et tandem christum in propria persona ceperunt promissus: de quibus omnibus ingratiissimi sepe ad idolatriam declinauerunt: manna nauseati sunt: et christum blasphemantes reprobaerunt: sic tales immo vt videtur magis ingrati: quia preter plurima beneficia temporalia et spiritualia meriti et passionis christi: sacerdotalis vel christiane dignitatis etiam panem angelorum accipiunt: non ab angelis factum sicut iudei acceperunt: sed eorum factorum beatitudinem et torum gaudium eorum: summum bonum: quod maximam beneficium: huius vilipendunt: et indigna sumptione blasphemant: non verbo: sed facto: sicut illud Malach. j. ad vos o sacerdotes qui despicitis nomen meum glo. j. despici factio malo exemplo vestro. Et dixistis in quo desperimus nomen tuum. Offero super altare meum panem pollutum: id est polluta mente eucharistiam. Denique iudei faciem in quam angeli desiderant: prospicere spiritus immundis sedauerunt corporaliter: sed ignoranter: sed huius non solum faciem: sed etiam totum eius corpus polluunt spiritualiter et scierunt: namque tunc cum polluta mente et corde fetido sumunt. Constat autem dominum abominari spiritualement magis imunditiam: quam corporalem. Ideo merito iudicium iudeorum: scilicet desertionis a gratia et indurationis sibi manducant et bibunt: in cuius figura manna a calore solis liquebat: et a calore ignis obdurauit. Exo. xv. ita cibus iste per calorem solis iusticie resoluit effectiue animum in deum: et per calorem ignis concupiscentie obdurat in malo: ad quod sequitur execratio Ps. Super

Mitte

fi. et bi. c. vii. **D**irigere cōtin. git vno modo deuiare in finitis: ideo de om-
 nibus regula dari non potest: possunt tamen dari aliquę directiones ex
 quibus in alijs a simili directorium sumi potest: vbi autem nec ille suffi-
 ciunt: recurrendum est ad superiorum consultationes. **P**ossunt autē
 pericula contingere primo circa substantialia: pura materiam et formā
 ministrum et eius intentionem. **S**ecūdo circa ceremonialia: vt sunt lo-
 cus/tempus/orationes. **T**ertio circa sacramenti reuerentiam: quorū
 plura superius late sunt declarata: et ibi videnda. **L**etera vero pro nūc
 declaranda: et quedam superius dicta breuius perstringenda.

De pane corrupto fermentato vel fracto: non triticeo: cum non facile
 possit deprehendi: an panis sit triticeus: vel hordeaceus: spelticeus vel
 grant aliterius: procedendum est maxime/cum non sit certum an solus
 triticeus sit necessarius. **S**i vero intantū sit corruptus: vt in eo defece-
 rint species panis: sicut quando continuatio est soluta: et alia necessa-
 ria ablata: non fit in eo consecratio. **I**deo si primo post consecrationem
 ppendatur: recipiatur alia hostia et de nouo consecratur incipiendo/ibi

Scotus et
Lbo. d ar.

Qui pridie premisso dominus iesus. **E**t hoc pro maiori expressione in-
 tentionis et significationis: ne videatur significare proprium corpus et
 non christi: cuius sunt verba consecrationis. **E**t hec est via securior: licet
 aliorum sit probabilior: qui dicunt sufficere nudam formā consecra-
 tionis vt patuit. **S**i autem deprehenderet ante consecrationem et sum-
 ptionem: ponat aliam hostiam reincipiēdo: vt pater loco relatiui. **Q**ui
 ponendo dominus iesus: pridie q̄ pateretur. **Q**uod si ante hūc passus
 aduerterit defectum in hostia: vt quia fracta: vel ex parte corrupta: aut
 fermentata: reincipiat/ibi: **S**uscipe sancte p̄ r̄c. quo dicto: alijs omis-
 sis dicit: **V**eni sanctificator r̄c. **E**t sic iterū alijs omissis prosequatur
 vbi erat quando aduertit. **N**am licet in fracto vel parum corrupto aut
 fermentato fiat consecratio: tum grauitur peccat in eo consecrans pro-
 pter irreuerentiam tanti sacramēti et scandalum populi.

Calix vacuus dum per diaconem offertur calix: diligenter in eum re-
 spiciat sacerdos: ne calice vacuo procedat. **Q**uod si per quācunq; ne-
 gligentiam inuenit omnino vacuum tempore cōsecrationis aut post:
 statim infundat vinum cum aqua: et reincipiat/ibi: **S**imili modo post
 q̄ dominus noster iesus r̄c.

Sola aqua in calice vel oleum si ante consecrationem percipitur/
 effundatur/et vinum cum aqua infundatur: et procedat incipiendo si-
 mili modo. **S**i vero percipitur post consecrationem calicis et ante missi-
 onem particule: similiter effundatur aqua: vt supra: et pcedatur incipiē-
 do simili modo. **S**i autem post immersionem particule: vel post sumpti-
 onem eius in toto vel ex parte inuenit aquam vel aliū liquorē a vi-
 no: caute recipiat particulam illā: et ponat ad aliū calicem vel ad pa-
 tenam: aquam vero fundat ad aliud vas mundum: deinde accedat vs-
 q̄ ad cornu altaris quasi pro ablutione calicis: et parum de aqua reci-
 piat: si nihil remansit in calice de priori aqua. **E**t reuersus ad medium

D uij

Expositio

altaris dicat verba canonis incipiendo / ibi. **S**imiliter modo postq̄ r̄z
vsq; vnde memores: sicq; consecratione facta ponat calicem super al-
tare: et immediate resumat eum imposita particula si adest dicens: **C**a-
licem salutaris accipiā r̄c. et tunc faciat crucem dicens. **S**anguis do-
mini nostri iesu christi r̄c. et sic sanguinē sumat. **Q**uod fieri potest sta-
tim et sine scandalo: si tamē abscondi nō posset: melius est vt scandalū
oīri permittat: q̄ vt veritas sacramenti imperfecta relinquat. **N**ec ob-
stat si ppter sumptionē aque nō est ieiunus: q; est maius pceptū quod
sumat integre q̄ ieiuno stomacho: vt patet in ca. cōperimus: et ca. rela-
to. de cōse. dis. ij. **H**ec est sententia **S**cot^o et **A**bo. de argē. **H**ostien. et
Ange. in sum. **Q**uā autē sanct^o **A**bo. in casu dicto dicit aliā hostiā simul
cum alio vino sumendā nō videtur necesse: immo cōtra rationē: q; con-
secratio corporis et sanguinis sunt distinte forme: ita vt vna nō depende-
at ex altera. **I**deo tene quod dictū est. **S**ed quid faciet sacerdos: si quā-
do habet aquā in ore anteq̄ deglutiat aduertit. **R**espōdet: si potest si-
ne scandalo mittat aut spuāt in calicē: et extrahet particulā vt supra dic-
tū est. **P**ost cōsecrationē vero imponat particulā hostie et sumat vt su-
pra. **P**ostea potest et illā aquā quasi pro ablutione sumere: si nō timeret
de periculo vomitus: reponat in sacrario: et similiter dicendū de parti-
cula q; esset cōburenda: et cineres in sacrario reponēdī: quādo sine peri-
culo vomitus recipi nō posset fm **A**nge. in sum. **S**olū vinū in cali-
ce si dep: ebēderit aquā nō fuisse admixtā an cōsecrationē calicis appo-
nat: **S**i nō post cōsecrationē sanguinis dep: ebēderit: nullo mō aquā ap-
ponat: tum q; aqua nō est de necessitate sacramēti: tum q; sequeret cor-
ruptio ex aliqua parte sacramēti. **P**rocedat igit̄ et de negligētia penite-
at. **A**cetū vel vinū aceto sum in calice si deprehendat ante cōsecratio-
nem effundat: et purum vinū accipiat. **S**i vero post consecrationē mue-
nat omnino acetū: nihil est consecrū: ideo effundat et procedat sicut su-
perius dictū de aqua pura inuenta. **S**i vero nō potest haberi aliud vi-
num qd̄ de nouo infundat: pcedat in missa sumēdo corpus christi cum
aceto si potest: et agat penitentiā de tali negligētia tanq̄ de sacrilegio p-
pter imperfectionē sacramēti. **N**on em̄ in aceto puro potest fieri cōse-
cratio: cum acetū et vinum differāt specie: sicut mortuū et viuū fm philoso-
phū. viij. metaphi. **S**i autē nō est oīno acetū: sed solum aceto sum ten-
dens siue in vīa existens ad corruptionē pcedat: et de irreuerētia voleat:
quia in aceto non dū plene amisit speciem vini p̄fici potest: sed tamē gra-
uiter peccat in eo cōstitiōis ppter irreuerētiā sacramēti. **U**nde sacerdos
nunq̄ debet cum tali celebrare scienter: nisi forte in magna necessitate.
Autela generalis cōtra dicta pericula oīnia est: vt sacerdos a princi-
pio anteq̄ ad altare accedat: vel in offerēdo pcedat: nō estimer: sed sciat
se debitā habere materiā: scz panem incorruptū et vinum purum ac bo-
num: de quo competenter infundat: et oblatā cōuenientē eligat. **Q**uia
hoc sacramentū debet sensibus deservire ad videndū: tangendū: gustā-
dum: ita vt sensus reficiat̄ ex specie: et intellectus ex re contenta foueat.

Scotus et
Abo. de ar-
ge. di. viij.
quarti.
Abo. in. iij.
pre. q. lxx.
xiiij.

[Marginal notes in a smaller hand, partially cut off on the right edge of the page.]

Misse.

Circa ministrū primō sacerdos nō recolens se omnia in officio misse: aut canone legisse: s̄m sanctū **Tho.** nō debet ex hoc turbari: quia nō omnium recolat qui multa dicit: et maxime quādo attente cogitat aliqua et tamē non cogitat ea se dicere. **S**i vero probabiliter aut certitudinaliter recordet se aliqua omisisse: tunc si sint de necessitate sacramēti: vt for- ma cōsecrationis: debet reiterare ab illa forma: et cuncta per ordinē prosequi: nisi forte nimium processisset. **E**t sic ad vitandū scandalū posset seruari ordo s̄m **Scotū** vt supra ceteris omisis: si autē obmissa non sunt de necessitate sacramēti: nō debet ea resumere immutādo ordinē sacrificij: sed ulterius pcedere: maxime si multū iam processit. **S**ecundo: si post missam inceptā recordetur aliquod impedimentū: puta se excōmunicatū: irregulārē: vel non ieiunū: vide supra in principio de impedimētis. **T**ertio de intentione: similiter vt supra patuit. **S**ed dī. quid si sacerdos volens plures oblatas cōsecrare pro populo: et tēpore cōsecrationis obliuiscit: intendens solū ad eam quā tenet in manu: **R**espōdet si habet virtuale intentionē cōsecrādī: omnes ante se positas cōsecrat: licet actualiter distrahatur. **S**imiliter dicendū si in numero errauerit: vt quia putat esse decem et inuenit vndecim. **N**ullus em̄ ita intendit cōsecrare numeratas: q̄ si plures vel pauciores essent nō vellet eas cōsecrare. **S**i tamē aliquis precise et distincte intenderet cōsecrare solum decē sub aliqua multitudine confusa: nullā cōsecraret: quia reales operationes nō sunt circa singularia vaga: sed circa determinata: ideo operaret vt intentio ad quā sequitur operatio aliquod determinatū respiciat. **C**ontra que duplex cautela. **P**rima: si plures particule sint cōsecrande: ponatur cum maiore: vt simul signetur: et contra obliuionem simul oculis p̄sentent. **S**ecūda: vt cōsecrans anteq̄ dirigat intentionē suam precise ad numerū particularū: intendēdo tot vel tot cōsecrare: sed semper ad multitudinē que est in p̄spectu super pallam corporalis: et ad vinum quō est in calice: nō extra. **E**t sic certus erit illa esse cōsecrata: et non alia: vt hostie in pyride: vinū in vasculis: vel gutta in pede calicis et huiusmodi que quādoq; manent in altari per totam missam: licet cautius sit ea ab altaris mensa remouere: vt dicit **Albertus**. **U**nde in p̄paratio- ne calicis caute respiciendū ne permittant gutte adherere calici: sed statim abstergantur. **S**i vero primo aduerterit tēpore cōsecrationis: caueat ne hanc guttā cōsecrare intendat: p̄sertim si dubitat an sit gutta vini vel aque. **S**ed vel abstergat vel descendere in calicem faciat quantum cōmode potest. **S**i autē post cōsecrationem guttam adherere calici viderit: nullo modo descendere faciat: quia ex hoc sequeretur corruptio sacramenti ex parte si hec gutta nō esset cōsecrata: sed cum ablutione sumat: vel ante ablutionē sub dubio vel cōditione: si de cōsecratione dubitat. **S**imiliter faciat de particulis in corporali inuentis: sed post ablutionem eas nō sumat: cum nō sit ieiunus: sed referuat eas in corporali et loco honesto vsq; in crastinū vel alium diem: et tunc sumat vt sacramentū si est certus: vel sub conditione si de consecratione nō est certus.

Tho. iij. p. te. q. lxxxij

Misse

cineres in sacrario reponentes. Sed cum de hoc nō habeatur preceptū
 neq; ratio sufficiens: ideo non videtur necesse. Item rasura et lotio po-
 test differri post missam: cauendum tamē ne locus maculetur: aut pedis
 bus conculetur. Et cum residuo quod mansit in calice tēpore suo pro-
 cedat. Si autem omnino nihil in calice remansit: euerso tunc tempore
 sumptionis sumat hostiam tūm: et perfectū ac completū sacramentū cre-
 dat se sumpsisse: licet ordo consuetus et debitus non potuit in hoc casu
 obseruari: eo q̄ prius sumpsit sanguinem. ¶ Si hostia in terram ceci-
 derit: puro et terram radendam fore: et rasuram incinerari: et in sacra-
 rio poni: vt supra. Secus si super pallam altaris: aut pannū mundum
 ceciderit: si tamen inuenta fuerit. Si autē inuenta non fuerit aut mus
 comederit dicit ea. Qui non bene: de consecra. dif. ij. Qui non bene cu-
 stodierit sacrificium: et mus vel aliud animal comederit: quadraginta
 diebus peniteat. Qui autem perdiderit: aut pars eius ceciderit: et non
 inuenta fuerit triginta diebus peniteat. Addit Thomā. eadem peniten-
 tia videtur dignus sacerdos: per cuius negligentiam hostie putrescūt.
 ¶ Euomens sacramentū per ebrietatem aut voracitatem laicus: qua-
 draginta diebus debet penitere. Clerici vel religiosi per. lxx. Episcopi
 xc. Si vero causa infirmitatis euoment septem diebus peniteat: de cō-
 secre. distin. ij. Si quis per ebrietatem: et vomitus debet cremari: et cin-
 eres iuxta altare recondi: vel in aquam fluentem proijci fm Raymū.
 in sum. Verum fm sanctū Thomā vbiunq; species integre inueniuntur
 non sunt comburende: sed reuerenter obseruande: vel etiam sumen-
 de: quia manentibus speciebus: manet ibi corpus christi. De sumptio-
 ne tamen nō semper est caurum: quia expertum est pestilenticū euomū:
 esse sacramentū: quod cum sacerdos sumpsisset: statim infectus fuit et
 mortuus. Et ideo modus fm Raymun. et alios videtur melior: tum
 quia tales species euomite etiā sine nauſea nō possunt bene sumi: tum
 quia si reseruarētur: tandem putrescerent: forte ad maiorem irreueren-
 tiam sacramenti q̄ si statim comburerētur: aut in aquam fluentē mitte-
 rentur. Multi etiam dubitant an maneat ibi sacramentū quando ta-
 les species nō ordinantur amplius ad cibum. De penitentis vero cuz
 modo sint arbitrarie. Ideo fm sanctū Thomā attentis conditionibus
 negocij et persone potest minui vel addi. ¶ Hostia cadens in calicem
 propter frigus: aut aliam negligentia ante fractionem: procedat: et po-
 stea simul corpus et sanguine in calice sumat. Non enim ex hoc sequi-
 tur imperfectio sacramenti: quia illa fractio solum pertinet ad ratio-
 nem corporis mystici: et non ad rationem corporis christi veri. Si vero
 post fractionem ceciderit: aut inter frangendū: ita vt pars in manu re-
 maneat: tunc frangat illam partem in calicem mittat: quia prima ca-
 sualiter cecidit. Similiter faciendū si infirmus aut alius cōmunican-
 dus esset: nec alia hostia consecrata habere: quia sacerdos potest fran-
 gere hostiam sibi debitam in partes: et sic distribuere: ita tamen vt sa-
 cerdoti semper aliqua pars sumenda remaneat: quia celebranti precia

Mille

ma miraculose facta : sub qua non aliter sit corpus christi q̄ prius fuit sub speciebus panis: scz totum sub toto et qualibet eius parte. Quorū fundamentalis et concozis est ratio : quia opinantur vnum corpus fm proprias dimensiones nō posse esse in diuersis locis. **Christus** autē sic est in celo: nec creditur propter huiusmodi apparitiones deserere celū. Item quia eodem tēpore contingūt huius apparitiones in diuersis locis. Sed quicquid sit: de facto constat hanc rationē nihil concludere: cum in superioribus sit ostensum nō implicare vnum et idem corpus circumscriptiue posse esse in diuersis locis. Ideo est opinio aliorū cui consentire videtur **Alexan.** q̄ in istis apparitionibus: dum tamē a deo fiunt et non humana procuratione aut diabolica illusione apparet christus: seq̄ ostendit in propria specie: et accidētibus suo corpore inherētibz: qualiter ostendit se discipulis suis per suam resurrectionē: et petro post ascensionē. Nec obstat q̄ nō semper apparet totus christus: sed aliqua pars carnis: aut i forma virili quā habet in celo: sed aliquādo in forma pueri: quia in potestate corporis gloriosi est et precipue in potestate christi sit: vt ab oculo nō glorioso videatur fm se totum: vel fm partem in quā titate magna vel parua: forma illa vel alia sub fulgore claritatis glorie vel sine: etiam vt appareat vni et nō alteri: sicut et angelis in corpore assumpto potest se vni ostēdere et nō alteri eque presenti: fm illud **Danielis. x.** **Vidi ego daniel solus visionem: poro viri qui erant mecum non viderunt.** Et si iterum obicitur: q̄ aliquando apparuit caro in loco sacramenti diuturnitate tēporis corūpti et denigrari: sicut accidit in maria teruisina: vbi a multis diebus videtur corūpti. **Caro** autē christi est incorruptibilis et gloriosa. **Respondit Alexan.** q̄ illud nunq̄ accidit quādo a domino fit ista apparitio: sed solū quādo fit procuratione humana: vel operatione diabolica. Nam cū huiusmodi apparitiones fieri soleant ex misericordi condescensione defectus fidei alicuius tollendi: vel deuotionis augmētande. Si caro aut sanguis sit apparēs esset caro vel sanguis alicuius animalis: vel subito creata: non induceret fidem aut deuotionē veraciter: sed potius ad idolatriā prouocaret: cum homines hoc miraculo induci in adorationē tanq̄ veri corporis et sanguinis christi procumberēt. Hoc autē facere deum nephas est cogitare: cum ipse sit vltor idolatrie: nō fautor: et per cōsequens veritatē sacramenti ostendit per iudicia vera: nō simulata aut ficta. Sed ad hoc facile respondēt alij adhuc nō esse fictionē aut deceptionē: quia tales species diuinitus formātur ad alicuius veritatis figuratiōē et ostensionē: vt se per hanc miraculosam operationē ostendatur vere corpus christi esse sub sacramento. Sic christus sine deceptione apparuit discipulis euntibus in emaus sub specie peregrini: quia in figura veritatis fm **Aug.** Nec tales species absolute adorātur / sed christus sub talibus speciebus absq̄ idolatria. Pater ergo omnes illos modos esse possibile infinite potētie diuine. Et forte nō eodem modo semper huiusmodi apparitio

nes fiunt / sed modo illo / modo alio: prout summo conditori placuerit:
et per consequens in tali casu: quis aut qualis sit modus ipse nouit qui
huiusmodi mirabiliter facit. Qui et maiora et mirabiliora facere poterit:
quod nos intelligere ualemus: ipsi soli honor et gloria: uirtus et fortitudo:
sapientia et gratiarum actio in secula seculorum Amen.

Sunt expositio quadruplex totius officij missae: maxime secundum ordinari-
um romanum. cum annexis questionum responsis in longius porrecta: quae
ab initio pretendebat per fratrem Johannem Bechoffen: ordinis fratrum be-
remitarum sancti Augustini: desiderante ab omnibus et singulis lectori-
bus: uel alias fructum inde accipientibus: quatenus primum secum gratias
agant bonorum omnium largitori: deinde sanctis doctoribus: ex quorum scri-
ptis pleraque noscunt excerpta. Demum orare pro ipso collectore qui etiam non
ut uoluit: tamen ut potuit omnibus prodesse studuit et laborauit.

Impressum Basilee per Michaelum Furter
Anno salutiferæ incarnationis millesimo quin-
gentesimo nono k̄las Januarij.

do alio prope summa...
quis aut quales...
Qui s. ma...
pili sub...
cula seculi...
Spon.

rotine officii...
uethonũ...
Johanni...
siderant...
pietibus...
rem de...
Demũ...
bus p...
tatu

lec per...
cam...
Januarij

Sacri ca
epposito
merlu

